

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**OSMANELİ GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN
KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim TURĞUT

Mimarlık Anabilim Dalı

Koruma ve Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Oğuz CEYLAN

HAZİRAN 2019

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**OSMANELİ GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN
KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim TURĞUT

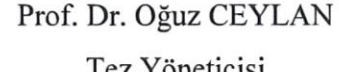
Mimarlık Anabilim Dalı

Koruma ve Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Oğuz CEYLAN

HAZİRAN 2019

Yeşim TURĐUT tarafından hazırlanan OSMANELİ GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. OĞuz CEYLAN
Tez Yöneticisi

Bu alışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. OĞuz CEYLAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tülay ÇOBANCAOĞLU

Üye : Doç. Dr. Ayten ERDEM

Üye :

Üye :

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Yeşim TURĞUT

Babama,

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimimin başından itibaren ve özellikle tez çalışmamda engin deneyimi, bilgisi ve yaptığı eleştirilerle çalışmama yön veren, bana her konuda destek olan danışman hocam Prof. Dr. Oğuz CEYLAN'a ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Restorasyon Anabilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Restorasyon alanında yüksek lisans eğitimine kaydolmam için beni yüreklendiren ve İngilizce metinler konusunda yardımlarını esirgemeyen Yüksek Mimar Huriye Armağan DOĞAN'a, alan çalışmalarım sırasında Ömer ÜÇLER ve Hasan- Maksude AKICI çifti başta olmak üzere, evlerini açan misafirperver Günüören köyü sakinlerine teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğiyle yanımda olan aileme; özellikle alan çalışmalarım sırasında beni yalnız bırakmayan annem Mükerrerem TURĞUT ve Avukat Mertkan ARSLANTÜRK'e sonsuz teşekkür ederim.

Haziran 2019

Yeşim TURĞUT
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvii
ÖZET.....	xxv
SUMMARY	xxvii
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	1
1.2 Tezin Kapsam ve Yöntemi	2
2. GÜNÜÖREN KÖYÜ FİZİKİ VE TARİHİ GELİŞİMİ	5
2.1 Günüören İsminin Kökeni (Toponomisi).....	5
2.2 Konumu ve Sınırları	6
2.3 Coğrafi Özellikler.....	9
2.3.1 Topografya ve jeolojik yapı	9
2.3.2 İklim	12
2.3.3 Bitki Örtüsü.....	12
2.4 Tarihsel Gelişim	13
2.4.1 Tarihsel yapı.....	13
2.4.2 Demografik yapı	18
2.4.3 Sosyo-ekonomik yapı.....	19
2.4.3.1 Tarım	20
2.4.3.2 Hayvancılık	21
2.4.3.3 İpekböcekçiliği	21
2.5 Günüören Köyü ve Çevresinde Korunması Gerekli Kültür Varlıkları.....	27
2.5.1 Osmaneli ilçe sınırlarında korunması gerekli kültür varlıkları	27
2.5.2 Osmaneli ilçe sınırı dışında korunması gerekli kültür varlıkları.....	28
3.GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN	
ÖZELLİKLERİ	35
3.1 Günüören Köyü Yerleşim Dokusunun Fiziksel Özellikleri ve Ögeleri	35
3.2 Günüören Köyü Yerleşiminin Doku Analizleri	43
3.2.1 İşlev analizi	43
3.2.2 Yapım sistemi analizi.....	43
3.2.3 Sağlık durumu analizi	47
3.2.4 Fiziksel özgünlük analizi	48
3.2.5 Kullanım durumu analizi	49
3.2.6 Kat adetleri analizi	55
3.2.7 Korunması gerekli yapılar analizi	55
3.2.8 Yol analizi	55
3.3 Günüören Köyü Geleneksel Konut Mimarisinin Özellikleri	61

3.3.1 Yerleşim özellikleri	61
3.3.1.1 Topografyanın kullanımı	61
3.3.1.2 Yapı- parsel ilişkisi	63
3.3.2 Plan özellikleri	66
3.3.2.1 Katların kullanımı	66
3.3.2.2 Plan elemanları	69
3.3.2.3 Plan tipolojisi	80
3.3.3 Cephe özellikleri	83
3.3.3.1 Cephe elemanları	84
3.3.3.2 Cephe tipolojisi	104
3.3.4 Yapım sistemi ve malzeme özellikleri	107
3.3.4.1 Yapım sistemi özellikleri	107
3.3.4.2 Malzeme özellikleri	117
4. GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN KORUMA SORUNLARI	125
4.1 Geleneksel Mimari Dokunun Bozulma Nedenleri	125
4.1.1 Doğal nedenler	125
4.1.2 İnsan kaynaklı nedenler	128
4.1.3 Sosyo-ekonomik nedenler	130
4.1.4 Yasal ve yönetsel nedenler	131
4.2 Geleneksel Mimari Dokunun Bozulma Türleri	135
4.2.1 Çevre ölçeğinde bozulma	135
4.2.2 Yapı ölçeğinde bozulma	136
4.2.2.1 Biçimsel bozulmalar	137
4.2.2.2 Yapısal bozulmalar	142
5. GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSU İÇİN KORUMA ÖNERİLERİ	147
5.1 Kuramsal Öneriler	147
5.2 Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri	151
5.3 Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri	161
5.3.1 Biçimsel öneriler	161
5.3.2 Yapısal öneriler	165
6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	167
KAYNAKLAR	171
EKLER	177
EK A: Arşiv Belgeleri	177
EK B: Haritalar	180
EK C: Eskişehir KVKBK Kararları	183
EK D: Fotoğraflar	189
EK E: Günüören köyündeki yapı örneklerinin tespiti ve belgelenmesi	200
ÖZGEÇMİŞ	215

KISALTMALAR

H	: Hicri
M	: Miladi
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
TKGM	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TADB	: Tapu Arşiv Dairesi Başkanlığı
TTD	: Tapu Tahrir Defterleri
MÖ	: Milattan önce
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
HVS	: Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi
SS	: Sınırlı ve sorumlu
KOZABİRLİK	: Sınırlı ve Sorumlu Bursa Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
KVTVKYK	: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
KVKBK	: Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
GEEAYK	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
TKTVYK	: Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu
Ha	: Hektar alan
KUDEB	: Koruma Uygulama ve Denetim Büroları
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
ICCROM	: Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yüzölçümleri..	8
Çizelge 2.2 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yükseltileri.	9
Çizelge 2.3 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin kuruluş yerleri	10
Çizelge 2.4 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yıllara göre nüfusları	18
Çizelge 2.5 : Osmaneli ilçesinde ipekböcekçiliğinin 1991-2010 yılları arasındaki durumu	24
Çizelge 2.6 : Osmaneli ilçesindeki arkeolojik sit alanları.	28

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1	: Bilecik'in Türkiye içerisindeki konumu.....	6
Şekil 2.2	: Osmaneli ilçesinin Bilecik içerisindeki konumu.....	6
Şekil 2.3	: Bilecik il ve ilçe sınırlarını gösteren harita ve Günüören köyü.....	7
Şekil 2.4	: Günüören köyü ve komşu köyleri ile ilişkisi.....	8
Şekil 2.5	: Günüören köyü ve çevresinin topografik yapısı.....	9
Şekil 2.6	: Dağın yamacına kurulmuş olan Günüören köyünden görünüm.....	10
Şekil 2.7	: Bilecik ili jeoloji haritası	11
Şekil 2.8	: (Solda) Günüören köyünde görülen dut, kavak, zeytin gibi ağaçlar ve (Sağda) Günüören köyünde yetişen kekik.....	13
Şekil 2.9	: Lefke Kapısı	14
Şekil 2.10	: Antik çağda Bitinya bölgesinin Anadolu'daki konumu.....	14
Şekil 2.11	: Hıristiyan Hacı yolunun bir kısmı olan haritada, 6. noktanın belirttiği Osmaneli.....	15
Şekil 2.12	: Günüören köyünde yetiştirilen küçükbaş hayvanlar	21
Şekil 2.13	: Günüören köyünde iki hanede beslenen ipekböcekleri.....	25
Şekil 2.14	: (Solda) İpekböceğinin deri değiştirerek geçirdiği beş evre ve (Sağda) Günüören köyünde uygulanan kerevette besleme yöntemi.....	26
Şekil 2.15	: 1-Günüören köyü, 2-Bayırköy, 3-Sarmaşık köyü, 4-Cumalı köyü, 5- Bayırköy Antik Örenliği, 6-Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı, 7-Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük.....	29
Şekil 2.16	: Bayırköy'de bulunan kerpiç dolgulu hıms yapılar.....	29
Şekil 2.17	: Bayırköy Antik Örenliği.....	30
Şekil 2.18	: Eski Bayırköy Hamamı dış görünüşü.....	30
Şekil 2.19	: Eski Bayırköy Hamamı iç görünüşü	31
Şekil 2.20	: Sarmaşık köyünde bulunan kerpiç dolgulu hıms yapılar.	31
Şekil 2.21	: Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı'nda tespit edilen buluntular.32	
Şekil 2.22	: Beyce, Cumalı, Sarmaşık ve Çukurören köyleri sınırlarında bulunan 1.ve 3.Derece Arkeolojik Sit Alanı.	33
Şekil 3.1	: Günüören köyü sınırları içinde yerleşimin olduğu alan.	35
Şekil 3.2	: Günüören yerleşiminde topografyaya bağlı olarak manzaraya (eğimin azaldığı tarafa) yönelim.....	36
Şekil 3.3	: (Solda) Kalıntı olarak nitelendirilen 101 ada, 259 parseldeki taş temel ve (Sağda) 123 ada, 29 parseldeki duvar parçası	36
Şekil 3.4	: Günüören yerleşiminde topografyaya bağlı olarak manzaraya (eğimin azaldığı tarafa) yönelim, yerleşim dokusu ve yollar	37
Şekil 3.5	: (Solda) Camiden Bayırköy'e giden asfalt yol ve (Sağda) parke taşı döşenmiş yol.....	37
Şekil 3.6	: (Solda) Köy meydanı olarak Hıdırellez şenliklerinde ve düğünlerde toplanılan alan (Turğut,2018) ve (Sağda) Hıdırellez kutlamaları	38

Şekil 3.7	: (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 132 ada, 2parsel önlerindeki dut ağaçları.....	38
Şekil 3.8	: (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 29 parselde bulunan ipekböceğinin yetiştirildiği konutlar.....	39
Şekil 3.9	: (Solda) 123 ada, 6 parselde bulunan batonarme karkas caminin dışından ve (Sağda) içinden görünüm	39
Şekil 3.10	: Ahşap karkas caminin temelinden çıkan Antik Dönem'e ait taşlar.	40
Şekil 3.11	: Günöören köyünde mezarlığın konumu.	40
Şekil 3.12	: Köy mezarlığının kuzey yönünden görünüm.	41
Şekil 3.13	: Kaçak kazı çukuru ve çıkarılan taş.	41
Şekil 3.14	: (Solda) 101 ada, 237 parselde ve (Sağda) 123 ada, 30 parselde bulunan fırınlar.	42
Şekil 3.15	: (Solda) 101 ada, 258 parselde ve (Sağda) 126 ada, 6 parselde bulunan depo yapıları.	42
Şekil 3.16	: (Solda) 113 ada, 143 parselde bulunan yığma taş+yığma kerpiç+ahşap karkas yapım sistemine sahip konut ve (Sağda) bahçesinde bulunan yığma taş üzerine yığma tuğla ile kubbe formunda inşa edilen fırın..	44
Şekil 3.17	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların işlev analizini gösteren harita.	45
Şekil 3.18	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların yapım sistemi analizini gösteren harita.....	46
Şekil 3.19	: 101 ada, 226 parselde bulunan yapının kalıntısı	47
Şekil 3.20	: (Solda) 101 ada, 225 parselde sağlamlık durumu kötü olan yapı, (Sağda) 129 ada,4 parselde harap olarak nitelendirilen yapı.....	48
Şekil 3.21	: (Solda) 127 ada, 25 parselde fiziksel özgünlük durumu iyi ve (Sağda) 126 ada,2 parselde fiziksel özgünlük durumu orta olan yapı	49
Şekil 3.22	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların sağlamlık durumu analizini gösteren harita.....	51
Şekil 3.23	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların sağlamlık durumu analizini gösteren harita.....	52
Şekil 3.24	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların sağlamlık durumu analizini gösteren harita.....	53
Şekil 3.25	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yapıların kat adetleri analizini gösteren harita.....	57
Şekil 3.26	: Günöören köyü yerleşim dokusunda korunması gerekli yapılar analizini gösteren harita.....	58
Şekil 3.27	: Günöören köyü yerleşim dokusundaki yolların analizini gösteren harita	59
Şekil 3.28	: Anadolu'da eğimli araziye inşa edilmiş yapının doğayla ilişkisi.....	61
Şekil 3.29	: Günöören köyündeki konutların yerleşiminde topografyanın etkisi ..	62
Şekil 3.30	: (Solda) 124 ada, 40parsel ve (Sağda) 101 ada, 211 parselde yamaca yerleşmiş konutlar.....	63
Şekil 3.31	: (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan konutun ana girişi ve (Sağda) konutun sofaya açılan tali girişi.....	63
Şekil 3.32	: (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 127 ada, 25 parselde bitişik nizam inşa edilmiş yapıların giriş cepheleri	64
Şekil 3.33	: (Solda) 127 ada, 19 parselde “yoldan konuta giriş” ve (Sağda) 128 ada, 2 parselde “yoldan bahçeye giriş, bahçeden konuta giriş”	64
Şekil 3.34	: Konutların parsel ve yol ile ilişkisi.....	65
Şekil 3.35	: Üst katlarında çıkma bulunan yapılardan görünüm.....	65

Şekil 3.36	: (Solda) 124 ada, 28 parselde bulunan ara kata sahip yapının güney ve (Sağda) batı cephesi.....	67
Şekil 3.37	: Günüören köyü 124 ada, 28 parselde ara kata sahip yapı	67
Şekil 3.38	: (Solda) 101 ada, 246 parselde tam kata dönüşmüş orta katın perspektif görünüşü ve (Sağda) aynı katın sofasından görünüş	68
Şekil 3.39	: 101 ada, 246 parselde bulunan yapının kat planları	68
Şekil 3.40	: (Solda) 101 ada, 244 parselde zeminine beton dökülmüş ve (Sağda) 101 ada, 225 parselde zemini sıkıştırılmış toprak kaplı taşlık mekanı.....	69
Şekil 3.41	: (Solda) 123 ada, 102 parselde ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde bulunan, özgün işlevinde kullanılmayan ahırlar.....	70
Şekil 3.42	: (Solda) 101 ada, 246 parselde ve (Ortada) 101 ada, 244 parselde ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde zemin kat ile birinci kat arasında bulunan merdivenler	70
Şekil 3.43	: (Solda) 101 ada, 257 parselde ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde birinci kat ile ikinci kat arasında bulunan merdivenler.....	71
Şekil 3.44	: (Solda) 101 ada, 244 parselde ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde bulunan konutların birinci kat sofaları	71
Şekil 3.45	: (Solda) 123 ada, 100 parselde ve (Sağda) 123 ada, 34 parselde bulunan konutların eyvanları	72
Şekil 3.46	: (Solda) Çadırı ve (Sağda) odayı oluşturan elemanlar ve işlevleri: 1-Çok amaçlı ortak alan, 2-Oturma, 3-Dolaplar, 4-Isıtma, 5-Denetimli orta mekan	73
Şekil 3.47	: (Solda) 123 ada, 102 parseldeki odanın ocak ve gusülhanesi ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki odanın ocak, gusülhane ve dolabı.....	74
Şekil 3.48	: (Solda) 101 ada, 257 parsel ve (Sağda) 123 ada, 96 parseldeki ocakların altında bulunan destekler	74
Şekil 3.49	: 101 ada, 246 parselde bulunan konuta ait ocak ve gusülhane detayı ...	75
Şekil 3.50	: (Solda) 101ada, 244 parsel,(Ortada) 101 ada, 246 parsel ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde bulunan gusülhanelerin iç görünüşleri	75
Şekil 3.51	: (Solda) 123ada, 34 parsel, (Ortada) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde bulunan yaşmak detayları	76
Şekil 3.52	: (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde ocağın yanında bulunan nişler.....	76
Şekil 3.53	: (Solda) 130 ada, 2 parsel ve (Sağda) 101 ada, 244 parselde ocağa bağlanan soba boruları.....	77
Şekil 3.54	: (Solda) 123 ada, 35 parselde yer alan yüklük ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde düşeyde kademelendirilen dolap	77
Şekil 3.55	: (Solda) 127 ada, 26 parselde bulunan sergen ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde bulunan askılık	78
Şekil 3.56	: (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan sedir ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde depolama amacıyla da kullanılan sedir	78
Şekil 3.57	: (Solda) 101 ada, 244 parsel ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde sofanın mutfak olarak kullanılan bölümü.....	79
Şekil 3.58	: Günüören köyünde yer alan konutlarda, helanın konumunu gösteren plan krokileri	79
Şekil 3.59	: (Solda) 101 ada, 244 parsel ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde bulunan konutların hela ekleri.....	80
Şekil 3.60	: Günüören köyünde bulunan konutların plan tipolojisi.....	81
Şekil 3.61	: Günüören köyü geleneksel mimari dokusunun görünümü.....	83

Şekil 3.62	: (Solda) 123 ada, 33parsel ve (Sağda) 101 ada, 235 parselde bulunan konutların dış duvarları.....	85
Şekil 3.63	: (Solda) 124 ada, 28 parsel, (Ortada) 128 ada,2 parsel ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde bulunan konutların çıkmaları	85
Şekil 3.64	: (Solda) 130 ada, 2parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde bulunan konutlarda görülen pahlı köşe çıkmalar.....	86
Şekil 3.65	: (Solda) 123 ada, 96 parsel, (Ortada) 129 ada, 4 parsel ve (Sağda) 101 ada, 225 parselde bulunan konutların giyotin pencereleri	87
Şekil 3.66	: (Solda) 101 ada, 244 parsel, (Ortada) 101 ada, 235 parsel ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde bulunan konutların çift kanatlı pencereleri	88
Şekil 3.67	: (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde bulunan ahşap kapaklar	88
Şekil 3.68	: Osmaneli merkezinde ipekböceği beslenen konutlarda bulunan ortası delikli ahşap kapaklar	89
Şekil 3.69	: (Solda) 123 ada, 34 parselin üst kat sofasında ve 101 ada, 192 parselde bulunan ortası delikli ahşap kapaklar	89
Şekil 3.70	: Giyotin pencere detayı.....	90
Şekil 3.71	: Çift kanatlı pencere detayı.....	91
Şekil 3.72	: Günüören köyü konutlarında bulunan pencere tipleri	92
Şekil 3.73	: (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan çift kanatlı dış kapının ahşap kilit mekanizması ve 124 ada, 28 parseldeki kapının metal kilidi.....	93
Şekil 3.74	: Günüören köyünde bulunan dış kapıların metal elemanları	94
Şekil 3.75	: (Solda) 127 ada, 25 parselde ve (Ortada ve sağda) 124 ada, 28 parselde bulunan çakma iç kapılar	94
Şekil 3.76	: Çift kanatlı dış kapı detayı.....	95
Şekil 3.77	: Tek kanatlı iç kapı detayı	97
Şekil 3.78	: Günüören köyünde bulunan dış kapı örnekleri	98
Şekil 3.79	: Günüören köyündeki yapıların çatı görünüşleri	99
Şekil 3.80	: (Solda) 123 ada, 102 parsel ve (Sağda) 124 ada, 40 parseldeki yapıların çatı kaplama malzemeleri	99
Şekil 3.81	: Geleneksel konutların çatı eğim yönlerini ve kaplama malzemesini gösteren harita.....	101
Şekil 3.82	: (Solda) 123 ada, 100 parseldeki çıkmanın etkilediği çatı formu ve (Sağda) 101 ada, 244 parseldeki yapının hela ekinin üst örtüsü	103
Şekil 3.83	: (Solda) 127 ada, 26 parseldeki ve (Sağda) 128 ada, 4 parseldeki yapının saçak görünümü	103
Şekil 3.84	: Günüören köyündeki geleneksel konutların cephe tipolojisi	105
Şekil 3.85	: (Solda) 123 ada, 100 parselde bulunan ana dikmenin altındaki tek parça taş ve (Sağda) 128 ada, 2 parselin önündeki kuyu	107
Şekil 3.86	: 124 ada, 28 parselde bulunan konutta toprak altında kalan yığma moloz duvarın cepheden fotoğrafı ve kesitteki görünüşü.....	108
Şekil 3.87	: (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 123 ada, 34 parselin toprak altında kalan cephelerinde görülen yığma moloz taş duvarlar	108
Şekil 3.88	: (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 127 ada, 25 parseldeki yapıların zemin kat duvarları	109
Şekil 3.89	: (Solda) 101 ada, 235 parsel ve (Sağda) 123 ada, 34 parselde bulunan konutlarda görülen ahşap karkas sistem	110
Şekil 3.90	: (Solda) 101 ada, 244 parselde üst kat kirişlerini ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parselde çatı kirişlerini taşıyan başlıklı ahşap dikmeler	110

Şekil 3.91	: (Solda) Kastamonu, (Ortada) Göynük ve Taraklı dolaylarında ve (Sağda) geç dönemde veya günümüzde inşa edilen ahşap çatki kurguları	111
Şekil 3.92	: (Solda) 124 ada,28 parselde görülen sıvasız ve (Sağda) 127 ada, 25 parselde görülen sıvalı dal örgü.....	111
Şekil 3.93	: Dal örgünün görünüşü, kesit ve plan düzleminde örülme biçimleri ..	112
Şekil 3.94	: (Solda) 101 ada,225 parselde ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde bulunan konutların döşeme kirişleri	112
Şekil 3.95	: (Solda) 127 ada,26 parselde ve (Sağda) 124 ada, 28 parselde bulunan konutun döşeme kirişi üzerindeki malzemeler	113
Şekil 3.96	: (Solda) 123 ada,100 parseldeki konutun sofasında döşeme kirişlerine asılan kerevetler ve (Sağda) 101 ada, 244 parseldeki konutta görülen pasalı tavan	113
Şekil 3.97	: (Solda) 101 ada, 257 parsel ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutların açık bırakılan çatı strüktürleri	114
Şekil 3.98	: (Solda) 101 ada, 235 parseldeki konutta görülen konsol ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki konutta görülen payandalı çıkma.....	115
Şekil 3.99	: (Solda) Payandalı çıkmaların kroki çizimi ve (Sağda) 127 ada, 26 parseldeki konutta görülen payandalı çıkmalar	115
Şekil 3.100	: (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutun ahşap çatı sistemi.....	116
Şekil 3.101	: (Solda) 127 ada, 26 parseldeki konutun kaplamasız saçak altı ve (Sağda) 101 ada, 257 parseldeki konutun saçak oluşturmak amacıyla dışarı çıkan bırakma kirişi ve mertekleri	116
Şekil 3.102	: 101 ada, 246 parseldeki konutta ahşap kullanımı.....	117
Şekil 3.103	: (Solda) 101 ada, 192 parseldeki konutun zemin kat duvarında ve (Sağda) 101 ada 254 parselde konut dışında taş kullanımı	118
Şekil 3.104	: (Solda) 123 ada, 33 parseldeki konutta kerpicin kullanımı	119
Şekil 3.105	: (Solda) 101 ada, 225 parselde ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutlarda kerpiç tuğla kullanımı.....	120
Şekil 3.106	: (Solda) Mahya-alaturka kiremit birleşim detayı ve (Sağda) 124 ada, 40 parseldeki konutun alaturka kiremit çatı örtüsü	120
Şekil 3.107	: (Solda) 123 ada, 35 parselde duvardan ayrılmış çamur sıva ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde kireç sıvası dökülmeye başlamış duvar	121
Şekil 3.108	: 127 ada, 26 parselde bulunan konutun, yapım sistemi ve malzeme özelliklerini gösteren sistem detayı	123
Şekil 4.1	: Kuzey Anadolu Fay Hattı'na dahil olan Günöören köyü ve çevresinin birinci derece deprem kuşağındaki yerini gösteren harita	126
Şekil 4.2	: (Solda) 123 ada, 33 parsel ve (Sağda) 123 ada, 35 parselde iklimsel etkenlerle bozulmaya uğrayan ahşap ve kerpiç malzemeler	127
Şekil 4.3	: 101 ada, 225 parselde mukavemeti azalan ve sehim yapan ahşap malzemeler	127
Şekil 4.4	: (Solda) 101 ada, 192 parsel ve (Sağda) 127 ada, 25 parselde terk ve bakımsızlık sebebiyle bozulmaya uğrayan yapılar.....	128
Şekil 4.5	: (Solda) 101 ada, 241 parsel ve (Sağda) 131 ada, 2 parseldeki konutlara yapılan bilinçsiz müdahaleler	128
Şekil 4.6	: (Solda) 123 ada, 35 parselde yol seviyesinin altında kalmış ve (Sağda) 123 ada, 96 parselde motorlu taşıt için değiştirilmiş giriş kapısı	130

Şekil 4.7	: (Solda) 101 ada, 236 parselde inşa edilmiş ek konut ve (Sağda) 128 ada, 2parselde inşa edilmiş ek mutfak ve teras	135
Şekil 4.8	: (Solda) 101 ada, 187 parselde betonarme karkas sistemle ve (Sağda) 113 ada, 142 parselde betonarme döşeme+yığma tuğla ile inşa edilmiş yapılar	136
Şekil 4.9	: 123 ada, 102 parselde bulunan konutun kapatılan kapısı ve yan cepheye alınan girişi	136
Şekil 4.10	: (Solda) 123 ada, 35 parselde bulunan konutun birinci kat planında görülen ek kütle ve (Sağda) ortak duvarda kapatılan pencere boşluğu	137
Şekil 4.11	: (Solda) 127 ada, 21-22 parselde bulunan konutun birinci kat planında ve (Sağda) cephesinde görülen tuvalet eki	138
Şekil 4.12	: (Solda) 101 ada, 246 parseldeki konutun ikinci ve (Sağda) 130 ada, 2 parseldeki konutun birinci kat planlarında bulunan muhdes duvarları	138
Şekil 4.13	: (Solda) 130 ada, 2 parseldeki konutta sofanın ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parseldeki konutta odanın mutfak işlevinde kullanılması	139
Şekil 4.14	: (Solda) 128 ada, 2 parseldeki konutun zemin kat planında, konuta bitişik inşa edilen mutfak eki ve (Sağda) mutfak ekinin görünüşü ..	139
Şekil 4.15	: 127 ada, 21-22 parseldeki konutun oda ve sofasında kaldırılan ocaklar	139
Şekil 4.16	: (Solda) 132 ada, 8 parseldeki konuta eklenen depo yapıları ve (Sağda) 123 ada, 34 parseldeki konuta eklenen balkon ile yapıların kütle etkisinde meydana gelen değişim	140
Şekil 4.17	: (Solda) 123 ada, 96 parseldeki ve (Sağda) 126 ada, 1 parseldeki konutta pencerelerin genişletilmesiyle değişen dolu-boş oranı	140
Şekil 4.18	: (Solda) 101 ada, 241 parseldeki konutta kullanılan pvc pencere ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parseldeki konutta kullanılan pvc pencere ve demir kapı	141
Şekil 4.19	: (Solda) 127 ada, 7 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 33 parseldeki konutta briket ve kerpiç malzeme ile kapatılan kapı ve pencere boşlukları .	141
Şekil 4.20	: (Solda) 123 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 34 parseldeki konutta alaturka, marsilya kiremit, tuğla ve kerpiç tuğla ile tümlenmesi.....	142
Şekil 4.21	: (Solda) 124 ada, 1 parselde çatı formu bozulan konut ve (Sağda) muhdes çatı kaplama malzemesi kullanılan konutlar	142
Şekil 4.22	: (Solda) 101 ada, 225 parselde sehim yapan (Sağda) 129 ada, 4 parselde taşıyıcı sistemi kalmayıp çöken konut.....	143
Şekil 4.23	: (Solda) 123 ada, 100 parselde çatısı yıpranan ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde çatısı çöken konut.....	143
Şekil 4.24	: (Solda) 130 ada, 2 parseldeki konutta ve (Sağda) 101 ada, 246 parseldeki konutta kullanılmayan ve sehim yapan hela-gusülhane çıkmaları	144
Şekil 4.25	: (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki konutların dökülmüş çamur sıvalı cepheleri.....	145
Şekil 4.26	: (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 35 parseldeki konutta dökülen iç sıvalar.....	145
Şekil 4.27	: (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 11-12 parselde bulunan konutların yoğun malzeme bozulmaları	146
Şekil 4.28	: (Solda) 101 ada, 257 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 35 parseldeki kerpiç malzeme kayıpları	146

Şekil 5.1 : (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 11-12 parselde tescil edilmeyen ve korunma alanı sınırları dışında olan yapılar	148
Şekil 5.2 : (Solda) 128 ada, 3 parselde betonarme döşeme+yığıma gaz beton ile ve (Sağda) 101 ada, 181 parselde betonarme karkas sistemle inşa edilmiş yapılar	148
Şekil 5.3 : Günöören köyündek yapılar için işlev önerisi.....	153
Şekil 5.4 : (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutta sağlamaştırma veya yenileme yapılması öngörölen duvarlar.....	155
Şekil 5.5 : 101 ada, 192 parselde bütünleme yapılması öngörölen yapının ön ve arka cephesinden görünüm.....	156
Şekil 5.6 : (Solda) 101 ada, 246 parsel, (Ortada) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 101 ada, 257 parselde yeni işlev verilebilecek yapılar	156
Şekil 5.7 : (Solda) 123 ada, 29 parsel ve (Sağda) 101 ada, 215 parselde kalıntıları bulunan yapılar	157
Şekil 5.8 : Günöören köyünde konutlara yönelik restorasyon müdahale önerilerini içeren analiz.....	159
Şekil 5.9 : 101 ada, 257 parselde yeni işlev (pansiyon) önerölen konut için plan düzeni önerisi.....	163

OSMANELİ GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Kırsal yerleşimlerde, bölgenin iklimsel özellikleri, fiziksel şartları, kültürel yapısı ve yerleşim sakinlerinin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen ve tanıklık ettikleri dönemlerin izlerini taşıyan geleneksel mimari yapılar ortaya çıkmaktadır. Anadolu'da bölgeden bölgeye değişiklik gösteren geleneksel mimari yapılar birbirleriyle ve kuruldukları çevreyle özgün bir doku oluşturmaktadır. Sanayi Devrimi sonrasında yeni iş olanaklarının doğması, kırsal yerleşmelerdeki sosyal hizmetlerin kentlerin gerisinde kalması; konutların, değişen sosyo-ekonomik yapının ihtiyaç duyduğu konfor düzeyine erişememesi gibi sebepler tarım ve hayvancılığın, dolayısıyla kırsal yerleşimlerin yavaş yavaş terk edilmesine sebep olmuştur.

Bilecik ili, Osmaneli ilçesi, Günüören köyünün geleneksel mimari dokusunu konu edinen çalışmanın amacı, köyün sahip olduğu fiziki, tarihi, kültürel ve mimari değerleri tanımlamak, özgün mimari dokunun bozulmasına sebep olan sorunları koruma açısından incelemek ve bu sorunların çözümüne yönelik kuramsal ve uygulamaya yönelik öneriler getirmektir. Bu amaç doğrultusunda tez beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, çalışmanın ortaya çıkması sırasında başvuru yöntem ve çalışmanın kapsamı aktarılmıştır.

İkinci bölümde; Günüören isminin literatür ve eski belgelerde kendine nasıl yer edindiği araştırılmıştır. Geleneksel konut mimarisinin ortaya çıktığı çevrenin coğrafı, tarihi, demografik ve sosyo-ekonomik yapısı ortaya konulmuştur. Günüören köyünün tarihi gelişimi ile alakalı yazılı kaynak bulunamaması, yakınlığı ve bağlı bulunduğu ilçe olması sebebiyle; köyün Osmaneli ilçesinin tarihi ile benzer süreçlerden geçtiği düşünülmüştür. Günüören köyü ile etkileşim içinde olan, ilçe sınırları dahilinde ve haricindeki komşu bölgelerde, korunması gerekli kültür varlıkları incelenip aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde; Günüören köyünün geleneksel mimari dokusunun özellikleri yerleşim ve yapı ölçeğinde ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Yerleşim dokusunu oluşturan öğeler ve dokunun fiziksel özellikleri incelenmiş; birçok başlıkta doku analizleri yapılmıştır. Yerleşim dokusunun en önemli elemanlarından olan geleneksel konutlar; araziye konumlanışları, plan, cephe, yapım sistemi ve malzeme özellikleri açısından ayrıntılı şekilde çözümlenmiştir.

Dördüncü bölümde; Günüören köyünün geleneksel konut mimarisinde görülen bozulma sorunları, bozulma nedenleri ve türlerini anlatacak şekilde ele alınmıştır. Geleneksel mimari dokunun bozulma nedenleri doğa ve insan kaynaklı, sosyo-ekonomik ve yönetsel nedenler olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir. Bu nedenler sonucunda görülen bozulma türleri ise, çevre ve yapı ölçeğinde olacak

şekilde ele alınmıştır. Yapı ölçeğinde görülen bozulma türleri, plan ve cephe düzeninde meydana gelen biçimsel bozulmalar; taşıyıcı, koruyucu sistem ve malzeme bozulmalarından oluşan yapısal bozulmalar olacak şekilde incelenip çözümlenmesi yapılmıştır.

Beşinci bölümde; Günöören köyünde koruma adına karşılaşılan sorunlara karşı kuramsal, çevre ölçeğinde ve yapı ölçeğinde öneriler geliştirilmiştir. Tezin tamamını kapsayan bir değerlendirme yapıp sonuca varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Osmaneli, Günöören köyü, Geleneksel Mimari, Geleneksel Mimari Doku, Kırsal Mimari, Koruma.

EVALUATION OF TRADITIONAL ARCHITECTURAL FABRIC OF OSMANELI GÜNÜÖREN VILLAGE REGARDING THE CONTEXT OF PRESERVATION

SUMMARY

Traditional architectural structures were emerged and characterised by climatic and physical conditions of the regions, and furthermore, by the cultural memories and the needs of the residents in rural settlements. In Anatolia, the traditional architectural structures differ from region to region, and they constitute a unique texture with each other and the environment. The rise of new business opportunities after the Industrial Revolution established an environment in which the rural settlements started to lose their importance, and furthermore, they failed to fulfil the comfort requirements of the changing socio-economic conditions. Therefore, rural settlements and agriculture became gradually abandoned by society.

The aim of this study is analysing the traditional architectural fabric of Günüören village, which is located in Osmaneli district of Bilecik, and identifying the physical, historical, cultural and architectural values of it. Furthermore, the study attempted to determine the problems which caused the deterioration of the original architectural fabric in the context of preservation. In that regard, the study proposed suggestions which can be applied in both theoretical and practical aspects regarding the solution of the problems. According to this purpose, the thesis contains five chapters.

In the First chapter, the aim of the study, the scope of the methods which were implemented and the context of the study were explained.

The Second chapter began with the literature review and document investigation in regard to the name of the village. Furthermore, the analysis performed on the geographical, historical, demographic and socio-economic structure of the environment, where the traditional architecture has emerged. Due to the lack of written resources related to the historical development of the village, the neighbouring regions, which were interacting with the village and within the boundaries of the Osmaneli district were analysed, since they undergone through similar processes.

In the Third chapter, the characteristics of the traditional architectural fabric of the village were analysed in more detail in various scales such as settlement, structure etc., and furthermore, the physical properties of the elements which formed the fabric were examined. Traditional residential housing, which was one of the most important elements of the settlement, were investigated in terms of terrain positioning, plan, façade, construction system and material properties.

The Fourth chapter focused on examining various problems of deterioration in the traditional architecture of the village with the triggering causes by dividing them into four different types, such as natural causes, human origin causes, socio-economic causes and managerial causes. The types of deteriorations which were detected as the result of these causes were discussed both in the scale of environment and structure. And furthermore, deteriorations in the scale of the structure were also examined and analysed in different degrees, such as formative distortions occurring in the plan and façade arrangement, distortions of the load-bearing system, distortions of the protective system and material deteriorations.

In the Fifth chapter, proposals were produced for the Günüören village regarding the problems of protection and conservation in theoretical, environmental and structural levels. Moreover, an evaluation of the entire thesis was developed and concluded in this chapter.

Keywords: Osmaneli, Günüören village, Traditional Architecture, Traditional architectural fabric, Rural Architecture, Conservation.

1. GİRİŞ

Marmara Bölgesi'nin güneyinde Bilecik ili, Osmaneli ilçesine bağlı olan Günüören köyü ve çevresi, ilk çağdan itibaren yerleşim yeri olarak tercih edilmiştir. Köyün 3-4 km uzağındaki yerlerde tespit edilen sit alanları ve önemli yol güzergahlarının yakınında bulunması yerleşimin önemini ortaya koymaktadır. Köy, somut ve somut olmayan birçok kültürel değere sahiptir. Somut kültürel değer olarak ifade edebileceğimiz geleneksel konutlar çevresiyle özgün bir doku oluştururken; ipekböceği yetiştiriciliği ve Hıdırellez kutlamaları somut olmayan kültürel değerler arasında sayılabilir. Anadolu'da bulunan yapılarda iklim, bitki örtüsü, topografya gibi nedenlerle; malzeme, tercih edilen yapıım sistemi ve kullanıcı profilinde farklılıklar görülse de tipolojik özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir. Ahşap karkas sistem arasına, kerpiç dolgu yapılarak inşa edilen Günüören köyündeki geleneksel evler, "Türk Evi" niteliği taşımaktadır. Hazırlanan tezde, Günüören köyünün geleneksel mimari dokusu ayrıntılı olarak incelenmiş, koruma bağlamında sorunları tespit edilmiş ve çözümüne yönelik koruma önerileri sunulmuştur.

1.1 Tezin Amacı

Sanayileşme ile birlikte kentlerde artan iş olanakları, kırsal nüfusun kentlere yığılmaya başlaması, kırsalın sahip olduğu somut ve somut olmayan değerlerin yitirilmesi bu alanda koruma faaliyetlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yapılan kuramsal ve uygulamaya yönelik çalışmalara rağmen; ICOMOS 2000 yılında tüm ulusal komitelerden tehlikede olan kültür mirası hakkında bilgi toplamış ve Tehlikede Olan Kültür Mirası Dünya Raporu (Heritage @ Risk World Report) adlı kitabında dünya genelinde kırsal yerleşmelerin, kültürel değerleri bulunan köylerin, hızla bozulup yok olduğunu saptamış ve 2001 yılının Anıtlar ve Sitler Günü'nün sloganını "Tarihi Köylerimizi Kurtaralım" olarak belirlemiştir.

Günüören köyü, tüm dünya ve ülkemizde görüldüğü gibi hızla nüfus kaybetmiş ve kaybetmeye devam etmektedir. Kullanıcı profilinin değişmesi, konutların günümüz konfor ihtiyaçlarını karşılayamaması ve özellikle evlerin terk edilip ilçe ve şehir

merkezlerine gidiş, geleneksel mimari yapıları ve dokuyu etkilemiştir. Osmaneli ilçesinde ipekböceği yetiştiriciliği yapmaya devam eden tek köy olan Günüören köyünde bu üretim yok olmakla karşı karşıya kalmıştır.

Köyün özgün, somut ve somut olmayan değerlerini kaybetmeden (ki birçoğu kaybolmuş ve hızla kaybolmaya devam ediyor) belgelenmesi ve korunması için çevre ölçeğinde ve yapı ölçeğinde çalışılması gerekmektedir. Bu tez çalışması ile Günüören köyünde yok olma tehlikesi altında olan geleneksel mimari dokunun, çevre ve yapı ölçeğinde analiz, tespit ve gözlemleri yapılmıştır. Yapılan belgeleme çalışmaları sonrasında koruma sorunları, koruma nedenleri ve türleri bağlamında tespit edilmiştir. Köyün geleneksel mimari dokusunun sahip olduğu değerler ve koruma sorunları göz önünde bulundurularak; bütüncül bir koruma için öneriler geliştirilmiştir.

Tez çalışması Günüören köyü ile sınırlı olsa da, geliştirilen önerilerin benzer coğrafik, sosyo-ekonomik niteliklere sahip geleneksel yerleşim yerleri için de yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.2 Tezin Kapsam ve Yöntemi

Tez çalışması kapsamında, Günüören köyünün fiziki ve tarihi gelişimi zaman zaman Osmaneli ilçe geneline dahil edilerek, zaman zaman yalnızca Günüören köyünü kapsayacak şekilde anlatılmıştır. Geleneksel mimari dokunun özellikleri, koruma sorunları ve geliştirilen çözüm önerileri ise odak noktası Günüören köyü yerleşimi olacak şekilde çözümlenmiştir.

Araştırmaya öncelikle kırsal mimarinin ve geleneksel mimari yapıların nitelikleri, sorunları ve koruma önerilerini içeren benzer çalışmaların literatür içindeki yeri incelenerek başlanmıştır. Bunun sonucunda özgün ve geleneksel mimari dokuya sahip Günüören köyü, 25 Şubat 2018 tarihinde arazi gezilmesiyle ve daha önce akademik bir çalışmaya konu edilmediği saptanarak, tez konusu olarak belirlenmiştir. Ancak Ocak 2019'da, İTÜ'de, Selin UĞUR AKÇURA tarafından hazırlanan "Bilecik-Osmaneli Günüören Köyü Tarihi Kırsal Peyzaj Koruma Projesi" adıyla bir çalışmanın tamamlandığı öğrenilmiştir. Bunun üzerine yazar ve danışmanı Doç. Dr. Zeynep ERES ÖZDOĞAN ile bir görüşme düzenlenmiştir. Kendi çalışmamın oldukça yol kat etmiş olması ve iki akademik çalışmanın Günüören köyünü farklı

açılardan ele alması sonucunda, kendi çalışmamda bir sıkıntı oluşmamıştır. Aksine Günüören köyü için yapılan bu iki çalışma, birbirini tamamlar nitelikte olmuştur.

Tez hazırlama süresince literatür taraması, resmi belge ve arşiv taraması ve alan çalışması olmak üzere üç araştırma yöntemi kullanılmıştır:

Literatür taraması

Yerli ve yabancı pek çok kaynağın incelenmesi yapılmıştır. Çalışma konusu ile alakalı kitap, ansiklopedi, dergi makaleleri, il yıllığı, ders notu gibi pek çok kaynak incelenmiş ve “geleneksel konut, Türk Evi, Osmaneli, Bilecik, koruma, yapım sistemi ve malzeme” gibi pek çok başlıkta araştırma yapılmıştır.

Resmi belge ve arşiv taraması

Tarihi bilgi, kurul kararı, eski belge gibi verilere ulaşabilmek için kamu ve özel arşivlerde araştırma yapılmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nden köyün isminin geçtiği mufassal tahrir defterine, Atatürk Kitaplığı Arşivi’nden ise köyün isminin geçtiği salname ve eski tarihli haritalara ulaşılmıştır. Bilecik Müze Müdürlüğü’nden tescillenen 4 adet konutun envanter fişleri ve kurul kararlarına ulaşılmıştır. Osmaneli TKGM’den kadastral harita temin edilmiştir. Ayrıca köy sakinlerinden Ömer Üçler’in arşivinden bulunan eski fotoğraflar, köyün geçmişi hakkında fikir vermektedir.

Alan çalışması

Yerleşimin mimari özelliklerinin ve koruma sorunlarının tespitini yapıp; bunların sonucunda koruma için çözüm önerileri getirmek, ancak detaylı bir alan çalışması ile mümkündür. Alan çalışmasını yapmak amacıyla 2018’in şubat, nisan, temmuz ve kasım; 2019’un ise mart ayında olmak üzere toplamda 5 kere alana gidilmiştir. Osmaneli TKGM’den alınan harita kullanılarak her yapı için belgeler klasörlenmiş ve doku analizleri yapılmıştır. Yerleşimin tamamı incelendikten sonra tespit edilen 15 adet yapının detaylı olarak rölöveleri alınmış; plan ,kesit, görünüş, plan -yapı elemanları, yapım sistemi ve malzeme özellikleri açısından incelenmiştir.

Yapılan tespitler ve araştırmalar sonucunda geleneksel mimari dokuda meydana gelen bozulma nedenleri ve türlerinin çözümlemesi yapılmıştır. Koruma sorunlarının çözümüne yönelik kuramsal; çevre ve yapı ölçeğinde ise, uygulamaya yönelik koruma önerileri geliştirilmiştir.

2. GÜNÜÖREN KÖYÜ FİZİKİ VE TARİHİ GELİŞİMİ

2.1 Günüören İsmi'nin Kökeni (Toponomisi)

Yer isimlerinin kökenini, anlamlarını, kullanımlarını ve sınıflandırılmasını inceleyen bilim dalı olan toponomi; Yunanca tópos (yer) ve ónoma (ad) sözcüklerinden oluşmaktadır.

Yerleşmenin bulunduğu arazinin niteliği (jeolojik durum, çıkarılan madenler, arazinin coğrafik niteliği, su kaynaklarıyla olan ilişkisi), yerleşimin ölçeği, zamanı ve yönlenmesi, yerleşimde bulunan ağaç ile çıkarılan mahsul ve yemişler, yerleşimin önemli şahsiyetleri, kabile, boy ve aşiret isimleri, ticaret, esnaf ve zanaat teşkilatları gibi birçok unsur yer isimlerinin oluşmasında rol oynamıştır.

Belen, ören, yayla, düzlük, çukur, geçit gibi isimler her bir köyde çokça rastlanabilecek isimlerdir. Belenalan, Kuşçuören, Çamyayla gibi isimler, Bilecik'te bulunan köy isimlerine örnek olarak gösterilebilir.

Günüören köyü, bulunduğu arazinin sathı üzerinde göze çarpan özellikler sebebiyle bu isimle anılmaktadır. Ören; harabe, harap hisar, kale viranesi, viran yer anlamlarına gelmektedir (Büyükgüngördü, 1965). Köyün eski isminin Günüviran olması da bu bilgiyi desteklemektedir (Türközü, 1967).

Köyün ismi bazı kaynaklarda Güneyviran olarak geçmektedir. Said Öztürk "Bir Anadolu Şehri Bilecik" adlı kitabında, H.1316 (M.1898) tarihli Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi' ni referans göstererek köyün ismini Osmanlıcadan Güneyviran olarak çevirmiştir. Osmanlıcanın sahip olduğu dil bilgisi özellikleri ve eserin el yazısıyla yazılmış olması sebebiyle; salnamede geçen köyün ismi Günüviran, Güniviran, Güneyviran olarak çevrilebilmektedir. Salnamedeki ilgili bölümde 'merkezi kazaya doğrudan doğruya merbut olan (bağlı olan) kura (karyeler, köyler) şunlardır' denilerek köy ismi verilmiştir (EK A.1). Salnamede köyün isminin komşu köylerle (Aşağı, Vezirhanı, Günüviran, Bayır, Sarmaşık, Cumalı...) sıralı olacak şekilde verilmiş olması ve günümüzde köyün etrafında Güneyviran isimli bir köy bulunmaması, salnamede belirtilen köyle araştırması yapılan köyü kesin olarak

eşleştirmektedir. H.980 (M.1572) tarihli Sultanönü Sancağı Mufassal Tahrir Defteri'nde de köyün ismi geçmektedir ve o tarihte bile köy viran (yıkık, harap) olarak anılmaktadır (EK A.2 ,EK A.3; BOA. TKGM. TADB. TTD. No:145).

2.2 Konumu ve Sınırları

Günüören köyü, Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde yer almaktadır (Şekil 2.1). Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgesi'nin kesişiminde bulunan Bilecik ilinin, Osmaneli ilçesine bağlı 27 köyden biridir (Şekil 2.2).

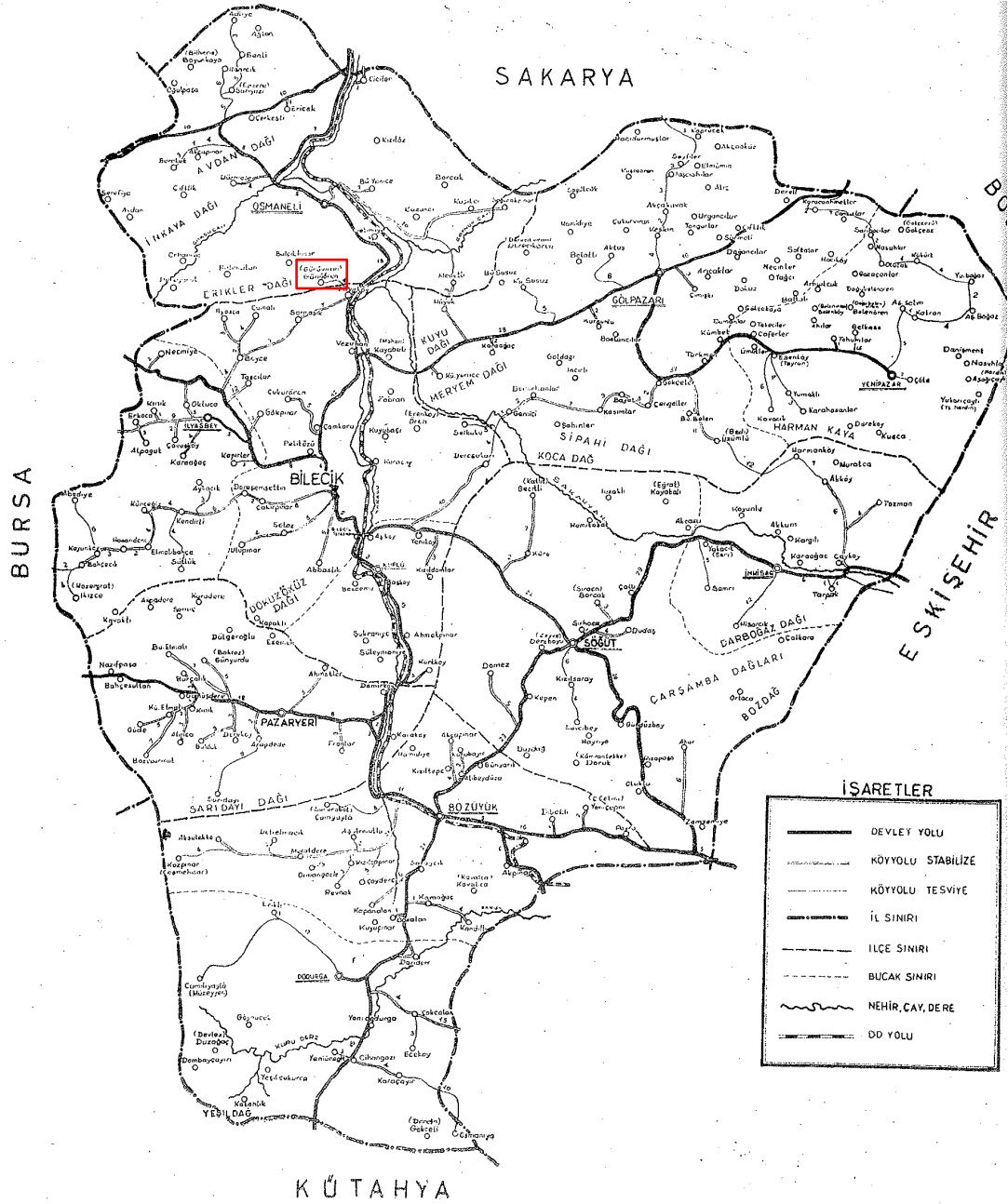

Şekil 2.1 : Bilecik'in Türkiye içerisindeki konumu (<https://www.google.com/maps> altlık olarak kullanılarak yazar tarafından üretilmiştir.).

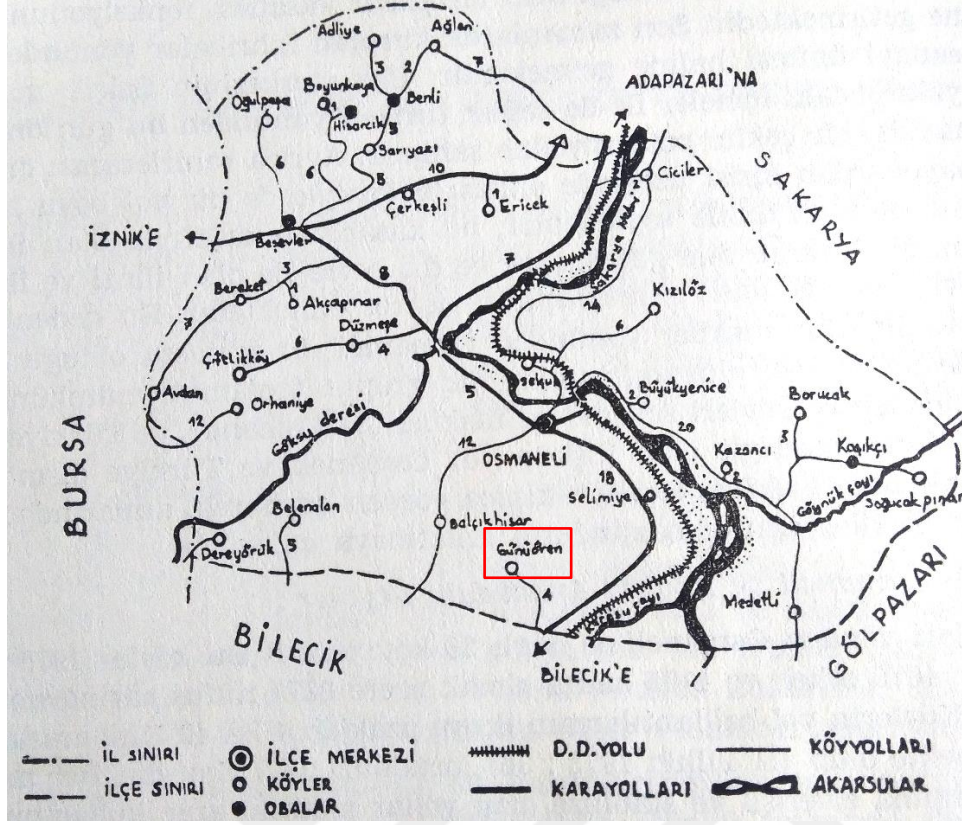
Şekil 2.2 : Osmaneli ilçesinin Bilecik içerisindeki konumu.

Dünya üzerinde 40° 18' enlemi, 29° 59' boylamı üzerinde yer alır. Köy, Osmaneli ilçe sınırlarında bulunmasına rağmen; ilçenin belediye sınırı veya mücavir alan sınırına dahil değildir (Osmaneli Belediyesi, 2018); (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 : Bilecik il ve ilçe sınırlarını gösteren harita ve Günören köyü (Bilecik İl Yıllığı, 1967).

Günüören köyü doğusunda Bayırköy, kuzeyinde Balçikhisar köyü, batısında Belenalan köyü, güneyinde ise Sarmaşık köyü ile komşu durumundadır (Şekil 2.4). Osmaneli ilçe merkezine 17 km uzaklıkta bulunan Günören köyüne, Adapazarı-Bilecik kara yolu üzerinden 3 km'lik bir tali yol ile ulaşılmaktadır. Günören köyü, Bilecik merkeze 26 km, Bursa'ya 95 km, İstanbul'a 229 km, Ankara'ya 321 km mesafededir.

Şekil 2.4 : Günüören köyü ve komşu köyleri ile ilişkisi (Akkayan, 1990).

Osmaneli Tapu Kadastro Müdürlüğü ve Osmaneli Kaymakamlığı köy bilgi formlarının derlenmesiyle hazırlanan çizelgeye göre Günüören köyü, yüzölçümü büyüklüğü bakımından, 1780 hektar alan ile Osmaneli köyleri içerisinde 14. köy durumundadır (Çizelge 2.1).

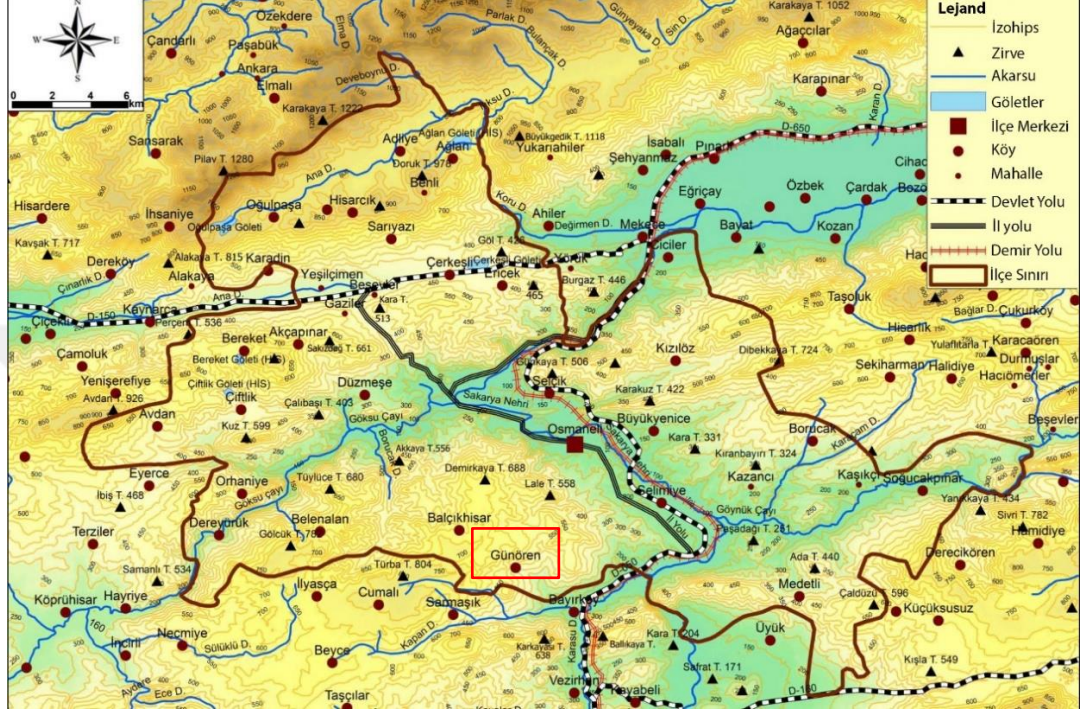
Çizelge 2.1 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yüzölçümleri (Başkaya, 2012).

Yerleşme	Yüzölçümü (ha)	Yerleşme	Yüzölçümü (ha)
Adliye köyü	970	Düzmeşe köyü	2600
Ağlan köyü	1850	Ericcek köyü	1330
Akçapınar köyü	1390	Günüören köyü	1780
Avdan köyü	1180	Hisarcık köyü	1850
Balçıkhisar köyü	2900	Kazancı köyü	1170
Belenalan köyü	2750	Kızılöz köyü	2950
Bereket köyü	1400	Medetli köyü	4550
Borucak köyü	1490	Oğulpaşa köyü	2020
Boyunkaya köyü	780	Orhaniye köyü	860
Büyükyenice köyü	2380	Sarıyazı köyü	1000
Ciciler köyü	940	Selçik köyü	2220
Çerkeşli köyü	2060	Selimiye köyü	1360
Çiftlik köyü	2080	Soğucakpınar köyü	3000
Dereyörük köyü	1000	Toplam	52630

2.3 Coğrafi Özellikler

2.3.1 Topografya ve jeolojik yapı

Bilecik ili arazisi dalgalı ve engebelidir. İlin güney kesimlerine gidildikçe ve Sakarya Vadisi'ne yaklaştıkça yükseklik azalmaktadır (Bilecik İl Yıllığı, 1967); (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 : Günören köyü ve çevresinin topografik yapısı (Başkaya,2012).

Sakarya Nehri boyunca yükselti 100 m civarında iken; Osmaneli ilçesinde bulunan köy yerleşmelerinin yükseltileri 100 m ile 870 m arasında değişmektedir. Günören köyü 380 m yükseklikle, diğer köyler arasında en fazla yüksekliğe sahip 13.köy durumundadır (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2 : Günören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yükseltileri (Başkaya, 2012).

Yerleşme	Yükselti (m)	Yerleşme	Yükselti (m)	Yerleşme	Yükselti (m)
Adliye köyü	785	Büyükyenice köyü	170	Kazancı köyü	210
Ağlan köyü	800	Ciciler köyü	110	Kızılöz köyü	280
Akçapınar köyü	620	Çerkeşli köyü	350	Medetli köyü	325
Avdan köyü	435	Çiftlik köyü	340	Oğulpaşa köyü	800
Balçıkhisar köyü	650	Dereyörük köyü	190	Orhaniye köyü	510
Belenalan köyü	670	Düzmeşe köyü	225	Sarıyazı köyü	520
Bereket köyü	615	Ericcek köyü	360	Selçik köyü	100
Borucak köyü	270	Günören köyü	380	Selimiye köyü	130
Boyunkaya köyü	815	Hisarcık köyü	870	Soğucakpınar köyü	150

Osmaneli ilçesinde bulunan köyler kuruluş yerlerine göre; plato, ova ve vadi köyleri olarak sınıflandırılabilir. Günüören köyü plato üzerine kurulmuş olan bir yamaç yerleşimidir (Çizelge 2.3); (Şekil 2.6).

Çizelge 2.3 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin kuruluş yerleri (Başkaya, 2012).

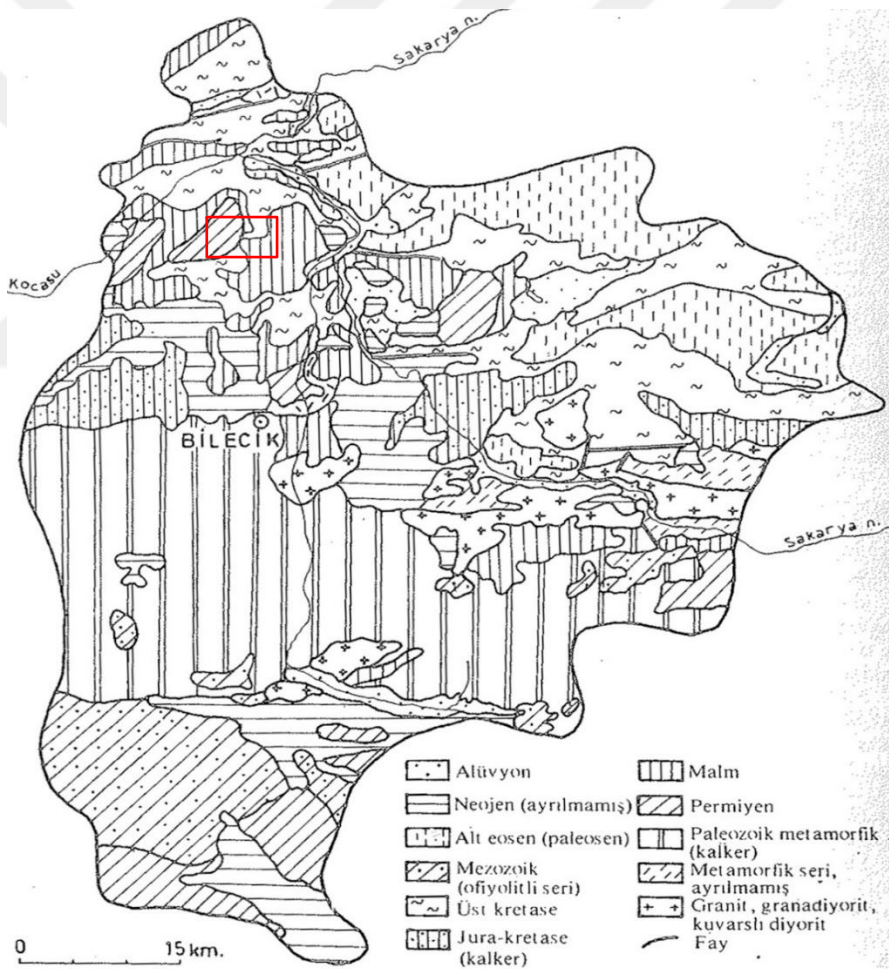
Plato köyleri		Vadi köyleri		Ova köyleri	
Ağlan köyü	Yamaç	Büyükyenice köyü	Yamaç	Adliye köyü	Etek
Akçapınar köyü	Yamaç	Dereyörük köyü	Yamaç	Ciciler köyü	Etek
Avdan köyü	Yamaç	Selçik köyü	Düzlük	Çerkeşli köyü	Etek
Balçıkhisar köyü	Yamaç	Selimiye köyü	Düzlük	Ericcek köyü	Etek
Belenalan köyü	Yamaç	Soğucakpınar köyü	Yamaç		
Bereket köyü	Az eğimli yüzey				
Borucak köyü	Yamaç				
Boyunkaya köyü	Yamaç				
Çiftlik köyü	Yamaç				
Düzmeşe köyü	Düzlük				
Günüören köyü	Yamaç				
Hisarcık köyü	Sırt				
Kazancı köyü	Yamaç				
Kızılöz köyü	Yamaç				
Medetli köyü	Yamaç				
Oğulpaşa köyü	Yamaç				
Orhaniye köyü	Sırt				
Sarıyazı köyü	Yamaç				

Plato üzerine kurulmuş olan Günüören (Günüviran) köyünde yayla yerleşimi özellikleri görülmektedir. Yayla yerleşimlerinde iskanın toplu olduğu görülür ve bu köylerde yerleşme eski tarihlere dayanır. Toplu yaşama zorunluluğunun en büyük sebebi suya olan ihtiyaçtır (Özkan, 1967).

Şekil 2.6 : Dağın yamacına kurulmuş olan Günüören köyünden görünüm (Turgut,2018).

Osmaneli ve yakın çevresinde volkanik, tortul ve metamorfik seriler oluşturan farklı yaş, köken ve dirençte kayaçlar bulunmaktadır. Kırmızı, alacalı renkli kum taşı, çamur taşı, konglomera, şeyl ve kireç taşından oluşan katman, bölgede Bayırköy formasyonu olarak adlandırılmıştır. Bayırköy, Günüören köyüne 3 km mesafededir. Formasyon Bayırköy çevresinde geniş bir alanda yüzeylenmektedir. Bilecik kireç taşı, Günüören köyü ve Vezirhan çevrelerinde Soğukçam formasyonu ile yanal ve düşey yönde geçişlidir. Kum taşı, çakıl taşı, çamur taşı ve kireç taşından oluşan Kretase formasyonlarının görüldüğü alanlar, tarımsal faaliyetler açısından önemli alanlardır. Kretase yaşlı beyaz, bej, kırmızı renkli üst mikritik kireç taşları Günüören, Balçıkhisar ve Vezirhan köyleri çevresinde yüzeylenmektedir (Başkaya, 2012); (Şekil 2.7).

Şekil 2.7 : Bilecik ili jeoloji haritası (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Günüören köyü ve çevresi Kuzey Anadolu Fay hattına dahil olup, 1. Derecede deprem kuşağında yer almaktadır.

2.3.2 İklim

Bilecik ili, İç Anadolu Bölgesi'nin sert ve az yağışlı iklimi ile Marmara Bölgesi'nin ılık ve yağışlı iklimi arasında bir geçiş bölgesinde bulunduğu için, iklim özellikleri il içinde farklılıklar göstermektedir. Hatta Karadeniz Bölgesi'nin etkisi dahi, zaman zaman görülmektedir. Genel olarak ılıman olan ilin, güney ve doğu taraflarında İç Anadolu iklim özellikleri kendisini gösterir. Kuzeyden güneye ve vadilerden dağlara doğru gidildikçe iklim özelliklerinin değiştiği görülür. Vadilerde ve kuzeyde, kışlar diğer bölgelere göre çok şiddetli geçmez ve buralarda senelik ısı farkları daha azdır (Bilecik İl Yıllığı, 1967). Yağışlar, yağmur şeklinde ve yaz ayları dışında; kar ise etraftaki tepelerde görülmektedir. Bilecik il merkezi için en soğuk ay sıcaklık ortalaması 2,5 °C, en sıcak ay sıcaklık ortalaması 22,7 °C olduğu düşünülürse; yükselti farkı düşünülerek Osmaneli ilçesinin 2-3 derece daha yüksek sıcaklığa sahip olduğu söylenebilir. Sıcaklığın en yüksek olduğu temmuz- ağustos aylarında, yağışın da en az olduğu aylar olduğu görülmektedir. Yağışı getiren kuzey rüzgarının, ilçede hakim olan rüzgar olduğu söylenebilir (Akkayan, 1990).

2.3.3 Bitki örtüsü

Bilecik platolarında yaygın olarak kahverengi orman toprakları görülmektedir. Günöören, Balçıkhisar ve Belenalan köylerinde ise kahverengi orman toprağı, yer yer kesintiye uğrayarak kireçsiz kahverengi orman toprağına dönüşmektedir (Başkaya, 2012).

İlçenin toplam alanının %58'i ormanla kaplıdır (Bilecik İl Yıllığı, 1973). Sakarya Nehri ve kolu olan Göksu çayı vadilerinde kızılçam ormanları sıkça görülmekte ve 500 m yükseklikten sonra yerini karaçam ve meşe ormanlarına bırakmaktadır. Göksu Çayı Vadisi'nin güney kesimlerindeki plato yüzeylerinde yükseltinin artmasıyla; Günöören köyünün batısında yer alan Orhaniye ve Belenalan köyleri çevresinde karaçam ve meşe ağaçları görülmektedir (Başkaya,2012). Tarım arazileri içinde, bölge için özel bir yeri olan dut ve ayva ağaçları dışında; meyve ağaçları, zeytin ağaçları, kavaklar ve bağlar bölgede görülen diğer bitki türleri olarak sayılabilir (Akkayan, 1990). İlkbahar yağışlarıyla yeşerip, yaz sıcağı ile sararan gelincik, sığır kuyruğı, yabancı nane, ısırğan otu, kekik, ebe gümeci gibi türler de köyde fazlasıyla görülen ot topluluklarıdır (Şekil 2.8).

Şekil 2.8 : (Solda) Günüören köyünde görülen dut, kavak, zeytin gibi ağaçlar ve (Sağda) Günüören köyünde yetişen kekik (Turğut, 2018).

2.4 Tarihsel Gelişim

2.4.1 Tarihsel yapı

Yerleşimin tarihsel gelişimi açıklayabilmek için yapılan kaynak araştırmalarında, odak noktası Günüören köyü olan yazılı bir kaynağa ulaşılamamıştır. Uzaklık bakımından en yakın merkez olması sebebiyle ve etrafındaki yerleşmelerden soyutlamamak amacıyla, köyün tarihsel gelişimini günümüzde idari açıdan bağlı bulunduğu Osmaneli ilçesine dahil ederek açıklanmıştır.

Osmaneli isminin kökeni

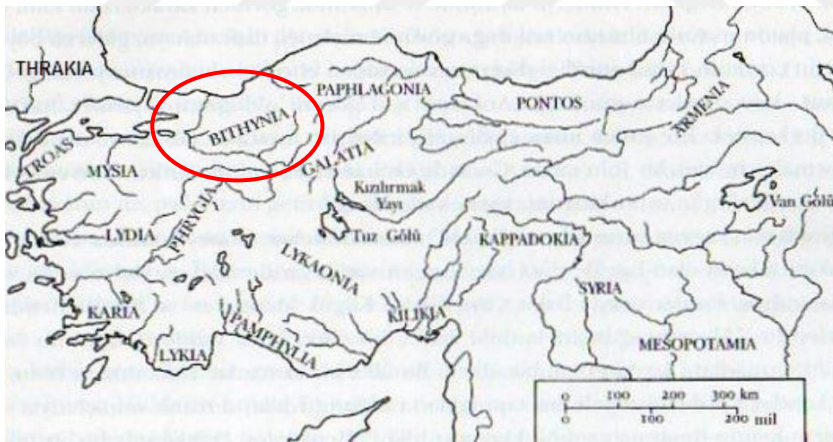
Lefke, Leuke, Leukai, Pefka, Malagina, Melagina Osmaneli ilçesinin eski isimleri olarak literatürde geçmektedir. Lefke isminin Hellen dilindeki karşılığı olan Leuke, hem ‘ak kavak’ anlamına gelmektedir; hem de ‘beyaz’ anlamındaki ‘leukos’ sıfatının dişî biçimidir. Leukai bu kelimenin çoğuludur ve ‘ak yerin, ak kentin halkı’ anlamına gelmektedir (Umar,1993). Lefke ve Pefka isimleri Rumca ve ‘kavaklık güzel yer, kavaklık ve çamlık güzel yer, bahçelik ve kavaklık güzel yer’ gibi anlamlara gelmektedir. Yakınlarda bulunan Sakarya Nehri kıyılarında kavak ağaçlarının bulunması, çevrede çam ormanlarının ve üzüm bağlarının varlığı ve İznik’in doğuya açılan “Lefke Kapı” isminde kapısının olması bu anlamları desteklemektedir (Şekil 2.9). Böylece İznik’ten doğuya giden yoldaki ilk merkezin de Osmaneli olduğu anlaşılmaktadır (Başkaya, 2012). 1913 yılına kadar Lefke ismiyle anılan kent, bu tarihten itibaren Osman Gazi anısına Osmaneli olarak anılmaya başlanmıştır. Malagina ise İzmit ile Eskişehir’in yaklaşık ortasında bulunan ve merkezi Osmaneli

kasabası civarında olan ufak bir kenttir (Umar, 1993). Bulunduğu yer sebebiyle Osmaneli'nin eski ismi olduğu düşünülmektedir.

Şekil 2.9 : Lefke Kapısı (URL 1, 2018).

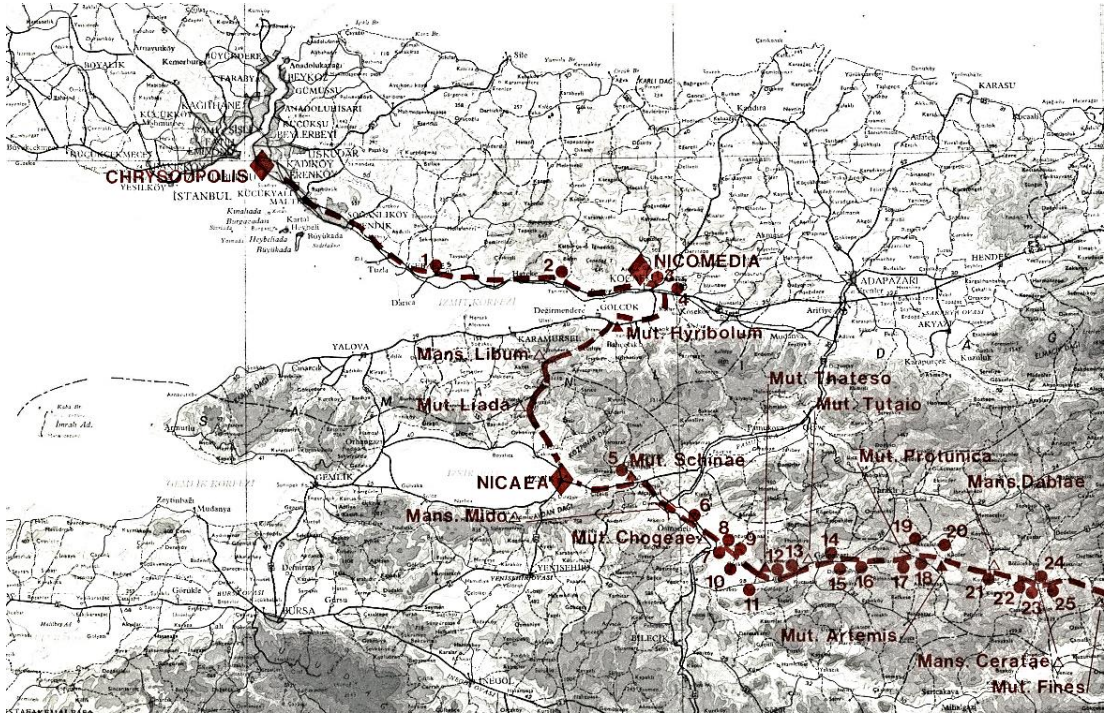
İlk çağda, Osmaneli ve çevresinin bulunduğu bölge Bitinya olarak anılmaktaydı. Günümüzde İstanbul ilinin Anadolu Yakası'nın tamamı; Kocaeli, Adapazarı, Bolu illerinin tamamı, Zonguldak ilinin batı yarısı, Bilecik ve Bursa illerinin kuzey kesimleri Bitinya bölgesini oluşturmaktaydı (Sevin, 2001); (Şekil 2.10).

Şekil 2.10 : Antik çağda Bitinya bölgesinin Anadolu'daki konumu (URL 2, 2018).

Bitinya bölgesinin tarihi, MÖ 1950 yıllarında Trakya kavimlerinden Thyni'lerin bu bölgeye yerleşmesiyle başlar. Mısır firavunlarından II. Amosis döneminde Bitinya bölgesinin yönetimi bir süre Mısır idaresine geçmiştir. Bitinya bölgesi, kuvvetli dönemlerinde Hititlerin, MÖ 1200 yıllarında ise Friglerin egemenliğine girmiştir. Kimmerler MÖ 676 tarihinde Frigleri yıkmışlar ve Bilecik'i yağmalamışlardır. Kimmerlerin Lidyalılar tarafından Anadolu'dan çıkartılmalarından sonra, MÖ 553 yıllarında Bitinya bölgesi Lidyalıların egemenliği altına girmiştir. MÖ 546 yılında

Med Kralı ile Lidya Hükümdarı arasında yapılan savaş sonrasında bölgenin şehir ve kasabaları 100 yıl kadar İran Valileri tarafından idare edilmiştir (Bilecik İl Yıllığı, 1973). Bölgedeki İran egemenliği, MÖ 334 yılında Makedonyalı Büyük İskender'in İran ordusunu Granikos (Biga) çayı önlerinde hezimete uğratmasıyla son bulmuştur. Bu tarihten sonra yerli halk olan Bitinyalılar MÖ 3. yüzyılın başlarında Bitinya Krallığı'nı kurmuşlardır. Krallık, son hükümdarın vasiyeti üzerine MÖ 74 yılında Roma egemenliği altına girmiş ve Bitinya-Pontus adında bir eyalet durumuna gelmiştir (Sevin,2001). 395 yılında Bilecik, Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içinde kalmıştır. Anadolu Selçuklu hükümdarı Süleyman Şah'ın İznik'i fethederek başkent yapması ve sınırlarını genişletmesiyle, Osmaneli ve çevresini de sınırlarına dahil etmiştir. (Bilecik İl Yıllığı, 1973). İlk çağda ufak bir kent olan Osmaneli, orta çağda önem kazanmıştır. İstanbul'dan doğudaki Arap ya da İran sınırına gidiş gelişte kullanılan yolun ve Eskişehir (Dorylaeion)'den geçen önemli Bizans sefer yolunun üzerinde bulunmasının yanı sıra, Paphlagonia (Kastamonu civarı) bölgesinden gelen ana yollarla birleşme noktasında bulunması sebebiyle önemli bir konaklama ve kesişim merkezi haline gelmiştir (Umar, 1993). Osmaneli, Roma Dönemi'nde Hıristiyan Hacı Yolu'nun da güzergahında bulunmaktadır (Şekil 2.11).

Şekil 2.11 : Hıristiyan Hacı yolunun bir kısmı olan haritada, 6. noktanın belirttiği Osmaneli (French, 1981).

Osmaneli (Lefke), 1308 yılında Osman Gazi tarafından Osmanlı sınırlarına dahil edilmiştir (Akkayan, 1990). 1530 tarihinde Nefs-i Lefke ismiyle anılan ve Anadolu vilayeti Sultanönü (Eskişehir) sancağının Bilecik kazasına bağlı bir bucak olan Osmaneli'nden elde edilen gelirler, Yürekçıpaşa Vakfı'na gitmektedir (Başkaya, 2012; BOA, No:438).

1600'lü yılların önde gelen gezginlerinden Evliya Çelebi bu kentte gördüklerini şöyle dile getirmiştir:

Köy halkı (Levke) derler. Bursa toprağında ve eski Bursa krallarının yapısıdır. Sonra Osmanlıların ilk beyi olan Osman Gazi burayı Rumlardan almıştır. Kalesi dört köşe, kayadan, küçük, harab bir viranedir. Kendisi 150 akçalık bir kazadır. Yetmiş parça kadar köyleri vardır. Kadısına senede üç kese has olur. Ayrıca hakimi vardır. Şehri, Sakarya nehri kenarında olup bağlı bahçeli, altıyüz evli, beş camili, dört hanlı, hamamlı, mektepli küçük çarşılı şirin bir kasabadır.

Sipahi kethüda-yeri, yeniçeri serdari var. Ama nakibül-eşraf ve şeyhülislam yoktur. Lakin bilginleri, ayan ve eşrafı vardır. Birer buçuk okka gelir sulu ayvası olur ki, Alla bilir dünya yüzünde benzeri yoktur. Ayva perverdesi, ayva reçeli, dünyaca meşhurdur. Sakarya nehri üzerinde uzun ve ahşap bir büyük köprüsü vardır ki ibretle seyrolunur. (Evliya Çelebi, 1970, s.205)

1858 yılında çıkarılan bir yönergeyle Bilecik ve çevresi, 1885 yılında Hüdavendigâr Vilayeti'ne bağlı bir liva (sancak) durumuna getirildi. Ertuğrul Sancağı ismini alan Bilecik ve çevresinin bu durumu 1924'e kadar devam etti (Yurt Ansiklopedisi, 1982). 1924 yılında Bilecik'in il olmasından sonra, Osmaneli 1926 yılında ilçe haline getirilmiştir (Akkayan, 1990).

18. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin güç kaybetmesini fırsata çevirmeye çalışan devletler ve özellikle Rus İmparatorluğu ile yapılan savaşlar sebebiyle Türkler göç dalgalarıyla karşı karşıya kalmıştır (İpek, 1999). Milliyetçilik akımının da yayılmasıyla birçok insan yaşadıkları bölgelerden göç etmek zorunda bırakılmıştır. Osmanlı ile Rus orduları arasında, 1877-1878 yıllarında gerçekleşen ve 93 Harbi olarak tarihe geçen savaş neticesinde, büyük bir göç dalgası ile karşılaşmıştır. Osmanlı yönetimi, göç etmek zorunda kalan grupları yerleştirebilmek için vilayet ve sancaklardan iskana uygun alan belirlemelerini istemiştir. Bunun sonucunda Rumeli ve İstanbul'da yığılan göçmenlerin yerleştirilmesi için Hüdavendigâr vilayetinin, Ertuğrul sancağına bağlı olan Lefke nahiyesinde, 31.000 dönüm arazinin iskana uygun olduğu belirtilmiştir. En çok

göçmen yerleştirilen bölgelerden biri olan Hüdavendigar vilayetine yerleşen Rumeli ve Çerkes göçmenlerin toplam sayısı 81.253'tür. Lefke nahiyesinin Tekkiye (Tekke) köyüne 205 nüfuslu 53 hane; diğer köylerine de ayrı ayrı yerleştirilmek üzere 71 nüfuslu 13 hane göçmen yerleştirilmiştir (İpek, 1999). Osmanlı döneminde yerleşen bu göçmenler ileri zamanlarda yerli halk olarak kabul görmüşlerdir (Battalgazi Pamir, 2004).

Günüören köyü çevresinde (örneğin; Osmaneli ilçesi veya Bilecik merkez ilçesi) Müslüman ve Gayrimüslim toplumlar 1923 yılına kadar birlikte yaşamışlardır. 1876 tarihli Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi'ne göre Ertuğrul sancağının Lefke nahiyesinde 399 Gayrimüslim ve 3559 Müslüman; Bilecik nahiyesinde ise 4494 Gayrimüslim ve 5607 Müslümanın birlikte yaşadığı kaydedilmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1982). 1923 yılında Lozan Antlaşması'nın ek protokol hükümlerine göre; Türk topraklarına yerleşmiş, Rum Ortodoks mezhepli, Türk vatandaşları ile Yunan topraklarına yerleşmiş, İslam dinine mensup, Yunan vatandaşlarının mübadelesi ön görülmüştür. Bunun sonucunda Osmaneli'nde Türkler ile birlikte yaşayan Rumlar göç etmişler ve yerlerine Selanik Karacaova yöresinden gelen göçmenler yerleşmiştir. Bölgeye Osmanlı zamanında yerleşip Rumlarla birlikte yaşayan insanlara, oranın yerlisi anlamına gelen 'manav', 1923 yılından sonra gelen Selanik-Karacaovalı Türklere 'muhacir', daha sonraki dönemlerde gelenlere ise 'göçmen' denilmektedir (Akkayan, 1990).

Nüfus mübadelesi her iki tarafın toplumsal ve ekonomik ilişkilerinde de değişikliklere sebep olmuştur. Sadece göçe dahil olan insanlar değil, göç edilen toplumlar da bu değişiklikten etkilenmektedirler. Örneğin; Yunanistan'daki ipek sanayii mübadele sonrası hızla yükselmiştir ve Mora'da ipek üretim işinde uzmanlaşmış 550 göçmen aileden oluşan bir köy kurulmuştur. Yunanistan'da ham ipek üretimi 1922-1926 yılları arasında üç kat, ipekli kumaş üretimi ise 3,1 kat artmıştır. Türkiye'nin ipek ihracatı azalırken, Yunanistan'ın artmıştır. Bunun sonucunda Türkiye ipek yerine koza ihraç etmeye başlamıştır (Arı, 2010). İpekböcekçiliğinin önemli olduğu Osmaneli'nde de bu durumun toplumsal, ekonomik ve mimari sonuçları fark edilebilmektedir.

Günümüzde 27 köye sahip Osmaneli ilçesindeki köy sayısında, zaman içinde artış ve azalışlar olmuştur. 1891 tarihli Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi' ne göre Osmaneli (Lefke) nahiyesine bağlı 25 köy, 1907 tarihli aynı esere göre nahiyeye bağlı 27 köy

bulunmaktadır. Günüören köyü 18 Mart 1946 tarihinde bağlı bulunduğu Bilecik ili Merkez ilçesinden çıkartılıp, Osmaneli ilçesine bağlanmıştır (Başkaya, 2012).

2.4.2 Demografik yapı

Osmaneli ilçe merkezinin nüfusu 1950 yılına kadar artış göstermiştir. Yıllık nüfus artışı, 1950 yılında yapılan nüfus sayımında Osmaneli ilçe merkezinde düşerken; kırsal kesimde yükselmiştir. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve büyük şehirlerde ekonomik faaliyetlerin hız kazanmasıyla ilçe merkezinden Bilecik, İstanbul, Bursa gibi şehirlere doğru yaşanan iç göçler bunun temel sebebidir. Diğer sebebi ise 500 kişiye yakın nüfusu bulunan Günüören köyünün, 1946 yılında Bilecik merkez ilçesinden alınıp, Osmaneli ilçesine bağlanmasıdır (Başkaya,2012).

Osmaneli ilçesine bağlı köyler arasında 1935 ile 2010 yılları arasında nüfusu azalan 11 yerleşme içinde Günüören köyü de bulunmaktadır (Adliye, Balçıkhisar, Belenalan, Bereket, Boyunkaya, Ciciler, Çiftlik, Dereyörük, Günüören, Kızılöz ve Medetli köyü). Balçıkhisar, Belenalan, Dereyörük, Kızılöz ve Günüören köyleri ise en fazla nüfus kaybeden köylerdir. 1935 yılında 414 kişi ölçülen Günüören köyü nüfusu, 2010 yılına kadar yaklaşık olarak 6/7 oranında azalmış ve 58 kişi kalmıştır (Başkaya,2012); (Çizelge 2.4). 2017 TÜİK verilerine göre ise köy nüfusu daha da azalmıştır ve 35 kişi olarak kaydedilmiştir. Arazinin engebeli olması ve kuru tarım yapılması köyde yaşamı zorlaştıran sebepler arasındadır.

Çizelge 2.4 : Günüören köyü ve Osmaneli ilçesindeki diğer köylerin yıllara göre nüfusları (Başkaya, 2012).

Köy Adı	1935	1945	1955	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2010
Osmaneli	2138	2436	2613	3506	3952	4789	6246	7515	8704	11220	12814	13816
Adliye	127	131	154	153	154	136	137	115	122	111	90	67
Ağlan (Ağlar)	278	357	404	444	457	451	475	479	437	350	349	302
Akçapınar	213	242	283	312	264	309	299	335	345	285	303	296
Alakaya	128	142	182	200	İznik ilçesine bağlanmıştır.							
Avdan	125	140	167	166	178	179	186	185	181	179	190	156
Balçıkhisar	302	342	424	482	437	369	331	300	331	290	260	156
Belenalan	399	432	504	514	473	458	448	436	438	381	362	230
Benli	66	1940 yılında köy statüsünde iken Sarıyazı (Epsere) köyünün mahallesi olmuştur.										
Bereket	157	168	211	160	146	154	152	153	123	103	142	121
Borucak (Borcak)	85	93	106	112	114	114	123	129	142	143	109	94
Boyunkaya (eski adı Bilheriz)	205	207	259	284	263	264	247	256	267	219	167	181
Büyükyenice (eski adı Yenice-i kebir)	321	327	403	429	381	383	404	393	357	259	196	164
Ciciler	252	267	317	311	269	237	243	232	237	226	224	196
Çerkeşli	208	215	276	360	394	418	428	539	572	576	662	637
Çiftlik	110	122	163	207	143	154	137	137	110	97	93	82
Dereyörük	79	81	108	144	129	140	110	111	80	67	65	42
Düzmeşe	246	312	333	407	414	461	468	503	494	489	393	416
Eğerce	329	388	483	536	Yenişehir ilçesine bağlanmıştır.							
Ericek	121	119	149	222	186	260	266	297	298	270	292	268

Çizelge 2.4 (devam) : Günöören köyü ve Osmaneli ilçesindeki köylerin yıllara göre nüfusları (Başkaya, 2012).

Köy Adı	1935	1945	1955	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2010
Günüören (Günüviran)	Bilecik merkez ilçesine bağlıdır.		457	452	386	266	261	181	164	136	107	58
Hisarcık	345	323	413	422	403	441	553	542	565	606	657	716
Karadin	153	184	196	266	İznik ilçesine bağlanmıştır.							
Kaşıkcı	88	1940 yılında öy statüsünde iken Soğucakpınar köyünün mahallesi olmuştur.										
Kaynarca	262	İznik ilçesine bağlanmıştır.										
Kazancı	102	104	132	148	169	176	196	191	202	167	145	133
Kızılöz	108	127	162	171	189	183	183	194	177	110	85	36
Medetli	575	626	695	698	626	666	694	663	705	609	596	427
Oğulpaşa	390	405	485	570	572	605	611	641	658	623	664	616
Orhaniye	96	122	146	166	156	159	149	153	145	129	117	103
Sarıyazı (eski adı Epsere)	73	148	201	243	248	225	228	253	232	158	146	140
Selçik	293	322	391	Osmaneli ilçe merkezinin mahallesi olmuştur.				515	501	481	420	359
Selimiye	253	266	338	350	322	343	413	514	772	629	656	498
Soğucakpınar	441	589	653	717	691	723	766	720	759	873	766	602
Şerefıye	122	145	154	158	İznik ilçesine bağlanarak Yenişerefıye adını almıştır.							
Köyler Toplamı	7052	7446	9349	9804	8164	8274	8508	9167	9414	8366	8256	7096

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, Bilecik kalkınma sırasında öncelikli iller arasına alınmıştır (Yurt Ansiklopedisi, 1981). 1960'lı yıllardan itibaren başlayan kır nüfusundaki azalma, yapılan yatırımlarla 1970'li yıllarda köyden dışarı verilen göçlerin hızlanmasıyla devam etmiştir. Köyde yaşamakta olan insanların birinci derece akrabalarının (belki kış aylarında kendilerinin) Bilecik merkezde, Osmaneli merkez ilçesinde, Bayırköy' de veya İstanbul'un Anadolu yakasında yaşıyor olmaları, iş olanağının köy dışında fazla olması sebebiyle verilen göçün kanıtı sayılabilir. Yurt içinde meydana gelen göçün yanında, az da olsa yabancı ülkelere verilen göçler de köy nüfusunun azalmasına sebep olan etkenlerdendir. 1960'lı yıllardan sonra Federal Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa'daki ülkelere göç meydana gelmiştir. Yapılan mülakatlar ve anket sonuçlarına göre Osmaneli merkezden 9, Düzmeşe köyünden 3, Ağlan, Çiftlik, Günöören, Medetli ve Soğucakpınar köylerinden toplam 17 aile (40 kişi) Almanya'ya göç etmiştir (Başkaya, 2012).

2.4.3 Sosyo-ekonomik yapı

Osmaneli ilçe merkezi ve köylerine yerleştikleri zamana göre halk; manav, muhacir ve göçmen olmak üzere üç gruba¹ ayrılmıştır. 1923 sonrası gelen muhacirlerle yerli manav grupları uzun bir müddet kaynaşmamış ve aralarında uyum sorunu yaşanmıştır. 1946'lı yıllarda çok partili hayata geçiş süreci başlamıştır. 1950'li

¹ 2.4.1 Tarihsel Yapı bölümünde (sayfa 17) detaylı anlatılmıştır.

yıllara kadar süren bu iki grup arasındaki ayrılık, 1950 yılı genel seçiminde oy toplama hedefiyle azalmaya başlamıştır. İki grup birbirini kabullenmeye ve evlilik yoluyla akraba olmaya başlamıştır (Akkayan, 1990). Mübadeleden sonra talan edilen ve zaman zaman yakıp yıkılan Rum evlerine yerleşen muhacirler karşılaştıkları zorluklara rağmen; tarım ve küçük sanayi konularında bilgi ve becerilerini ülkeye aktarmışlar, sebzeciliği yerli halka öğretmişlerdir. Gelen muhacirlerin yaklaşık %80-90'ının tarımla (özellikle tütüncülük) uğraşmış olması tütün, üzüm ve incir gibi ürünlerinin ihracatını artırmıştır (Arı, 2010).

Osmaneli'nde 19. yüzyılın sonlarına dek tarım, hayvancılık ve özellikle ipekböcekçiliği halkın geçim kaynağını oluşturmaktadır (Şekil 2.12). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973-1977) Bilecik ilinin kalkınma sırasında öncelikli iller kapsamına alınmasıyla ekonomi yapısal bir değişime uğramıştır. Kurulan fabrikalar bölgenin sanayi yönünden gelişmesini sağlamış, ilçeden il merkezlerine, köylerden de ilçe merkezlerine göçü hızlandırmıştır (Diri, 1995). İlçede günümüzde ahşap, alüminyum, beton, demir-çelik, döküm, gaz, gıda, jant, kimya, makine, mermer, plastik, tarım, tekstil, yapı, yangın ekipmanları sektöründe fabrikalar bulunmaktadır (URL 3, 2018).

2.4.3.1 Tarım

Osmaneli ilçesi sahip olduğu iklim, topografya, toprak gibi doğal çevre özellikleri sayesinde birçok tarım ürününün yetiştirilmesine olanak vermektedir. Sakarya Nehri ile bunun kolları olan Göksu Çayı ve Göynük Çayı'nın yer aldığı İznik Depresyonun' nun doğu uzantısı üzerinde tarım faaliyetleri oldukça yoğundur.

Arazinin tarımsal değerini, toprağın fiziksel ve kimyasal özellikleri, arazinin topografik durumu ve su ile olan ilişkisi belirlemektedir. Bu şartlarda Osmaneli toprakları 8 sınıfa ayrılmaktadır ve Günüören köyü 6.ve 7. sınıf arazi kategorisine dahil edilmektedir. Bu sınıfa giren arazilerde eğimin çok olması, erozyon riski, toprak sağlığı, taşlılık, tuzluluk gibi özellikler kültür bitkilerinin yetiştirilmesine olanak vermemektedir (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü; Başkaya, 2012). Ayrıca su kaynaklarının uzak olması, yükseklerle çıkıldıkça sıcaklığın azalması sebebiyle Günüören köyünde tarımsal verim ve çeşitlilik azdır. Yüksek kesimleri oluşturan bu plato ve dağlık alanlarda yer yer kuru tarım yapılmaktadır.

2.4.3.2 Hayvancılık

Günüören köyü orman yakınına ve eğimli araziye kurulmuş bir yerleşmedir. Bu sebeple köyde küçükbaş hayvancılığın yapıldığı görülmektedir (Şekil 2.12). Küçükbaş hayvancılık keçi, koyun, koç gibi hayvanları ifade etmektedir. Yerleşmenin ormana göre konumu, çevredeki otlak ve orman varlığı, keçi ve koyunun kendilerine özgü hareket kabiliyetleri ve yerleşmenin bulunduğu arazi yetiştirilecek olan küçükbaş hayvanın türünü belirlemektedir.

Şekil 2.12 : Günüören köyünde yetiştirilen küçükbaş hayvanlar (Turğut, 2018).

2.4.3.3 İpekböcekçiliği

İpekçilik, ipek böceğinin koza örmesini (böcekçilik), ipek ipliği elde edilmesini, ipek dokumasını ve ipek (ipekli kumaşlar) ticaretini içerisinde barındırmaktadır (Alptekin, 2002). İpek Yolu gibi önemli bir ticaret yoluna ismini veren ve ipekböcekçiliğinin ürünü olan ipek, ilk olarak Çin'in kuzeydoğusunda (Şantung çevresi) keşfedilmiştir. İpekçilik zanaatine dair en eski bilgilerin Çin kaynaklarında görülmesi ve Romalıların ipek için "Uzak Doğu" anlamına gelen "Seres" kelimesini kullanması bu fikri desteklemektedir (Dalsar, 1960).

İpekböceği, MÖ 2600'lü yıllarda dönemin Çin imparatoru Hoang-Ti'nin dut yaprağı yiyip, koza ören bir tırtılı görmesi ve eşi She-Ling-She'ye bu canlıyı incelemesini emretmesiyle keşfedilmiştir. Kraliçe, çalışmaları sonucunda kozadan ipek ipliği çekilebileceğini ve bunun dokumacılıkta kullanılabileceğini tespit etmiştir (URL 4, 2018). Çin, ipeğin asaleti ve zenginliği temsil etmeye başlamasıyla servet ve ün sahibi olmuştur. Bu nedenle kutsal sayılan ipek kozasının ülke sınırları dışına çıkması engellenmiştir. İpekböceği 419 yılında Çin sınırları dışına çıkmıştır. 452 yılında Japonya da bu zanaati öğrenmesine rağmen; dışarıya çıkarmamak için çaba

sarf etmiştir. Tüm bunlara rağmen yavaş yavaş yayılan ipekböcekçiliği 552 yılında İstanbul'a girmiştir (Türkiye'de İpek ve İpekli Mensucat Sanayii, 1958).

Osmanlı'da 14. yüzyılın sonlarında başlayan, 15. yüzyılda devam eden ipek ticareti ve ipekli dokumacılık, 16. yüzyılda en verimli zamanlarını yaşamıştır. 16. yüzyılın ortasına doğru devletin sınırlarının genişlemesi, zenginliğin artması; giyilen kıyafetlerin kalitesini arttırmış, her tabakadan insan ipekli elbiseler giyme imkanını bulmuştur. Buna bağlı olarak ipekli dokumacılık çeşitlenmiş ve ipekçilik işi ile uğraşanlar memleketin her tarafına ulaşmıştır. Bu dönemde doğuda bulunan devletler ham madde kaynağı olarak görülmüş ve Anadolu'da ipekli dokumacılığa (ipekböceği beslemek yerine) önem verilmiştir. 16. yüzyılın ortasından sonra ipekli kumaşları dokuyan nitelikli zanaatkarların azalması ve değerli ipek kumaşlarının yerini, Avrupa taklidi kumaşların alması; ham ipek kaynağı olan İran'la yapılan savaşlar yüzünden ham ipeğin memleketeye girememesi; Avrupa'da, özellikle İtalya'da başlayan ipek zanaatındaki gelişmelerden Osmanlı'nın geri kalması gibi sebeplerle ipekli dokumacılık yerini ipek üreticiliğine bırakmıştır (Dalsar, 1960).

İpekböcekçiliğinin hala yapıldığı, Günöören köyünün bulunduğu Bilecik ili ve çevresinde bu uğraş geçmişten bu yana önemli bir ekonomik faaliyet olmuştur. Öyle ki 1706 tarihli "Defter-i Evkâf-ı Ertuğrul Gazi der Bilecik" isimli vakıf defterinde (TKGM. Kuyûd-ı Kadime Arşivi, Cedîd Vakıflar Tasnifi, Eski No: 2163, Yeni No: 156), Bilecik kasabasında ipek (harir) alıp satanlardan "vezzaniye" adı altında, yüz akçada iki akça olacak şekilde vergi alınması uygun görülmüştür (Erdoğru, 1990).

Avrupa'nın hızla gelişen ipek dokumacılığı sebebiyle ham ipeğe ihtiyaç duyması, Anadolu'nun ikliminin dut ağacı yetişmesine (dolayısıyla ipekböceği yetişmesine) uygun olması ipekböcekçiliğini olumlu yönde etkilemiştir. Asıl gelişme ise üretilen ipekli kumaşların Avrupa'da çok tercih edilmesinden dolayı 1840 yılından sonra olmuştur (Çolak, 2002). 1840 yılından önce kozadan ipek çekme işlemi el mancınığı veya tepme mancınık denilen aletlerle yapılmaktaydı. 1844 yılında ilk defa Bursa'da 4 mancınıklı ve buharlı bir filatör fabrikası kurulmuştur. 1845 yılında 60 mancınıklı, 1852 yılında ise 78 mancınıklı modern buharlı filatör fabrikalarının kurulmasına başlanmıştır. 1856 yılında Bursa'daki fabrika sayısı 40'a, mancınık sayısı ise 2169'a ulaşmıştır. Aynı yılda Bursa, İzmit, Bilecik, Adapazarı, Osmaneli, Karamürsel'de 85 fabrika bu alanda faaliyet göstermiştir (Türkiye'de İpek ve İpekli Mensucat Sanayii, 1958).

İpekböceklerinde 1845 yılından sonra Fransa’da başlayıp, 1860’lı yıllarda Anadolu topraklarına giren “karataban (pebrine)” hastalığı görülmeye başlamıştır.1869 yılında ise Süveyş kanalı açılarak, Çin ve Japon ipekli ürünleri kolayca Avrupa’ya ulaşma imkanı bulmuştur. Bu iki olay ipekböcekçiliğinin gerilemesine neden olmuştur.

1870 yılında Pasteur tarafından hastaliksız tohum elde etme yöntemi geliştirilmiştir. 1888 yılında kozalardan öşür vergisi alan Düyun-u Umumiye İdaresi bu geliri kaybetmemek için Bursa’da “Harîr Darüttalimi” adıyla bir ipekçilik okulu açarak, hastaliksız tohumların üretilme yollarını öğretmeye başlamış, ipekböcekçiliğinin yeniden canlanması hedeflenmiştir (Türkiye’de İpek ve İpekli Mensucat Sanayii, 1958).

19. yüzyılın ortasından sonra Bilecik ve çevresinde sanayinin temelini, ipekböceği kozalarının ipek fabrikalarında işlenmesiyle ortaya çıkan ipek oluşturmaktaydı. Bu nedenle ipekböceği yetiştiriciliği de ayrı bir yere sahipti (Başkaya, 2013). 1882 yılında 3 tanesi Osmaneli nahiyesinde olmak üzere, Bilecik kazasında 26 ipek (harîr) fabrikası bulunmaktaydı (Başkaya, 2012); (HVS. H.1301).

1909 yılında Osmanlı’nın 44 vilayetinde ipekböcekçiliği yapılmaktaydı ve Bilecik vilayeti 3436 ton koza üretimi ile Bursa’dan sonra ikinci sırada bulunmaktaydı. Bu miktar Osmanlı’da üretilen toplam koza miktarının yaklaşık olarak %22’si anlamına gelmektedir (Başkaya, 2012). Bu yıllarda Osmanlı sınırları içinde 18.000.000 (bugünkü sınırlarda 9.000.000) kiloya kadar koza elde edilebiliyorken; Birinci Dünya Savaşı yıllarında kozanın değer kaybetmesi, ipekböceği besleyenlerin savaşa gitmek zorunda kalması, dutlukların bakımsız kalması ve işgal altında kalan toprakların tahrip edilmesi gibi sebeplerle üretilen koza miktarı 1.000.000 kiloya kadar düşmüştür. Kurtuluş Savaşı sonunda ise 250.000-300.000 kilo koza üretilebilmiştir (Türkiye’de İpek ve İpekli Mensucat Sanayii, 1958).

Cumhuriyetin ilanından sonra ipekçilik adına yeni fabrika kurulmasına ve tedbirler alınmasına rağmen; 1930 yılındaki ekonomik kriz ve o yıllarda görülen dut hastalığı ipekböcekçiliğinin ilerlemesine engel olmuştur (Üstündağ, 2010). 1940 yılında koza üretimini korumak ve artmasını sağlamak amacıyla Bursa, Bilecik ve Adapazarı’nda ilk kooperatifler kurulmuştur. Daha sonra bu kooperatifler birleşerek Mayıs 1940 tarihinde “Kozabirlik” i kurmuşlardır (URL 4, 2018). İkinci Dünya Savaşı’nın neden olduğu ekonomik buhran, daha düşük fiyatlı ve daha dayanıklı olması sebebiyle

tercih edilen suni ipek gibi etkenler; doğal ipeğe duyulan talebin, dolayısıyla ipekböcekçiliğinin gerilemesine neden olmuştur.

1945 yılında Japonlar ipek verimliliği daha yüksek, yaşam süreleri daha kısa ve hastalıklara bağışıklığı olan polihibrid ipekböceği tohumları üretmişlerdir. Türkiye’de ilk defa 1962 yılında ithal edilerek yetiştirme denemeleri yapılan polihibrid tohumlardan olumlu sonuç alınmıştır ve 1972 yılından sonra tamamen bu tohumlar kullanılarak yetiştiriciliğe devam edilmiştir (Çolak,2002).

1970’li yıllarda ipek fabrikalarındaki çekme makinalarının eskimesi ve ham ipek elde edilememesi, kuru kozanın ihraç edilmesine sebep olmuştur. 1970’li yılların sonunda ipek halı dokumasının gelişmesiyle; kozalar ihraç edilmek yerine halı dokuması için ipek ipliği haline getirilmeye başlanmıştır. 1982 yılında devlet yaş koza üretimine destek verse de, 1989’dan sonra Çin’in ucuz koza üretimiyle baş edememiş ve ipekböcekçiliği gerilemeye başlamıştır (Başkaya,2013).

Osmaneli ilçesinde 1991 yılında Günören köyünün de içinde bulunduğu 21 köyde ipekböceği yetiştiriciliği yapılmış ve 425 haneden 36000 kg ipek kozası elde edilmiştir. Bahsedilen olumsuzluklar sonucunda 1992 yılında ipekböceği yetiştiriciliği yapan köy sayısı 15’e düşmüş ve 320 haneden 18000 kg ipek kozası elde edilmiştir. Osmaneli ilçesinde ipekböceği yetiştiriciliğinde 1991-2010 yılları arasında sürekli bir azalma görülmektedir (Çizelge 2.5).

Çizelge 2.5 : Osmaneli ilçesinde ipekböcekçiliğinin 1991-2010 yılları arasındaki durumu (Başkaya,2012).

Yıllar	Köy Sayısı	Hane Sayısı	Açılan Kutu Sayısı	Yaş Koza Üretimi	Kutu Başına ortalama koza miktarı (kg)
1991	21	425	1470	36000	24,48
1992	15	320	700	18000	25,71
1993	14	335	750	19000	25,33
1994	14	307	630	13000	20,63
1995	13	130	198	5000	25,25
1996	12	315	401	12150	30,29
1997	8	50	105	2938	27,98
1998	7	29	70	2310	33
1999	7	26	60	1825	30,41
2000	6	22	54	639	11,83
2002	5	15	29	782	26,96
2003	3	19	34	1134	33,35
2004	4	11	29,5	782	26,50
2005	2	11	19,5	567	29,07
2006	1	11	20,5	533	26
2007	1	11	24	491	20,45
2008	1	11	29	800	27,58
2009	1	15	33,5	917	27,37
2010	1	9	28,5	579	20,31

TÜİK ve SS. 50 No.lu Bilecik Koza Tarım Satış Kooperatifi verilerinin derlenmesiyle oluşturulan çizelgeye göre; 2006 yılından sonra Osmaneli ilçesinde Günüören köyü dışında ipekböceği yetiştiren köy bulunmamaktadır. Günüören köyünde 2006 yılında 11, 2010 yılında 9, 2018 yılında ise 2 hane ipekböceği yetiştirmiştir (Şekil 2.13). Osmaneli ilçesinde ipekböcekçiliği yapan tek köy olan Günüören’de de bu işle uğraşan hane sayısının oldukça azalması, yakın bir gelecekte ipekböcekçiliğinin tükeneceğini işaret etmektedir.

Şekil 2.13 : Günüören köyünde iki hanede beslenen ipekböcekleri (Turgüt, 2018).

İpekböceği Yetiştirilmesi İçin Gerekli Koşullar ve Üretim Aşamaları

İpekböceği yetiştirilmesi ve koza elde edilmesi için ipekböceğinin tek beslenme kaynağı olan dut yaprağına ihtiyaç vardır. Dut bahçeleri, tarla kenarına sınır ağacı olarak veya yalnızca dut ağacının yetiştirildiği kapama dut bahçesi denilen şekilde oluşturulurlar.

Ege ve Akdeniz bölgelerinde nisan, diğer bölgelerde ise mayıs aylarında beslemesi yapılan ipekböceğinin hayatı, dört evreden meydana gelmektedir. Bunlar sırasıyla yumurta (tohum), larva (tırtıl), krizalit(pupa) ve kelebek dönemleridir. Uygun koşullar hazırlandığında 26-27gün süren larva dönemi, ipekböceğinin beslemesi yapılırken en dikkatli olunması gereken dönemdir. Bu evrede ipekböcekleri dört kez deri değiştirip; 1.yaş, 2.yaş, 3.yaş, 4.yaş, 5.yaş evrelerinden geçerek büyürler.

İpekböceği tohumları, ülkemizde tohum üretimini yapan tek kuruluş olan KOZABİRLİK tarafından isteyen üreticilere ücretsiz verilmektedir.

İpekböceği yetiştiriciliğinin ilk evresi tohumların kuluçka (inficar) evresidir. Bu evrede sıcaklık 25-26 derece, nem ise %75-85 civarında olmalı; ani sıcaklık ve nem

değişimlerinden kaçınılmalıdır. Uygun koşullar sağlandığında kuluçkaya bırakılan tohumlar 9-10 gün içerisinde tırtıla dönüşmektedir. Genç ipekböcekleri olarak adlandırılan 1., 2., ve 3. yaşlardaki ipekböcekleri 25-26 derece sıcaklık ve %80-85 oranında neme ihtiyaç duyarlar. Genç ipekböcekleri, kendi büyüklüklerinin iki-üç katı kadar, ince kıyılmış dut yaprakları ile beslenirler. Yetişkin ipekböceği olarak adlandırılan 4. ve 5. yaşlardaki ipekböcekleri ise 23-24 derece sıcaklık ve %70-75 oranında neme ihtiyaç duyarlar. İpekböceklerinin yetişkinlik döneminde yaprak kıyılmasına gerek yoktur; 4. yaşta bütün yaprak ve filiz, 5. yaşta ise şimal (yaprakları bulunan dut dalı) verilebilmektedir. Yetişkin ipekböcekleri bu iş için tasarlanmış raf sistemi ve tablolarda, 3-4 katlı ayaklı veya tavana asılmış ranzalar şeklinde veya yerde yetiştirilebilirler (URL 6); (Şekil 2.14).

Şekil 2.14 : (Solda) İpekböceğinin deri değiştirerek geçirdiği beş evre ve (Sağda) Günüören köyünde uygulanan kerevette besleme yöntemi (URL 6, 2018; Turğut, 2018).

5.yaşın bitiminde ipekböcekleri olgunlaşarak beslenmeyi bırakırlar, koza örecekları askı dönemine geçiş başlar ve bu dönemde olgun ipekböceği olarak adlandırılırlar. İpekböcekleri olgunlaşmaya başlayınca koza örmek için askı olarak kullandıkları materyaller kerevetlerin üzerlerine belli aralıklarla yerleştirilir. Bu evrede sıcaklık ve nem koza kalitesini oldukça etkilemektedir. Bu nedenle 23-24 derece sıcaklık ve %70 oranındaki nemli ortam şartları sabit tutulmalı ve ipekböcekleri kuvvetli ışık ve cereyandan uzak tutulmalıdır. İpekböcekleri askıya çıktıktan 8-9 gün sonra (sıcak bölgelerde bu süre daha kısa) hasat için en elverişli zamanlardır (URL 6, 2018).

2.5 Günüören Köyü ve Çevresinde Korunması Gerekli Kültür Varlıkları

Günüören köyü sınırları içinde, ayrıntılı incelenen konutlar dışında korunması gerekli tabiat ve kültür varlığına rastlanmamıştır; ancak köyün yakın çevresi ilk çağdan itibaren yerleşim yeri olarak tercih edilmiştir. Günüören köyünün Osmaneli ilçe sınırında bulunması sebebiyle korunması gerekli kültür varlıkları anlatılırken, Osmaneli ilçe sınırlarında ve ilçe sınırları dışında olmak üzere iki başlık oluşturma gereği duyulmuştur.

2.5.1 Osmaneli ilçe sınırlarında korunması gerekli kültür varlıkları

Osmaneli tren istasyonu yakınlarında bulunan Trak mezarı bölgenin yerleşim tarihinin MÖ 1000 yılının ilk yarısına kadar uzandığını göstermektedir (Umar, 1993). İlçenin yakın çevresinde bu fikri destekler nitelikte höyükler tespit edilmiştir. Karadin (Karatekin) köyünün güneyinde bulunan Karadin Höyüğü, 1948 yılında Kılıç Kökten' in yaptığı çalışmalar sonucunda tespit edilmiştir. Kökten hazırladığı raporda Bakır ve Hitit Klasik devrine ait çanak parçalarının bulunduğunu ve höyüğün üzerinde görülen taş yıkıntılarının bir kalenin varlığına işaret ettiğini belirtmektedir (Kökten, 1951). Bursa KTVKK tarafından 08.01.1995 tarih ve 3941 sayılı karar ile günümüzde Bursa il sınırları içinde (1960'lı yıllara kadar Osmaneli ilçesine bağlıdır) ve 4 pafta, 591-592 parselde bulunan höyük 1.derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiştir (URL 5, 2018).

Turan Efe 1990 senesinde Kütahya, Bilecik ve Eskişehir'de yaptığı yüzey araştırmalarında ilçe dahilinde birçok höyük tespit etmiştir. Cumalı köyünün yaklaşık 2 km güneydoğusunda (Beyce köyünün 3 km doğusunda) bulunan “Yıllık Höyük” te (Merkez ilçe sınırlarındadır.) Kalkolitik devre tarihlenebilecek para ile İlk Tunç 1-2 ve Geç İlk Tunç 3 çağına ait malzemeler; ilçenin kuzeybatısındaki dağlık alanda (Düzmeşe köyünün yaklaşık 4 km batısında ve Çiftlik köyünün kuzeybatısındaki doğal bir tepe üzerinde) “Çakılası Tepesi” ismiyle anılan bir tepe üzerinde Geç Kalkolitik/ İlk Tunç-1 çağına tarihlendirilebilecek malzemeler; Osmaneli'nin kuş uçuşu yaklaşık 3 km doğusunda (Sakarya Nehri ile Yenicekebir köyü arasında) “Taşlıtarla” olarak anılan düzlükte İlk Tunç çağına ait mezarlık tespit edilmiştir (Efe, 1991). Ayrıca ilçenin Medetli köyü arazisinde arkeolojik sit potansiyeli olan “Medetli Höyük” isminde bir höyük KVTVKYK tarafından 17.07.1987 tarih ve 3543 sayılı kararla tescil edilmiştir (Bilecik Kültür Envanteri, 2006).

Osmaneli ilçesinde arkeolojik sit alanı olarak belirlenen birçok tümülüs, höyük, nekropol alanı ve kule kalıntıları bulunmaktadır. Bunlar Günüören köyü ile aralarındaki mesafeye göre (en yakından uzağa doğru) çizelgede sıralanmıştır (Çizelge 2.6). Osmaneli ilçe merkezi ise kentsel sit alanı ilan edilmiştir.

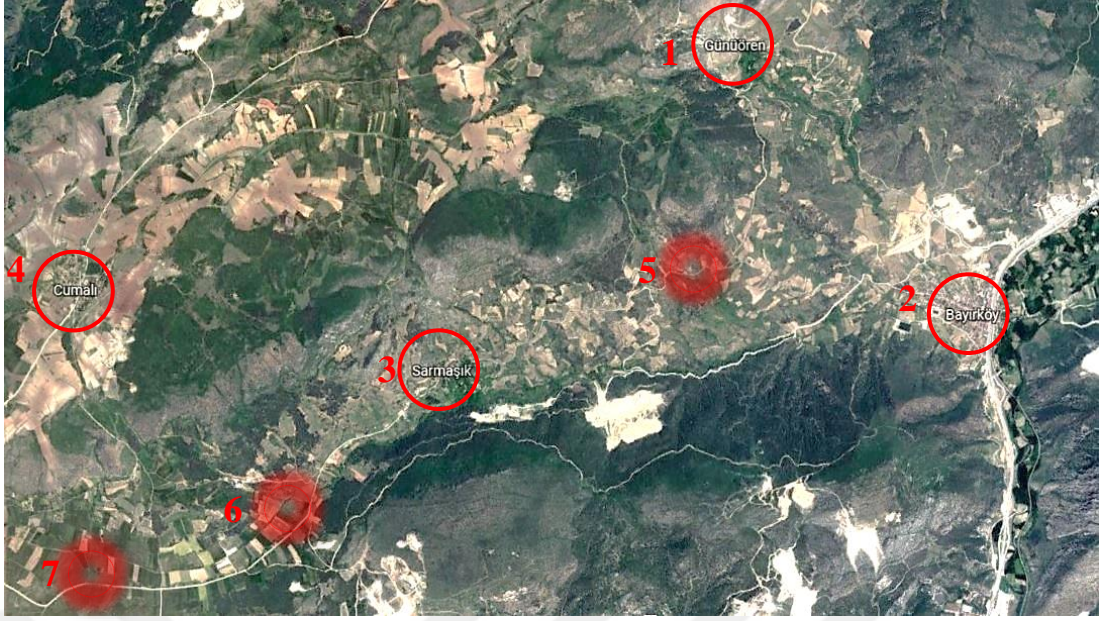
Çizelge 2.6 : Osmaneli ilçesindeki arkeolojik sit alanları (URL 7).

Adı	Adresi	Sit Derecesi
Balçıkhisar Nekropolü	Balçıkhisar köyü, Hıdırellez mevkii	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Maltepe Tümülüsü	Camiicedit mahallesi	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Cambazkaya Gözetleme Kulesi	Kazancı köyü, Cambazkaya mevkii	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Dikenlik Geç Roma Nekropolü	Dereyörük köyü	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Armutlu Nekropolü	Kızılöz köyü, Armutlu mevkii	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Çiftlik Höyük-I	Çiftlik köyü	1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı
Çiftlik Höyük-II	Çiftlik köyü	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Bereket Köyü Tümülüsü	Bereket köyü	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Aha Dere Tümülüsü	Soğucakpınar köyü, Aha Deresi mevkii	1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
Göktepe Höyük	Develitarla mevkii	1.ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı

Osmaneli ilçesinde Roma ve Bizans Dönemi'ne ait tarihi eserler de bulunmaktadır. Medetli köyünde Roma yolu taşları, Bereket ve Çiftlik köylerinde ise Bizanslılara ait lahitler bulunmuştur. Kızılöz köyünde Osmanlı zamanına ait kale harabeleri ile Boyunkaya ve Düzmeşe köyleri yakınlarında su kemerleri bulunmaktadır (Bilecik Kültür Envanteri, 2006).

2.5.2 Osmaneli ilçe sınırları dışında korunması gerekli kültür varlıkları

Bayırköy, Günüören köyü ile idari olarak aynı ilçeye bağlı olmamasına rağmen, köye en yakın (4km) merkez durumundadır. Adapazarı-Bilecik karayolu ile köy arasında geçiş güzergahında olmasının yanında, Günüören köyünde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak için ilk tercih ettikleri merkezdir. Sarmaşık, Cumalı, Beyce, Çukurören köyleri de Günüören köyüne konumu itibariyle yakın olan, etkileşim içinde olduğu ve benzer geleneksel mimari dokunun görüldüğü köylerdir (Şekil 2.15).

Şekil 2.15 : 1-Günüören köyü, 2-Bayırköy, 3-Sarmaşık köyü, 4-Cumalı köyü, 5-Bayırköy Antik Örenliği, 6-Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı, 7-Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük (<https://earth.google.com/web/> altlık olarak kullanılarak yazar tarafından üretilmiştir.).

Bayırköy ve Bayırköy Antik Örenliği

Adapazarı-Bilecik karayolunun kenarında ve Günüören köyüne yaklaşık 4 km mesafede bulunan Bayırköy, 1970’li yıllarda heyelan tehlikesine karşı Bayırköy Antik Ören Yeri’nden taşınarak kurulmuştur. Yapılan envanter çalışması sırasında Hisar Kaya üzerinde sur duvar kalıntısı, kayaya oyulmuş oluk ve kale kalıntısı ile belediye bahçesinde yazıtlı mermer parçaya rastlanmıştır (Bilecik Kültür Envanteri, 2006). Günüören köyünde görülen kerpiç dolgu hımış yapılar Bayırköy’de de görülmektedir (Şekil 2.16).

Şekil 2.16 : Bayırköy’de bulunan kerpiç dolgu hımış yapılar (Turğut,2018).

Bayırköy'ün 2,5 km batısında yer alan eski Bayırköy yerleşim yerinin, bölgede tespit edilen Roma, Bizans ve Osmanlı seramik kap parçalarından antik yerleşim üzerine kurulduğu anlaşılmaktadır. Arazi hem heyelan hem de yıkılan eski köy evlerinin oluşturduğu taş yığınları sebebiyle oldukça engebeli, eğimlidir ve büyük bir bölümü otlarla kaplanmıştır (Eskişehir KVKBK Arşivi); (Şekil 2.17).

Şekil 2.17 : Bayırköy Antik Örenliği (Turğut,2018).

Ören yerinde ayrıca “Eski Bayırköy Hamamı” tespit edilmiştir. Soğukluk, sıcaklık, ılıkılık, halvet ve külhan kısımları bulunan hamamın kareye yakın bir plan şekline sahip olduğu görülmektedir. Moloz ve kırma taşlardan örülmüş duvarlarında bağlayıcı olarak kireç-kum harcı kullanılmıştır (Bilecik Kültür Envanteri, 2006); (Şekil 2.18).

Şekil 2.18 : Eski Bayırköy Hamamı dış görünüşü (Turğut,2018).

Sıcaklık bölümünde tromplarla geçilen sekizgen kasnak üzerinde kubbesi bulunmaktadır (Bilecik Kültür Envanteri, 2006); (Şekil 2.19).

Şekil 2.19 : Eski Bayırköy Hamamı iç görünüşü (Turğut,2018).

Bilecik ili, Merkez ilçesi, Bayırköy beldesinde yer alan ve GEEAYK' nin 06.02.1982 tarih ve A-3328 sayılı kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit olarak tescillenmiş olan Bayırköy Antik Örenliği'nin; 11.02.2015 tarih ve 2954 numaralı kararı ile güncellenen tescil fişi, koordinatlı sit paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral pafta uygun bulunmuş ve kuruldan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunmamasına karar verilmiştir (EK C.1).

Sarmaşık Köyü ve Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı

Sarmaşık köyü, Günüören köyünün yaklaşık 4 km güneybatısında, Bayırköy'ün ise yaklaşık 5 km batısında bulunmaktadır. Günüören köyünde görülen geleneksel mimari dokunun benzeri Sarmaşık köyünde de görülmektedir (Şekil 2.20).

Şekil 2.20 Sarmaşık köyünde bulunan kerpiç dolgulu hımış yapılar (Turğut,2018).

Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı, Sarmaşık köyünün yaklaşık 1,5 km güneybatısında bulunmaktadır. Kaçak kazı sonucunda Bilecik Müze Müdürlüğüne tespit edilen alanda yapılmış kaçak kazı çukuru içinde, lahit mezar kapağı parçaları, pişmiş toprak kap ve künk parçaları, çukurun iki tarafında Roma Dönemi'ne ait kalkerden yapılmış mimari üst yapı elemanı (arşitrav) ve stel² tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular bu bölgede anıtsal bir yapının var olduğunu ortaya koymaktadır (Eskişehir KVKBK Arşivi); (Şekil 2.21).

Şekil 2.21 Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı'nda tespit edilen buluntular (Turğut,2018).

Bilecik ili, Merkez ilçesi, Bayırköy beldesi, Sarmaşık mahallesinde tespiti yapılan alan Eskişehir KVKBK tarafından 28.08.2015 tarih ve 3476 numaralı kararı ile “Sarmaşık Roma Dönem Yerleşim Alanı” ismiyle 1.(Bir) Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiş, hazırlanmış olan tescil fişi, koordinatlı sit sınırı paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral pafta uygun bulunmuş ve kuruldand izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunmamasına karar verilmiştir (EK C.2).

Roma- Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük

Bilecik ili, Merkez ilçesi, Beyce, Sarmaşık, Cumalı ve Çukurören köyleri sınırlarında bulunan alanda çok sayıda kesme taş ve tuğladan yapılmış mezar yapısı bulunmaktadır. Bir adet lahit bulunan alanda çok sayıda kaçak kazı çukuru ve bir adet mermer ocağı bulunmuştur. Ören yeri olarak tescillenmiş alanın Nekropol alanı olduğu tespit edilmiştir (Eskişehir KVKBK). Höyüğün kuzeyi Yıllık Dağı yamaçları, batısı Ören Deresi, güneyi Ören Deresi'nin güneyindeki dağ yamaçlarına kadar

² Stel: Genellikle dinsel bir yazıyı veya ölünün portresini taşıyan mezar sütunu veya taş levha (Hasol, 2010).

uzanan alan, doğusu ise tarla bitimine kadar olan hatla çevrilidir (Bilecik Kültür Envanteri, 2006); (Şekil 2.22).

Şekil 2.22 : Beyce, Cumalı, Sarmaşık ve Çukurören köyleri sınırlarında bulunan 1.ve 3.Derece Arkeolojik Sit Alanı (Turğut,2018).

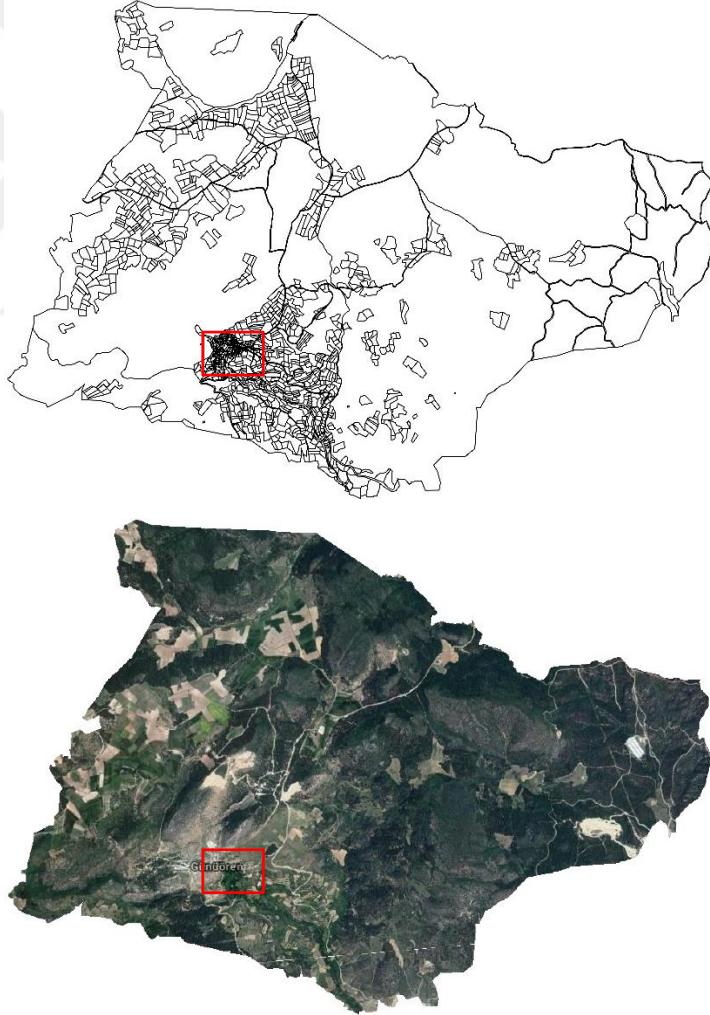
Bilecik ili, Merkez ilçesi, Beyce, Cumalı, Sarmaşık ve Çukurören köyleri tapulama alanlarında bulunan ve GEEAYK'nin 20.10.1979 tarih ve A-1965 sayılı kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescilli Yıllık Höyük ve TKTVYK'nin 02.05.1985 tarih ve 937 sayılı kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescilli Kırca Mevkii Eski Yerleşimleri ve Bir Adet Höyük (Yıllık Höyük) sit sınırlarının “Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük” adıyla I. (Bir) ve III. (Üç) Derece Arkeolojik Sit olarak güncellenen tescil fişi, koordinatlı sit sınırı paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral pafta uygun bulunmuş ve kuruldan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunmamasına karar verilmiştir (EK C.3).

3. GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİSİNİN ÖZELLİKLERİ

3.1 Günüören Köyü Yerleşim Dokusunun Fiziksel Özellikleri ve Öğeleri

Yüzölçümü oldukça geniş olan (1780 ha) Günüören köyünde, yerleşim belli bir alanda toplanmıştır (Şekil 3.1). Yerleşim alanının güneyinde, Bayırköy'e ulaşımı sağlayan yol çevresinde tarım arazileri bulunmaktadır. Ayrıca köy sınırlarının kuzeybatısında da, ormanla kaplı eğimli arazinin aşılmasının ardından tarım alanlarına ulaşılmaktadır. Yerleşim alanının kuzeyi, batısı ve doğusunda yükseltinin arttığı, orman alanları bulunmaktadır.

Şekil 3.1 : Günüören köyü sınırları içinde yerleşimin olduğu alan (Üstteki görsel Osmaneli TKGM'den alınan harita, alttaki görsel ise <https://earth.google.com/web/> adresinden edinilen altlık revize edilerek yazar tarafından oluşturulmuştur.).

Günüören köyü, kurulduğu arazinin topografik özelliklerine uyum sağlayan bir yerleşim dokusuna sahiptir (Şekil 3.2). Bu uyumlu yerleşim, manzaraya yönelimi de beraberinde getirmiştir. Yapılar üzerinde buldukları dağın yamaçlarına sırtını vererek eğimin azaldığı tarafa yönelmişlerdir (Şekil 3.3).

Şekil 3.2 : Günüören yerleşiminde topografyaya bağlı olarak manzaraya (eğimin azaldığı tarafa) yönelim (Turğut, 2018).

Yerleşim alanında, yerleşim dokusunun doğru şekilde kavranabilmesi amacıyla yok olmuşluk seviyesi yüksek olan alanlar kalıntı³ olarak ifade edilmiş ve doku analizlerinde de lejanta eklenmiştir. Şekil 3.4'te kalıntı olarak ifade edilmiş alanlar, Osmaneli TKGM'den alınan ve altlık olarak kullanılan haritada yapı olarak işaretlenmiş; ancak yerinde yalnızca bu yapılara ait temel veya duvar kalıntısı tespit edilen, haraptan daha ileri seviyede yok olmuşluk seviyesindeki yapı alanlarıdır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3 : (Solda) Kalıntı olarak nitelendirilen 101 ada, 259 parseldeki taş temel ve (Sağda) 123 ada, 29 parseldeki duvar parçası (Turğut,2018).

³ 3.2.3 Sağlık durumu analizi bölümünde (sayfa 47) detaylı anlatılmıştır.

Şekil 3.4 : Günöören yerleşiminde topografyaya bağlı olarak manzaraya (eğimin azaldığı tarafa) yönelim, yerleşim dokusu ve yollar (Osmaneli TKGM’den alınan harita revize edilerek yazar tarafından oluşturulmuştur.).

Yollar

Mevcut yerleşim düzeni, köyün bir noktadan tamamen algılanmasını engellemektedir. Arazinin topografyası, tarım alanları ve yerleşim dokusu gibi unsurlar yolların da oluşumunu etkilemektedir. Bayırköy’den köye gelen asfalt yol, derenin başladığı yere kadar sürmekte; daha sonra yerini toprak yola bırakmakta ve Sarmaşık köyüne doğru devam etmektedir (Şekil 3.5). Ara yollar çoğunlukla otlu patika yolları olmakla birlikte; yer yer araç geçişine uygun genişlikte ve parke taşı ile kaplanmış durumdadır. Köy yerleşiminde sokak veya cadde niteliğindeki hiçbir yolun ismi bulunmamaktadır.

Şekil 3.5 : (Solda) Camiden Bayırköy’e giden asfalt yol ve (Sağda) parke taşı döşenmiş yol (Turğut,2018).

Köy meydanı

Bayırköy'den köye girince solda bulunan, ilkokulun önündeki geniş düzlük alan, köy meydanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.6). Düğün, nişan eğlenceleri, Hıdırellez kutlamaları gibi aktiviteler bu alanda yapılmaktadır.

Şekil 3.6 : (Solda) Köy meydanı olarak Hıdırellez şenliklerinde ve düğünlerde toplanılan alan (Turgüt,2018) ve (Sağda) Hıdırellez kutlamaları (Ömer Üçler Arşivi).

Yeşil alanlar

Yerleşim dokusu içinde yeşil alanları konutların bahçeleri, meyve ağaçları ve dut ağaçları oluşturmaktadır. Günüören köyünün ipekböcekçiliği ile uğraşması sebebiyle, ipekböceği beslenen hanelerin etrafında ve köy yerleşiminin girişinde dut ağaçlarına rastlanmaktadır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7 : (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 132 ada, 2parsel önlerindeki dut ağaçları (Turgüt,2018).

Konutlar ve ipekböceği beslenen konutlar

Günüören köyünde konut mimarisinin şekillenmesinde temel unsur üretim şeklidir. Köy halkı barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla, ipekböceği yetiştirebilmek için gerekli şartların farkında olarak konutlar inşa etmişlerdir (Şekil 3.8). Bazı konutların

(101 ada, 246 parsel) üst katlarının tek mekandan oluşması, neredeyse tüm geleneksel konutların (128 ada, 2 parsel hariç) çatı strüktürünün görünecek şekilde açık bırakılması veya bazı konutlarda görülen ahşap kapaklarda, kare veya kareye yakın ufak deliklerin bulunması ipekböceği yetiştirebilmek için gerekli olan koşulların yerine getirilmesini sağlamaktadır.

Şekil 3.8 : (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 29 parselde bulunan ipekböceğinin yetiştirildiği konutlar (Turğut,2018).

Cami

Günüören köyünde günümüzde anıtsal yapı bulunmamaktadır. Günümüzde köyde, konutlar dışında aktif olarak kullanılan tek yapı camidir. Köyün ahşap karkas camisi köylüler tarafından yıkılıp, betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir (Şekil 3.9). Yıkım sırasında caminin zemininden çıkarılan Antik Dönem'e ait taşlar, köylüler tarafından caminin bahçesine taşınmıştır⁴ (Şekil 3.10).

Şekil 3.9 : (Solda) 123 ada, 6 parselde bulunan batonarme karkas caminin dışından ve (Sağda) içinden görünüm (Turğut,2018).

⁴ Bu bilgiler köyde 123 ada, 34 parselde yaşayan Ömer Üçler' in oğlu, Mehmet Üçler tarafından aktarılmıştır.

Şekil 3.10 : Ahşap karkas caminin temelinden çıkan Antik Dönem'e ait taşlar (Turğut,2018).

Mezarlık

Şekil 3.11 : Günöören köyünde mezarlığın konumu (<https://earth.google.com/web/> adresinden edinilen altlık revize edilerek yazar tarafından oluşturulmuştur.).

Köy yerleşiminin kuzeydoğu tarafında, Osmaneli'ne giden yolun üzerinde köy mezarlığı bulunmaktadır (Şekil 3.11). Mezarlık içinde isim ve tarihleri okunabilen mezar taşları Cumhuriyet döneminden sonraya aittir ve Marmara mermerinden yapılmıştır. Mezarlığın içinde dağınık, irili ufaklı mezar taşı olabilecek oldukça fazla

sayıda taş bulunmaktadır (Şekil 3.12). Taşların dayanıksız ve dağılmış olması, köyün geçmişi hakkında fikir sahibi olunmasına imkan vermemektedir.

Şekil 3.12 : Köy mezarlığının kuzey yönünden görünüm (Turğut,2018).

Köy mezarlığının kuzeydoğusundaki alanda kaçak kazı sonucunda açılmış çukurlar bulunmaktadır. Çukurlardan birinde bulunan taşın üzerinde, haç işareti oluşturabilecek dairesel çukurluklar bulunmaktadır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13 : Kaçak kazı çukuru ve çıkarılan taş (Turğut,2018).

Fırınlr

Köy yerleşiminde konutların bahçelerinde inşa edilmiş fırınlar bulunmaktadır. Yığma taşlarla yerden yükseltelen ateş yakılacak alanın üstü, kubbe ile kapatılmış ve kırıklı çamur harçla sıvanmıştır. Kubbe şeklinde fırının çevre şartlarından korunabilmesi için ise, ahşap dikmeler üzerine çatı yerleştirilmiştir (Şekil 3.14).

Şekil 3.14 : (Solda) 101 ada, 237 parselde ve (Sağda) 123 ada, 30 parselde bulunan fırınlar (Turğut,2018).

Depo yapıları

Samanlık ve odunluk olarak kullanılabilen depo yapıları yerleşim dokusuyla benzer şekilde gerektiğinde taş temeller üzerinde yükseltilerek, kerpiç malzemeyle yığma olarak veya kerpiç dolgulu ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir (Şekil 3.15). Köyde yaşayan insanların giderek azalmasıyla bu yapılar yok denecek kadar azalmıştır.

Şekil 3.15 : (Solda) 101 ada, 258 parselde ve (Sağda) 126 ada, 6 parselde bulunan depo yapıları (Turğut,2018).

Bayırköy yönünden gelindiğinde köyün girişinde bulunan ilkokul ve köyün içerisinde bulunan iki adet kahvehane şu anda kullanılmamaktadır. Ticaret yapısı bulunmayan Günüören köyünde her türlü ihtiyaç için en yakın merkez olan Bayırköy'e gitmek gerekmektedir.

3.2 Günüören Köyü Yerleşiminin Doku Analizleri

Günüören köyü yerleşim dokusunun sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirebilmek için, mevcut yerleşim dokusunun tespitinin yapılması gerekmektedir. Yapılan analizlerde yerleşim dokusunun nitelik ve nicelik özelliklerinin tespiti yapılmış, bu tespitler Osmaneli TKGM'den alınan harita üzerinde işlenmiş, tespit sonuçları sayısal veri ve grafik haline getirilmiştir.

3.2.1 İşlev analizi

Günüören köyündeki yapıların işlevleri ipekböceği beslenen konut, konut, kahvehane, depo, fırın, su yapıları, muhtarlık, eğitim yapısı, dini yapı, wc ve kalıntı şeklinde ayrılarak on bir grup oluşturulmuştur. Köyde tespiti yapılan 106 yapının %35'i ipekböceği beslenen (beslenmiş), %21'i ise yalnızca barınma amacıyla kullanılan konut durumundadır. Yerleşim alanı gezildiğinde haraptan daha ileri seviyede yok olmuş, özellikle yaz aylarında yeşil alanların canlanmasıyla, fark edilemeyecek derecede doğayla gizlenmiş kalıntı alanları %22'lik bir orana sahiptir. %6'lık orana sahip kümes, odunluk, samanlık gibi yapılar depo adı altında toplanmıştır. Evin dışında yer alan ocaklar, fırın adıyla %5'lik; çeşme, yalak, kuyu gibi su yapıları köyde %5'lik; umumi tuvalet %2'lik; kahvehane, muhtarlık, eğitim ve dini yapılar ise %1'lik orana sahiptir. Kahvehane ve eğitim yapısının günümüzde kullanılmadığı köyde, ticaret yapısı da bulunmamaktadır. Tüm ihtiyaçlar en yakın merkez olan Bayırköy'e gidilerek temin edilmektedir. Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların işlev analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.17).

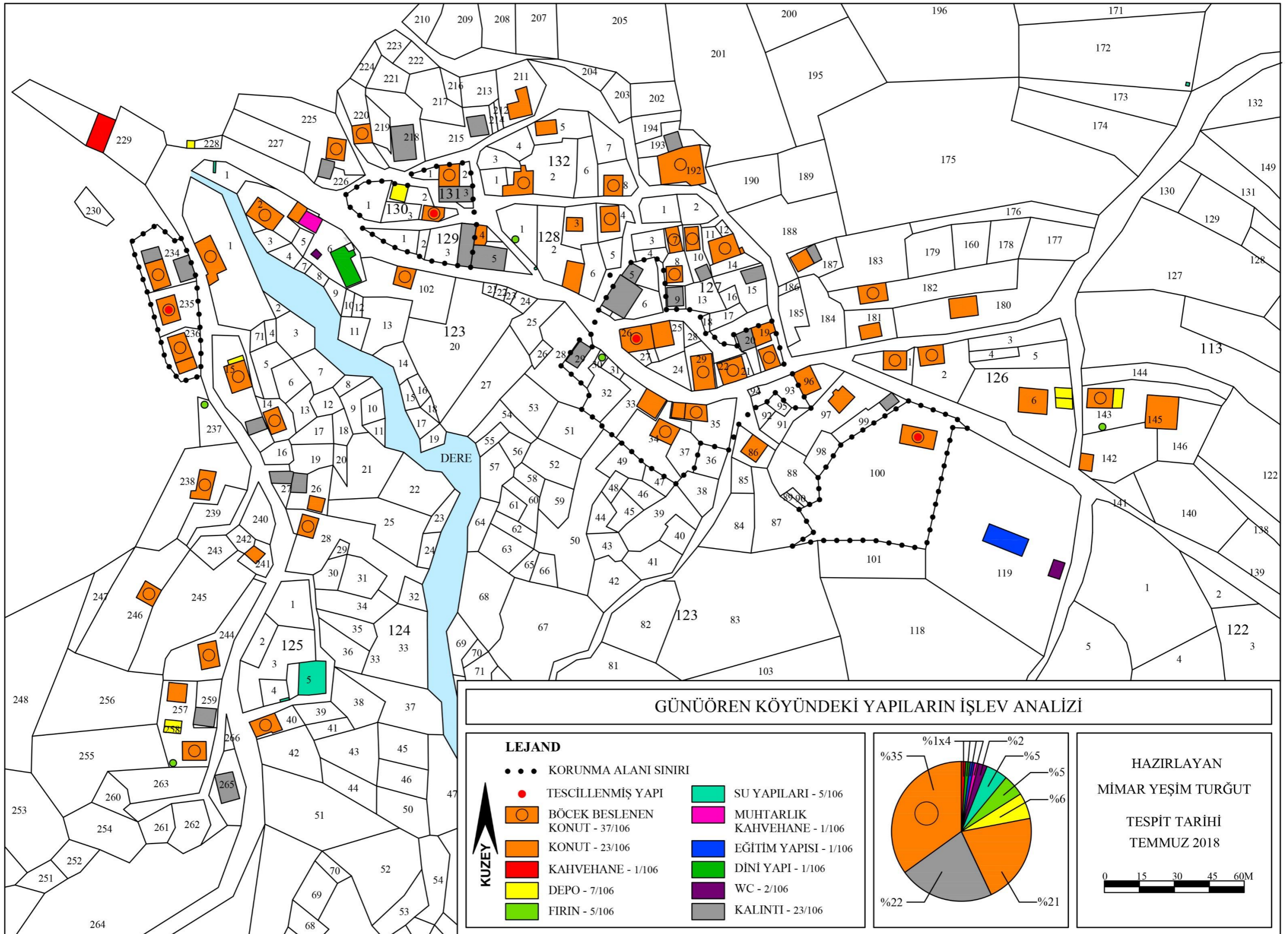
3.2.2 Yapım sistemi analizi

Günüören köyündeki yapıların yapım sistemleri yığma taş+yığma tuğla, yığma taş+yığma kerpiç, yığma taş+yığma briket, oyulmuş yekpare taş, yığma taş+yığma kerpiç+ahşap karkas, betonarme karkas, betonarme döşeme+yığma malzeme (briket, tuğla, gaz beton) ve kalıntı şeklinde ayrılarak sekiz gruba ayrılmıştır. Günüören köyünde en yoğun görülen yapım sistemi, zemin katı taş ve kerpiç malzemedен yığma olarak, zemin üstü katları ise dikme ve payandalardan oluşturulan ahşap çatkı arasına kerpiç ya da tuğla doldurularak yapılan ve hımış adı verilen yapım sistemidir (Hasol, 2010). Köyde %48'lik orana sahip olan bu grup, yığma taş+yığma

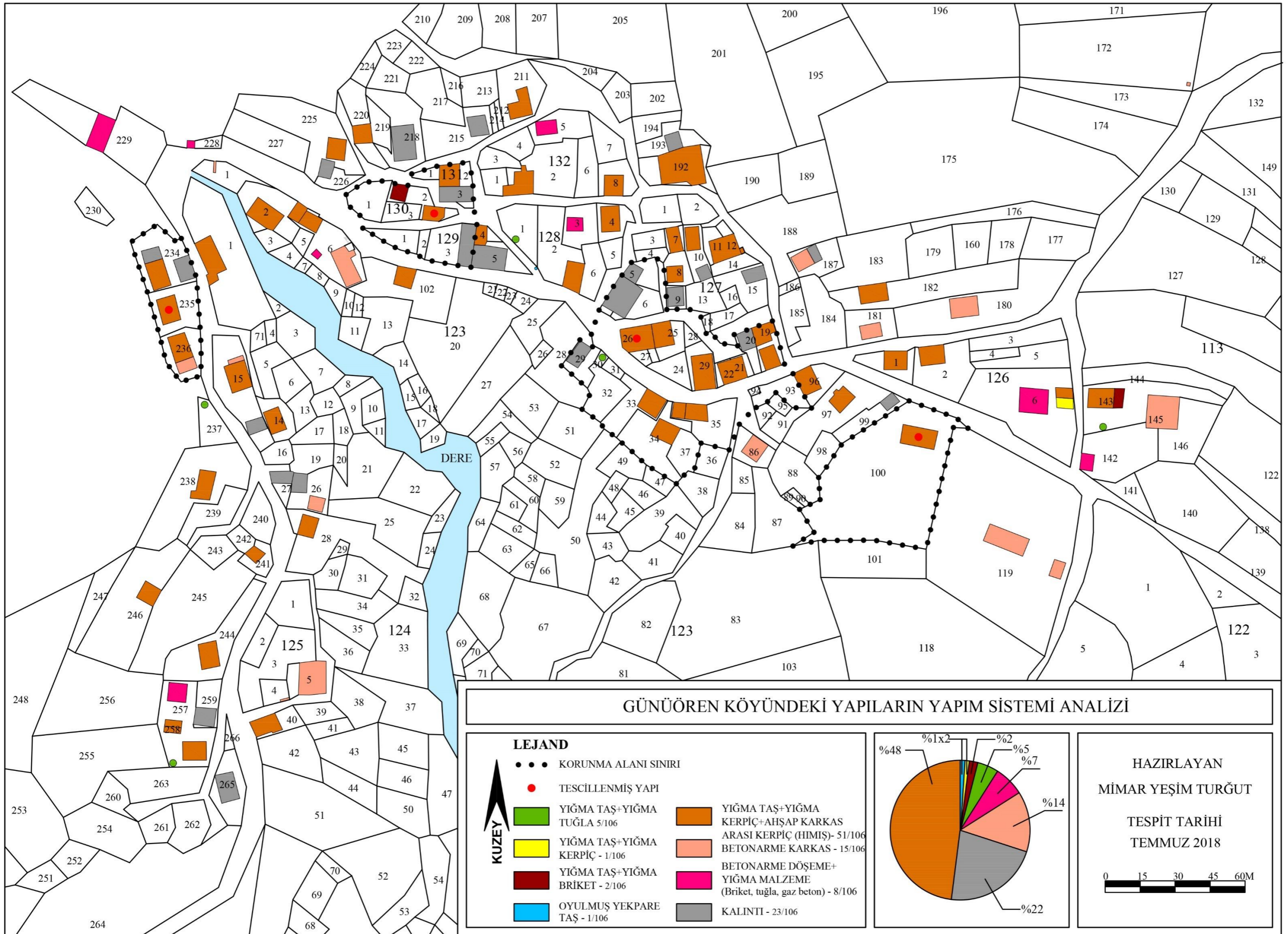
kerpiç+ahşap karkas olarak nitelendirilmiştir ve genellikle konut olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.16). Bu yapım sistemiyle inşa edilen geleneksel yapılarda, yapıların duvarları içten ve dıştan toprak harç ile sıvanmıştır. Köy genelinde %22'lik orana sahip kalıntı alanlarında bulunan malzemelerden, buralarda bulunan yapıların da aynı yapım sistemi ile inşa edildiği anlaşılmaktadır. Köyde betonarme karkas sistemle inşa edilmiş yapıların oranı %14'tür. Döşemeleri betonarme sistemle, duvarları ise briket, tuğla veya gaz beton gibi modern malzemelerle yığma olarak inşa edilen yapılar %7'lik orana sahip olup; analizde betonarme döşeme+yığma malzeme (briket, tuğla, gaz beton) olarak ifade edilmiştir. Köye yaklaşık 2 km mesafede bulunan gaz beton fabrikasının 2008 yılında üretime geçmesiyle birlikte, yeni inşa edilen yapılarda veya onarım malzemesi olarak gaz beton tuğla tercih edilmeye başlanmıştır. Yerleşimde fırın yapıları yığma yapım sistemiyle ve taş malzemeyle yerden yükseltilip, aynı yapım sistemiyle ve tuğla malzemeyle kubbe formunda inşa edilmiştir. Toprak harç ile sıvanan fırınların yapım sistemi yerleşimde %5'lik orana sahiptir. Köyde %2'lik orana sahip kümes veya depo işlevinde kullanılan yapılar yığma yapım sistemiyle taş üzerine briket örülerek inşa edilmiştir. %1'lik orana sahip depo amacıyla kullanılan yapı taş üzerine kerpiçle ve yığma yapım sistemiyle inşa edilirken, aynı orana sahip su yapılarından olan kuyu yekpare taştan oyulmuştur. Günöören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların yapım sistemi analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.18).

Şekil 3.16 : (Solda) 113 ada, 143 parselde bulunan yığma taş+yığma kerpiç+ahşap karkas yapım sistemine sahip konut ve (Sağda) bahçesinde bulunan yığma taş üzerine yığma tuğla ile kubbe formunda inşa edilen fırın (Turğut,2018).

Şekil 3.17 : Güntüören köyü yerleşim dokusundaki yapıların işlev analizini gösteren harita (Turğut,2018).

Şekil 3.18: Günören köyü yerleşim dokusundaki yapıların yapım sistemi analizini gösteren harita (Turğut,2018).

3.2.3 Sağlamlık durumu analizi

Günüören köyündeki yapıların sağlamlık durumları analiz edilirken, bozulma seviyesine göre yapılar iyi, orta, kötü, harap ve kalıntı şeklinde ayrılarak beş grup oluşturulmuştur. Geleneksel yapılara bakıldığında, inşa edildiği zamandan beri bilinçli olarak tadilat yapılmadığı görülmektedir.

Taşıyıcı sistemi sağlam, malzeme bozulma ve kayıpları taşıyıcı sisteme ulaşmamış yapılar “iyi”; pencere, kapı, ocak gibi yapı elemanları bozulmuş veya kısmen yok olmuş, iç mekanı koruyan tavan, duvar gibi yapı bileşenleri kısmen bozulmuş yapılar “orta”; taşıyıcı sisteminin taşıyıcılık gücü azalmış veya yok olmuş yapılar “kötü”; tanımlamakta zorlanılan veya tanımlanamayacak kadar yıpranmış yapılar “harap” olarak ifade edilmiştir (Binan,2013). Köy yerleşiminde dolaşıldığında, varlığını bilmeyen kişinin kolaylıkla fark edemeyeceği, yapıyı meydana getiren malzemelerin yığılı olduğu alanlar “kalıntı” olarak ifade edilmiştir (Şekil 3.19). Bu alanlarda yapıların sadece temel duvarının bir parçası veya yapıyı meydana getiren ahşap dikme, kerpiç tuğla gibi malzeme yığınları bulunmaktadır. Yapılarda çevreden edinilen ahşap ve kerpiç gibi malzemelerin kullanılması, yıkıldıktan sonra (özellikle yaz aylarında yeşil alanların canlanmasıyla) fark edilemeyecek hale gelmesine ve doğayla bütünleşip yok olmasına sebep olmaktadır. Bu alanlar işaretlenirken; Osmaneli TKGM’den alınmış olan haritadan, edinilen eski fotoğraflardan ve arazide tespit edilen yapı izlerinden yararlanılmıştır.

Şekil 3.19 : 101 ada, 226 parselde bulunan yapının kalıntısı (Turęut,2018).

Köy yerleşiminde %22'lik orana sahip olan kalıntılar, hızlı bir şekilde yok olmaya devam eden yerleşim dokusunun bütüncül olarak algılanması açısından önemlidir. Yerleşim dokusundaki yapıların %46'sının sağlık durumu orta olarak tespit edilmiştir. %25 oranla sağlık durumu iyi olan yapılar geç dönemde yapılan betonarme karkas yapılar ve eklerdir. Köy yerleşiminde sağlık durumu kötü olan yapılar %4, harap olarak nitelendirilen yapılar ise %3'lük orana sahiptir (Şekil 3.20). Geleneksel yapılar incelendiğinde, düzenli bakımları yapıldığı için cephesi sıvalı yapılar, sıvası bozulmuş yapılara göre daha sağlam durumdadırlar. Kerpiç, Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların sağlık durumu analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.22).

Şekil 3.20 : (Solda) 101 ada, 225 parselde sağlık durumu kötü olan yapı, (Sağda) 129 ada,4 parselde harap olarak nitelendirilen yapı (Turğut,2018).

3.2.4 Fiziksel özgünlük analizi

Günüören köyündeki yapıların fiziksel özgünlük durumları analiz edilirken; inşa edildikleri andan itibaren, plan ve cephe düzeninde geçirdikleri fiziksel değişimlere göre yapılar iyi, orta, kötü ve kalıntı şeklinde ayrılarak dört grup oluşturulmuştur. Geç dönemde inşa edilen betonarme yapılar ve ekler ile, gaz beton tuğlalardan oluşturulan ekler analize dahil edilmemiştir. Plan tipi ve cephe düzeni ile yapı elemanları özgünlüğünü koruyan, yalnızca üst örtü kaplaması ve süsleme gibi detay elemanları değişikliğe uğramış yapılar “iyi”; plan tipi ve cephe düzeni ile yapı elemanları (kapı, pencere vb.) kısmen değişime uğramış yapılar “orta”; özgün mimari karakteri okunamayacak kadar değişime uğramış yapılar “kötü” olarak ifade edilmiştir (Binan,2013). Toplamda 81 yapı üzerinden yapılmış olan analizde yapıların %35'i iyi, %33'ü ise orta seviyede fiziksel özgünlüğe sahiptir ve bu yapılar yerleşimin geleneksel dokusunu hissetmemizi sağlamaktadırlar (Şekil 3.21).

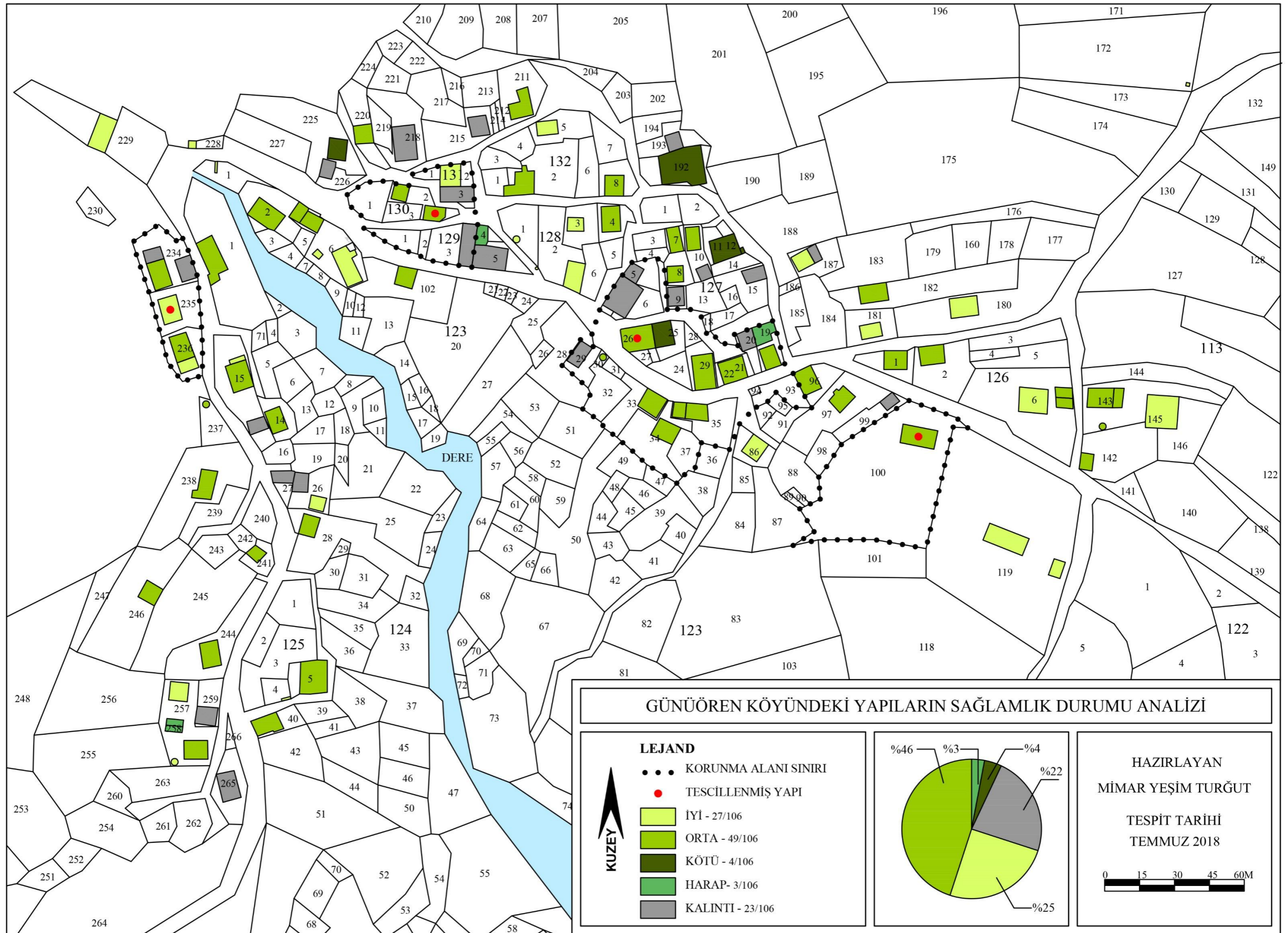
Şekil 3.21 : (Solda) 127 ada, 25 parselde fiziksel özgünlük durumu iyi ve (Sağda) 126 ada,2 parselde fiziksel özgünlük durumu orta olan yapı (Turğüt,2018).

Kalıntı alanları analizde %28'lik orana sahipken; kalıntı haline gelmiş yapıların, geleneksel mimari dokuyu oluşturan malzemelerden yapıldığı, sözü edilen alanlarda görülen yıkıntılardan anlaşılmaktadır. Fiziksel özgünlük durumu kötü olarak ifade eden yapılar ise köyde %4'lük orana sahiptir durumdadırlar. Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların fiziksel özgünlük durumu analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.23).

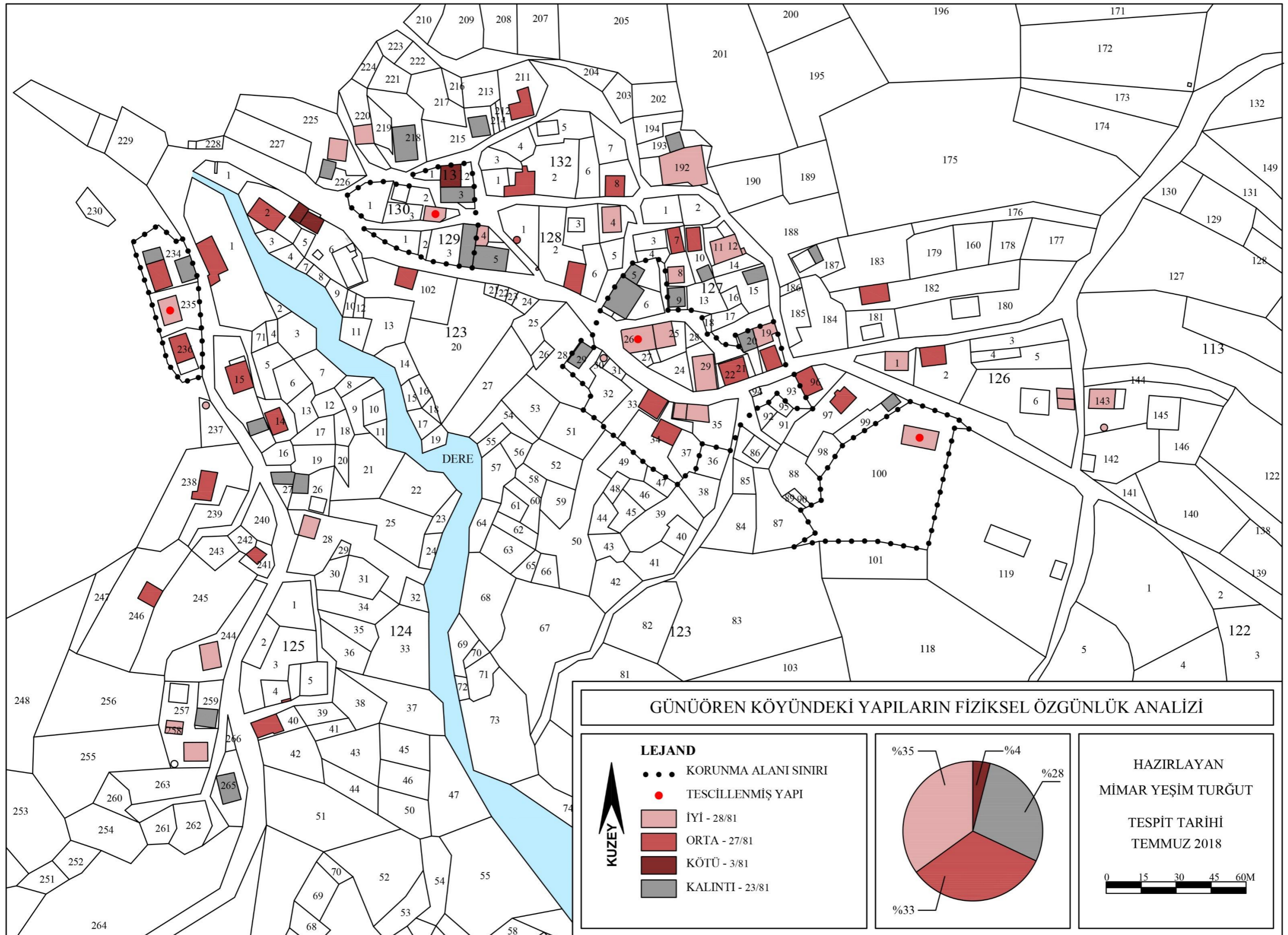
3.2.5 Kullanım durumu analizi

Günüören köyü yerleşiminde bulunan yapıların, yıpranıp kalıntı haline gelmesinin en büyük sebebi mülk sahiplerinin yapılarını terk etmeleridir. Kullanım durumu analizi yapılırken yapılar, mülk sahiplerinin yapılarında bulunma süreleri dikkate alınarak; sürekli kullanılan yapılar, dönemsel kullanılan yapılar, kullanılmayan yapılar ve kalıntı alanlar olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Hıdırellez, bayram, düğün gibi etkinlikler için veya ceviz toplama, zeytin toplama, yazın memleketi ziyaret etme gibi sebeplerle senenin belli dönemlerinde kullanılan yapılar köy yerleşiminde %29'luk orana sahiptir. Yerleşimdeki yapıların %27'si kullanılmamaktadır; %22'si ise kalıntı haline gelmiştir. Kullanılmayan yapıların, bakımı da yapılamayacağı için yakın gelecekte kalıntı kategorisine geçeceği öngörülmektedir. %22'lik orana sahip, sürekli kullanım görülen yapılarda emekliliğe ayrılmış, 65 yaş üstü kişiler yaşamaktadır. Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların kullanım durumu analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.24).

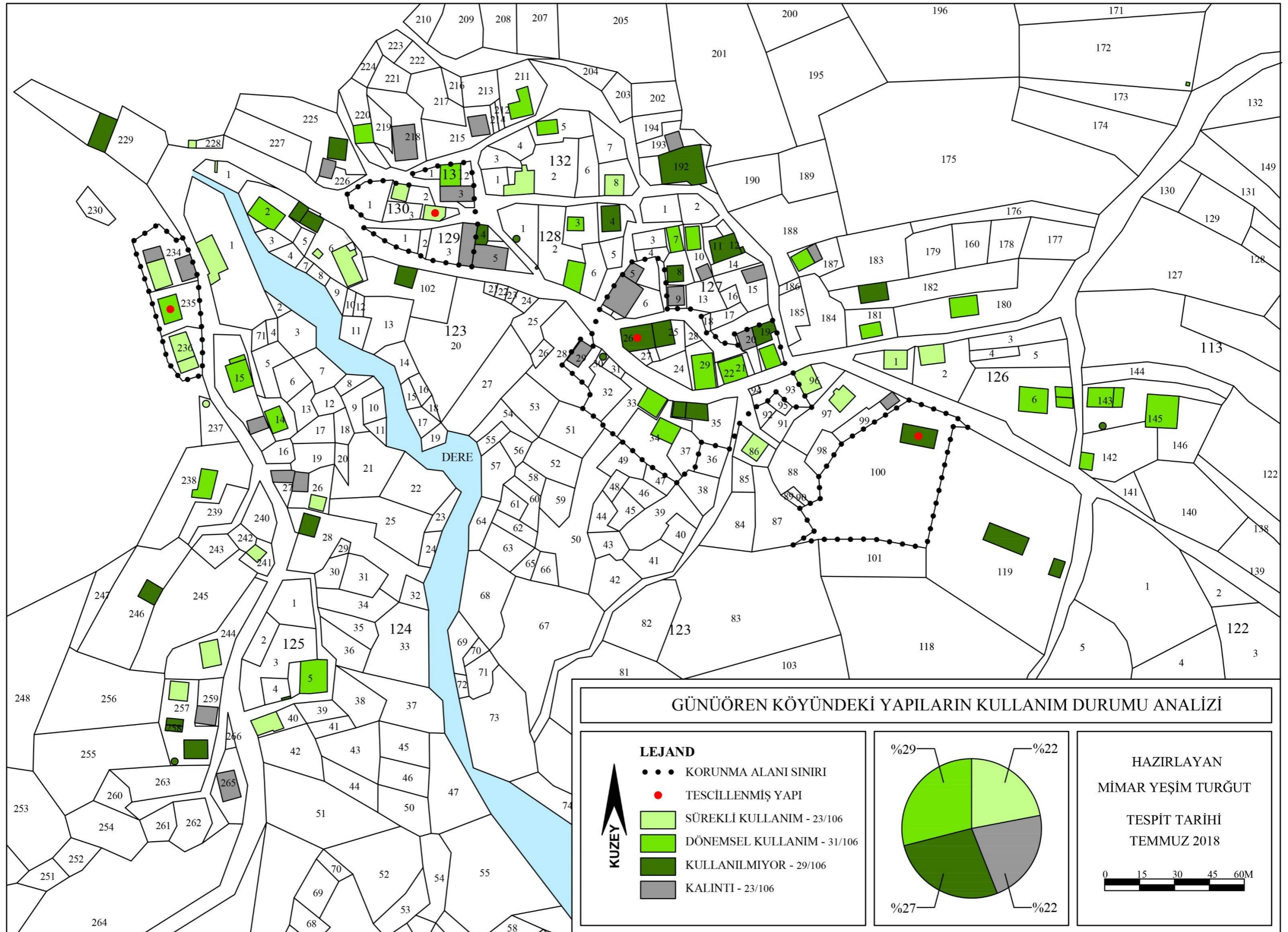

Şekil 3.22 : Günüören köyü yerleşim dokusundaki yapıların sağlamlık durumu analizini gösteren harita (Turğut,2018).

Şekil 3.23 : Güneören köyü yerleşim dokusundaki yapıların fiziksel özgünlük durumu analizini gösteren harita (Turğut,2018).

Şekil 3.24 : Güntüören köyü yerleşim dokusundaki yapıların kullanım durumunu gösteren harita (Turğut,2018).

3.2.6 Kat adetleri analizi

Günüören köyündeki yapılar kat adetlerine göre zemin kat, zemin kat+1 kat, zemin kat+ara kat+1kat, zemin kat+2 kat, harap ve kalıntı olacak şekilde altı gruba ayrılmıştır. Yerleşimdeki yapıların %35'ini zemin kat+1kata sahip yapılar, %22'sini kalıntılar, %21'ini zemin katı bulunan yapılar oluşturmaktadır. Köydeki kahvehane, okul, kümes, odunluk, samanlık işlevlerinde kullanılan yapıların yalnızca zemin katı bulunmaktadır. %18 oranında zemin kat+2katlı yapıya sahip yerleşimde, %3 oranında kat sayısı tespit edilemeyen harap yapı bulunmaktadır. Yerleşimde %1'lik oranda zemin kat+ara kat+1kata sahip yapı bulunmaktadır. Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların kat adetleri analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.25).

3.2.7 Korunması gerekli yapılar analizi

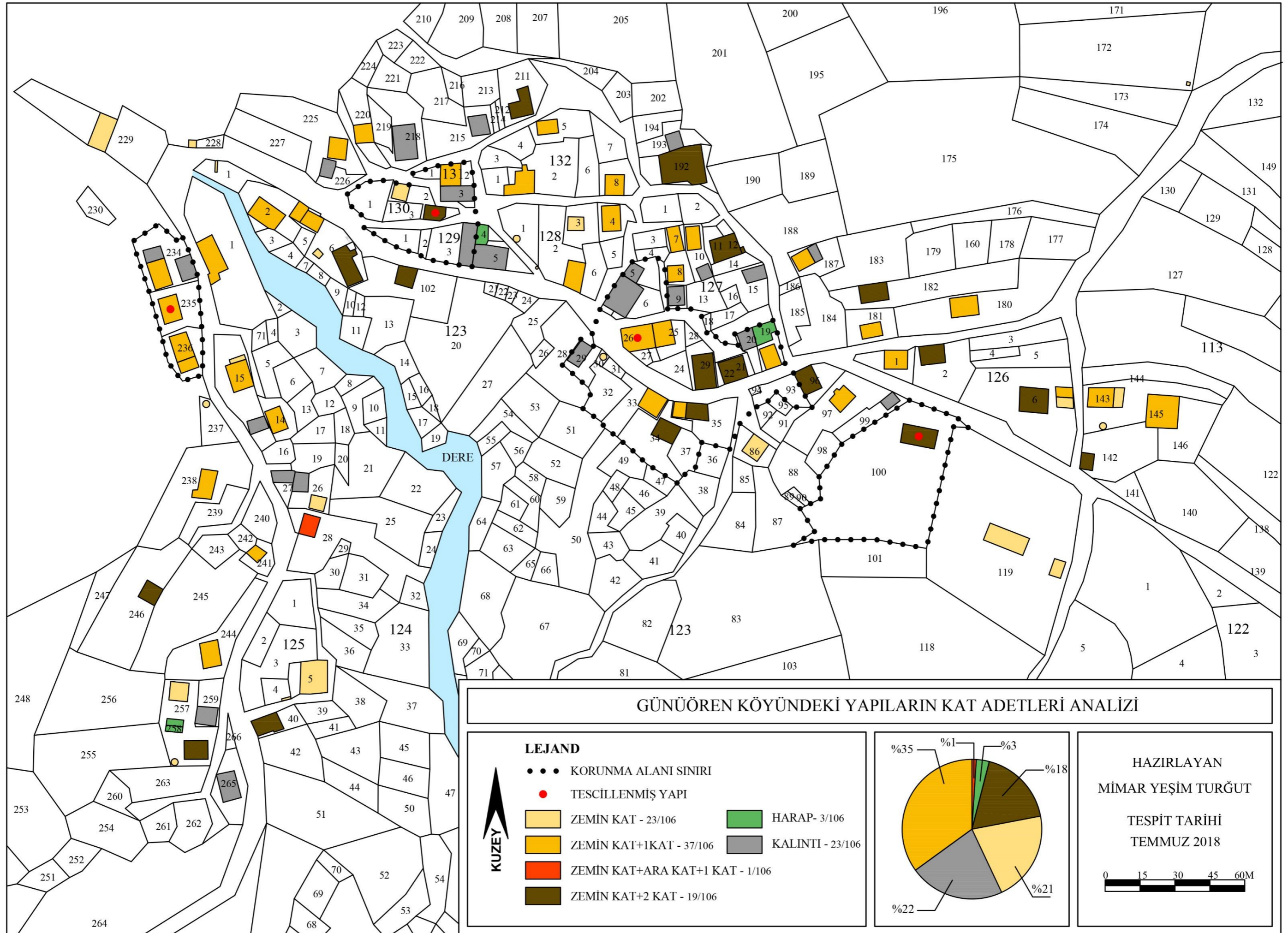
Korunması gerekli yapılar belirlenirken taşınmazların dönem özelliklerini yansıtmaları, cephe kurguları, işlevsellikleri ve geleneksel dokuyu oluşturan özgün birer mimari örnek olmaları ölçüt olarak alınmıştır. Günüören köyü sınırlarında tespiti yapılan 106 adet yapının 58 tanesi (%55) korunması gerekli yapı durumundadır. Bu yapılardan 4 tanesi Eskişehir KVKBK tarafından, 24.10.2017 tarih ve 5606 sayılı karar ile, II. (iki) grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve tescilli yapıların etrafında korunma alanı sınırı belirlenmiştir (EK C.4, EK C.5, EK C.6). Yerleşimdeki kalıntı alanlar ve dokuyla uyumlu yapılar %22, dokuyla uyumsuz yapılar ise %1 oranındadır. Dokuyla uyumsuz tek yapı, geç dönemde betonarme karkas sistemle inşa edilen cami; uyumlu yapılar ise çağdaş yapım sistemi (betonarme karkas veya betonarme döşeme+yığıma tuğla, briket veya gaz beton) ve çağdaş malzemeler (beton, demir, tuğla, gaz beton vb.) kullanılmasına rağmen, gabari ve taban alanı olarak doku içerisine uyum sağlayan yapılardır. Günüören köyü yerleşim dokusunda bulunan yapıların korunması gerekli yapılar analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.26).

3.2.8 Yol analizi

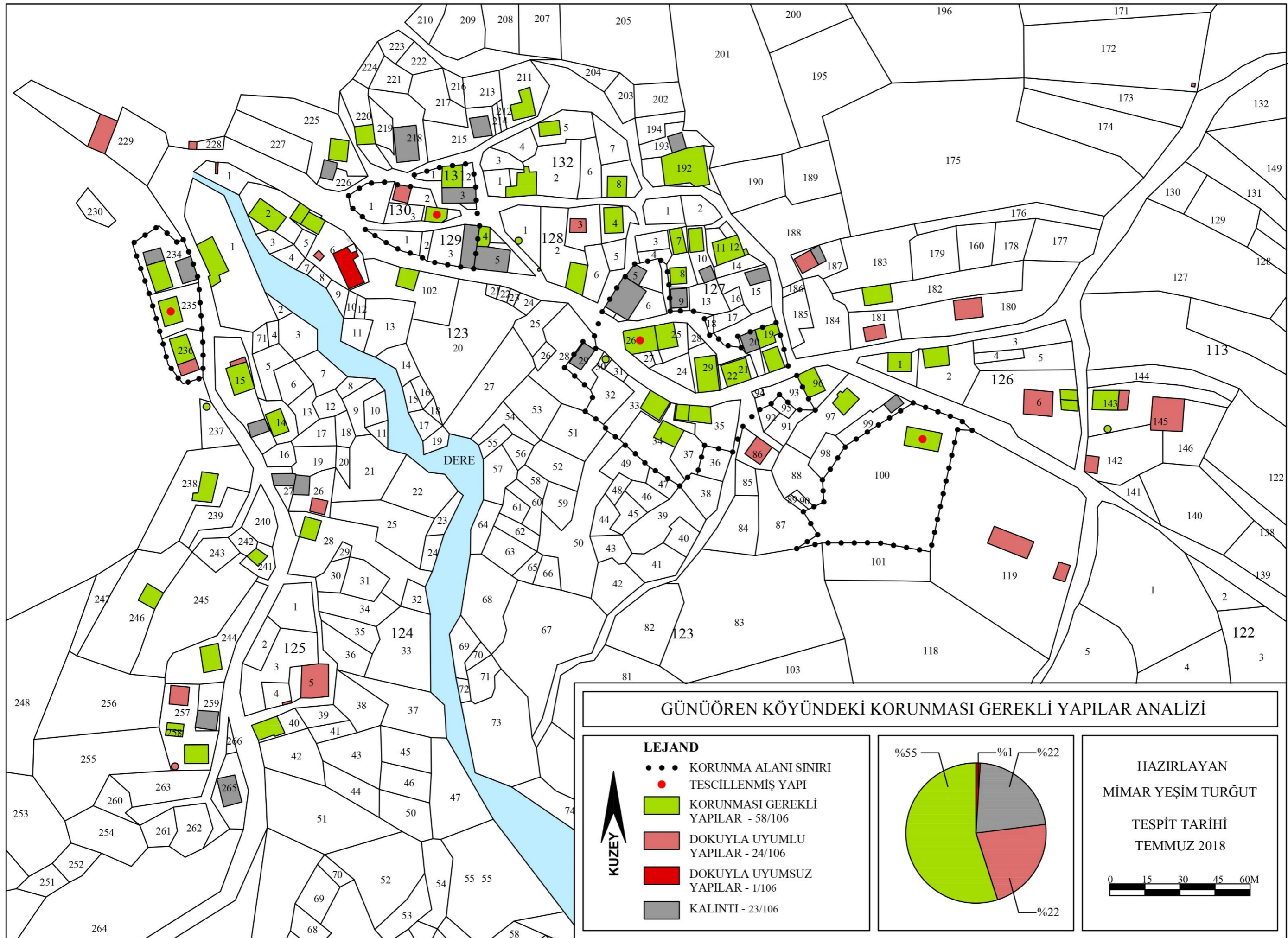
Günüören köyünde asfalt, parke taşı döşenmiş, patika ve toprak yol bulunmaktadır. Bayırköy'den köye gelirken asfalt kaplı olan yol derenin başladığı, çeşmenin bulunduğu yere kadar devam edip Sarmaşık köyüne doğru yerini toprak yola bırakmaktadır. Yer yer parke taşı döşenmiş yollara sahip Günüören köyünde,

insanların geçmesiyle oluşmuş, araçların giremeyeceği otlu patika yollar da bulunmaktadır. Günüören köyü yerleşim dokusundaki yolların analizini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.27).

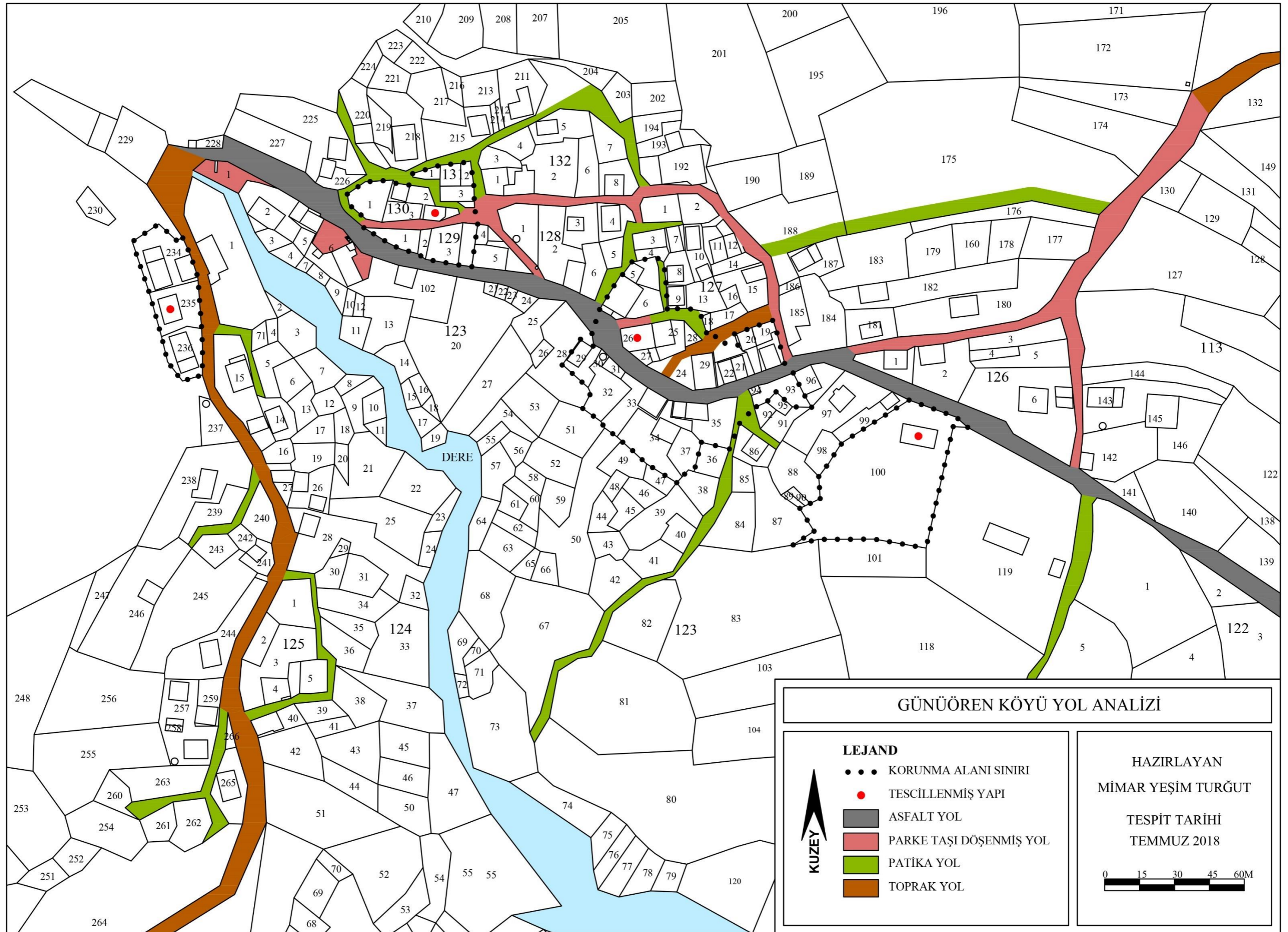

Şekil 3.25 : Güneşören köyü yerleşim dokusundaki yapıların kat adetleri analizini gösteren harita (Turğut,2018).

Şekil 3.26 : Günüören köyü yerleşim dokusunda korunması gerekli yapılar analizini gösteren harita (Turğut,2018).

Şekil 3.27: Günören köyü yerleşim dokusundaki yolların analizini gösteren harita (Turğut,2018).

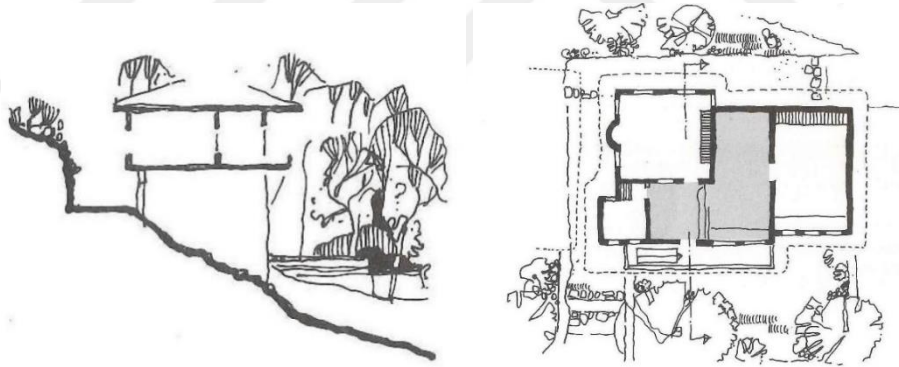
3.3 Günüören Köyü Geleneksel Konut Mimarisinin Özellikleri

Kırsal yerleşmelerden köy, kırsal karakteri yansıtan en büyük yerleşme birimidir. Günüören köyünde de olduğu gibi; tüm kırsal yerleşimlerde insanlar, yapılarını doğal çevreye ve bulunan malzemeye, iklim koşullarına, kültür farklılıklarına bağlı olarak biçimlendirmektedirler. Bunun sonucunda Anadolu’da, yörelere (bölgelere) göre çeşitlilik kazanan, özgün bir mimari dil oluşmaktadır (Eminağaoğlu, 2004). Günüören köyünde görülen geleneksel ve özgün mimari dili, 19. yüzyılda ve 20.yüzyıl başında inşa edilen konutlar oluşturmaktadır.

3.3.1 Yerleşim özellikleri

3.3.1.1 Topografyanın kullanımı

Topografya, Geleneksel Türk Evi’nin şekillenmesinde etkili olan unsurların başında gelir. Topografyaya bağlı olarak, yapıların kullanımı için üretilen çözümler, yapıların çevreyle birbirinden farklı ilişkiler kurmasını sağlar (Şekil 3.28).

Şekil 3.28 : Anadolu’da eğimli araziye inşa edilmiş yapının doğayla ilişkisi
(Küçükerman, 1995).

Günüören köyünde konutlar, derenin sınır olduğu iki yamaç üzerine kurulmuştur. Topografya etkisiyle, yamaçların her noktasından farklı bir görünüm elde edilirken; tek bir noktadan tüm yerleşimi algılamak imkansız hale gelmiştir. Arazi eğimi ve manzara yönü aynı doğrultudadır ve yapıların eğimi kullanarak inşa edilmesi, manzaraya doğru yönelmelerini sağlamıştır. Yapılarda çıkmaların veya simetrik pencere düzeninin görüldüğü ön cephe genellikle manzaraya yönelmiştir; ancak arka cephesi manzaraya bakacak şekilde inşa edilmiş yapılar da (123 ada, 100 parsel) bulunmaktadır (Şekil 3.29).

**GÜNÜÖREN KÖYÜNDEKİ KONUTLARIN YERLEŞİMİNDE TOPOGRAFYANIN ETKİSİ
(YOL-MANZARA-GİRİŞ İLİŞKİSİ)**

DÜZ ARAZİDE BULUNAN KONUTLAR		EĞİMLİ ARAZİDE BULUNAN KONUTLAR	
GİRİŞ ÖN CEPHEDE	GİRİŞ ARKA CEPHEDE	GİRİŞ ÖN CEPHEDE	GİRİŞ YAN CEPHEDE
<p>127 ADA, 26 PARSEL</p>	<p>127 ADA, 21-22 PARSEL</p>	<p>124 ADA, 1 PARSEL</p>	<p>101 ADA, 258 PARSEL</p>
<p>127 ADA, 29 PARSEL</p>	<p>101 ADA, 192 PARSEL</p>	<p>101 ADA, 246 PARSEL</p>	<p>124 ADA, 28 PARSEL</p>
			<p>123 ADA, 100 PARSEL</p>

Şekil 3.29 : Günüören köyündeki konutların yerleşiminde topografyanın etkisi (Turgüt,2018).

Konutun inşa edileceği alanlarda, arazide kademe oluşturularak, konut tabanı düz bir zemine oturtulmuştur. Yamaçlarda bulunan konutlarda, ön ve arka cephe arasındaki yükseklik farkı 2 kata kadar çıkabilmektedir (Şekil 3.30). Konutlarda bodrum kat bulunmamaktadır.

Şekil 3.30 : (Solda) 124 ada, 40parsel ve (Sağda) 101 ada, 211 parselde yamaca yerleşmiş konutlar (Turğut,2018).

Yerleşimde bazı konutlarda arazinin eğiminden yararlanılarak, zemin katta bulunan ana giriş dışında; diğer katların sofasına ulaşmayı sağlayan ikincil bir giriş de oluşturulmuştur (Şekil 3.31).

Şekil 3.31 : (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan konutun ana girişi ve (Sağda) konutun sofaya açılan tali girişi (Turğut,2018).

3.3.1.2 Yapı-parsel ilişkisi

Günüören köyünde yer alan konutların yerleşim planını etkileyen en önemli faktör, konutların bulunduğu arsanın topografik yapısı, biçimi ve mülkiyetidir. Yerleşim

planı; konut, yol ve bahçenin birbiriyle olan ilişkisiyle şekillenir. Yolun bahçe ile veya konut ile ilişkisi çok net olarak bir duvar ile kesilmemiştir. Yerleşim planı organik olarak şekillenen köyde, bu bileşenler arasında ahşap ve metal çit kullanılarak sınır oluşturulmuştur.

Yerleşimdeki konutların neredeyse tamamı ayrıık nizam olacak şekilde inşa edilmiştir. Bitişik nizam yapılar ise, erken dönemde inşa edilen konutun yanına, geç dönemde yeni bir konut inşa edilmesiyle (kendi içlerinde bir kapı açılarak aralarında geçiş sağlanmıştır) ortaya çıkmıştır (Şekil 3.32).

Şekil 3.32 : (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 127 ada, 25 parselde bitişik nizam inşa edilmiş yapıların giriş cepheleri (Turğut, 2018).

Yerleşimdeki ayrıık nizam konutların bahçe ve yol ile ilişkisi, “yoldan konuta giriş”, “yoldan bahçeye giriş, konuttan parsel çıkış” ve “yoldan parsel giriş, parselden konuta giriş” kombinasyonlarından oluşmaktadır (Şekil 3.33); (Şekil 3.34).

Şekil 3.33 : (Solda) 127 ada, 19 parselde “yoldan konuta giriş” ve (Sağda) 128 ada, 2 parselde “yoldan bahçeye giriş, bahçeden konuta giriş” (Turğut, 2018).

AYRIK NİZAM		BİTİŞİK NİZAM
YOLDAN KONUTA GİRİŞ	YOLDAN BAHÇEYE GİRİŞ, BAHÇEDEN KONUTA GİRİŞ	İKİ YAPI ARASINDA GEÇİŞ
YOLDAN KONUTA GİRİŞ, KONUTTAN BAHÇEYE ÇIKIŞ		

Şekil 3.34 : Konutların parsel ve yol ile ilişkisi (Turğut, 2018).

Yerleşimde “yoldan konuta giriş” ve “yoldan konuta giriş, konuttan bahçeye çıkışın” görüldüğü durumlarda, konutlar inşa edildikleri parsel ve yol arasında sınır oluştururken; “yoldan bahçeye giriş, bahçeden konuta girişin” görüldüğü durumda bahçe, parsel ile yol arasında sınır oluşturmaktadır.

Yapıların zemin katları parsel sınırı içinde bulunmasına rağmen; üst katlarında paralel ve gönyeli çıkmalar görülmektedir (Şekil 3.35). Bunlar üst kat odalarını genişletip, odaların manzarayı ve yolu daha çeşitli açılardan görmesini sağlarken; dokunun perspektif görünümünün zenginlik kazanmasını sağlamaktadır.

Şekil 3.35 : Üst katlarında çıkma bulunan yapılardan görünüm (Turğut, 2018).

3.3.2 Plan özellikleri

Anadolu’da görülen konut mimarisi içinde, Günüören köyü geleneksel konutları, Marmara Bölgesi’ne dahil edilmektedir. Balıkesir’in Bandırma ilçesine bağlı Edincik mahallesi, Bursa’nın Orhaneli ilçesine bağlı Yeni Sölöz köyü, Bilecik iline bağlı Osmaneli ilçesi gibi aynı bölgede bulunan yerleşimlerde de görüldüğü gibi; Günüören köyündeki geleneksel konutların plan özelliklerini, yapılan üretimin mekan ihtiyaçları önemli ölçüde etkilemiştir (Çobancaoğlu, 1998).

3.3.2.1 Katların kullanımı

Zemin kat

Günüören köyünde, geleneksel dokuyu oluşturan konutlar iki veya üç katlıdır. Arazinin topografik özelliklerinden dolayı ön ile arka cephe arasında kat farkı gözlenirken; konutların arazideki eğim sebebiyle, toprağa kısmen gömülü zemin katları üretim, depolama ve hayvan bakımı için ayrılmıştır. Sedad Hakkı Eldem’in “Türk Evi Plan Tipleri” adlı eserinde de bahsettiği gibi; zemin kat taşlık, dam⁵, arabalık, samanlık veya ipekböceği yetiştirildiği dönemlerde dut yapraklarının depolandığı mekanlardan meydana gelmektedir ve zemin genellikle sıkıştırılmış toprak veya taş kaplıdır. Bazı konutlarda zemin kattan arka bahçeye açılan bir kapı da mevcuttur.

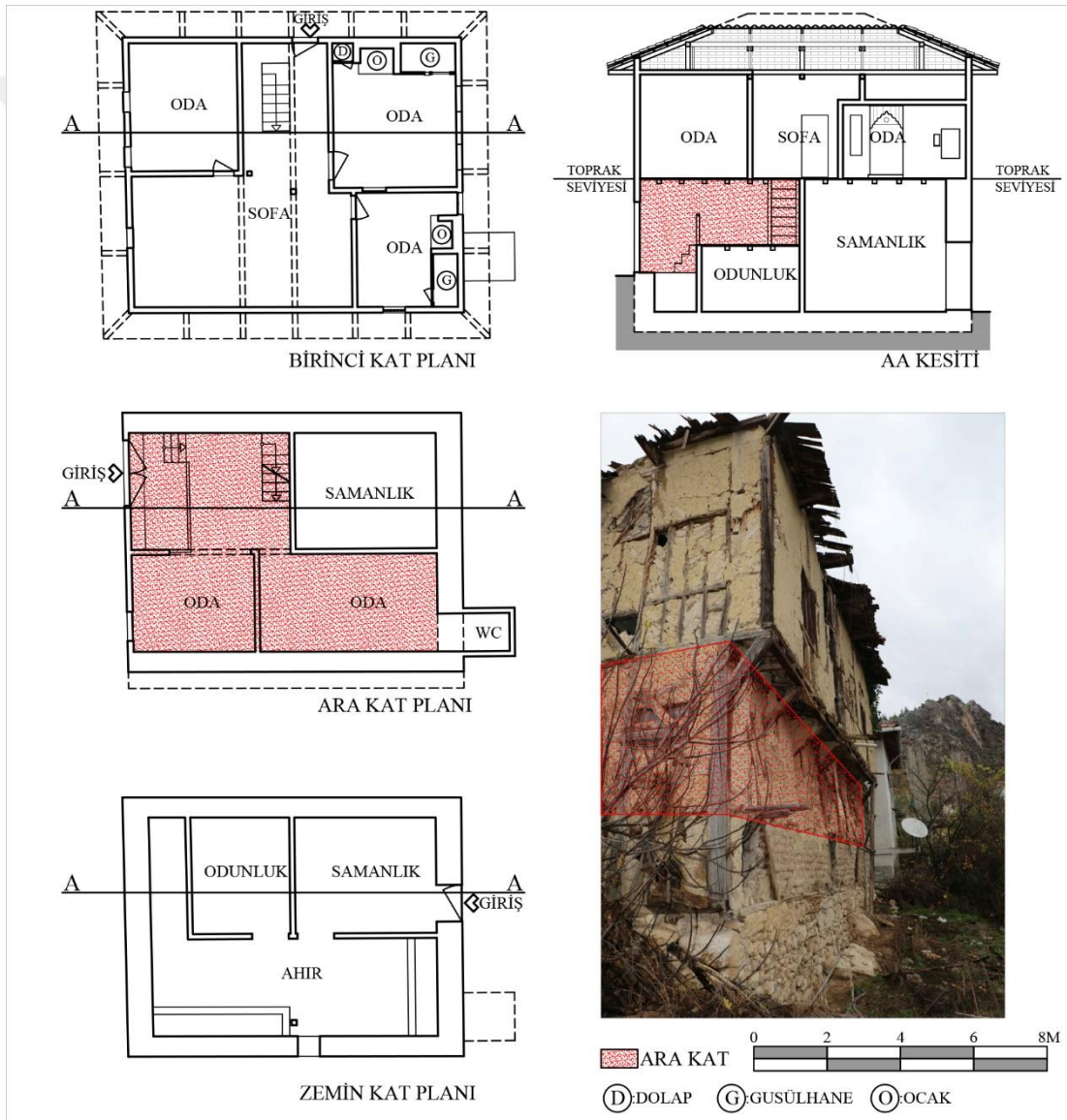
Ara kat

Bir binada genellikle zemin kat ile birinci kat arasına yapılan, çoğu basık tavanlı yarım kat, ara kat olarak ifade edilmektedir (Hasol, 2010). Benzer mimari dokunun gözlemlendiği Bursa’nın Yeni Sölöz mahallesi, Osmaneli ilçe merkezi gibi yerleşmelerde görüldüğü gibi, Günüören köyündeki bazı konutlarda da 1,80-2m yüksekliğinde ara kat bulunmaktadır (Şekil 3.36); (Şekil 3.37). “Türk Evi” ile benzer şekilde, Günüören köyünde bulunan konutlarda da ara kat, başlangıçta yapının zemin katının bir kısmının üzerini kaplamaktayken; zamanla önem kazanıp tam bir kat halini almıştır. Ancak kat yüksekliği her zaman üst kattan daha az olmuştur (Eldem, 1954).

⁵Dam; Günüören köyünde ahıra verilen isimdir.

Şekil 3.36 : (Solda) 124 ada, 28 parselde bulunan ara kata sahip yapının güney ve (Sağda) batı cephesi (Turğut, 2018).

Şekil 3.37 : Güünüören köyü 124 ada, 28 parselde ara kata sahip yapı (Turğut, 2018).

Köy genelinde ara kat tanımına uyan 1 adet konuta rastlanırken; diğer konutlarda tam kata dönüşmüş orta katlardan bahsetmek mümkündür (Şekil 3.38). Ara katın altında yer alan yüksekliği az olan mekanlar, dam ve depo olarak kullanılırken; dama dışarıdan ayrı bir giriş kapısı da bulunmaktadır.

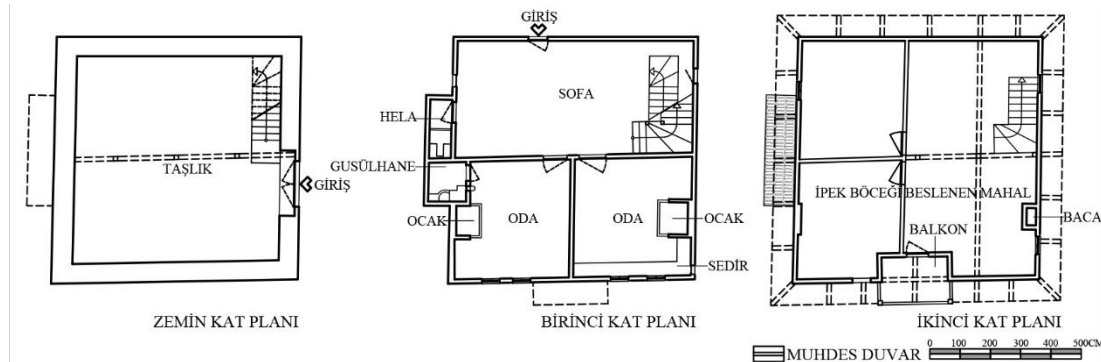
Şekil 3.38 : (Solda) 101 ada, 246 parselde tam kata dönüşmüş orta katın perspektif görünüşü ve (Sağda) aynı katın sofasından görünüş (Turğut, 2018).

Diğer katlar

Türk Evi genellikle kışlık ve yazlık kullanımlıdır ve genel olarak her katın fonksiyonu bellidir. Konutlarda, günlük hayatın devam ettiği kat, zemin üstünde bulunan ve oda, sofa, mutfak, hela gibi fonksiyonlara sahip birinci kattır.

Konutların yalnızca sofadan veya geniş bir sofa ile birlikte iki odadan (kimi zaman üç odadan) oluşan en üst katları ipekböceği yetiştirilen mekanlardır. Sofaların yanı sıra odalar da, birkaç ay devam eden ipekböceği üretimine dahil edilebilmektedir (Şekil 3.39).

Zemin üstü veya en üst katta yapılan çıkıntılarla odalar, plan düzleminde genişletilmiştir.

Şekil 3.39 : 101 ada, 246 parselde bulunan yapının kat planları (Turğut, 2018).

3.3.2.2 Plan elemanları

Taşlık

Günüören köyündeki konutların, genellikle eğim sebebiyle bir kısmı toprak altında kalan zemin katına girildiğinde ilk karşılaşılan giriş mekanıdır. Zemin sıkıştırılmış toprak veya taş ile kaplıdır; ancak geç dönemde yapılan müdahaleler sebebiyle, zeminine beton dökülmüş taşlıklar da bulunmaktadır (Şekil 3.40). Çift kanatlı ahşap kapıdan girilen taşlık mekanını kullanarak ahır, samanlık gibi mekanlara veya merdiven kullanılarak birinci katın sofasına ulaşılmaktadır. 19.yüzyılda yapılan yapıların zemin kat yüksekliği yaklaşık 4m iken (örneğin;127 ada, 26 parsel), çoğunluğu oluşturan daha geç dönem inşa edilen yapıların zemin kat yükseklikleri 2,5-3m arasında değişmektedir. Bazı konutlarda taşlıklardan arka cepheye çıkış kapısı da bulunmaktadır.

Şekil 3.40 : (Solda) 101 ada, 244 parselde zeminine beton dökülmüş ve (Sağda) 101 ada, 225 parselde zemini sıkıştırılmış toprak kaplı taşlık mekanı (Turgüt, 2018).

Ahır (Dam), Odunluk, Samanlık

Günüören köyünde “dam” olarak isimlendirilen ahır ile samanlık ve odunluk gibi depolama mekanları zemin katta yer almaktadır (Şekil 3.41). Ahırın duvarları genellikle sağır olarak inşa edilmesine rağmen, bazı yapılarda hava ve ışık alabilmek için delik şeklinde küçük pencere açıklığı (temek deliği) bulunmaktadır. Hayvanlar için yemlik bulunan ahırın, bazı konutlarda ayrı bir girişi de bulunmaktadır. Günümüzde hayvancılık yapan 101 ada, 236 parselde bulunan köy sakinleri geleneksel konuta bitişik inşa ettikleri betonarme karkas yapının zemin katını ahır olarak kullanırken; 101 ada, 257 parselde bulunan köy sakinleri yetiştirdikleri hayvanları, evlerinin arka tarafına yaptıkları ahırda beslemektedirler. Bu iki hane

dışında, köyde hayvancılıkla uğraşılmadığı için geleneksel konutların içinde bulunan ahır mekanları depo amaçlı kullanılmaktadır.

Şekil 3.41 : (Solda) 123 ada, 102 parselde ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde bulunan, özgün işlevinde kullanılmayan ahırlar (Turğut, 2018).

Merdiven

Geleneksel konutlarda katlar arasında düşey sirkülasyonu sağlayan merdivenler, ahşap malzemeden yapılmışlardır. Zemin kattan birinci kata çıkan merdivenin ilk basamağının derinliği, diğer basamaklara göre daha fazladır ve zemin kat merdiveni giriş kapısını karşılayacak şekilde konumlandırılmıştır (Şekil 3.42) Çoğunlukla merdivenlerde korkuluk kullanılmamıştır; kullanılan korkuluklar ise sade ve süslemeden uzaktır. Zemin kat ile birinci kat arasında bulunan merdivenler genellikle sofanın bir duvarına bitişik ve duvara paralel olarak konumlandırılmıştır (Şekil 3.43).

Şekil 3.42 : (Solda) 101 ada, 246 parselde ve (Ortada) 101 ada, 244 parselde ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde zemin kat ile birinci kat arasında bulunan merdivenler (Turğut, 2018).

Şekil 3.43 : (Solda) 101 ada, 257 parselde ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde birinci kat ile ikinci kat arasında bulunan merdivenler (Turğut, 2018).

Sofa ve eyvan

Konutun oda, tuvalet ve mutfak gibi diğer mekanları arasında geçiş alanı olan sofa, aynı zamanda ortak kullanılan üretim ve toplanma mekanıdır (Şekil 3.44). Bu sebeple, genellikle yapının en fazla alana sahip mekanıdır.

Şekil 3.44 : (Solda) 101 ada, 244 parselde ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde bulunan konutların birinci kat sofaları (Turğut, 2018).

Dar yüzü sofaya bakan, iki oda arasında bulunan sofanın uzantısı, eyvan olarak nitelendirilebilir (Eldem, 1954). Geleneksel dokuda görülen bazı konutlarda sofaların eyvan kısımları balkona açılırken; bazılarında cepheye bakan duvarının sağır hale getirildiği gözlenmiştir (Şekil 3.45).

Şekil 3.45 : (Solda) 123 ada, 100 parselde ve (Sağda) 123 ada, 34 parselde bulunan konutların eyvanları (Turğut, 2018).

Konutların plan tipinin belirlenmesinde, sofa önde gelen unsurlardan biridir. Sedad Hakkı Eldem sofanın konut içerisindeki konumuna göre Türk Evi'nde görülen dört plan tipi oluşturmuştur. Gelişmişlik seviyelerine göre bunlar;

1. Sofasız plan tipi
2. Dış sofalı plan tipi
3. İç sofalı plan tipi
4. Orta sofalı plan tipidir.

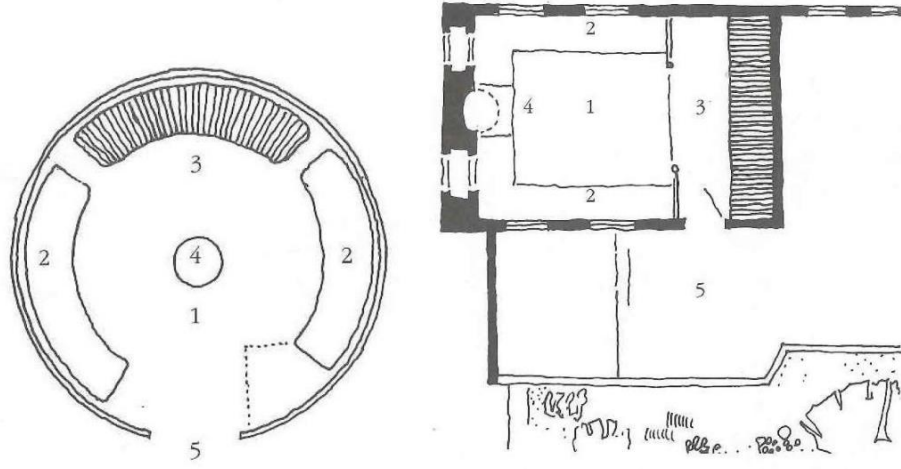
Yapılan çalışmalarda köy genelinde kapalı dış sofalı plan tipleri tespit edilmiştir. Günöören köyünde bulunan geleneksel konutların plan tipleri “3.3.2.3 *Plan tipolojisi*” bölümünde detaylı olarak anlatılmıştır.

En eski plan tiplerinden biri olan dış sofalı plan tipinde odalar, sofanın bir tarafına dizilmişlerdir ve simetri çok önemli değildir. Oturma ve yaşama seviyesinin yükselmesiyle; açık olan sofa kapalı hale gelmeye başlamıştır (Eldem, 1954).

Oda

Türklerin, yerleşik hayata geçmeden önceki barınma ve çadırlar içinde günlük ihtiyaçlarını karşılama şekilleri Türk Evi kimliğinin temellerini oluşturmaktadır. Taşınabilir mekan geleneğindeki iç düzen ve mekan elemanlarının Türk Evi'nde temelde aynı olmak şartı ile, ufak değişikliklerle devam ettiği görülmektedir (Şekil 3.46). Yerleşik hayata geçmeden önce yeme, içme, oturma, yatma, ısınma, depolama gibi ihtiyaçlar çadırda karşılanırken; yerleşik hayat geçişle birlikte yapılan konutlarda

bu ihtiyaçların tamamının evin önemli bir birimi olan odada karşılandığı görülmektedir (Küçükerman, 1995).

Şekil 3.46 : (Solda) Çadırı ve (Sağda) odayı oluşturan elemanlar ve işlevleri:
1-Çok amaçlı ortak alan, 2-Oturma, 3-Dolaplar, 4-Isıtma, 5-Denetimli orta mekan
(Küçükerman, 1995).

Türk Evi' nde oda, dolapları, sekileriyle ve kendini çevreleyen eyvan, sofa gibi mekanlarla, kendi içinde bir bütün, evin planında ise bağımsız ve özgün bir öğedir (Kuban, 1995). Türk Evi Anadolu'nun her bölgesinde malzeme, iklim ve üretim şeklinin farklı olması sebebiyle farklı görünümler kazansa da; Türk geleneksel yaşam biçimi aynı olduğu için konutun en önemli parçası olan odanın düzeni ve elemanları benzer görünüme sahiptir (Sezgin, 1981).

Günüören köyünde görülen geleneksel konutlardaki odalar çok işlevli olarak düzenlenmiştir. Oda sayısı, biçimi ve konumu sofa ile birlikte plan tipini etkileyen en önemli faktörlerdir. Dikdörtgen veya kareye yakın dikdörtgen planlı odaların tamamı sofaya açılmaktadır. Birinci katta bulunan oda yükseklikleri 1,80-2,50 m; ikinci katta bulunan oda yükseklikleri ise 2,00-2,90 m arasında değişmektedir. Baş oda niteliği gösteren oda bulunmamaktadır. Sekilik ve musandra bulunmayan odaların, dolap ve tavanlarında bezeme bulunmamaktadır. Tavanlar çoğu zaman taşıyıcı sistem görülecek şekilde açık bırakılmışken; çıtalı veya pasalı olarak kapatılmış olanları da mevcuttur. Gelenekselliğini koruyan odalarda sedir, yüklük, gusülhane, ocak, sergen gibi odayı oluşturan elemanlar bulunmaktadır.

Oda elemanları

Ocak ve gusülhane: Geleneksel dokuyu oluşturan konutlarda ısınma ve yemek pişirme gibi eylemler için odalarda ocaklar bulunmaktadır. Gusülhane dolabı ise yıkanmak için kullanılmakta ve derinliği 70-120 cm, genişliği ise 120-150 cm arasında değişmektedir. Ocak tek başına, yanında gusülhane ile birlikte veya bir yanında gusülhane diğer yanında yüklük veya dolap bulunacak şekilde odanın bir kenarına konumlandırılmıştır (Şekil 3.47). Gusülhane bu düzen içerisinde her zaman suyun tahliyesini sağlamak için köşede bulunmaktadır.

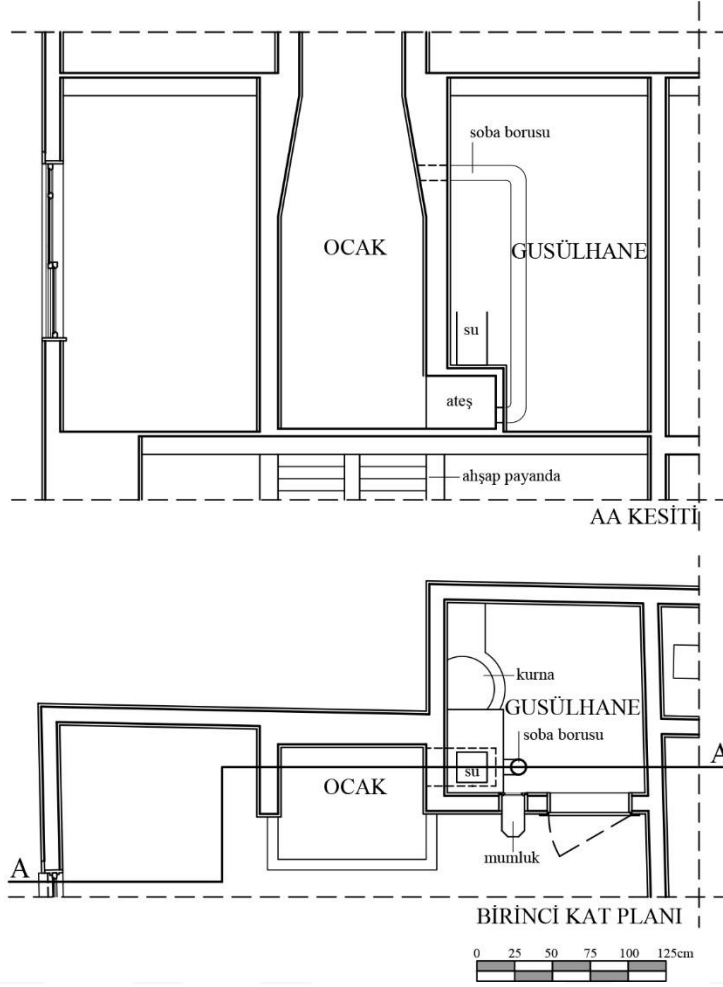
Şekil 3.47 : (Solda) 123 ada, 102 parseldeki odanın ocak ve gusülhanesi ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki odanın ocak, gusülhane ve dolabı (Turğut, 2018).

Ocakların duvarları kerpiç veya taştan yığma olarak yapılmıştır. Ocağın altında ise bir alt kattan görülen, yalıtım ve destek amacıyla yapılan, içi kerpiç doldurulmuş ahşap payandalar bulunmaktadır (Şekil 3.48).

Şekil 3.48 : (Solda) 101 ada, 257 parsel ve (Sağda) 123 ada, 96 parseldeki ocakların altında bulunan destekler (Turğut, 2018).

Ocak ile gusülhanenin yanyana yapılmasının sebebi yıkanma sırasında ocaktaki sıcaklıktan yararlanma isteğidir. Ayrıca ocaktan gusülhane tarafına açılan nişe ateş koyularak gusülhanede bulunan su ısıtılmaktadır (Şekil 3.49); (Şekil 3.50).

Şekil 3.49 : 101 ada, 246 parselde bulunan konuta ait ocak ve gusülhane detayı (Turğut, 2018).

Şekil 3.50 : (Solda) 101 ada, 244 parsel, (Ortada) 101 ada, 246 parsel ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde bulunan gusülhanelerin iç görünüşleri (Turğut, 2018).

Ocak, gusülhane ve yüklük oda içinde aynı hizada bulunurken; gusülhane alan kazanabilmek için cephede çıkıntı yapmaktadır. Oda içinde ise ocağın ahşap malzemedен yapılan yaşmak kısmı duvar hizasının dışına taşmaktadır. Konutlarda çeşitli ahşap işçiliğinin görüldüğü yaşmaklar bulunmaktadır (Şekil 3.51).

Şekil 3.51 : (Solda) 123ada, 34 parsel, (Ortada) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde bulunan ahşap yaşmak detayları (Turğut, 2018).

Geleneksel doku içerisindeki konutlar arasında, daha erken dönemde inşa edilen konutlarda ocağın yanında küçük gözler (nişler) bulunmaktadır (Şekil 3.52).

Şekil 3.52 : (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde ocağın yanında bulunan nişler (Turğut, 2018).

Yerleşimdeki yapılarda ocaklar günümüzde aktif olarak kullanılmamaktadır. Daha pratik ve zahmetsiz olmasıyla tercih edilen sobalar, odanın bir kenarına yerleştirilmiştir. Soba borusu, ocakların bacalarına bağlanarak pis dumanın odadan atımı sağlanmıştır (Şekil 3.53).

Şekil 3.53 : (Solda) 130 ada, 2 parsel ve (Sağda) 101 ada, 244 parselde ocağa bağlanan soba boruları (Turğut, 2018).

Yüklük ve dolap: Gece yatak odasına dönüşen odalarda, gün başladığında yataklar yüklüklerde saklanırlar. Derinliği 50-70cm, genişliği ise 120-200cm arasında değişebilen yüklükler, aynı zamanda diğer odalara giden ses miktarını azaltarak yalıtım da sağlamaktadır. Genellikle ocağın yanında bulunan yüklükler dışında, genişliği daha az olan dolaplar da depolamaya yardımcı olmaktadır. Dolaplar kademelendirilip, düşeyde üç parçaya ayrılarak farklı malzemelerin depolanmasına imkan vermektedir (Şekil 3.54).

Şekil 3.54 : (Solda) 123 ada, 35 parselde yer alan yüklük ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde düşeyde kademelendirilen dolap (Turğut, 2018).

Sergen, sedir ve askılık: Kapı ve pencere üstünde bir hizada, üzerine eşya konulan raf olarak isimlendirilen sergen; odanın iki veya üç duvarında bulunabilen yatay elemanlardan biridir. Odalarda askılık olarak kullanılan yatay elemanlar da bulunmaktadır (Şekil 3.55). Sedir ise ışığın bol olduğu pencere önlerinde bulunan, üzerine minder konularak oturulan setlerdir. Sedirler kapaklı yapılarak depolama amacıyla da kullanılabilir (Şekil 3.56).

Şekil 3.55 : (Solda) 127 ada, 26 parselde bulunan sergen ve (Sağda) 123 ada, 100 parselde bulunan askılık (Turğut, 2018).

Şekil 3.56 : (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan sedir ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde depolama amacıyla da kullanılan sedir (Turğut, 2018).

Mutfak

Geleneksel konutlarda mutfak olarak kullanılan ayrı bir mahal bulunmamaktadır. Sofanın bir bölümü mutfak olarak kullanıma ayrılmıştır ve birinci katta bulunmaktadır (Şekil 3.57). Sofada bulunan ocak yemek pişirmek için kullanılırken; yanına yerleştirilen eviye ve raflar diğer mutfak ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Şekil 3.57 : (Solda) 101 ada, 244 parsel ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde sofanın mutfak olarak kullanılan bölümü (Turğut, 2018).

Hela

Konutların dış duvarına ek ve sofayla ilişki kuracak şekilde inşa edilen hela mahali, genellikle birinci katta bulunmaktadır. Ek olduğu geleneksel konutla aynı yapım tekniğiyle inşa edilen bu mahaller, gideri doğrudan toprağa ulaştırabilmek için cephede çıkıntı şeklinde tasarlanmışlardır (Şekil 3.58). Birinci katta bulunan helalar, zemin katta bulunan payanda ve dikmelerle desteklenmektedir (Şekil 3.59).

101 ADA, 246 PARSEL	101 ADA, 225 PARSEL	123 ADA, 35 PARSEL
123 ADA, 102 PARSEL	130 ADA, 2 PARSEL	101 ADA, 244 PARSEL

Şekil 3.58 : Günöören köyünde yer alan konutlarda, helanın konumunu gösteren plan krokileri (Turğut, 2018).

Şekil 3.59 : (Solda) 101 ada, 244 parsel ve (Sağda) 101 ada, 246 parselde bulunan konutların hela ekleri (Turğut, 2018).

3.3.2.3 Plan tipolojisi

Yapıyı meydana getiren plan elamanları, çeşitli şekillerde bir araya gelip farklı plan kompozisyonları oluşturmaktadırlar. Plan tipinin belirlenmesinde en önemli unsur sofa ve odaların sofayla olan ilişkisidir. Sedad Hakkı Eldem'in "Türk Evi" nin plan tipolojisini sınıflandırmak için yapmış olduğu çalışma en kabul gören tipolojik çalışmadır. "Türk Evi"nde görülen planlar zamanla gelişim göstermiştir (Eldem, 1954).

Günüören köyü yerleşimindeki geleneksel konutlar iki veya üç katlıdır ve plan tipolojisi oluşturulurken en üst katlar esas alınmıştır. Eldem'in çalışmasına göre, ilk görülen ve en ilkel sayılan sofasız plan tipinden sonra gelişen dış sofalı plan tipi, Günüören köyü yerleşim dokusunda bütün konutlarda görülen plan tipidir. Çalışılan konutların kırsal bir yerleşimde inşa edilmiş olması, parsellere yapı inşa edilirken sınırlayıcı bir başka komşu yapı olmaması gibi sebeplerle iç sofalı veya orta sofalı plan tipine ihtiyaç duyulmamıştır. Konutların sofaları iklim etkilerinden korunmak için ve yaşam standartlarının yükselmesiyle kapalı olarak tasarlanmıştır. Çatı strüktürü açık bırakılan sofalarda, ipekböceği beslendiği için, sofaların duvar ile çevrelenmesi ısı ve nem dengesinin sağlanması açısından gereklidir. Köyde bulunan konutların plan tipolojisi oda ile sofanın ilişkisi doğrultusunda oluşturulmuştur. Eyvanlı ve eyvansız olmak üzere iki ana gruba ayrılan konutlarda; 2 sıra oda, 3 sıra oda, balkon, köşe sofa, 2 yönde köşe sofa, L şeklinde sofa bulunmaktadır (Şekil 3.60).

GÜNÜÖREN KÖYÜNDEKİ KONUTLARIN PLAN TİPOLOJİSİ

EYVANLI		BALKONLU	KÖŞE SOFALI			
KAPALI DIŞ SOFALI	EYVANSIZ	123 ADA, 34 PARSEL	123 ADA, 100 PARSEL	124 ADA, 28 PARSEL		
	EYVANLI	2 SIRA ODALI	3 SIRA ODALI	2 SIRA ODALI	2 SIRA ODALI	
	EYVANSIZ	101 ADA, 225 PARSEL	101 ADA, 244 PARSEL	101 ADA, 257 PARSEL	123 ADA, 35 PARSEL	123 ADA, 102 PARSEL
	EYVANLI	123 ADA, 96 PARSEL	127 ADA, 21-22 PARSEL	127 ADA, 25 PARSEL	127 ADA, 26 PARSEL	128 ADA, 2 PARSEL

LEJAND

- Muhdes Duvar
- Sofa
- Gusülhane
- Yüklük
- Dolap
- Ocak
- Baca

0 2 4 6 8M

Şekil 3.60: Günüören köyünde bulunan konutların plan tipolojisi (Turgut,2018).

3.3.3 Cephe özellikleri

Türk Evi'nin cephe karakterini yapım sistemi ve malzeme gibi teknik unsurlar, organik sokak ve parsel biçimlenmeleri, mekansal ve kültürel özellikler oluşturmaktadır. Günöören köyünde bulunan geleneksel konutların cephe karakterini;

1. Cephe dokusu,
2. Topografya ve etkisinde şekillenen kat adedi,
3. Konutun parsel oturuşu ve çıkma şekli,
4. Kapı ve pencerelerin meydana getirdiği dolu-boş oranı,
5. Çatı biçimlenişi gibi unsurlar oluşturmakta ve çeşitlendirmektedir.

Günöören köyündeki konutların cephe karakterini belirleyen en önemli unsur tercih edilen ahşap karkas yapım sistemi ve dolgu malzemesi olarak seçilen kerpiç tuğlalardır. Bu iki öge köyün geleneksel bir dokuya sahip olmasını sağlamaktadır (Şekil 3.61).

Şekil 3.61 : Günöören köyü geleneksel mimari dokusunun görünümü (Turğut, 2018).

Yerleşimdeki konutların çoğu eğimli araziye yerleşmiştir. Bu durum ön ile arka cephesi arasında 2 kata kadar çıkabilen yükseklik farkına sebep olabilmektedir. Ancak köydeki konutlarda bodrum kat bulunmamaktadır.

Yerleşimde konutlar iki veya üç katlı olarak inşa edilmişlerdir. Konutların zemin katı, inşa edildikleri parsel biçimine göre şekillenmiştir. Birinci veya ikinci kat ise

zemin kata göre inşa edilmiş; bu katlarda zaman zaman çıkmalarla cephede hareketlilik sağlanmıştır.

Konutların cephelerinde kapı veya pencere açılarak dolu-boş oranı ortaya çıkmıştır. Zemin katta genellikle çift kanatlı giriş kapısı bulunmakta, pencere bulunmamaktadır. Diğer katlarda ise pencereler ile birlikte zaman zaman ahşap kapaklar kullanılmıştır.

Konutların çatı biçimi ve üst örtünün malzemesi cephe karakterini belirleyen bir diğer unsurdur. Yerleşimde konutların cephe düzenini meydana getiren elemanlar;

1. Yapım sistemi ve malzeme,
2. Çıkma, köşe çalığı ve payanda
3. Pencereler,
4. Kapılar,
5. Çatı ve saçak olarak belirlenip “3.3.3.1 Cephe elemanları” bölümünde detaylı olarak anlatılmıştır.

3.3.3.1 Cephe elemanları

Dış duvarlar

Yöresel mimariyi iklim, jeolojik yapı ve bitki örtüsü gibi fiziksel etkenler şekillendirmektedir (Çobancaoğlu, 1998). Köy genelinde kullanımı devam eden yapıların dış duvarları kırıktı çamur sıva ile sıvanmış ve duvar yüzeyine ince bir tabaka kireç harç atılmıştır. Uzun zaman boyunca kullanılmayan veya bakımı yapılmayan yapıların boya ve sıvalarının ise döküldüğü görülmüştür. Sıvası dökülen yapıların dış duvarlarına bakmak, yapım sistemi hakkında bilgi sahibi olmamıza yetmektedir (Şekil 3.62). Ahşap karkas yapım sistemi ve kerpiç tuğla kullanılarak inşa edilen dış duvarlar, köydeki konutların cephe oluşumunu sağlayan en temel etkenlerdir. Köy genelinde dış duvarların, diğer elemanlarla birlikte oluşturduğu cepheler özgün bir mimari dokunun oluşmasını sağlamıştır. Köyde geleneksel yapım sistemiyle inşa edilen konutların zemin kat duvarları, subasman seviyesine kadar yığma taş olarak örülmüştür. Sonrasında birinci katın döşeme kirişlerine kadar taş malzemeyle devam edilmiş veya kerpiç tuğla kullanılmaya başlanmıştır. Zemin

üstünde bulunan katlar ahşap karkas yapımla inşa edilmiş ve araları kerpiç tuğla ile doldurulmuştur.

Şekil 3.62 : (Solda) 123 ada, 33parsel ve (Sağda) 101 ada, 235 parselde bulunan konutların dış duvarları (Turğut, 2018).

Çıkma, pahlı köşe çıkmalar ve payanda

Çıkmalar ve pahlı köşe çıkmalar, cephede hareketliliği sağlayan karakteristik cephe elemanlarıdır. Konutun bir cephesi boyunca ya da oda veya sofa genişliğinde; cepheye paralel veya cepheyle açı oluşturacak şekilde (testere çıkma) inşa edilmişlerdir (Şekil 3.63).

Şekil 3.63 : (Solda) 124 ada, 28 parsel, (Ortada) 128 ada, 2 parsel ve (Sağda) 127 ada, 26 parselde bulunan konutların çıkmaları (Turğut, 2018).

Çıkmaların yapılma amacı, sadece cepheye estetik değer katmak değildir. Yol kenarına inşa edilen yapılarda, üst katta bulunan mekan duvarlarının dik açıyla

birleşebilmesi için üçgen çıkmalar yapılabilir. Kimi zaman ise manzara görmek veya istenilen rüzgar yönünde pencere açabilmek için de çıkma yapılabilir.

Yerleşimde döşeme kirişlerinin yapı sınırından dışarıya uzatılmasıyla elde edilen konsol çıkmalar olduğu gibi, çıkma derinliğine göre payanda veya eliböğünde ile desteklenen çıkmalar da bulunmaktadır.

Pahlı köşe çıkmalar, yapının zemin ve birinci katta dik açı ile birleşecek olan duvarlarının pah yaparak; ikinci kat duvarlarının ise dik birleştirilip, alt katlara göre çıkma haline getirilmesiyle oluşmuştur. Zemin katta pah yapılan duvara kapı yerleştirilerek konuta giriş sağlanmakta, üstteki çıkma saçak görevi görmektedir. Birinci katın yer döşemesinden başlayan payandalar ikinci katın taşınmasına destek olmaktadır (Şekil 3.64).

Şekil 3.64 : (Solda) 130 ada, 2parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde bulunan konutlarda görülen pahlı köşe çıkmalar (Turğut, 2018).

Pencereler

Günüören köyünde zemin kat duvarlarında genellikle pencere bulunmazken; üst katlarda ışığı ve hava sirkülasyonunu sağlayan pencereler bulunmaktadır. Manzara ve yola verilen önem, bu yönlere pencere açılmasına sebep olmuştur. Giriş cephesi önem verilen, simetri veya tekrarların görüldüğü cepheyken; arka cephe ve yan cephelerde benzer bir düzenden bahsetmek daha zordur.

Yerleşimdeki geleneksel konutlar, ahşap karkas sistemin elverdiği ölçüde pencere boşluğuna sahiptir. Pencere boşlukları birinci ve ikinci katta çoğu zaman aynı veya

birbirine yakındır ve genişlikleri 60-80 cm arasında, yükseklikleri ise 100-120 cm arasında değişmektedir.

Geleneksel konutlarda en çok görülen pencere tipi giyotindir (Şekil 3.65). İki sürmesi aynı ve düşey kayıtlarla iki bölüme ayrılmış tip, en çok görülen giyotin pencere çeşididir (Şekil 3.70). Hareketli ve sabit sürme boyutlarının değişmesiyle veya sürmelerin yatay ve düşey kayıtlarla bölme sayısının değişmesiyle giyotin pencere tipi çeşitlenmiştir (Şekil 3.72).

Şekil 3.65 : (Solda) 123 ada, 96 parsel, (Ortada) 129 ada, 4 parsel ve (Sağda) 101 ada, 225 parselde bulunan konutların giyotin pencereleri (Turğut, 2018).

Giyotin pencereden sonra en sık görülen pencere çeşidi ise, düşeyde 3 parçaya ayrılan ve altta tek, üstte iki modülden oluşan çift kanatlı penceredir (Şekil 3.66). Bu tek ve iki modülden oluşan kanatlar arasında yatay ekseninde kasa bulunmaktadır (Şekil 3.71). Çift kanatlı bu pencereler de giyotin pencerede olduğu gibi, modül sayısının veya modül oranlarının değişmesiyle çeşitlenmiştir (Şekil 3.72). Kanadın hareket etmesi için, düşeyde kasa ile kanat birbirine menteşe ile bağlanmıştır. Kanatların açılması ise kasaya sabitlenen mandallar sayesinde engellenmiştir.

Pencerelerin çerçeveleri birbirine geçirilerek tutturulmuştur, birleşim yerlerine çivi çakılarak sağlamlaştırılmıştır. Cam ise doğrama ile çita arasına yerleştirilmiştir.

Şekil 3.66 : (Solda) 101 ada, 244 parsel, (Ortada) 101 ada, 235 parsel ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde bulunan konutların çift kanatlı pencereleri (Turğut, 2018).

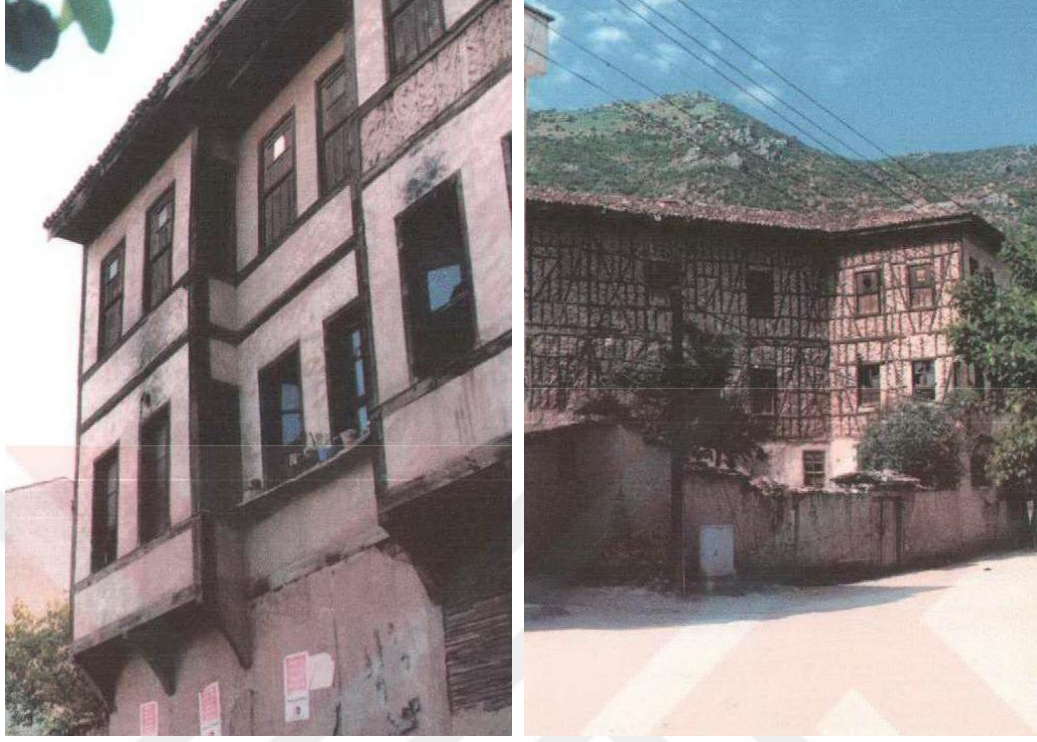
Günüören köyünde bulunan bazı konutlarda cephede ahşap kapaklar bulunmaktadır. İki düşey kanattan oluşan bu kapaklar, cephede bulunan pervaza oturtulmuştur ve mesnetlenmiştir (Şekil 3.67).

Şekil 3.67 : (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde bulunan ahşap kapaklar (Turğut, 2018).

İpekböceği beslenen konutlarda bu ahşap kapakların ortasında ufak delikler bulunabilmektedir. İpekböceği besleme sırasında ihtiyaç duyulan temiz hava, nem dengesi ve loş ortam bu delikler yardımıyla sağlanmaktadır (Battalgazi Pamir, 2004);

(Şekil 3.68). Bu kapakların var olması o yapıda ipekböceği beslendiğinin kanıtı niteliğindedir (Alptekin, 2002).

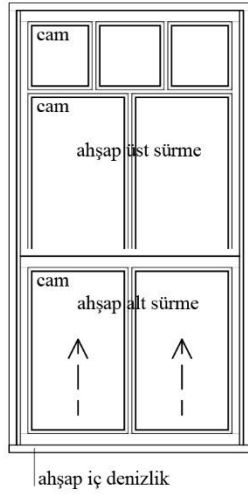
Şekil 3.68 : Osmaneli merkezinde ipekböceği beslenen konutlarda bulunan ortası delikli ahşap kapaklar (Battalgazi Pamir, 2004).

Osmaneli ilçesinde bulunan köyler arasında, ipekböceği yetiştirmeye tek devam eden köy olan Günüören’de de, benzer ahşap kapaklar bulunmaktadır (Şekil 3.69).

Şekil 3.69 : (Solda) 123 ada, 34 parselin üst kat sofasında ve 101 ada, 192 parselde bulunan ortası delikli ahşap kapaklar (Turğut, 2018).

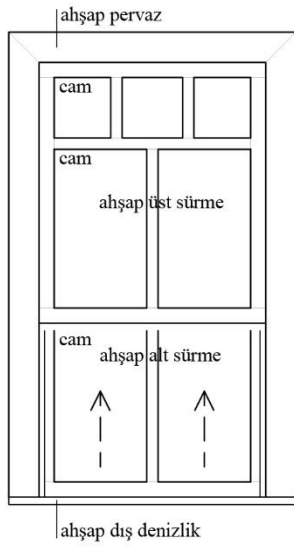
101 ADA, 246 PARSEL

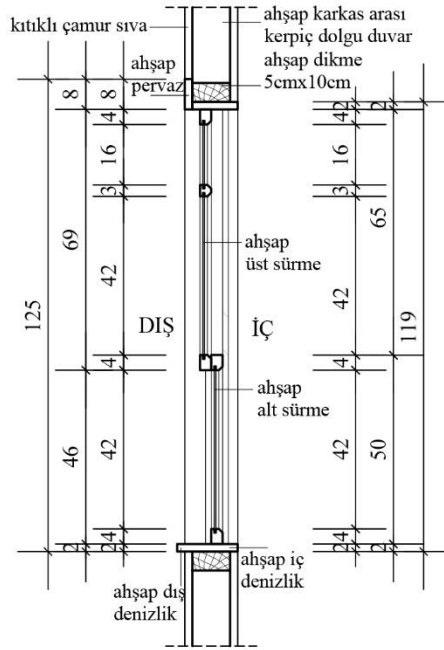
İÇ GÖRÜNÜŞ

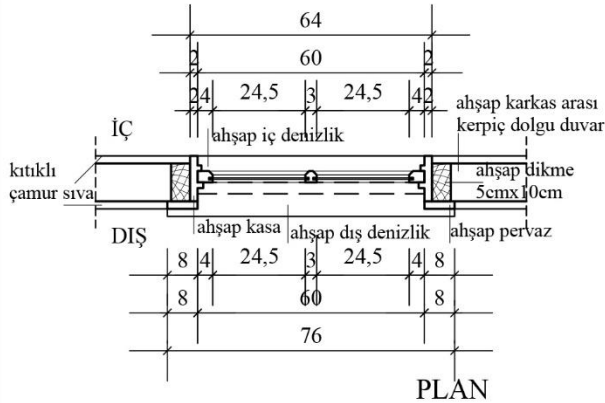
İÇ GÖRÜNÜŞ FOTOĞRAFLARI

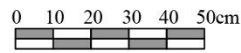
DIŞ GÖRÜNÜŞ

KESİT

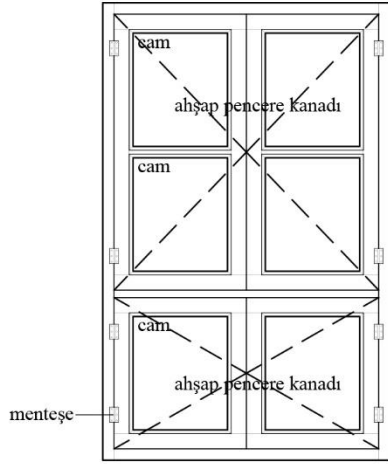

PLAN

Şekil 3.70 : Giyotin pencere detayı (Turgüt,2018).

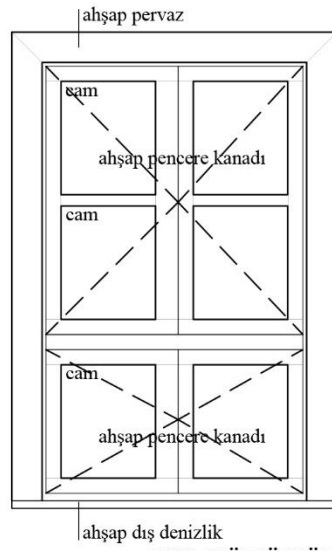
123 ADA, 100 PARSEL

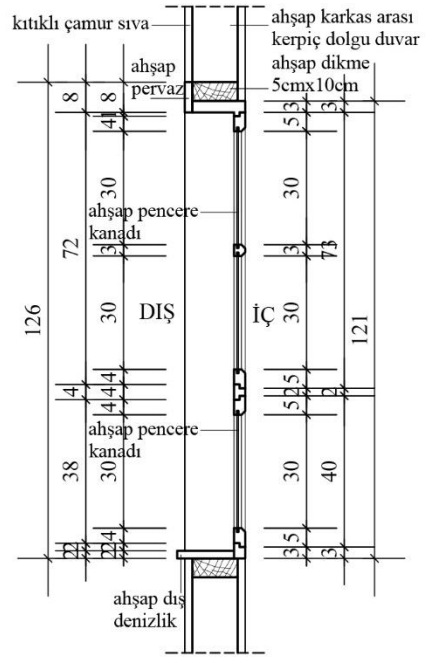
İÇ GÖRÜNÜŞ

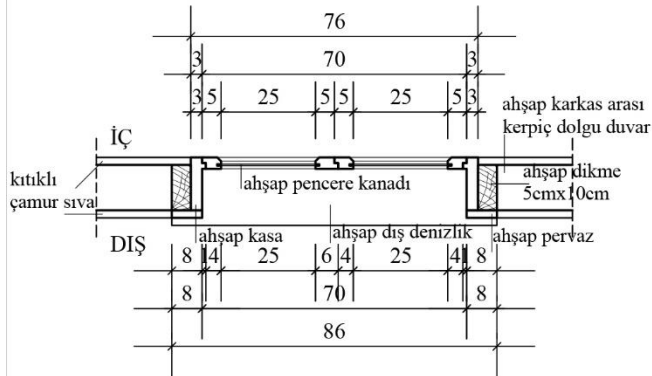
İÇ GÖRÜNÜŞ FOTOĞRAFI

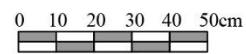
DIŞ GÖRÜNÜŞ

KESİT

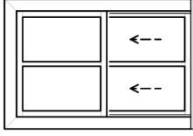
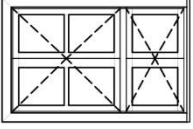
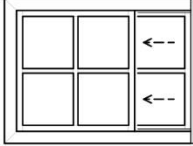
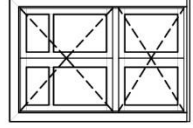
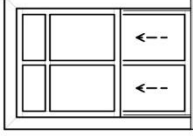
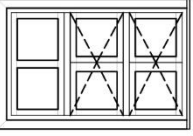
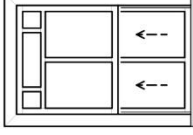
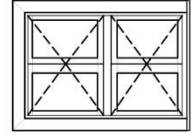
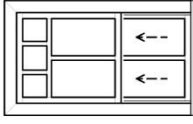
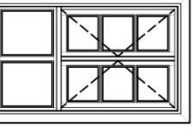
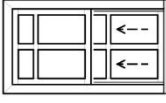
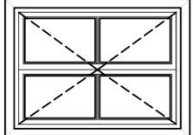
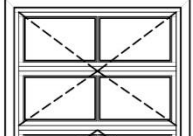
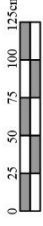

PLAN

Şekil 3.71 : Çift kanatlı pencere detayı (Turgut,2018).

GÜNÜÖREN KÖYÜ KONUTLARINDA BULUNAN PENCERE TIPLERİ

GİYOTİN PENCERELER	ÇİFT KANATLI PENCERELER
	
<p>101 ada, 192 parsel 101 ada, 211 parsel 101 ada, 220 parsel 101 ada, 238 parsel 101 ada, 257 parsel 123 ada, 33 parsel 123 ada, 35 parsel</p>	<p>101 ada, 192 parsel 101 ada, 235 parsel 101 ada, 244 parsel 113 ada, 143 parsel 123 ada, 100 parsel 124 ada, 1 parsel</p>
	
<p>127 ada, 21-22 parsel</p>	<p>101 ada, 182 parsel</p>
	
<p>101 ada, 182 parsel 101 ada, 211 parsel 101 ada, 225 parsel</p>	<p>123 ada, 35 parsel 132 ada, 8 parsel</p>
	
<p>101 ada, 225 parsel 124 ada, 40 parsel 126 ada, 2 parsel</p>	<p>123 ada, 102 parsel 127 ada, 11 parsel</p>
	
<p>101 ada, 246 parsel</p>	<p>128 ada, 2 parsel</p>
	
<p>123 ada, 96 parsel 127 ada, 11 parsel</p>	<p>123 ada, 2 parsel 131 ada, 3 parsel</p>
	
	<p>132 ada, 2 parsel</p>
	

Şekil 3.72 : Günüören köyü konutlarında bulunan pencere tipleri (Turğut,2018).

Kapılar

Günüören köyünde taşlığa girişi sağlayan ahşap kapılar çift kanatlıdır. Günlük hayatın ihtiyaçları doğrultusunda, hayvan ve tarımsal aletlerin geçişine olanak verecek şekilde kapı boşlukları oluşturulmuştur. Genişlikleri 140-210 cm, yükseklikleri 180-210 cm arasında değişen çakma dış kapıların bir kısmının dışa bakan yüzlerinde kabara denilen büyük çiviler kullanılırken, bir kısmında profilli çitalarla çerçeve oluşturulmuştur. Kapının içe bakan yüzünde düşey ahşap parçalar, 3 adet yatay kuşakla bağlanmıştır. Dış kapılar, metal kilit veya ahşaptan yapılan mekanizmalarla kilitlenmektedir (Şekil 3.73); (Şekil 3.76).

Şekil 3.73 : (Solda) 101 ada, 246 parselde bulunan çift kanatlı dış kapının ahşap kilit mekanizması ve 124 ada, 28 parseldeki kapının metal kilidi (Turğut, 2018).

Kapıların üzerinde açıldığı mekanın ışık almasını sağlayan, kare veya dikdörtgen formlu sabit pencereler bulunmaktadır. Tamamı düz atkılı olan dış kapılar arasında, demir kapı kolu ve tokmaklara sahip olanlar bulunmaktadır (Şekil 3.74). Yerleşimde bulunan geleneksel konutların sahip olduğu, çift kanatlı ahşap dış kapı görselleri aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.78).

GÜNÜÖREN KÖYÜNDE BULUNAN KAPILARIN METAL ELEMANLARI

		
101 ADA, 235 PARSEL	101 ADA, 257 PARSEL	101 ADA, 246 PARSEL
		
127 ADA, 26 PARSEL	101 ADA, 192 PARSEL	101 ADA, 225 PARSEL

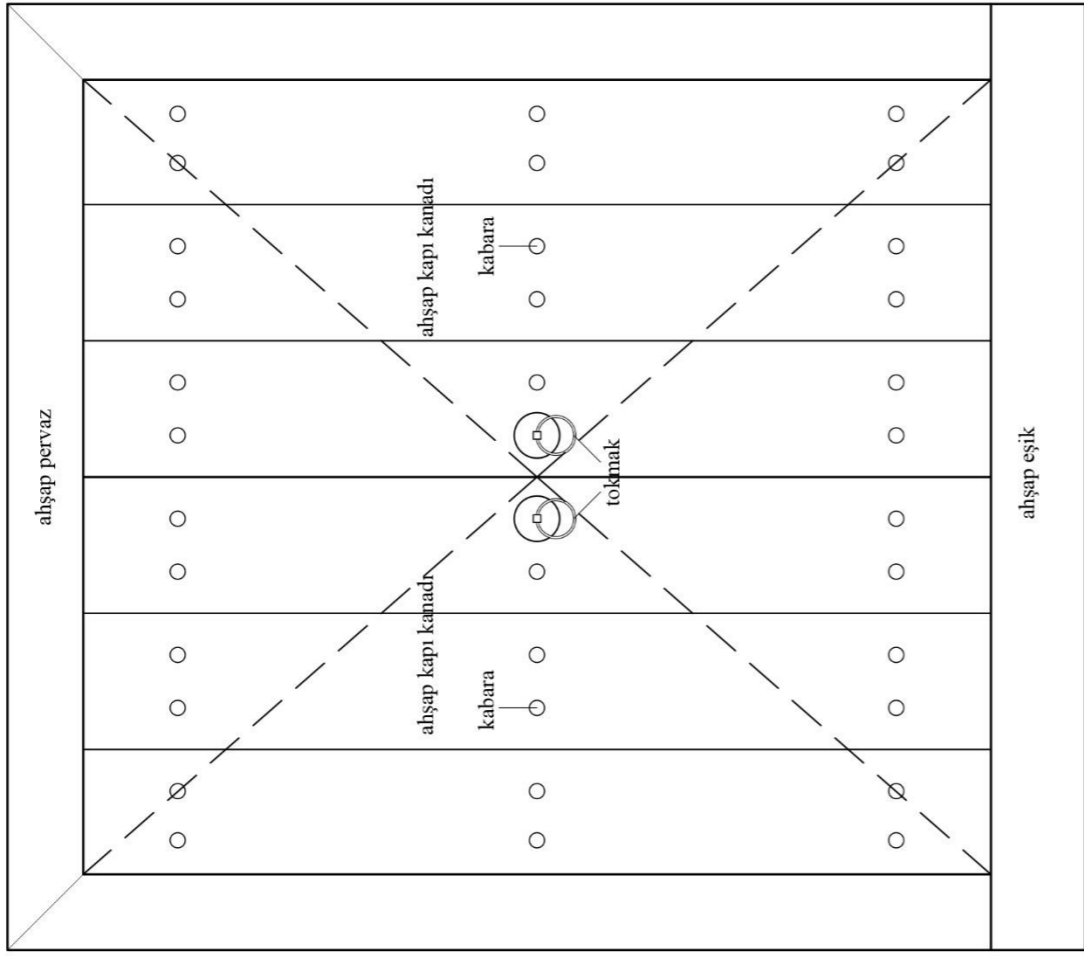
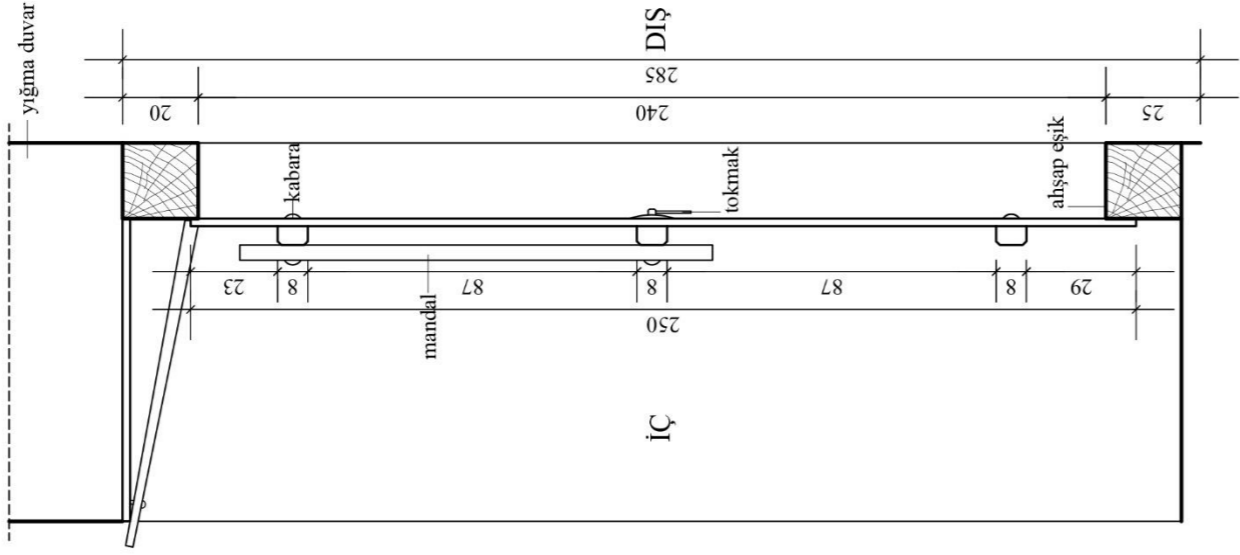
Şekil 3.74 : Günüören köyünde bulunan dış kapıların metal elemanları (Turğut, 2018).

Yerleşimde iç mekanda yer alan çakma kapılar tek kanatlıdır (Şekil 3.75). Çakma kapıların bir kısmının ön yüzeyi girintisizken, bir kısmında profilli çıtalarla çerçeve oluşturulmuştur (Şekil 3.77). İki çeşidin de arka yüzünde düşey ahşap parçalar, yatay 3 kuşakla sabitlenmiştir.

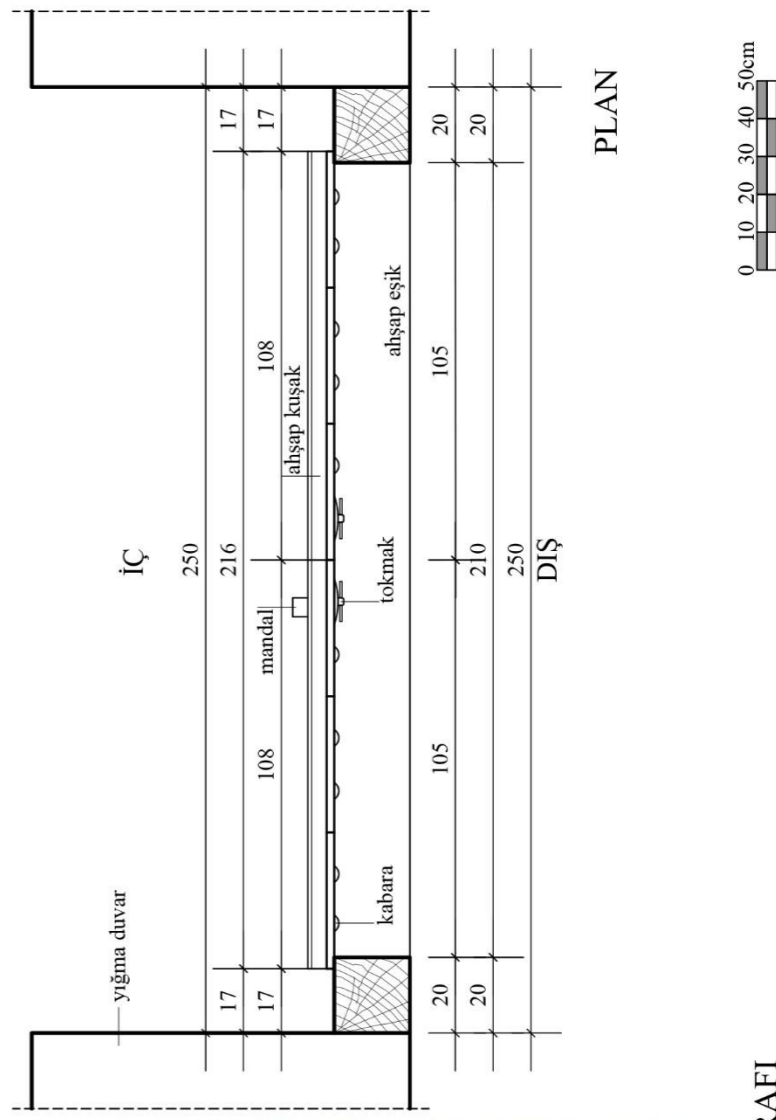
Şekil 3.75 : (Solda) 127 ada, 25 parselde ve (Ortada ve sağda) 124 ada, 28 parselde bulunan çakma iç kapılar (Turğut, 2018).

127 ADA, 26 PARSEL

KESİT

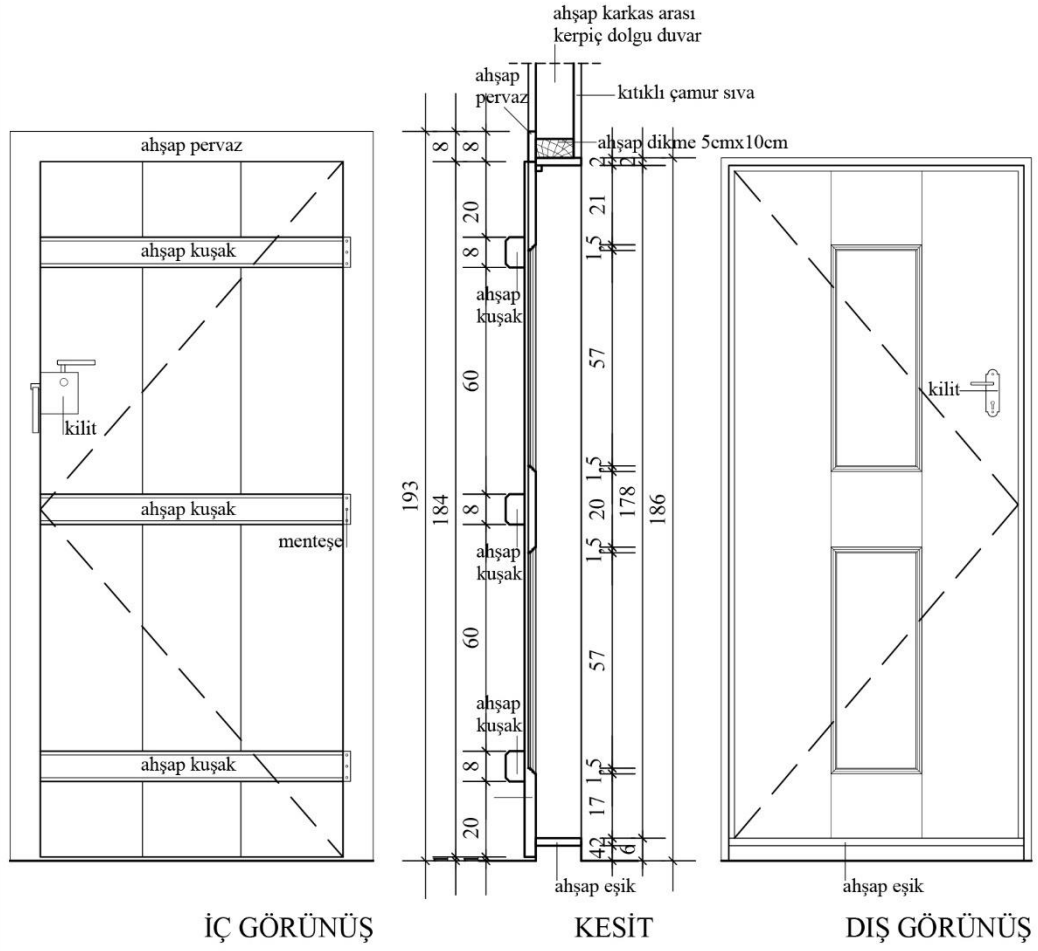
DIŞ GÖRÜNÜŞÜ

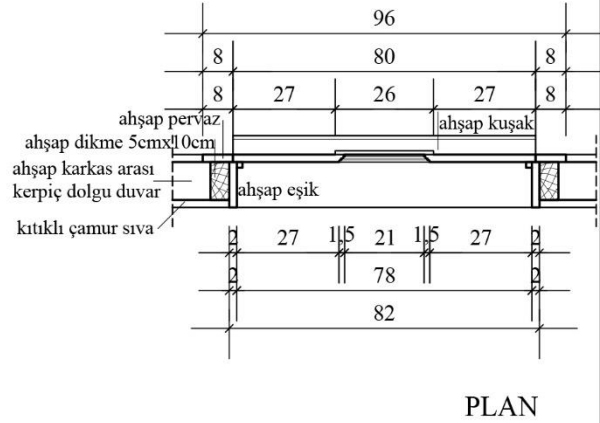
DIŞ GÖRÜNÜŞÜ FOTOĞRAFI

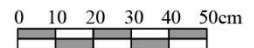
123 ADA, 100 PARSEL

DIŞ GÖRÜNÜŞ FOTOĞRAFI

PLAN

Şekil 3.77 : Tek kanatlı iç kapı detayı (Turğut,2018).

GÜNÜÖREN KÖYÜNDE BULUNAN DIŞ KAPI ÖRNEKLERİ

Şekil 3.78 : Günüören köyünde bulunan dış kapı örnekleri (Turğut,2018).

Çatılar

Günüören köyünde bulunan geleneksel konutlardaki çatılar, sahip oldukları eğimle kar ve yağmur gibi unsurları yapıdan uzaklaştırırken, fazla güneşin de (saçaklarla birlikte) eve girmesini engellemektedir. Yerleşimde dış görünüşlerine göre iki yöne eğimli (beşik çatı), üç yöne eğimli ve dört yöne eğimli (kırma veya topuz çatı) çatılar bulunmaktadır. Yapım sistemine göre çatılar, çatı dikmelerinin (babalarının) tamamı altındaki döşeme kirişlere oturacak şekilde, oturtma çatı olarak inşa edilmiştir. Eğimlerine göre ise, orta eğimli sınıfına dahil edilebilen çatılarda %33-40 arasında eğim görülmektedir (Şekil 3.79).

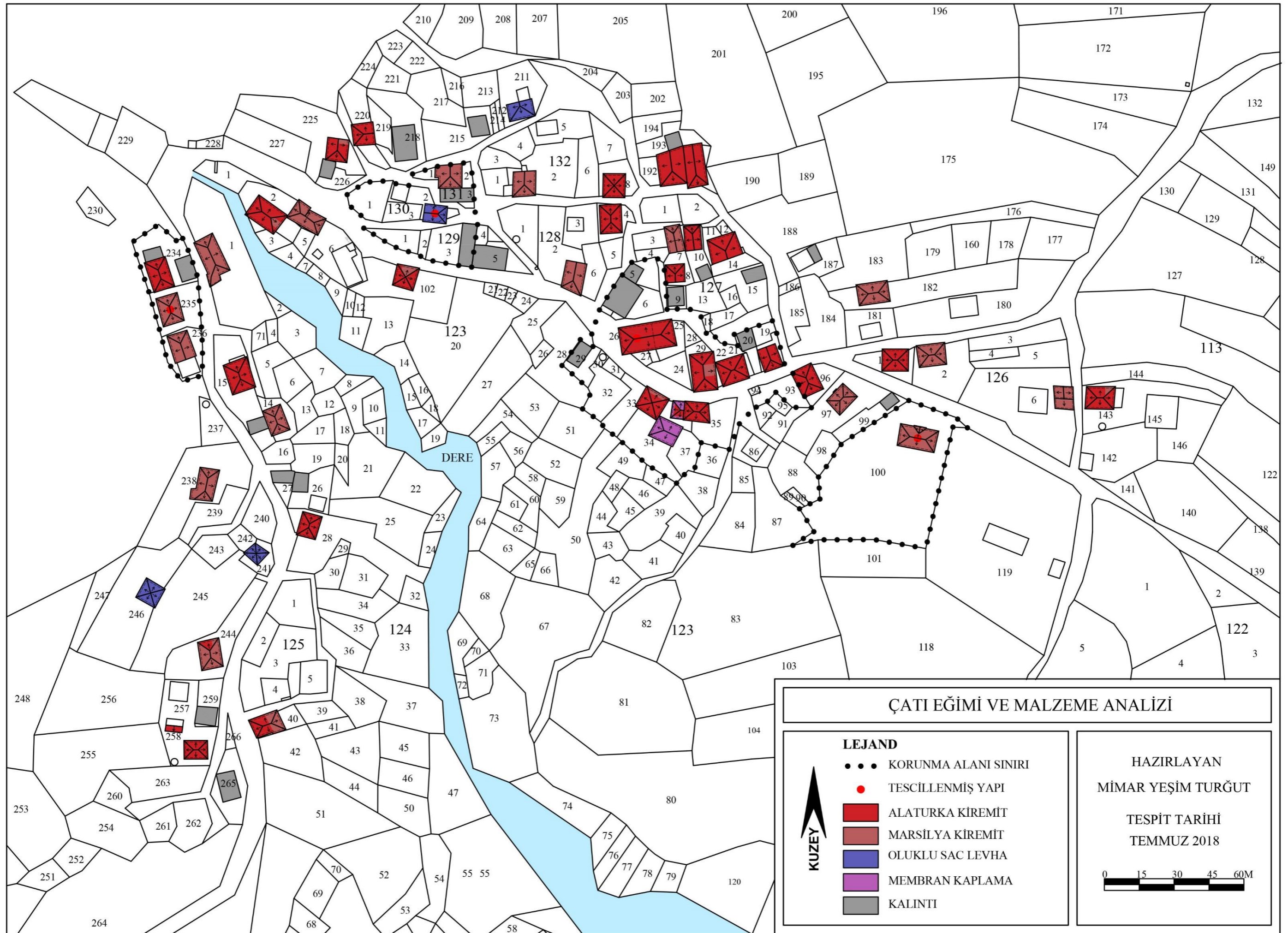
Şekil 3.79 : Günüören köyündeki yapıların çatı görünüşleri (Turğut, 2018).

Geleneksel konutların çatıları alaturka kiremitle kaplıdır. Ancak yapılan onarımlarda marsilya kiremitin yanı sıra, çatı üstlerinin membran veya oluklu sac levha ile kaplandığı da görülmüştür (Şekil 3.80). Geleneksel konutların çatı eğim yönlerini ve kaplama malzemesini gösteren harita aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.81).

Şekil 3.80 : (Solda) 123 ada, 102 parsel ve (Sağda) 124 ada, 40 parseldeki yapıların çatı kaplama malzemeleri (Turğut, 2018).

Şekil 3.81 : Geleneksel konutların çatı eğim yönlerini ve kaplama malzemesini gösteren harita (Turğut,2018).

Yerleşimdeki konutların cephesinde bulunan çıkmalar, konutların bazılarında çatı formunu etkilememiştir; bazılarında ise iki yöne eğimli küçük bir çatıya dönüşüp, ana çatıya bağlanmıştır. Konutlara ek durumunda bulunan hela gibi mekanların üstleri ayrı olarak kapatılmış; ana çatı ile ilişki kurulmamıştır (Şekil 3.82).

Şekil 3.82 : (Solda) 123 ada, 100 parseldeki çıkmanın etkilediği çatı formu ve (Sağda) 101 ada, 244 parseldeki yapının hela ekinin üst örtüsü (Turğut, 2018).

Konutların saçaklarının altı kaplamasız ve saçak genişlikleri 60-70 cm arasında değişmektedir. Dere, çörten, yağmur iniş borusu veya zinciri bulunmayan konutlarda su doğrudan saçak ucundan yere inmektedir (Şekil 3.83).

Şekil 3.83 : (Solda) 127 ada, 26 parseldeki ve (Sağda) 128 ada, 4 parseldeki yapının saçak görünümü (Turğut, 2018).

3.3.3.2 Cephe tipolojisi

Günüören köyünde geleneksel konutların manzaraya veya yola bakan ön cephelerine, inşa sırasında daha çok özen gösterilmiştir. Cephe tipolojisi oluşturulurken, cephenin ana karakterini belirleyen kat adedi ve çıkma düzeni iki ana unsur olarak belirlenmiştir (Şekil 3.84).

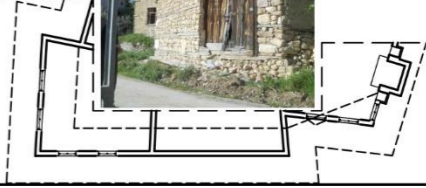

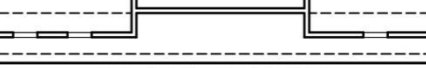

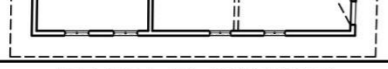

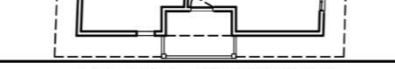
Yerleşimdeki geleneksel konutlar iki veya üç katlıdır. Üç katlı olan bazı konutların ön cephe fotoğrafları, Şekil 3.85'te iki kat görülmektedir. Bunun sebebi topografyanın eğimli olması ve yapının üç katından biri olan zemin katının, ön cepheden görülmüyor olmasıdır.

Yapılar kat adedinin yanı sıra; çıkmaların varlığına, sayısına ve boyutuna göre;

1. Çıkmasız
2. Çıkmalı
 - 2.1. Açık çıkmalı
 - 2.2. Kapalı çıkmalı
 - 2.2.1. Cephe genişliğinde çıkmalı (Paralel çıkmalı, testere çıkmalı)
 - 2.2.2. Çok çıkmalı (Paralel çıkmalı, testere çıkmalı) olarak sınıflandırılmıştır.

Yerleşimin çoğunluğunu çıkmasız yapılar oluşturmaktadır. Cephesi sade olan çıkmasız yapıların cephe karakterini, pencere düzeni ve kapılar belirlemektedir. Çıkma biçimleri manzaraya, yola, kullanılan parselin konumuna, parselin boyutuna göre şekillenmiştir. Zemin katta duvar köşelerinin pahlanması sonucunda, dik birleşen üst katlar cephede çıkma etkisi yaratmaktadır. Ancak köşe çalığı görülen yapılar (101 ada, 192 parsel ve 130 ada, 2 parsel) cephe tipolojisine dahil edilmemiştir. Yapıların üst katlarında bulunan sofaların cepheye uzatılmasıyla, açık çıkmalı cepheler ortaya çıkmıştır. Oda veya sofanın, cephe genişliğinde veya birden fazla çıkma yapmasıyla ise kapalı çıkmaya sahip cepheler oluşmuştur. Odanın alanını genişletmek ve farklı yönlere bakışı mümkün kılmak için paralel çıkmalar yapılırken; zemin katın parsel şekline uyularak inşa edilen yapının, üst katlarında dik açılı duvar birleşimleri elde etmesi için testere (gönyeli) çıkmalar yapılmaktadır.

GÜNÜÖREN KÖYÜNDEKİ GELENEKSEL KONUTLARIN CEPHE TİPOLOJİSİ

		ÇIKMALI			
		ÇIKMASIZ	AÇIK ÇIKMALI	KAPALI ÇIKMALI	
				CEPHE GENİŞLİĞİNDE ÇIKMALI	ÇOK ÇIKMALI
İKİ KATLI		 101 ADA, 225 PARSEL	 101 ADA, 235 PARSEL	PARALEL ÇIKMALI 123 ADA, 35 PARSEL	
		  101 ADA, 244 PARSEL	 101 ADA, 238 PARSEL	TESTERE ÇIKMALI 128 ADA, 2 PARSEL	 127 ADA, 26 PARSEL
		  123 ADA, 35 PARSEL	 123 ADA, 100 PARSEL	PARALEL ÇIKMALI 124 ADA, 28 PARSEL	 127 ADA, 6 PARSEL
		  127 ADA, 21-22 PARSEL	 101 ADA, 246 PARSEL		

Şekil 3.84 : Günüören köyündeki geleneksel konutların cephe tipolojisi (Turğut,2018).

3.3.4 Yapım sistemi ve malzeme özellikleri

Günüören köyündeki geleneksel konutlarda ahşap, kerpiç, taş gibi çevreden elde edilen malzemeler kullanılmıştır. Zemin katı yığma taş veya kerpiç duvardan oluşan yapıların üst katlarında ahşap karkas sistem kullanılmış ve genellikle kerpiç tuğla, dolgu malzemesi olarak tercih edilmiştir.

3.3.4.1 Yapım sistemi özellikleri

Temel

Kullanılan arazideki toprağın sertlik-yumuşaklık durumuna ve arazinin eğimine göre toprak kazılarak ve iri taşlar yerleştirilerek temel oluşturulmaktadır. Yapı içerisinde ise, ahşap karkas sistemden gelen yükleri zemine ileten dikmelerin altında, düzgün şekilli tek parça taşlar bulunmaktadır. Bir kısmı toprağa gömülen bu taşlarla, taşıyıcı dikme arasında bağlayıcı bir eleman bulunmamaktadır. Ayrıca yerleşimde yer yer görülen kuyular, zemin suyunu toplayarak yapıların temellerine gidebilecek suyu uzaklaştırmaktadır (Şekil 3.85).

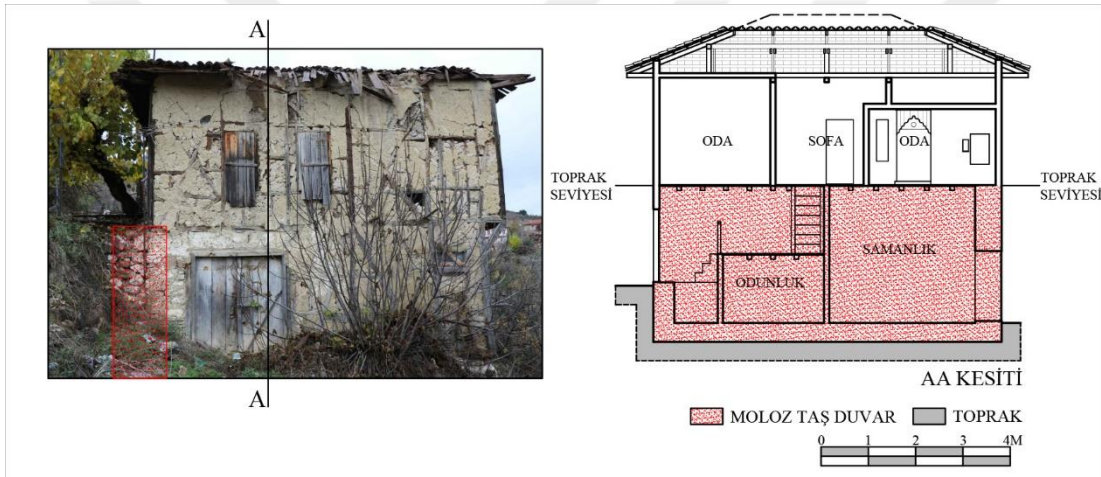
Şekil 3.85 : (Solda) 123 ada, 100 parselde bulunan ana dikmenin altındaki tek parça taş ve (Sağda) 128 ada, 2 parselin önündeki kuyu (Turğut, 2018).

Duvarlar

Taşıyıcı duvarlar

Yerleşimdeki yapılarda temel üzerinden başlayan yığma moloz taş duvar ve bunun üzerine kurulan ahşap karkas sistemin duvarları taşıyıcı duvar görevi görmektedir.

Yapılarda bodrum kat bulunmamaktadır; ancak arazinin eğimli olması yüzünden, yapının bir veya iki katının cephesi toprak altında kalabilmektedir. Bu nedenle moloz taşla yığma olarak inşa edilen ve toprak altında kalan cephe duvarları, zaman zaman 350 cm yüksekliğe ulaşabilmektedir (Şekil 3.86). Konutların zemin katlarında kerpiç malzeme ve ahşap çatkı sistem, yapı topraktan kurtulana kadar kullanılmamıştır (Şekil 3.87).

Şekil 3.86 : 124 ada, 28 parselde bulunan konutta toprak altında kalan yığma moloz duvarın cepheden fotoğrafı ve kesitteki görünüşü (Turğut, 2018).

Şekil 3.87 : (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 123 ada, 34 parselin toprak altında kalan cephelerinde görülen yığma moloz taş duvarlar (Turğut, 2018).

Zemin kat duvarları, yapılan tespitlere göre 50-75 cm genişliğindedir. Ahşap karkas sistem, yerden 30-40 cm yukarıya kadar moloz taşla örülen yığma duvardan veya bu moloz taşın üstüne kerpiç tuğlalarla yapılan duvardan sonra başlamaktadır. Bazı yapılarda ise moloz taş duvar, zemin katın tavan döşemesine kadar beden duvarı olarak devam edebilmektedir. Bu duvarlarda yukarıdan gelen yükleri eşit bir şekilde dağıtabilmek için yatay düzlemde hatıl ve köşelerde ayrılmayı önlemek için büyük taşlar kullanılmıştır (Şekil 3.88). Zemin katta yapıların merkezi sayılabilecek bir noktada bulunan, kenar kalınlığı 20-25 cm arasında değişen dikmeler yığma duvarlarla birlikte üstten gelen yükleri zemine iletmektedirler.

Şekil 3.88 : (Solda) 127 ada, 26 parsel ve (Sağda) 127 ada, 25 parseldeki yapıların zemin kat duvarları (Turğut, 2018).

Geleneksel konutlarda yığma moloz taş duvarlardan sonra, ahşap çatki ile kurulan duvarlar başlamaktadır. Yapının cephe duvarlarında, köşelere ve pencere boşluklarının iki yanına gelecek şekilde, 10cmx10cm veya 12cmx12cm boyutlarında ahşap dikmeler kullanılmıştır. Aralarına ise homojen yük dağılımını sağlamak için, daha ince kesitli ara dikmeler, yatay kuşaklar veya payandalar yerleştirilmiştir. Ahşap karkas inşa edilirken oluşturulacak pencere açıklığına göre ana dikmeler, kullanılacak dolgu malzemenin cinsine göre ara dikmeler yerleştirilmektedir (Şekil 3.89).

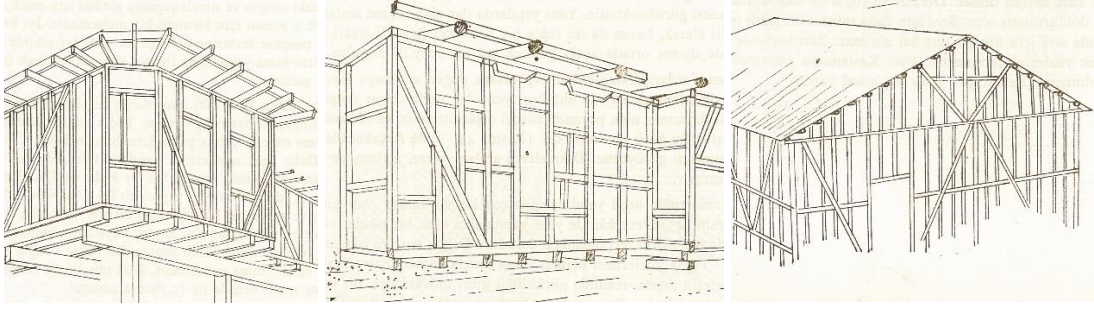
Şekil 3.89 : (Solda) 101 ada, 235 parsel ve (Sağda) 123 ada, 34 parselde bulunan konutlarda görülen ahşap karkas sistem (Turğut, 2018).

Genellikle başlıklı olan ahşap dikmelerin üzerine oturtulan tabanlar, zemin kat-üst kat arasında döşeme kirişlerini, son katta çatı kirişini taşımaktadır (Şekil 3.90). Ahşap birleşimlerinde dövme demir çiviler kullanılmıştır. Ahşap karkas sistemin arası kerpiç veya taş ile doldurulmuştur. Çoğunlukla kerpiç tuğla kullanılmasına rağmen; bazı yapılarda 1. kat hizasına kadar taş, dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır. Ahşap karkas sistem-kerpiç tuğlalı duvarın üzeri kırıklı çamur ile sıvanmıştır.

Şekil 3.90 : (Solda) 101 ada, 244 parselde üst kat kirişlerini ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parselde çatı kirişlerini taşıyan başlıklı ahşap dikmeler (Turğut, 2018).

Kuzeybatı Anadolu'da kerpiç dolgulu karkas yapılarda, birbirinden ufak farklılıkları bulunan ahşap yapım sistemleri görülmektedir. Şekil 3.92'de ortada bulunan görselde Göynük, Taraklı gibi yerleşimlerin dikme ve payandaları arasında kalan boşluklara yatay ve düşey parçalar yerleştirildiği görülmektedir (Kafesçioğlu, 1955); (Şekil 3.91). Konum olarak yakın olan Günören köyünde de, benzer ahşap yapım sistem kurgusu tespit edilmiştir.

Şekil 3.91 : (Solda) Kastamonu, (Ortada) Göynük ve Taraklı dolaylarında ve (Sağda) geç dönemde veya günümüzde inşa edilen ahşap çatkı kurguları (Kafesçioğlu, 1955).

Bölme duvarları

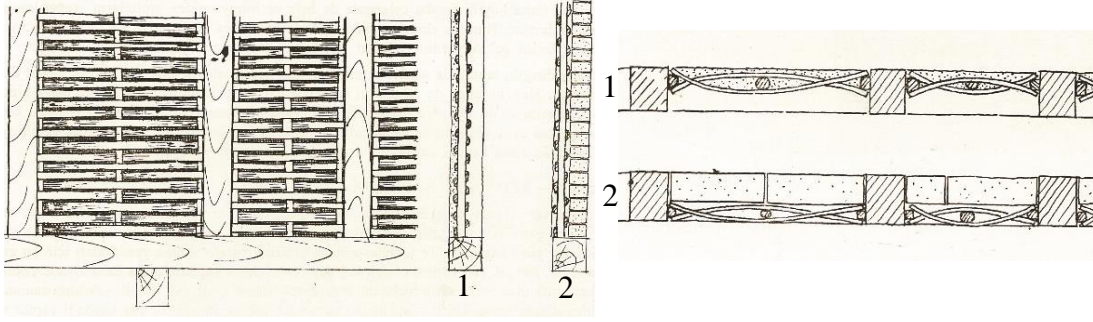
Yerleşimdeki bölme duvarlar, cephede bulunan ahşap çatkılı duvarlarla aynı özelliktedir; ancak cephedekilere göre daha incedir. 8cmx8cm veya 10cmx10cm boyutlarında dikme görülen bölücü duvarlarda, dolgu malzemesi olarak genellikle kerpiç kullanılmıştır. Ancak ahşap iskelet boşluklarının, ince dallar ile örüldüğü örnekler de mevcuttur. 2-3 cm çapında dallar ham olarak, işlenmeden kullanılmaktadır (Şekil 3.92).

Şekil 3.92 : (Solda) 124 ada,28 parselde görülen sıvasız ve (Sağda) 127 ada, 25 parselde görülen sıvalı dal örgü (Turğut, 2018).

Bağdadi çıtaları gibi sıva taşıma işlevi olan dallar, iki şekilde örülmektedir (Şekil 3.93) :

1. Dal örgü iç yüzeye yakın örülmekte, iç yüzey sıvanırken dış yüzey sıvasız bırakılmaktadır.
2. Duvarın dış yüzeyine örülen dalların arkasına kerpiç doldurulmakta ve duvarın iki yüzü de sıvanmaktadır.

Şekil 3.93 : Dal örgünün görünüşü, kesit ve plan düzleminde örülme biçimleri (Kafesçioğlu, 1955).

Döşemeler

Yerleşimdeki geleneksel konutlarda zemin kat tabanı sıkıştırılmış toprak veya taş kaplıdır. Geç dönemde yapılan müdahaleler sonucunda birçok zemin kat tabanına beton döküldüğü tespit edilmiştir.

Üst katlarda ahşap dikmelerin üstüne ana kirişler, bu kirişlere dik istikamette döşeme kirişleri yerleştirilmiştir. Tespiti yapılan konutlarda genellikle, kirişlerin üzeri 2-3 cm kalınlığında, 25-40 cm genişliğinde ahşap döşeme kaplaması ile kaplanmıştır. Birbiri arasında geçmesi bulunmayan kaplamalar, doğrudan döşeme kirişlerine çivilenmiştir (Şekil 3.94).

Şekil 3.94 : (Solda) 101 ada,225 parselde ve (Sağda) 130 ada, 2 parselde bulunan konutların döşeme kirişleri (Turğut, 2018).

Kirişlerin üstünün, ahşap döşeme kaplaması yerine işlenmemiş, 2-3 cm ham ağaç dallarıyla veya 8-10cm çapında ahşap malzemeye kaplandığı da görülmüştür (Şekil 3.95).

Şekil 3.95 : (Solda) 127 ada,26 parselde ve (Sağda) 124 ada, 28 parselde bulunan konutun döşeme kirişi üzerindeki malzemeler (Turğut, 2018).

Katlarda döşemelerin altlarında (tavanlarda) kaplama malzemesi çoğunlukla kullanılmamıştır. Döşeme kirişlerinin açıkta bırakılması, ipekböceği yetiştirilen dönemlerde kerevetlerin kirişlere asılmasına imkan vermektedir. Yerleşimdeki konutlarda az görülmesine rağmen, tavanı kaplanmış odalar da bulunmaktadır. Genişliği, yerdeki kaplamalardan daha dar olan ahşaplar kullanılırken, pasalarla tavanda çeşitli geometrik şekiller oluşturulmuştur (Şekil 3.96).

Şekil 3.96 : (Solda) 123 ada,100 parseldeki konutun sofasında döşeme kirişlerine asılan kerevetler ve (Sağda) 101 ada, 244 parseldeki konutta görülen pasalı tavan (Turğut, 2018).

Yerleşimdeki konutların çatı strüktürü, üst kat sofalarındaki döşeme kirişlerinin altları ve üstleri kaplanmayarak açık bırakılmıştır (Şekil 3.97). Sofalar genellikle sıcak aylarda ipekböceği yetiştirmek amacıyla kullanıldığı için, serin ve kuru bir ortam hazırlayabilmek amacıyla tavan kaplamasının yapılmadığı düşünülmektedir (Büken, 2003; Battalgazi Pamir, 2004).

Şekil 3.97 : (Solda) 101 ada, 257 parsel ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutların açık bırakılan çatı strüktürleri (Turğut, 2018).

Çıkmalar

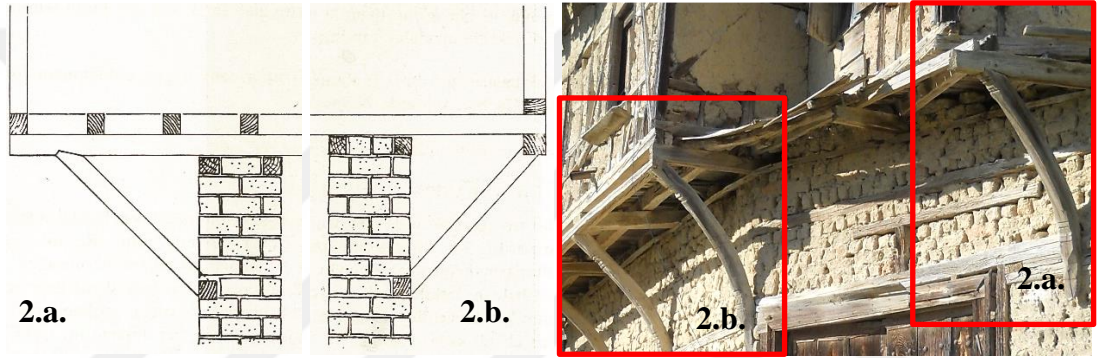
Günüören köyündeki geleneksel konutların çıkma derinlikleri 40-45-65-90 ve 120 cm'dir. Çıkmalar iki şekilde inşa edilmiştir (Şekil 3.98):

1. Basit konsol çıkmalar, döşeme kirişlerinin dışarıya uzatılmasıyla oluşmuştur. Bu çıkmaların görüldüğü konutlarda, çıkmanın etrafı kapatılmayıp balkon olarak kullanılmıştır. Çıkma mesafesi az olduğu için, balkon derinliğini artırmak amacıyla içte kalan duvar geriye çekilmiştir.
2. Payandalı çıkmalar iki şekilde inşa edilmektedir:
 - a. Çıkmalar, ana dikmeler ve aralarındaki dikmelere oturan döşeme kirişlerinin dışarı uzatılıp, direkt payandalarla desteklenmesiyle oluşmuştur.
 - b. Çıkmalar, dışarıya uzatılan döşeme kirişlerinin altına, bunlara dik yönde bir taban yerleştirilip, bu tabanın payandalar ile desteklenmesiyle oluşmuştur. Uzatılan döşeme kirişlerinin üzerine bir taban daha yerleştirilip, çıkmanın duvarları bu taban üzerinde yükseltilmiştir. Payandalar, alt kat duvarında bulunan ahşap dikme veya hatıl gibi elemanlara yüklerini verecek şekilde bağlanmıştır (Çobancaoğlu, 1998).

Köşede yapılan payandalı çıkmalarda ise her iki yapım şeklinin de kullanıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 3.99).

Şekil 3.98 : (Solda) 101 ada, 235 parseldeki konutta görülen konsol ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki konutta görülen payandalı çıkma (Turğut, 2018).

Şekil 3.99 : (Solda) Payandalı çıkmaların kroki çizimi (Kafesçioğlu, 1955) ve (Sağda) 127 ada, 26 parseldeki konutta görülen payandalı çıkmalar (Turğut, 2018).

Yerleşimde 128 ada, 2 parsel hariç çıkmalı yapılarda, çıkmaların altı açık bırakılmış, kaplanmamıştır.

Çatı ve saçaklar

Yerleşimdeki geleneksel konutların çatıları, ahşap karkas sistemle oturtma çatı olarak inşa edilmiştir. İki yöne (beşik), üç yöne ve dört yöne(kırma veya topuz) meyilli çatılar, %33-40 arasında değişen eğime sahiptir.

Konutların üst kat sofaları geniş açıklığa sahiptir. Ancak kullanılan ahşap dikmeler ve aralarına örülen bölücü duvarlar, daha küçük açıklıklar oluşturarak, oturtma çatı yapımına imkan vermiştir. Çatılarda bağlama aralıkları 150-200-250cm arasında değişmekte ve sistem dış duvara dik olacak şekilde saçak ucuna kadar devam etmektedir. Kurulan ahşap sistem, duvarlar üzerine bırakma kirişi, bırakma kirişinin üzerine dikme ve dikmelerin üzerine mertek yerleştirilmesiyle oluşmuştur. Mahya

aşığı, en uzun olan ortadaki dikme üzerine oturtulmuştur. Kuşaklama ve göğüslemelerle, mertekler ile dikmeler daha rijit hale getirilmiştir (Şekil 3.100).

Şekil 3.100 : (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutun ahşap çatı sistemi (Turğut, 2018).

Merteklerin üzerinde, merteklere dik doğrultuda konulmuş ince kesitli, genellikle işlenmemiş ahşaplar bulunmaktadır. Kiremitler veya 6-8mm kalınlıkta, 10-20 cm eninde, 60-100 cm boyunda ince tahta kaplamalar⁶ bu ince kesitli ahşapların üzerine yerleştirilmiştir. Konutların tamamında bu ince tahta kaplamaların üstüne kiremit döşenmiştir.

Yerleşimdeki konutlarda, bırakma kirişi ve üzerindeki merteklerin dış duvardan dışarı uzatılmasıyla oluşan saçakların genişliği, 60-70 cm arasında değişmektedir (Şekil 3.101). 128 ada, 2 parsel hariç, hiçbir geleneksel konutun saçak altı kaplanmamıştır.

Şekil 3.101 : (Solda) 127 ada, 26 parseldeki konutun kaplamasız saçak altı ve (Sağda) 101 ada, 257 parseldeki konutun saçak oluşturmak amacıyla dışarı çıkan bırakma kirişi ve mertekleri (Turğut, 2018).

⁶ Bu ince ahşap çatı kaplamaları, bazı yörelerde pedavra (bedavra), Trabzon ve Giresun dolaylarında ise hartama olarak anılmaktadır (Kafesçioğlu, 1955).

3.3.4.2 Malzeme özellikleri

Geleneksel yapım tekniğiyle inşa edilmiş yapılarda ahşap, kerpiç ve taş gibi yerleşimin çevresinden kolayca temin edilebilecek malzemeler kullanılmıştır. Bu nedenle yapılar bakımsızlık veya insansızlık gibi sebeplerle yıkılmaya başladığında, doğada çok çabuk kaybolup, tekrar doğanın bir parçası haline gelmeye başlamaktadır.

Ahşap

Günüören köyünde geleneksel konutlarda en yaygın kullanılan malzeme ahşaptır. Karadeniz kıyı kesiminde kestane, Batı ve Kuzey Anadolu’da meşe ve sarı çam; Akdeniz ve Toroslar’da sedir, selvi ve ardıç ahşap karkası oluşturmak için tercih edilen ağaç çeşitleridir (Günay, 1999).

Orman yakınında kurulmuş olan Günüören köyü çevresinde kızılçam ormanları sıkça görülmekte; 500 m yükseklikten sonra yerini meşe ve karaçama bırakmaktadır. Yükseltinin artmasıyla nemi seven kayın ve gürgen gibi ağaçlar da görülmektedir (Başkaya, 2012). Ahşap malzemeler, konutların karkas sisteminde, döşeme, kapı, pencere, merdiven gibi birçok bileşende kullanılmaktadır (Şekil 3.102).

Şekil 3.102 : 101 ada, 246 parseldeki konutta ahşap kullanımı (Turğut, 2018).

Taş

Günüören köyünde, zemindeki sudan yapıyı korumak amacıyla, konutların temelinde ve zemin katlarında (yığma duvar olarak) belli bir seviyeye kadar (bazı yapılarda

birinci kat döşemesine kadar) taş malzeme kullanılmıştır. Konut dışında ise yerleşimdeki ocakların temelinde veya konutun etrafındaki eğimli araziden konutu korumak amacıyla, moloz taş duvar olarak istinat niyetiyle yapılmıştır (Şekil 3.103).

Şekil 3.103 : (Solda) 101 ada, 192 parseldeki konutun zemin kat duvarında ve (Sağda) 101 ada 254 parselde konut dışında taş kullanımı (Turğut, 2018).

Osmaneli ve civarından sarımsı ve yeşilimsi renklere yöresel bir taş olan Lefke taşı çıkarılmaktadır. Lefke taşı İstanbul Haydarpaşa Tren Garı, Eskişehir Hükümet Konağı ve Osmaneli ilçe merkezi ile civarındaki anıtsal yapı ve evlerin tamamında yapı taşı olarak kullanılmıştır⁷ (Karakas, Selim, Coruk, Çatalbaş ve Taş, 2018).

⁷ Yerleşimdeki konutlarda kullanılan taşlar, Lefke taşına benzer niteliğe sahiptir. Laboratuvarında yapılacak analizler sonucunda kesin bir fikir sahibi olunabilir. Aşağıda, soldaki görselde Lefke taşı kullanıldığı bilinen Haydarpaşa Tren Garı, sağdaki görselde ise, Günören köyü 127 ada, 26 parseldeki konutun zemin kat duvarında kullanılan taş malzeme görülmektedir.

Kerpiç

Kerpiç genel anlamda, elverişli toprağın çamur durumuna getirilmesidir. Elverişli toprakların su ve katkı maddeleriyle harç durumuna getirilip, özel kalıplara doldurulup, güneşte kurutulmaları ile kerpiç tuğla elde edilmektedir. Kerpiç toprakları bağlayıcı özelliğe sahip ince bileşen olan kil ve bu bağlayıcılar arasında dolgu görevi gören şilt, ince kum, kalın kum ve çakıl gibi unsurlardan meydana gelmektedir (Çelebi, 2014).

Kerpiç harcına toprak ve suyun yanında, çeşitli katkı maddeleri de eklenmektedir. Ot,saman ve bitki sapsarı lifli katkı maddesiyle; çam iğnesi, ağaç dalları, ağaç talaşları ağaç cinsinden; kaya kırıntıları ve tuğla kırıntıları ise mineral ve taş cinsinden katkı maddeleridir (Kömürcüoğlu, 1962). Hazırlanan kerpiç hamuru genellikle ahşap olan kalıplara doldurularak kurumaya bırakılır.

Köyde kerpiç malzeme, yapıların zemin kat duvarlarında yığma kerpiç duvar inşa etmek ve ahşap çatkı arasını doldurmak kullanılmıştır (Şekil 3.104). Geleneksel konutlarda 20x10x10 veya 22x10x10 boyutlarında kuzu diye ifade edilen kerpiç tercih edilmiştir (Şekil 3.105). Yapıların iç ve dış duvarlarında ise çamur sıva kullanılmıştır.

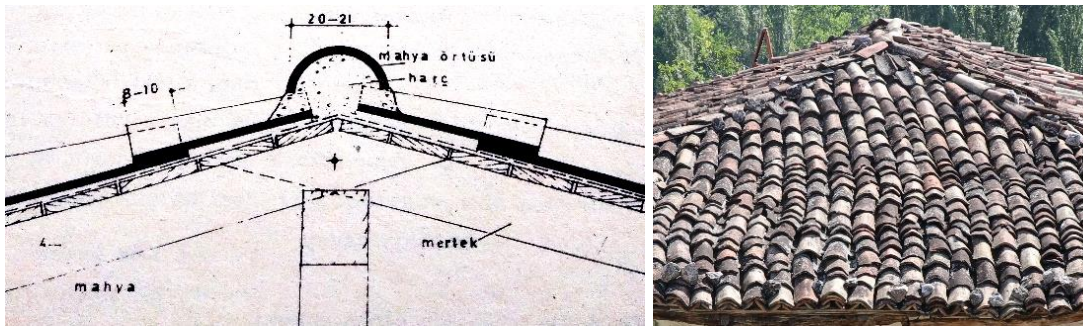
Şekil 3.104 : (Solda) 123 ada, 33 parseldeki konutta kerpicin kullanımı (Turgüt, 2018).

Şekil 3.105 : (Solda) 101 ada, 225 parselde ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutlarda kerpiç tuğla kullanımı (Turğut, 2018).

Kiremit

Kiremit, birbirinin kenarına oturup, aşağıya geçmeden suyun akmasını sağlayan pişmiş toprak çatı kaplama malzemesidir (Hasol, 2010). Köyde tadilat sırasında çatı kaplaması olarak marsilya tipi kiremit, oluklu sac levha veya membran kullanılmış olsa da, geleneksel konutların özgün çatı kaplaması alaturka kiremittir. Alaturka kiremitler, çatıda bir ters bir düz dizilerek çatı örtüsü oluşturulur. Alttaki kiremitlerin geniş yüzü mahya tarafına, üstteki kiremitlerin geniş yüzü ise saçak tarafına gelecek şekilde çatı örtülür (Bulut ve Toydemir, 2006). Çatı mahyalarındaki aralığı örtmek için aynı malzeme kullanılmakta; ancak ismi mahya kiremidi olarak anılmaktadır. Köydeki alaturka kiremitlerin tepe noktası fabrikada üretilenler gibi yarım daire şeklinde değil, üçgene yakın formdadır (Şekil 3.106).

Şekil 3.106 : (Solda) Mahya- alaturka kiremit birleşim detayı (Binan, 1990) ve (Sağda) 124 ada, 40 parseldeki konutun alaturka kiremit çatı örtüsü (Turğut, 2018).

Harç, sıva ve badana

Köyde çamur harç kerpiç blokları örmek amacıyla ve kaba sıva yapımında kullanılmaktadır. Toprak su ile yoğrularak, katkı maddesi katılmadan çamur harç oluşturulmaktadır. Dolgu malzemesi, harç ve sıvanın aynı malzemeden olması homojen bir duvar yapısı ortaya çıkarmaktadır.

Duvarı yağmur, güneş gibi çevresel etkilerden korumak için yapılan iç ve dış sıva hazırlanırken toprak elenip, içine saman ve kuru ot katılmaktadır. Sıva, kaba ve ince sıva olarak uygulanmakta; ince sıva, mala ile perdahlanarak duvara uygulanmaktadır. Sıva üzerine ise söndürülmüş kireçten elde edilen, ince bir tabaka kireç sıva yapılmaktadır (Şekil 3.107).

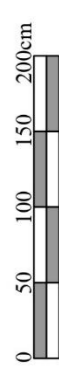
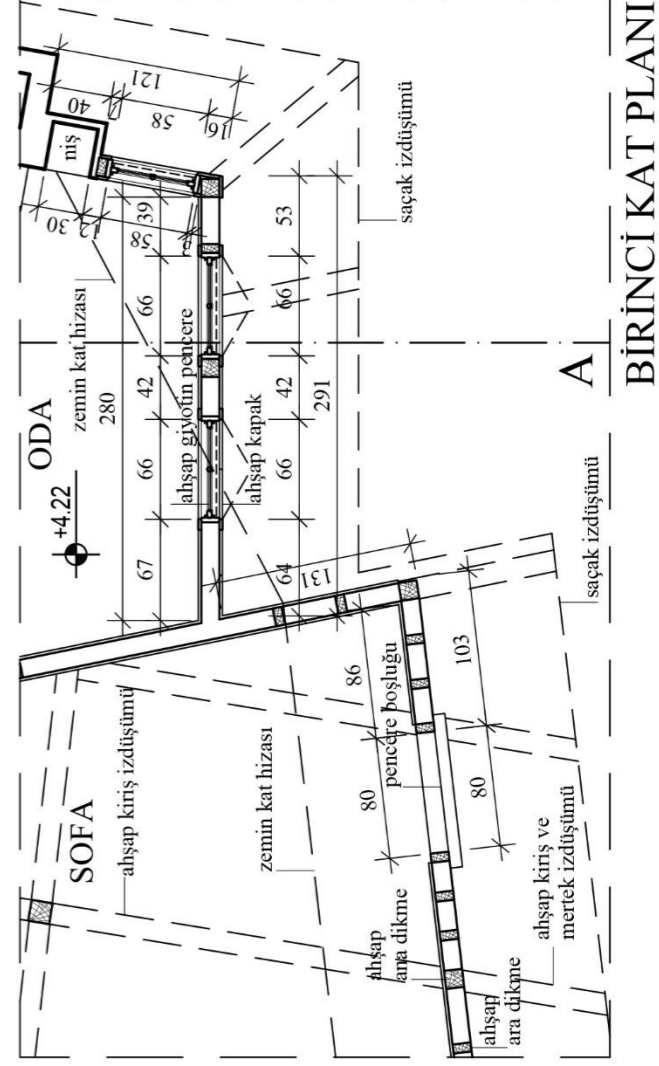
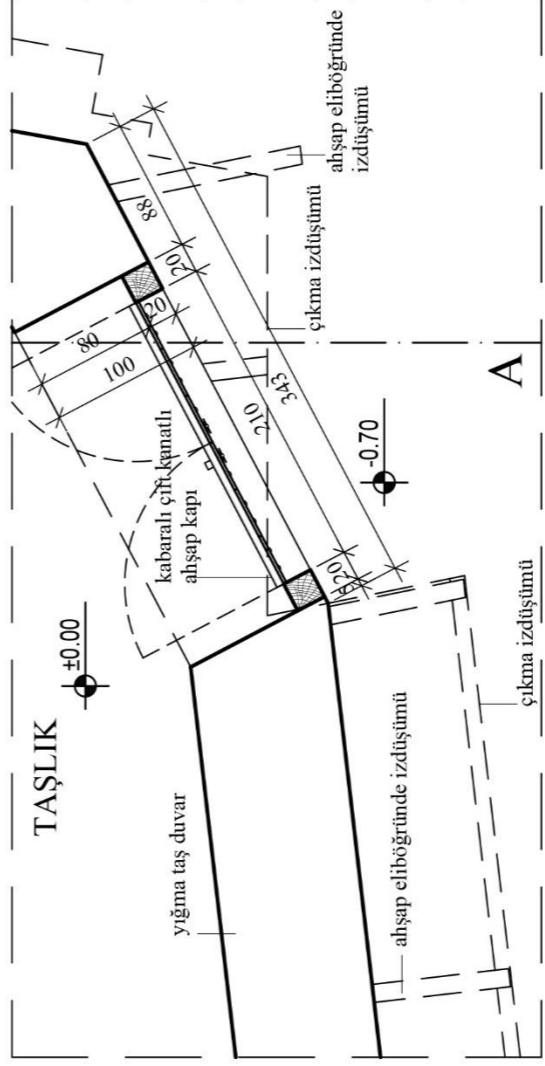
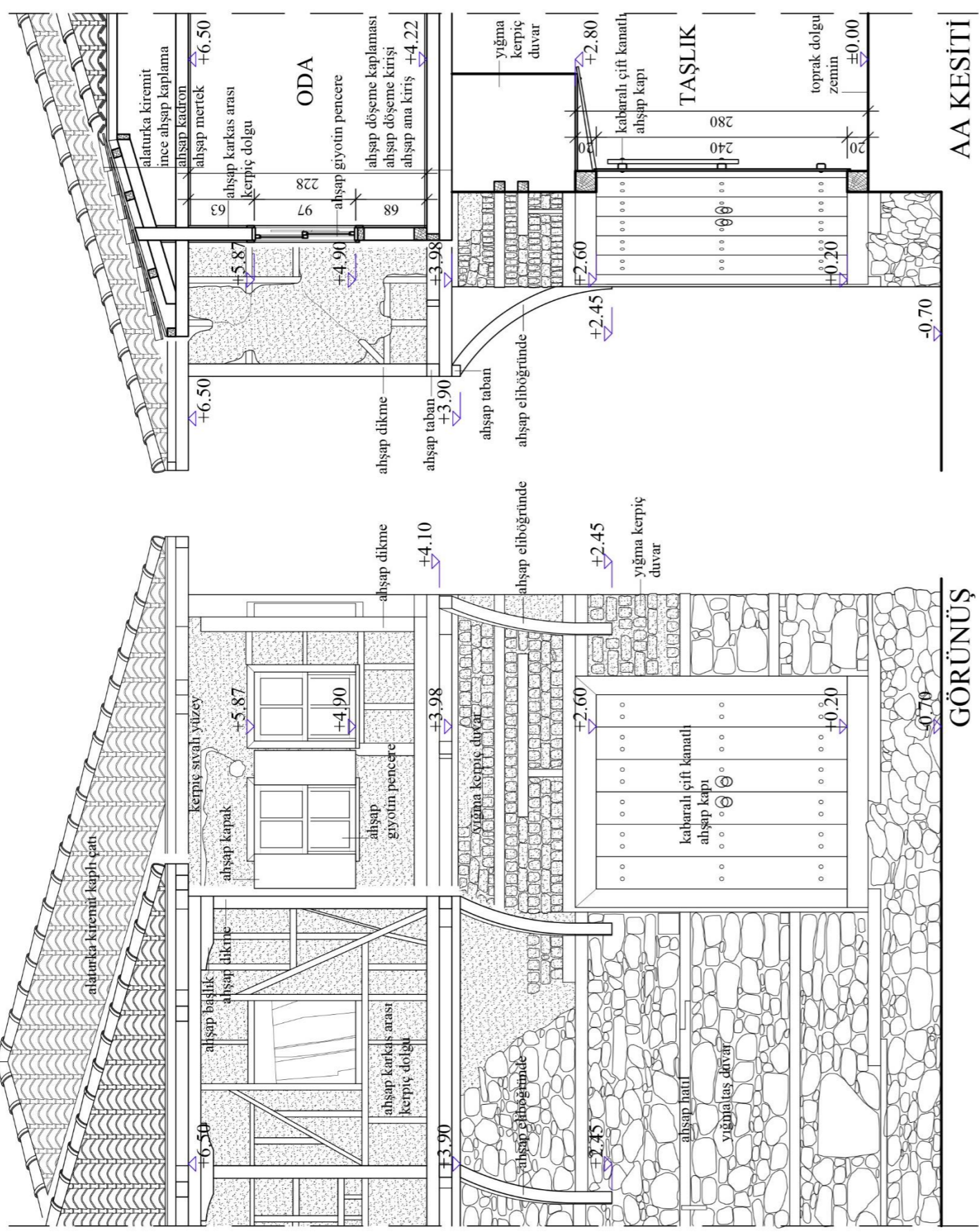

Şekil 3.107 : (Solda) 123 ada, 35 parselde duvardan ayrılmış çamur sıva ve (Sağda) 123 ada, 102 parselde kireç sıvası dökülmeye başlamış duvar (Turğut, 2018).

Yapım sistemi ve malzeme özelliklerini ifade eden, 127 ada, 26 parselde ait detay çizimi aşağıda sunulmuştur (Şekil 3.108).

127 ADA, 26 PARSELDE BULUNAN KONUTUN SİSTEM DETAYI

Şekil 3.108 : 127 ada, 26 parselde bulunan konutun, yapım sistemi ve malzeme özelliklerini gösteren sistem detayı (Turgut,2018).

4. GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSUNUN KORUMA SORUNLARI

4.1 Geleneksel Mimari Dokunun Bozulma Nedenleri

Günüören köyünün geleneksel mimari dokusunda görülen bozulma nedenleri, doğa kaynaklı, insan kaynaklı, sosyo ekonomik ve yasal-yönetimsel nedenler olmak üzere dört grupta incelenmiştir.

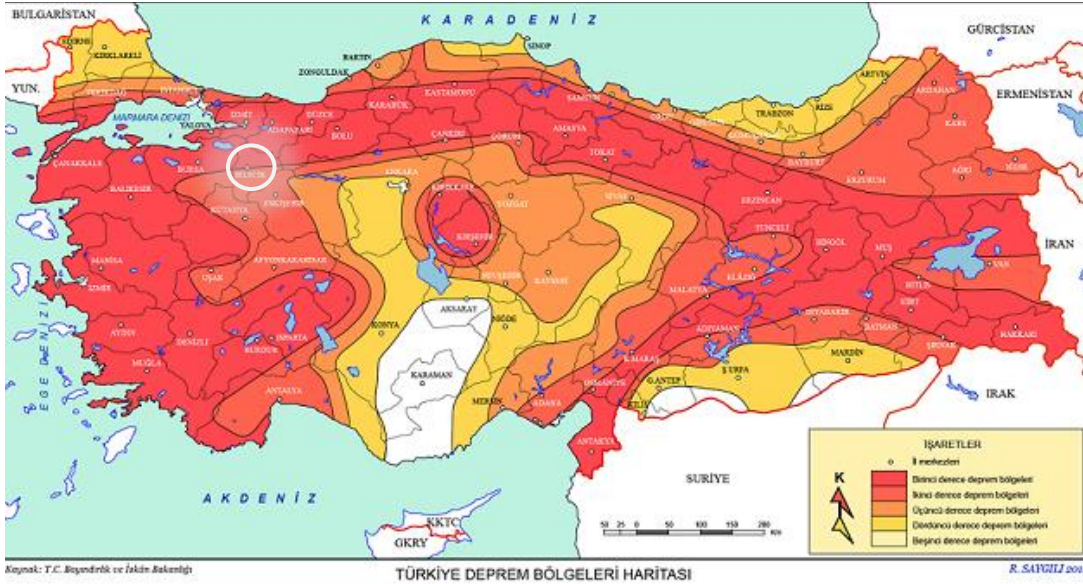
4.1.1 Doğal nedenler

Doğal afetler

Yapılar, inşa edildikleri bölgenin özelliklerine göre; deprem, heyelan, yıldırım, sel, kuvvetli rüzgar gibi insanın kontrolü dışında meydana gelen olaylardan birine veya birkaçına maruz kalıp hasar görebilmektedir. Ahşap evlerin yer aldığı bölgeler, etkili deprem kuşağının ve yoğun bitki örtüsünün görüldüğü bölgelerde inşa edilmişlerdir (Çobancaoğlu, 1998).

Yerleşimin geleneksel yapılarının ana malzemesi kerpiç ve ahşaptır. Yangın ise ahşap malzeme için tehlikeli olan, insan faktörüyle veya yıldırım düşmesi gibi sebeplerle meydana gelen afettir. Yerleşimin yer aldığı Osmaneli ilçesi, Bilecil ili yangına hassasiyeti 1.derece olan bölgelerdendir. 2007 yılında Günüören köyünde, yıldırım düşmesi sebebiyle çıkan yangında 0,3 ha yanmıştır (Başkaya, 2012). Olası bir yangın durumunda ilk müdahale, köyün yaklaşık 4 km uzağında bulunan Bayırköy Belediyesi'nin bünyesindeki itfaiye araçlarıyla yapılmaktadır. Küçük bir belediye olması sebebiyle Bayırköy'de itfaiye Amirliği bulunmamakta; sahip olduğu iki itfaiye aracıyla yangına müdahale edilmektedir (Yaşar Kayadelen-Bayırköy Belediyesi memuru,2019). Köyün bağlı bulunduğu Osmaneli ilçesinde ise 3 tanesi 7 ton, 1 tanesi 10 ton su kapasitesine sahip 4 itfaiye aracı bulunmaktadır. Olası bir yangın durumunda, 3 şoför ve 4 itfaiye erinden oluşan ekip yangına müdahale için hazır bulunmaktadır (Osman Bingül- Osmaneli İtfaiye Amirliği itfaiye şoförü, 2019).

Günüören köyü ve çevresi Kuzey Anadolu Fay hattına dahil olup, 1. Derecede deprem kuşağında yer almaktadır (Şekil 4.1). Osmaneli ilçesinde görülen son büyük deprem olan 17 Ağustos 1999 depremi, ilçede şiddetli bir şekilde hissedilmiş; ancak can ve mal kaybına sebep olmamıştır (Başkaya, 2012).

Şekil 4.1 : Kuzey Anadolu Fay Hattı'na dahil olan Günüören köyü ve çevresinin birinci derece deprem kuşağındaki yerini gösteren harita (URL 19).

İklimsel etkenler

Yapılar buldukları bölgenin iklimsel özelliklerine bağlı olarak, uzun yıllar yıpranır, gerekli bakımlar yapılmadığı takdirde ciddi hasara uğrarlar. Organik malzemeler olan ahşap ve kerpiç, uzun yıllar boyunca yağmur, kar, sıcaklık değişimleri, güneş ışınları, rüzgar gibi iklimsel etkilere açık olarak varlıklarını sürdürürler. Bu etkenlere maruz kalan ahşabın görünümü değişebilir, birleşim yerleri açılabilir, yarıma, çatlama, burulma gibi istenmeyen değişimler meydana gelebilir (Günay, 2002). Bu değişimler sonucunda ahşap, kimyasal ve biyolojik bozulmalara açık hale gelir. Yağmur suyu ve rüzgarla birlikte taşınan organizmalarla, çatı ve cephede yosunlanma ve bitkilenme meydana gelmektedir. Yine yağmur suyu ve rüzgar gibi iklimsel etkenler kerpiç malzemeyi aşındırıp, malzeme kaybına sebep olmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 : (Solda) 123 ada, 33 parsel ve (Sağda) 123 ada, 35 parselde iklimsel etkenlerle bozulmaya uğrayan ahşap ve kerpiç malzemeler (Turğut, 2018).

Malzeme yorulmaları

Ahşap malzeme, su ve sıcaklık gibi çevresel etkenler; ahşabın yoğunluğu, salgıları, basınç-çekme gibi mekanik gerilmeleri ve budak gibi doğasından kaynaklanan kusurlar sebebiyle çalışan bir malzemedir. Bu etkenlerle birlikte taşıyıcı sistemdeki malzemelerin fazla yük taşıması; malzemenin yorulmasına, fiziksel ve kimyasal tahribatlara açık hale gelmesine neden olmaktadır. İklimsel etkenlerle boyutları değişen ahşabın mukavemeti azalmaktadır (Çobancoğlu, 1998); (Şekil 4.3).

Şekil 4.3 : 101 ada, 225 parselde mukavemeti azalan ve sehim yapan ahşap malzemeler (Turğut, 2018).

4.1.2 İnsan kaynaklı nedenler

İnsanlar, bilinçli veya bilinçsiz olarak yapılarda ve dolayısıyla geleneksel mimari dokuda bozulmaya sebep olmaktadır. Ahunbay (2011), nitelikli yapılarda görülen insan kaynaklı bozulma nedenlerini; terk, kötü kullanım ve onarımlar, yangınlar, savaşlar, vandalizm, bayındırlık etkinlikleri, turizm, hava kirliliği, trafik olarak sınıflandırmıştır.

Terk ve bakımsızlık

Yerleşimlerde yapıların terk edilmesi ve insanların kendi topraklarından uzaklaşmayı tercih etmeleri, sosyal ve ekonomik gelişmelerden ayrı düşünülemez (Ahunbay, 2011). Geleneksel yerleşimlerde yapıların ve geleneksel mimari dokunun sürekliliği, üretimin sürekliliğine ve yapılarda yaşayan insanların yapıları, yaşadıkları çevreyi benimsemelerine bağlıdır. Günören köyünde yapı sahiplerinin çeşitli sebeplerle ilçe merkezine, şehirlere ve yakın çevreye göç etmeleri geleneksel mimari dokunun bozulmasına sebep olan en büyük etkidir. Konutlarda yaşayan insanların olmaması sebebiyle, periyodik bakımları yapılamayan konutlar zaman içinde bozulmaya uğramış; birçoğu yıkılmıştır (Şekil 4.4). Ek D’de yerleşimde geçmiş dönemlerde var olup; bakımsızlık ve terk sebebiyle yerinde bulunmayan yapılar sunulmuştur.

Şekil 4.4 : (Solda) 101 ada, 192 parsel (Sağda) 127 ada, 25 parselde terk ve bakımsızlık sebebiyle bozulmaya uğrayan yapılar (Turğut, 2018).

Kötü kullanım ve onarım hataları

Yapıların kötü kullanımı ve bilinçsizce yapılan onarımlar, bozulmayı hızlandıran önemli etkenlerden biridir. Bozulmanın asıl sebebini bulmak yerine sonuç odaklı yapılan onarımlar; onarım sırasında geleneksel malzeme yerine modern, geleneksel malzemeye uyumsuz çalışan ve çoğu zaman ucuz malzemelerin tercih edilmesi yapıları onarmaktan çok bozulmaların artmasına sebep olmaktadır (Şekil 4.5). Yerleşimde asri pencereleri yerleştirebilmek için, ahşap dikme ve elemanların kesilmesi sonucu ahşap karkas sistemde bozulma meydana gelmektedir. Geleneksel cephe elemanları yerine; pvc, demir, alüminyum kapı ve pencerelerin kullanılması cephe düzeninde ve geleneksel mimari dokuda bozulmaya sebep olmaktadır.

Şekil 4.5 : (Solda) 101 ada, 241 parsel ve (Sağda) 131 ada, 2 parselde konutlara yapılan bilinçsiz müdahaleler (Turgut, 2018).

Bayındırlık etkinlikleri

Yerleşimdeki mevcut toprak yollara asfalt dökülmesi veya elektrik hizmetlerini getiren direk ve kablolar mevcut geleneksel dokuda bozulmalara sebep olmaktadır. Asfalt, yol seviyesinin yükselmesine ve yoldan giriş sağlanan yapılarda, kapıların yol seviyesinin altında kalmasına sebep olmaktadır. Teknolojinin ve alım gücünün gelişmesiyle köyde, binek hayvanı yerine motorlu taşıt tercih edilmesi, bu araçların park edileceği mekan sıkıntısını ortaya çıkarmıştır. Köy sakinleri, konutlarının zemin katlarında bu araçları park edebilmek için giriş kapılarını değiştirmişlerdir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6 : (Solda) 123 ada, 35 parselde yol seviyesinin altında kalmış ve (Sağda) 123 ada, 96 parselde motorlu taşıt için değiştirilmiş giriş kapısı (Turğut, 2018).

4.1.3 Sosyo-ekonomik nedenler

Üretimin değişmesiyle veya göç gibi sebeplerle farklılaşan sosyal ve ekonomik yaşamlar, gelişen teknoloji ve artan talepler geleneksel dokunun özgün kimliğinin yok olmasına veya bozularak değişmesine sebep olmaktadır.

Yerleşimlerdeki toplulukların göç ettirilmesi sonucunda, göç edilen ve ettirilen toplumlar sosyal ve ekonomik olarak değişikliğe uğramaktadırlar. Osmaneli ilçesi (Lefke nahiyesi) 93 Harbi olarak anılan savaş sonucunda Rumeli ve Çerkes göçmenlerin geldiği büyük bir göç dalgasıyla karşılaşmıştır. 1923 senesinden sonra ise Osmaneli’nde bulunan Rumlarla, Selanik-Karacaova yöresinde yaşayan kişilerin mübadelesi gerçekleşmiştir. Günöören köyü ile alakalı göç hareketlerine dair yazılı bir belge bulunamamıştır; ancak köy halkı, köylerinde eskiden Rumların yaşadığından bahsetmektedir. Rumların göç sonucunda ülkelerine dönmesiyle, ipekböceği yetiştiriciliği, dutlukların bakımı ve kozaların satışı gibi ekonomik faaliyetler bozulmaya uğramıştır. 2018 yılında yalnızca 2 aile ipekböceği yetiştirmeye devam etmiştir. Böcekçiliğin terk edilmesi dut ağaçlarının kesilip yerine meyve ağacı dikilmesine veya konutlarda ipekböceği beslenen geniş sofalı üst katların, plan düzleminde değiştirilmesine sebep olmuştur.

Bursa, İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere yakınlığı sebebiyle, büyük şehirlere ve ilçe merkezlerine göç veren Bilecik’in, 1960’lı yıllardan sonra kır nüfusunda azalma görülmeye başlamıştır. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda Bilecik’in kalkınma için öncelikli iller arasına alınmasıyla, artan iş olanağı nedeniyle köylerden ilçe ve il

merkezine göç yaşanmıştır. Terk edilen veya yalnızca özel günlerde kullanılan konutlar bakımsızlık nedeniyle büyük ölçüde bozulmaya uğramıştır.

Ataerkil, kalabalık ve geçimini tarım-hayvancılıkla sağlayan ailelerin ihtiyaçlarına göre inşa edilen geleneksel konutlar, günümüz şartları göz önüne alındığında (özellikle yaşayanların konforu açısından) yetersiz kalmaktadır. Mutfak, banyo ve tuvalet gibi ıslak hacimlerin olmaması veya olanların günümüz konfor şartlarının altında olması kullanıcılar için büyük problem oluşturmaktadır. Kullanıcılar için konutların yalıtım eksikliği ve ısıtılma zorluğu bir başka problemdir. Bu problemlere üretilen çözümler de genellikle geleneksel yapıya zarar verecek nitelikte olmaktadır.

Konut sahiplerinin ikinci ve üçüncü kuşak yakınları köydeki hayat şartlarının zor olması, şehir hayatındaki iş, okul ve sağlık olanaklarının fazlalığı sebebiyle kırsal yerleşimden uzaklaşmışlardır. Bu nedenle köyde daimi ikamet eden kişi sayısı oldukça azdır ve genellikle yaşlılardan oluşmaktadır. Yaşlıların vefatından sonra boş kalan evler çocukları tarafından yaz aylarında, bayram veya özel günlerde kullanılmaktadır. Bazı yapılar ise hiç kullanılmayıp, harap olup yıkılmaktadırlar.

Üretimin değişmesiyle farklılaşan sosyo-ekonomik durum sonucunda insanların yeni ihtiyaç ve istekleri ortaya çıkmıştır. Bazı aileler ahşap yapıların bakım ve onarım maliyetinin yüksek olması sebebiyle, geleneksel konutu onarmak yerine; konutun yakın çevresine betonarme karkas sistemle yeni bir konut inşa etmeyi tercih etmiştir.

4.1.4 Yasal ve yönetsel nedenler

Koruma anlayışı Cumhuriyet öncesinde-Osmanlı İmparatorluğu zamanında 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra başlamıştır. Mimari miras ürünleri basit onarımlarla, faydacı bir yaklaşım ile kullanılmış; vakıf sistemi içerisinde özellikle anıtsal yapılar varlıklarını sürdürebilme şansı bulmuşlardır (Binan, 2001). Koruma anlayışının düzene girdiği ilk yasal düzenleme, İmparatorluk'un son dönem çağdaşlaşma ürünlerinden biri olan ve müze müdürü Osman Hamdi Bey'in girişimleriyle çıkarılan Asar-ı Atika Nizamnamesi'dir. Birden fazla çıkarılan bu nizamnamelerin kapsamı oldukça dardır. Yapılan düzeltmelere rağmen yasaların kapsamı, özellikle yeraltında ve yer üstünde bulunan, arkeolojik taşınır ve taşınmaz eserlerin korunması ile sınırlı kalmıştır (Akozan, 1977).

2 Temmuz 1951 tarihinde 5805 sayılı yasayla Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kurulmuştur. Kurul, kuruluşundan itibaren korunması gerekli

binaların tescil ve tespitini yapmış; koruma kapsamına ahşap evleri ve sitleri katmış; koruma için gerekli kanun, yönetmelik, usul ve teşkilatları önermiş; restorasyon projelerinin ve dosyalarının hazırlanma yöntemlerini tespit etmiş ve geliştirmiştir (Akozan, 1977).

25-31 Mayıs 1964 tarihinde kabul edilen “Tarihi Anıtların ve Yerleşmelerin Korunması ve Onarımı İçin Uluslararası Tüzük” olan Venedik Tüzüğü, GEEAYK tarafından 24 Eylül 1967 tarih ve 3674 sayılı karar ile kabul edilmiştir (Erder, 1975). Tüzüğün 1.maddesindeki tanımda tarihi anıt kavramının, yalnızca mimari eseri değil; belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin veya tarihi bir olayın gerçekleştiği kentsel veya kırsal bir yerleşmeyi kapsadığından; 6. maddesindeki amaçta ise anıtın korunurken, ölçeği dışına taşmamak şartı ile çevresinin de bakıma alınması gerektiğinden bahsetmektedir. Bu sayede korumanın sit ölçeğinde yapılması fikri, ülkemize girmiş bulunmaktadır.

6 Mayıs 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1710 sayılı “Eski Eserler Kanunu” nda, eski eserlerin anıt, külliye ve sit olarak tanımları yapılmış; sit ise tarihi, arkeolojik ve doğal sit olarak sınıflandırılmıştır (Akozan, 1977). Böylece bütüncül korumayı esas alan sit kavramı açıklanmıştır. İlk (tek) defa kentsel sitten ayrı olarak kırsal sit tanımı ise 14 Nisan 1979 gün ve A-1609 sayılı kararda görülmüştür. Kararda “kentsel ve kırsal sit alanlarında geçici olarak imar faaliyetlerini belirleyebilmek için, geleneksel yapı sistemlerine ait bilgi ve belgelerin kurula gönderilmesi” istenmiştir (Durukan, 2004).

Günümüzde kullanılmakta olan, 23 Temmuz 1983 tarihinde yürürlüğe giren 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” nda, eski eser kavramının yerini, kültür ve tabiat varlığı kavramı almıştır (URL 8, 2019). Kentsel, arkeolojik, tarihi ve doğal sit ayrımı net bir şekilde ifade edilmemiş; kırsal sit çağrışımı dahi yapılmamıştır. Bu yasa ile kentsel sit alanlarının korunmasına yönelik ilerleme kaydedilmiştir ve ilke kararları çıkarılmıştır.

19 Nisan 1996 tarihli 419 sayılı “Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları” ile alakalı ilke kararında, kırsal sit kavramı kentsel sit tanımı⁸ içerisinde dolaylı olarak

⁸ Kentsel sit, kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin dönemin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapılanmasına, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlardır.

ifade edilmiştir (URL 9, 2019; 4 Ekim 2006 tarihli ve 720 sayılı ilke kararı ile iptal edilmiştir).

5 Kasım 1999 tarihli ve 659 sayılı “Doğal (Tabii) Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları” ile alakalı ilke kararında I. derece doğal sit alanında bulunan tescilli ve tescilsiz yapıların bakım ve onarımlarının yürürlükteki ilke kararı doğrultusunda yapılabileceğine karar verilmiş; ancak kırsal yerleşmelere değinilmemiştir (URL 10, 2019; 19 Haziran 2007 tarihli ve 728 sayılı ilke kararı ile iptal edilmiştir).

3 Ekim 1985 tarihli “Avrupa Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesi”, ülkemizde 13 Nisan 1989 tarih ve 3534 sayılı kanunla kabul edilmiştir (URL 11, 2019). Sözleşmede mimari miras; anıt, bina grubu ve ören yeri (sit)⁹ olarak üç bileşenden oluşmaktadır ve her birinin tanımı yapılmıştır. 10. maddede ise koruma politikalarından bahsedilmiştir. İlgili maddeler incelendiğinde; anıt, bina grubu ve ören yerlerinin kırsal ve kentsel olarak iki parçaya değerlendirildiği ve eş öneme sahip olduğu gözlemlenmiştir (Eres, 2013).

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) 2000 yılında, Türkiye Kültür Sektörü (TÜKSEK) adı altında, ülkemizde bulunan kültür varlıklarını belirlemek, korumak ve yaşatılabilmek için gerekli çabalara katkı sağlamak amacıyla bir girişim başlatmıştır. Girişimin ilk aşaması olan belgeleme için envanter çalışmaları, “Türkiye Kültür Envanter Çalışmaları” ismiyle ele alınmıştır. Pilot bölge seçilen Şanlıurfa'nın Birecik-Suruç ve Denizli'nin Buldan ilçelerinde, kültür varlıklarının niteliğine göre (kırsal, kentsel, arkeolojik) envanter fişleri kullanılmıştır. Bu belgeleme çalışmaları sonrasında 2003'te, TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Dergisi'nin ilk baskısı çıkarılmıştır. Dergi, TÜBA-KED (Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanter Dergisi) ismiyle çıkarılmaya devam etmektedir (URL 12, 2019).

⁹ Madde 1'de, mimari mirası ifade eden kalıcı varlıklardan olan bina grupları ve sitler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Bina grupları: Topografik olarak tanımlanabilecek birimleri oluşturmaya yeterince uygun olan ve tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan önemleri nedeniyle dikkate değer, kentlerde veya kırsal bölgelerdeki mütecanis bina gruplarıdır.

Ören yerleri (sitler): Topografik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği ile doğal değerlerin birleştiği alanlardır.

20 Ekim 2000 tarihli “Avrupa Peyzaj Sözleşmesi”, 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 sayılı yasa ile ülkemizde onaylanmış; peyzajın yerel kültürlerin biçimlenmesine katkı sağladığı ve peyzajın her yerdeki insan için önemli olduğu kabul edilmiştir (URL 13, 2019).

Ülkemiz koruma alanında bakış açısını geliştirmek adına, uluslararası sözleşmeleri kabul ediyor olsa da; bunların yasalara ve araziye uygulanma süreci oldukça yavaş ilerlemektedir. 14 Temmuz 2004 tarih ve 5226 sayılı yasa ile kanunun 3.maddesine altı fıkra eklenmiştir ve sit kavramına “sosyal yaşama konu olmuş” ifadesi eklenmiştir (Eres, 2013). 8 Ağustos 2011 tarih ve 648 sayılı yasa ile “etkileşim-geçiş sahası”nın tanımı yapılmıştır.

26 Temmuz 2005 tarih ve 25887 sayılı “Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik” te sit kavramı ve çeşitleri açıklanmış ve kentsel sit tanımı geliştirilmiştir (URL 14, 2019) . 4 Ekim 2006 tarih ve 720 sayılı “Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları” nda da ilke kararları kapsamına alınmıştır (URL 15, 2019). Tanımda yapının yakın çevresi ve peyzajıyla birlikte ele alınması gerektiği fikri, kırsal sit tanımı yapılmasına zemin oluşturmaktadır (Eres, 2013).

Koruma konusunda birinci derecede yetkili karar organı olan Koruma Kurulları her ilde örgütlenmeyip, bölge kurulları ölçeğinde kalmışlardır. Örneğin; Bilecik ile birlikte Eskişehir ve Afyon'dan , Eskişehir Koruma Bölge Kurulu sorumludur. Bölge kurullarının yetki alanlarının geniş olması inceleme, kontrol ve karar almayı zorlaştırmaktadır (Ener, 2001).

Ülkemizde yasal mevzuatta doğrudan kırsal alanları ilgilendiren tanım ve koruma politikaları bulunmamaktadır. Yalnızca sit alanı veya koruma alanı içinde kalan kırsal yerleşimler korunması gerekli kültür varlığı olarak nitelendirilmektedir veya yapılar bütünsellikten uzak, tek bir yapı olarak tescillenmektedir. Kırsal sitin tanımının yapılmamış olması, kırsal yerleşimlerinin kendilerine özgü sorunlarının olması; yapıların, alanların tesciline ve imar planlarının yapılmasına ilişkin sorun oluşturmaktadır.

4.2 Geleneksel Mimari Dokunun Bozulma Türleri

Günüören köyünde bozulmaya sebep olan etkenler sonucunda, geleneksel yapılarda tekil olarak veya yerleşimde geleneksel dokunun tamamını etkileyecek şekilde bozulmalar görülmektedir. Bu nedenle bozulma türleri çevre ve yapı ölçeğinde olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

4.2.1 Çevre ölçeğinde bozulma

Günüören köyünde geleneksel doku yalnızca geleneksel yapıların yıpranıp yok olmasıyla değil; yeni inşa edilen yapılarla da bozulmaktadır. Köy sakinlerinin ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, konuta bitişik veya ayrı inşa ettiği yeni birimler yapı-parsel ilişkisini zedelemektedir (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 : (Solda) 101 ada, 236 parselde inşa edilmiş ek konut (Sağda) 128 ada, 2 parselde inşa edilmiş ek mutfak ve teras (Turğut, 2018).

Geleneksel malzemedan uzaklaşıp; gaz beton, briket tuğla gibi malzemeler ve betonarme sistem gibi yapım sisteminin tercih edilmesi dokuya zarar vermektedir. Köy sakinleri geleneksel yapıların istenilen konforu sağlamaması ve bakımının zorluğu gibi sebeplerle, konutlarına bakım ve onarım yapmak yerine; konutun yerine veya yakınına betonarme karkas sistemle yeni bir yapı inşa edebilmektedirler (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 : (Solda) 101 ada, 187 parselde betonarme karkas sistemle ve (Sağda) 113 ada, 142 parselde betonarme döşeme+yığma tuğla ile inşa edilmiş yapılar (Turğut, 2018).

Yerleşimde asfalt dökülen veya parke taşı ile kaplanan yollar, yol seviyesini yükselterek kimi yapılara girişi imkansız kılmıştır (Şekil 4.9). Bunun yanısıra her bir geleneksel konuta yapılan yanlış müdahale ve eklenen niteliksiz elemanlar, elektrik direkleri ve teller silüeti bozarak, geleneksel dokunun bozulmasına neden olmaktadır.

Şekil 4.9 : 123 ada, 102 parselde bulunan konutun kapatılan kapısı ve yan cepheye alınan girişi (Turğut, 2018).

4.2.2 Yapı ölçeğinde bozulma

Geleneksel konutlarda görülen bozulmalar biçimsel ve yapısal olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

4.2.2.1 Biçimsel bozulmalar

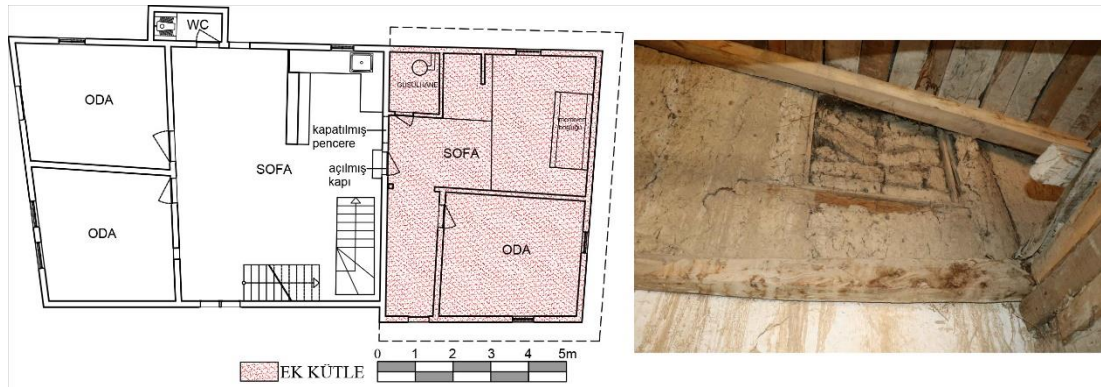
Biçimsel bozulmalar mimari plan düzeninde veya cephe düzeninde meydana gelen bozulmalardan oluşmaktadır.

Plan düzeninde bozulmalar

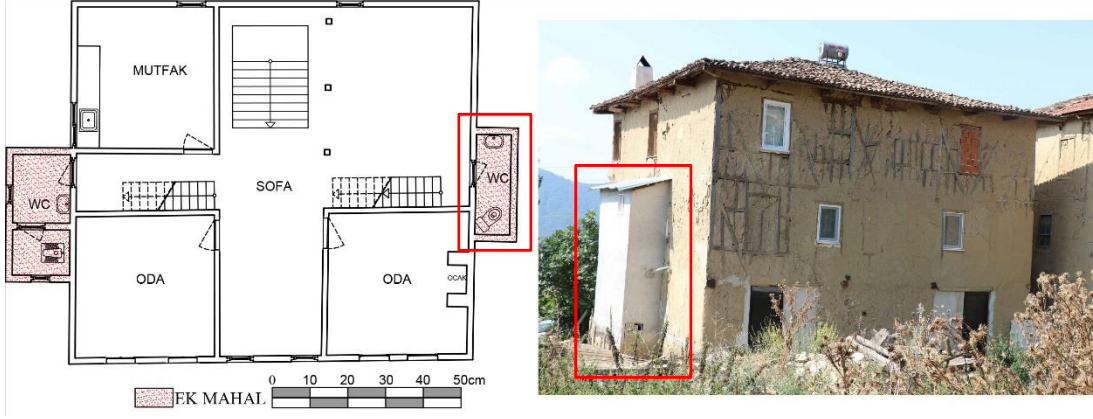
Konutlarda meydana gelen plan düzenindeki bozulmalar mimari öge ve mahallerin kullanılmaması, mahallerin işlev değiştirmesi, bölünmesi ve yeni mahaller eklenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu değişikliklerin yapılmasına sebep olan en temel neden, üretim ve aile yapısının değişmesiyle ortaya çıkan, ihtiyaçlar ve konfor gereksinimidir.

Konutlara yeni mahal eklenmesi, plan düzeninde en sık görülen müdahalelerden biridir. Bu ek tek bir mahalden oluşabileceği gibi, geleneksel konutun kütlesi kadar bir boyuta da ulaşabilmektedir. Bu durumda geleneksel konut ve ek kütle arasında kapı yerleştirerek sirkülasyon sağlanmaktadır. Yapılan bu kütleli değişiklikler cephe düzeninde de bozulmalara sebep olmaktadır (Şekil 4.10).

Yapılarda yıkanma ihtiyacının giderildiği gusülhaneler yerine, yapıya bitişik muhdes ıslak hacimler eklenmiş, tuvalet ihtiyacı da yapıya ek yaparak giderilmiştir (Şekil 4.11). Bazı yapılarda gusülhanelerin derinlik kazanmak için dışarıya yaptıkları çıkımlar (gusülhanelerin eski işlevlerini sürdürmemeleri sebebiyle) cephe hizasında kesilmiştir.

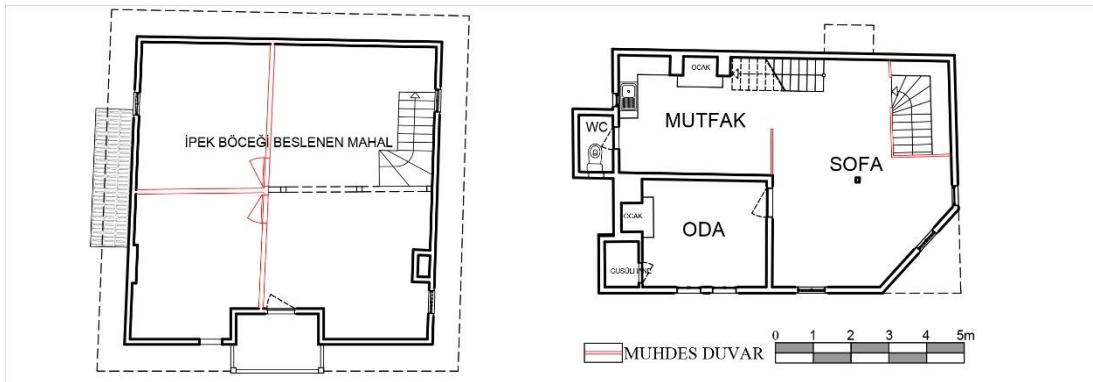
Şekil 4.10 : (Solda) 123 ada, 35 parselde bulunan konutun birinci kat planında görülen ek kütle ve (Sağda) ortak duvarda kapatılan pencere boşluğu (Turğut, 2018).

Şekil 4.11 : (Solda) 127 ada, 21-22 parselde bulunan konutun birinci kat planında ve (Sağda) cephesinde görülen tuvalet eki (Turğut, 2018).

Konutlarda plan düzeninde bozulmaya sebep olan bir başka değişiklik bölünmelerdir. Konutların kullanıcılarının değişmesi, geniş ailelerin çekirdek aileye dönüşmesiyle planda mekan küçülmelerine gidilmiştir. Örneğin; ipekböceği beslenen sofalar, odalara bölünmüş veya sofaya çıkan merdiven boşluğu bölücü duvarla ayrılarak ısı yalıtımı sağlanmaya çalışılmıştır (Şekil 4.12).

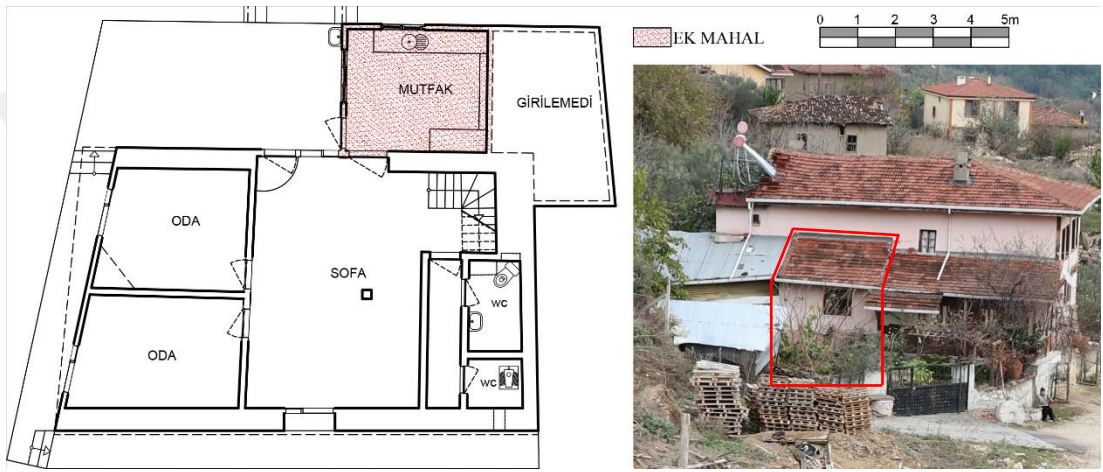
Değişen ihtiyaçlar ve konfor koşulları sonucunda mekanlara yeni bileşenler eklenip, işlev değişikliğine gitmek plan düzeninde değişikliğe sebep olmaktadır. Konutlarda sofanın bir köşesine veya odaya eviye, mutfak tezgahı gibi bileşenler yerleştirilerek mutfak mekanı oluşturulmuş örnekler mevcuttur (Şekil 4.13). Bazı konutlarda ise konutun yanına bir mahal inşa edilerek, aralarındaki duvarda kapı boşluğu oluşturularak mutfak ihtiyacı giderilmiştir (Şekil 4.14).

Şekil 4.12 : (Solda) 101 ada, 246 parseldeki konutun ikinci ve (Sağda) 130 ada, 2 parseldeki konutun birinci kat planlarında bulunan muhdes duvarları (Turğut, 2018).

Şekil 4.13 : (Solda) 130 ada, 2 parseldeki konutta sofanın ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parseldeki konutta odanın mutfak işlevinde kullanılması (Turğut, 2018).

Şekil 4.14 : (Solda) 128 ada, 2 parseldeki konutun zemin kat planında, konuta bitişik inşa edilen mutfak eki ve (Sağda) mutfak ekinin görünüşü (Turğut, 2018).

Yaşam koşullarının farklılaşmasıyla ocak, sedir, gusülhane gibi mimari planı oluşturan elemanlar değerlerini yitirmiş ve kullanılmamaya başlanmıştır. Evlere sobaların ve tüplerin girmesiyle ocaklar kapatılmış veya yıkılmıştır (Şekil 4.15). Sedirler, hareketli mobilyaların konutların içine girmesiyle kaldırılmıştır.

Şekil 4.15 : 127 ada, 21-22 parseldeki konutun oda ve sofasında kaldırılan ocaklar (Turğut, 2018).

Cephe düzeninde bozulmalar

Günüören köyü konutlarında, plan düzeninde yapılan değişiklikler zaman zaman cephe düzeninin bozulmasına da sebep olmaktadır. Konutlara ihtiyaçlar doğrultusunda eklenen mekanlar cephede görülmekte, yapının kütle etkisinde değişikliğe sebep olmaktadır (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : (Solda) 132 ada, 8 parseldeki konuta eklenen depo yapıları ve (Sağda) 123 ada, 34 parseldeki konuta eklenen balkon ile yapıların kütle etkisinde meydana gelen değişim (Turğut, 2018).

Yerleşimdeki geleneksel konutlarda pencere ve kapı oranlarının değişimi, cephe düzeninin bozulmasına sebep olmaktadır. Ahşap giyotin pencerelerin yerine asri pencerelerin, ahşap tek kanatlı veya çift kanatlı kapıların yerini daha geniş kapıların almasıyla cephedeki dolu-boş oranlarında bozulmalar meydana gelmiştir (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 : (Solda) 123 ada, 96 parseldeki ve (Sağda) 126 ada, 1 parseldeki konutta pencerelerin genişletilmesiyle değişen dolu-boş oranı (Turğut, 2018).

Konutlarda pencere ve kapı boşluklarında görülen bozulmalar, bu elemanlarda görülen materyallerin değişmesine zemin hazırlamıştır. Konut sahipleri zamanla yıpranan ahşap pencere ve kapılara bakım yapmak yerine; pvc, çelik, alüminyum gibi malzemelerden oluşan cephe elemanlarını kullanmayı tercih etmiştir (Şekil 4.18).

Şekil 4.18 : (Solda) 101 ada, 241 parseldeki konutta kullanılan pvc pencere ve (Sağda) 127 ada, 21-22 parseldeki konutta kullanılan pvc pencere ve demir kapı (Turğut, 2018).

Geleneksel konutlarda kapı ve pencere boşluklarının gaz beton, briket, tuğla ve kerpiç gibi malzemelerle doldurulması cephe düzeninin bozulmasına sebep olan bir başka müdahaledir (Şekil 4.19). Konutların zamanla bozulan, yıpranan kerpiç, yığma duvarları veya dolgu malzemeleri; geleneksel olmayan, kolay bulunabilen malzemelerle onarılmaya çalışılmıştır (Şekil 4.20). Konutlara bitişik inşa edilen eklerin ana çatının formunu bozması; geleneksel örtü malzemesi olan alaturka kiremit yerine, marsilya kiremit, sac kaplama gibi malzemelerin kullanılması cephe düzeninde bozulmalara sebep olmaktadır (Şekil 4.21)

Şekil 4.19 : (Solda) 127 ada, 7 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 33 parseldeki konutta briket ve kerpiç malzeme ile kapatılan kapı ve pencere boşlukları (Turğut, 2018).

Şekil 4.20 : (Solda) 123 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 34 parseldeki konutta alaturka, marsilya kiremit, tuğla ve kerpiç tuğla ile tümlenmesi (Turğut, 2018).

Şekil 4.21 : (Solda) 124 ada, 1 parselde çatı formu bozulan konut ve (Sağda) muhdes çatı kaplama malzemesi kullanılan konutlar (Turğut, 2018).

4.2.2.2 Yapısal bozulmalar

İnsana, doğaya, sosyo-ekonomik değişimlere ve yönetsel nedenlere bağlı olarak geleneksel konutlarda görülen yapısal bozulmalar; taşıyıcı sistemde, koruyucu sistemde ve kullanılan malzemelerde görülen bozulmalar olmak üzere üç grupta incelenmiştir.

Taşıyıcı sistem bozulmaları

Geleneksel konutlardaki taşıyıcı sistem zemin katlarda genellikle yığma taş duvar, üstünde iste ahşap karkas arası kerpiç dolgulu sistemden oluşmaktadır. Taşıyıcı duvarlar, üst örtü, kirişler ve çıkmalarda taşıyıcı sistem bozulmaları görülmektedir (Çobancaoğlu, 1998). Sürekli iklimsel etkilere bağlı kalma, temelden ve üst örtüden gelen suların taşıyıcı elemanlara verdiği zarar, hatalı onarımlar, taşıyıcı malzemede yanlış tercih yapılması gibi sebepler taşıyıcı sistemin bozulmasına sebep olmaktadır.

Taşıyıcı ahşap karkas duvarların inşası sırasında seçilen ağaç cinsi, yapım tekniği ve sonrasındaki düzenli bakım, sistemin dayanıklılığı ve sürekliliği açısından önemlidir. Bunların eksikliğinde, yapılarda ortaya çıkan küçük bozulmalar büyüyerek, yapının zamanla ivmeli bir şekilde yıpranmasına ve yıkılmasına neden olur (Şekil 4.22).

Şekil 4.22 : (Solda) 101 ada, 225 parselde sehim yapan (Sağda) 129 ada, 4 parselde taşıyıcı sistemi kalmayıp çöken konut (Turğut, 2018).

Üst örtü kaplamasındaki yıpranmaya bağlı olarak, önce çatının taşıyıcılığını üstlenen kiriş, mertek, aşık gibi elemanlara, daha sonra da yapıya sızmaya başlayan su; malzemelerde bozulmalara sebep olmaktadır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 : (Solda) 123 ada, 100 parselde çatısı yıpranan ve (Sağda) 101 ada, 192 parselde çatısı çöken konut (Turğut, 2018).

Çıkmalar, çevresel nedenlerin yanı sıra; taşıyıcı sistemden, kullanılan malzemenin cinsi ve boyutundan, yapım hatalarından, çıkma derinliği ve genişliği gibi sebeplerden sehim yapmakta, üzerlerine gelen yükleri taşıyamaz hale gelmektedir. Konutların dış duvarlarına bitişik inşa edilen hela veya derinlik kazanmak için

genişletilen (cephede çıkma oluşturan) gusülhaneler kullanılmadıkları için taşıyıcılıklarını yitirmekte ve zamanla yıkılmaktadır (Şekil 4.24).

Şekil 4.24 : (Solda) 130 ada, 2 parseldeki konutta ve (Sağda) 101 ada, 246 parseldeki konutta kullanılmayan ve sehim yapan hela-gusülhane çıkmaları (Turgüt, 2018).

Ahşap dikmeler ve kirişlemelere, hava ve su gibi çevresel etkenlerin doğrudan teması halinde malzemelerin yıpranma hızı artmaktadır. Altı açık olan saçaklar ve çıkmalar, yağma duvar üstüne yerleştirilen kirişler ve sıvası dökülmüş duvarlar çevresel etkenlere daha çok maruz kalmaktadır.

Koruyucu sistem bozulmaları

Yapının cephelerini, duvarların üzerine uygulanan sıva; tepesini ise üst örtü kaplaması korumaktadır. Köyde geleneksel çatı kaplaması oluklu kiremittir. Düzenli bakım yapılmaması, malzeme yıpranmaları ve rüzgar gibi etkenlerle su alan yapıların önce çatısında başlayan bozulmalar, müdahale edilmezse tüm taşıyıcı sisteme ulaşmaktadır.

Cepheye uygulanan sıvalar, taşıyıcı sistemin ve dolgu malzemesinin korunmasını sağlamaktadır. Köydeki geleneksel yapıların cepheleri kıtıklı çamur ile sıvanmış ve kireç ile boyanmıştır. Sıvaların düzenli onarımlarının yapılmaması, sıvadaki malzeme oranlarının uygun olmaması ve iklimsel etkenler sıva bozulmalarına sebep olmaktadır. Bozulan sıva ile ortaya çıkan karkas sistem ve malzemeler dış etkilere açık hale gelmektedir (Şekil 4.25); (Şekil 4.26).

Şekil 4.25 : (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 124 ada, 28 parseldeki konutların dökülmüş çamur sıvalı cepheleri (Turğut, 2018).

Şekil 4.26 : (Solda) 130 ada, 2 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 35 parseldeki konutta dökülen iç sıvalar (Turğut, 2018).

Malzeme bozulmaları

Geleneksel konutlarda ahşap, kerpiç ve taş malzeme kullanılmaktadır. Yapıların temellerinde ve zemin kat duvarlarında kullanılan moloz taşlarla yığma duvarlar elde edilmiştir. Taş malzemeler temelde ve cephede; zemin suyundan, yağmur ve kar sularından, rüzgardan etkilenmektedir. Bitkilenme, çiçeklenme, renk değişimi, aşınma ve çatlama taşlarda görülen bozulmalardır.

Ahşap malzemeler, zaman içinde maruz kaldıkları iklimsel etkenler, bakteriler, mantarlar, böcekler , kuş ve memeli gibi hayvanlar ve kendi yapılarından kaynaklanan sebeplerle fiziksel ve kimyasal değişime uğramaktadır. Ahşapta meydana gelen bozulma sonucunda yıpranma, çürüme, boyutsal değişim görülmektedir (Şekil 4.27).

Şekil 4.27 : (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 11-12 parselde bulunan konutların yoğun malzeme bozulmaları (Turğut, 2018).

Ahşap malzemeler, ortamın sıcaklık ve nem derecesine göre nem alıp vererek çevreye uyum sağlar. Ortamdaki rutubet miktarı artınca genişler, azalınca ise çekme yapar. Ahşap bu çalışmanın tekrarlanması sonucunda çatlar veya kırılır. Çürüme ise ıslanan, ıslak kalan veya rutubet oranı %22 den fazla olan ortamda bulunan ahşap malzemelerde görülmektedir. Mantar oluşumu görülen ve çürüyen ahşap; kırılğan hale gelir, ahşapta birbirine dik çatlaklar oluşur, lifleri kolayca kırılır ve sivri uçlu bir alet zorluk çekmeden ahşaba batırılabilir (Günay, 2002).

Kerpiç malzeme, ahşap karkas sistemde tuğla biçiminde dolgu maddesi olarak ve cephede sıva olarak kullanılmaktadır. Kerpiç, ucuz maliyetli, ısı ve ses yalıtım özelliği yüksek, yangına dayanıklı ve kolay bulunabilir olmasına rağmen; nem, rüzgar, yağmur gibi çevresel etkenlere karşı dayanımı düşüktür. Köydeki geleneksel yapıların çoğunun sıvası, bakımsızlık ve terk nedeniyle dökülmüştür. Bazılarında dolgu maddelerinde de kayıplar görülmektedir. Kerpiç sıva, kerpiç dolgu maddesine tutunabilirken; ahşap yüzeylerde bağ kuramaz (Şekil 4.28). Dayanımı düşük olan kerpiç malzemenin düzenli bakımının yapılması gerekmektedir.

Şekil 4.28 : (Solda) 101 ada, 257 parseldeki ve (Sağda) 123 ada, 35 parseldeki kerpiç malzeme kayıpları (Turğut, 2018).

5. GÜNÜÖREN KÖYÜ GELENEKSEL MİMARİ DOKUSU İÇİN KORUMA ÖNERİLERİ

Günüören köyünde bulunan geleneksel mimari yapıların ve çevreyle oluşturdukları mimari dokunun korunması, yerleşimdeki nüfusun varlığıyla ilişkilidir. Yerleşimde gittikçe azalan bir nüfus hareketi görülse de; sahip olduğu geleneksel mimari doku, ipekböceği yetiştirilmesi ve konumu, köy dışında yaşayan insanlarda yerleşimi gezme isteği uyandırmaktadır. Yerleşimi ziyaret eden ve edebilecek insan potansiyeli finansal kaynak olarak kullanılarak; köyden göç etmiş kesimin dikkati tekrar yerleşime çekilip, köye dönme isteği uyandırılmalı; üretimin, sosyal ve ekonomik hayatın sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

5.1 Kuramsal Öneriler

Yasal ve yönetsel öneriler

Endüstri Devrimi'nden sonra başlayan kırsal alandaki değerlerin korunması fikri zaman içinde gelişerek, ülkemizde ve dünyada daha duyarlı koruma yaklaşımları halini alsa da; günümüzde hala yeterli seviyede değildir. Ülkemizde kırsal alana ilişkin tanımlamaların kanunda açık bir şekilde yapılmaması kırsal alana özgü sorunların saptanmasını ve dolayısıyla getirilecek çözüm önerilerini zorlaştırmaktadır. Örneğin; Günüören köyünde Eskişehir KVKBK tarafından verilen kararda 4 yapı tescillenmiş ve etrafında korunma alanı sınırları belirlenmiştir (EK 6). Ancak tescil edilmeyen veya korunma alanı sınırları dışında kalıp, yerleşimdeki geleneksel dokunun bir parçası olan geleneksel mimari yapılar hakkında, yalnızca yıkımlarının kurumlarca değerlendirilmesine karar verilmiştir (Şekil 5.1). Bu nedenle kanunda sadece kırsal mimariyi değil, bu mimarinin etrafında oluşan somut ve somut olmayan kültür değerlerini, yapılmayan çevreyi de içine alan bütüncül bir sit tanımı yapılmalıdır.

Şekil 5.1 : (Solda) 101 ada, 192 parselde ve (Sağda) 127 ada, 11-12 parselde tescil edilmeyen ve korunma alanı sınırları dışında olan yapılar (Turğut, 2018).

Günüören köyü, bir yandan içinde yaşayanların göç etmesi, diğer yandan köy sakinlerinin kendi yapılarını onarmak yerine betonarme karkas sistemle yeni binalar inşa etmeyi tercih etmeleri sebebiyle sahip olduğu nitelikleri hızla yitirmektedir (Şekil 5.2). Bu nedenle sit alanı ilan edildikten sonra, alana uygun koruma amaçlı imar planı oluşturulmalıdır.

Şekil 5.2 : (Solda) 128 ada, 3 parselde betonarme döşeme+yığma gaz beton ile ve (Sağda) 101 ada, 181 parselde betonarme karkas sistemle inşa edilmiş yapılar (Turğut, 2018).

Eskişehir Koruma Bölge Kurulu inceleme, tespit, kontrol ve karar alma konusunda Eskişehir, Afyon ve Bilecik'ten sorumludur. Kurulun çalışma alanının, bölgeden şehire indirilmesi ve Bilecik özelinde bir koruma kurulunun faaliyet göstermesi ile azalan çalışma alanı sonucunda, koruma adına daha etkin bir çalışma öngörülmektedir. Ayrıca belediye veya İl Özel İdare'ye bağlı KUDEB'lerin kurulması, koruma adına atılacak önemli adımlardandır.

Sosyal ve ekonomik öneriler

Kırsal yaşamla karşılaştırıldığında kent ve kasaba hayatının daha cazip fırsatlara sahip olması, kırsal yerleşimlerin dışarıya göç vermesine sebep olmaktadır. Üretimin, tarım ve hayvancılığın terk edilmesiyle boş kalan kırsal yerleşimlerin sahip olduğu özgün ve geleneksel mimari doku, zamanla yok olmaya mahkumdur. Bu nedenle öncelikle, köyden dışarı göç engellenmeli ve köye tekrar dönüş için yerleşim çekim merkezi haline getirilmelidir. Tarım ve hayvancılık için devlet tarafından yapılan destek, teşvik ve hibelerden yararlanılmalıdır. Örneğin; İl ve ilçelerde bulunan Tarım ve Orman Bakanlığı Müdürlükleri'ne veya Kozabirlik'e dilekçe ile başvurulduğunda ipekböceği yetiştirmek için ücretsiz tohum dağıtımı sağlanmaktadır. Üretici elde ettiği yaş ipek kozasını ilgili kurumlara teslim ederek, yıl içinde kg başına destekleme ödemesini almaktadır (URL 16, 2019).

Günüören'in korunmasını sağlayacak ve köye tekrar dönüşü cazip hale getirecek ekonomik ve sosyal destek, yerleşimin sahip olduğu potansiyeller kullanılarak turizmle sağlanabilir. 28 Mayıs 2016 tarihinde Osmaneli Belediyesi'nin ev sahipliği yaptığı ve yaklaşık 300 katılımcıyla gerçekleştirilen doğa yürüyüşü Günüören köyünden başlayıp; Balçıkhisar, Belenalan ve Dereyörük köyünden geçerek tamamlanmıştır (URL 17, 2019). Bu ve bunun gibi yerleşimin içinden geçirilecek yürüyüş rotaları yerleşimin canlanmasına yardımcı olacak nitelikte turizm potansiyelidir. Turizm şirketlerinin de dahil olduğu ortaklıklar, yerleşimde yaz-kış turizmin canlı kalmasını ve yerleşimin eski çekiciliğini kazanmasını sağlayabilir. Yerleşime özgü kültürel ,doğal ve üretim değerlerinin bir arada turistlere sunulduğu, alternatif turizm modelleri geliştirilmelidir. Böylece Günüören sakinlerinin tarım ve hayvancılıkla elde ettiği ürünler değerlendirilmeli ve turizm, tarım ve hayvancılığı destekler hale gelmelidir. Yerleşimin Bursa, İstanbul ve Eskişehir gibi şehirlere yakın olması da, günübürlük ve hafta sonu seyahatleri için oldukça uygundur.

Günüören köyü, Güven İslamoğlu'nun hazırlayıp sunduğu "Seyirci Kalmayın" programında, geleneksel-özgün mimari dokusu ve yetiştirilen ipekböcekleri ile basında kendisine yer bulmuştur (URL 18, 2019). Tanıtım ve bilgilendirme amaçlı bu tip basılı ve görsel yayın organları aktif şekilde kullanılabilir.

Yerleşimde göç eden kişilerin, İstanbul'un Tuzla veya Kartal gibi Anadolu yakasındaki ilçelerinde; Bilecik'in Merkez ilçesinde veya Bayırköy'de ikamet ettiği

yapılan görüşmelerden öğrenilmiştir. Köyden göç eden; ancak manevi bağı koparmayan insanlar düğün, bayram, yaz tatili, Hıdırellez şenlikleri gibi zamanlarda köyü ziyaret etmektedirler. Oldukça fazla katılımın görüldüğü Hıdırellez şenliği gibi aktiviteler çoğaltılıp, geniş kitlelere yayılması sağlanabilir. Bu tip aktiviteler Günören köyüyle manevi bağı bulunan insanların ve özellikle gençlerin, yerleşime geri dönmesi için çekici bir güç olarak kullanılabilir.

Turizm, yerleşim sahiplerine yarar sağlamalı; kültürel miraslarını, değerlerini önemsemeleri ve korumaları için, önemli ve etkili bir araç ve motivasyon kaynağı olarak kullanılmalıdır.¹⁰ Yerleşim için turizm planı yapılmalı, yaşanacak olumsuzluklara karşı önlem alınmalı ve yerleşim sakinleri ve turistler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Yerleşimdeki geleneksel konutların sahibi olup köyde ikamet etmeyen veya dönemsel kalan insanlar, yapıların bakım ve onarımlarının maliyetli olması, maliklerin çokluğu ve konutların istedikleri konfor standartlarında olmaması gibi sebeplerle yeni yapı inşa etme ihtiyacı duymuşlardır. Konutlarını sürekli olarak kullanan kişiler ise geleneksel olmayan yapı malzemeleriyle ve faydacı bir yaklaşım ile tadilat yapmışlardır. Korumanın gerçekleştirilebilmesi için maddi olanaklara ihtiyaç vardır. Yerleşimde geliştirilecek koruma çalışmaları ve projeler için, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma (TAÇ) Vakfı, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma (ÇEKÜL) Vakfı, Türkiye Tarihi Evleri Koruma (TÜRKEV) Derneği gibi ulusal ve ülkemizin de üyesi olduğu UNESCO, ICOMOS, ICCROM gibi uluslararası kuruluşlardan teknik ve maddi destek sağlanabilir. Geleneksel yapı sahiplerinin bilinçli ve doğru onarımlar yapabilmeleri için üniversiteler, yerel yönetimler ve uzman gönüllüler eşliğinde eğitim programları düzenlenebilir.

Geleneksel yapı sistemlerinin sürdürülmesi, bu yapıların onarım ve restorasyonları için gereklidir ve bu sürekliliğin sağlanması için, yeni yapı ustaları eğitilerek bilgiler genç kuşaklara aktarılmalıdır.¹¹ Günören köyü ve benzer geleneksel dokunun görüldüğü köylerin devamlılığı için, teknik lise ve ön lisans düzeyinde yapı ustaları yetiştirilmelidir.

¹⁰ Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü (ICOMOS, 1999).

¹¹ Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (ICOMOS, 1999).

5.2 Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri

Özgün niteliklere sahip bir yerleşime getirilen koruma önerilerinin uygulanabilir, dokuya uyum sağlayan ve bütüncül olması önemlidir. Öncelikli olarak, Günüören yerleşimi sit alanı ilan edilmeli ve koruma altına alınmalıdır. Sonrasında, koruma amaçlı imar planı hazırlanarak uygulanacak imar faaliyetlerinin çerçevesi ve standardı belirlenmelidir. Yeni yapı inşasının gerektiği durumlarda, dokunun mevcut yapı-parcel ilişkisi ve topografyayı kullanım şekli göz önünde bulundurulmalıdır; tevhid (birleştirme) ve ifraz (ayırma) gibi yapının parsel ilişkisini bozan uygulamalardan kaçınılmalıdır.

Köydeki ana yolun, asfalt döküm sonrasında yaklaşık 1m civarında yükseldiği, köy sakinleriyle yapılan görüşmelerden ve giriş kapısı iptal edilen yapılardan anlaşılmaktadır. Yükselen yol, özgün kotuna getirilmeli ve bu uygulama sırasında elektrik ve telefon tesisatı gibi silüete zarar veren elemanlar yer altına alınmalıdır. Çöp kutusu, aydınlatma elemanı ve dinlenme bankları gibi silüeti etkileyecek elemanlar dokuya zarar vermeyecek şekilde yerleştirilmeli veya düzenlenmelidir. Olası bir yangın sırasında, itfaiye müdahale edene kadar yangının büyümesini engellemek amacıyla tekerlekli su tankeri temin edilmelidir. Köyü ziyarete gelen taşıtlar için uygun yerlerde otopark çözümlenmeleri yapılmalıdır.

Yerleşimdeki geleneksel dokunun korunması ve sürekliliği, alanın yitirdiği yaşam dinamiğini tekrar ortaya çıkaracak özgün kullanıcılarla mümkündür. Yeni ticaret şekilleri ve etkinliklerle gelen insanlar sayesinde, yapıları ve geleneksel dokuyu korumaya yönelik yapılan müdahaleler daha sürekli hale gelecektir. Ancak turizmi canlandıracak projeler, geleneksel mimari dokuya zarar vermeyecek şekilde geliştirilmeli; kullanıcı ihtiyaçları ve fikirleri dikkate alınmalıdır.

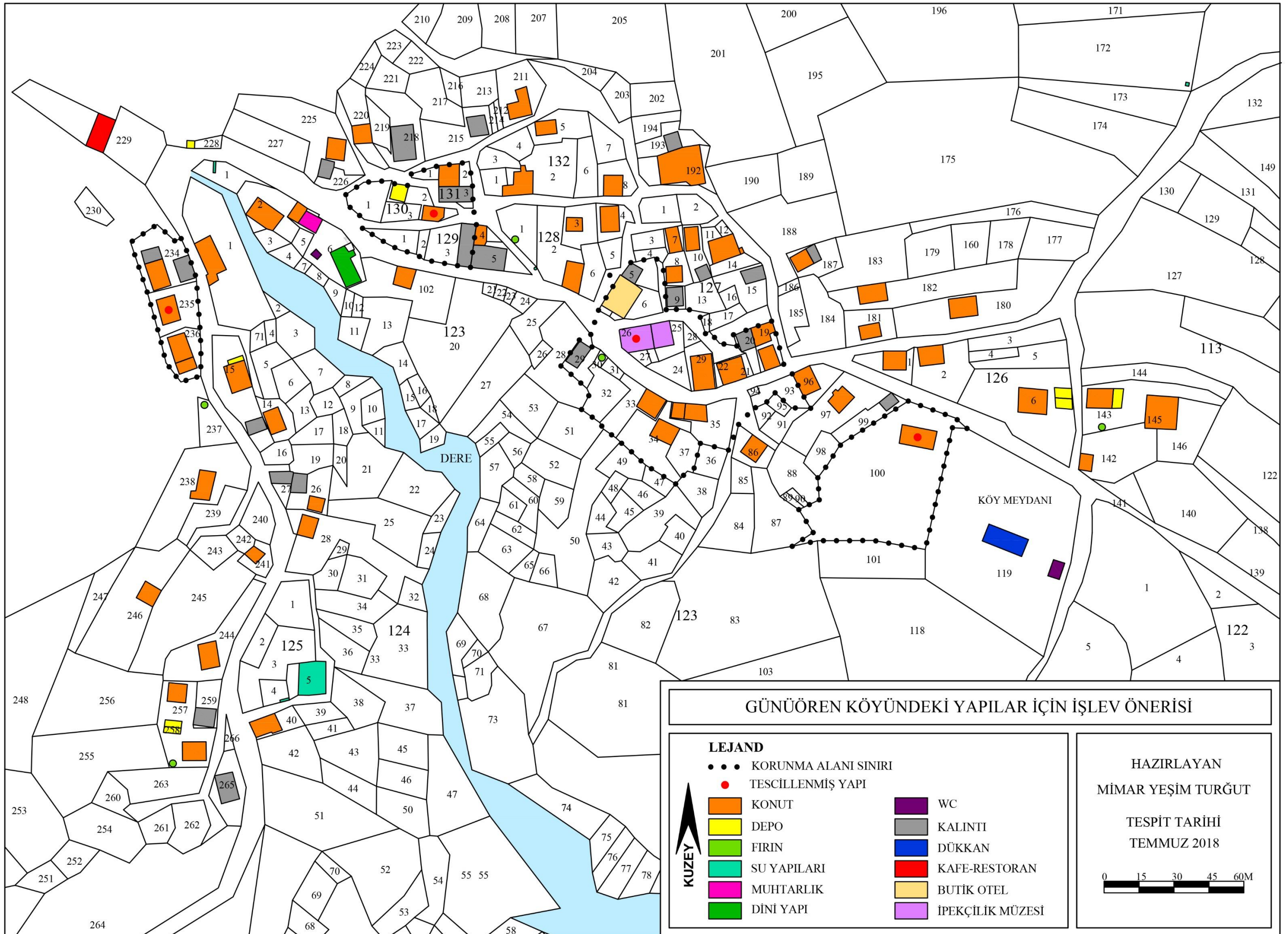
Günüören köyü ilk etapta, doğa yürüyüşlerine ve kültürel gezi rotalarına dahil edilerek canlandırılabilir. Günüören köyünden başlayıp; Balçıkhisar, Belenalan ve Dereyörük köyünden geçerek tamamlanan doğa yürüyüşlerine alternatif yürüyüş parkurları oluşturulabilir; Bayırköy-Günüören köyü-Bayırköy Antik Örenliği-Sarmaşık köyü-Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı-Roma,Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük güzergahına sahip bir kültürel gezi rotası belirlenebilir. Ancak

günümüzde köyü ziyaret eden kişilerin konaklayabileceği veya ihtiyaçlarını karşılayabileceği fonksiyonda yapılar mevcut değildir. Günöören köyü sakinlerinin isteği doğrultusunda, geleneksel konutlar ev-pansiyon olarak kullanılabilir. Bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla uygun olan yapılara pansiyon, kafeterya, dükkan gibi fonksiyonlar verilebilir; ipekböceği yetiştiriciliği ile alakalı bir müze kurulabilir. Yapılar işlevlendirilirken plan ve cephe özelliklerinin korunmasına dikkat edilmelidir. Yerleşimde oluşturulacak bu fonksiyonlar için terk edilmiş ve bakımsız yapılar kullanılabilir¹². Bunun yanında çalışma içerisindeki doku analizlerinde “kalıntı” olarak ifade edilen tamamı yıkılmış yapılar da (ihtiyaç duyulması halinde) bulunan belgeler ışığında, rekonstrüksiyon yapılarak kullanılır hale getirilebilir. 101 ada, 246 parsel; 124 ada, 28 parsel veya 101 ada, 257 parselde bulunan konutlar gibi pek çok konutta yaşayan kimse bulunmamaktadır. Bu konutlar ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden işlevlendirilerek köy sakinlerine finansman olabilir. Örneğin; 127 ada, 25-26 parseldeki yapılara müze işlevi verilebilir. 127 ada, 6 parselde fotoğrafları bulunan ve yıkılmış durumda bulunan yapı, butik otel işlevi verilerek yeniden inşa edilebilir. Günümüzde köy meydanı olarak kullanılan alanın işlevi korunarak kullanılmayan okul yapısı, yöresel ürünlerin satılacağı dükkan olarak işlevlendirilebilir. 101 ada, 129 parseldeki yapı kafe-restoran işlevinde yeniden değerlendirilebilir (Şekil 5.3).

Koruma çalışmalarında temel hedef, sürekli ve kalıcı bir şekilde korumanın sağlanmasıdır¹³. Bunu sağlayan en önemli etken ise bakımdır. Düzenli bakım mimari eserin yıpranmasını en aza indirerek, ortaya çıkan bozulmalara hızla müdahale etmeyi sağlar ve bozulmanın büyümesini engeller (Zakar ve Eyüpgiller, 2015). Geleneksel konutların yaşamını sürdürebilmesi için yapılan ufak çaplı tamirler, sıva-boya düzeltmeleri, üst örtüyü oluşturan malzemelerin yenilenmesi gibi bakımlar yapının mevcut durumunu koruması açısından gereklidir. Bakımın sağlanması ise, yerleşimdeki geleneksel konutlarda sürekli yaşayan insanlarla mümkündür.

¹² Venedik Tüzüğü (Mayıs 1964) - Madde 5: Anıtların korunması, her zaman onların herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.

¹³ Venedik Tüzüğü (Mayıs 1964) - Madde 4: Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Şekil 5.3 : Günören köyündeki yapılar için işlev önerisi (Turğut,2018).

Günüören köyündeki geleneksel yapıların neredeyse hepsi çeşitli nedenlere bağlı olarak bozulmaya uğramıştır. Bu bozulmaları giderebilmek amacıyla, yapılan doku analizlerinden yola çıkılarak sağlamlaştırma (consolidation), yenileme (renovation), bütünleme (reintegration), yeniden kullanım-yeni işleve uyarlama (reuse) ve yeniden yapım (reconstruction) gibi restorasyon müdahaleleri önerilmiştir.

Sağlamlaştırma, konutun taşıyıcı sisteminin, kullanılan malzemelerin ve üzerinde bulunduğu zeminin sağlamlaştırılması olacak şekilde üç şekilde sağlanabilir (Ahunbay, 2011). Malzeme dayanımının düşük olduğu, sağlamlaştırmanın mümkün olmadığı durumlarda ise işlevini yerine getiremeyen elemanlar dokuyla ve yapıyla uyumlu yeni malzemelerle yenileme uygulamasını gerçekleştirmek üzere değiştirilir (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 : (Solda) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 123 ada, 100 parseldeki konutta sağlamlaştırma veya yenileme yapılması öngörülen duvarlar (Turğut, 2018).

Bütünleme, bir kısmı hasar görmüş veya yok olmuş yapı bölümlerinin; estetik kaygılar, işlevsel kaygılar veya taşıyıcı sistem bütünlüğünün korunmaması gibi sebeplerle, çağdaş veya geleneksel malzemeler kullanılarak ilk inşa edildiği haldeki bütünlüğüne kavuşturulmasıdır (Şekil 5.5).

Şekil 5.5 : 101 ada, 192 parselde bütünleme yapılması öngörülen yapının ön ve arka cephesinden görünümü (Turğut, 2018).

Yeniden kullanım-yeni işleve uyarlama değişen yaşam şekilleri ve buna bağlı talepleri yapıların karşılamaması sonucunda, yapıların özgün işlevi yerine farklı bir fonksiyonla tekrar kullanıma kazandırılmasıdır. Günören köyünde kullanıcısı olmayan yapılara, yeni işleve uyarlanabilir yapılar olarak öneri getirilmiştir (Şekil 5.6).

Şekil 5.6 : (Solda) 101 ada, 246 parsel, (Ortada) 124 ada, 28 parsel ve (Sağda) 101 ada, 257 parselde yeni işlev verilebilecek yapılar (Turğut, 2018).

Yeniden yapım, tamamen yıkılmış veya çok harap durumda olan yapıların elde edilen belgeler ışığında tekrar inşa edilmesidir. Tarihi değeri bulunmayan yeniden yapım uygulamaları, belli gerekçelerle kabul edilebilen bir uygulama biçimidir. Çevre bütünlüğünün korunması ve kültürel kimliğin yaşatılması kaygıları bu uygulamaları kabul edilebilir hale getirmektedir (Ahunbay, 2011). Günören köyünün geleneksel mimari dokusu çeşitli sebeplerle gün geçtikçe daha da

ytirilmektedir. Yerleşimde yeniden yapımın kabul edilmesini sağlayacak gerekçeler aşağıda sunulmuştur:

- Yeniden yapım, geleneksel mimari dokusunu hızla kaybeden Günüören köyünde; dokunun bütünlüğünü korumak ve geleneksel malzeme ve yapım sistemlerinin sürekliliği açısından yararlı olacaktır.
- Yerleşimde yapı maliklerinin fazlalığı, ahşap yapıların onarım maliyetlerinin yüksek olması gibi sebepler insanların kendilerine yetecek, betonarme karkas sistemle yapı inşa etmelerine sebep olmaktadır. Örneğin; 127 ada, 6 parsel yıkıldıktan sonra yapı maliklerinden biri olan Nuri Dülger, köyün girişinde yeni bir yapı inşa etmeyi tercih etmiştir. Bunun yerine geleneksel dokunun sürekliliğini sağlayacak yeniden yapım önerileri getirilebilir.
- Yerleşimi ziyarete gelen kişilerin barınma, yeme-içme, alışveriş yapma gibi ihtiyaçlarını karşılayacak yapılar mevcut değildir. Gerçekleştirilecek turizm projeleriyle bu tür hizmet yapılarına daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Bu tip fonksiyonlara hizmet edecek yapılar, mimari dokunun sürekliliğini sağlayacak şekilde yeniden yapım ile sağlanabilir.
- Yeniden yapım için önerilen yapılar, Osmaneli TKGM'den alınan kadastral harita üzerinde yapı olarak işaretlenip, yerleşimde bulunmayan yapılardır. Bu yapıların zemin kat duvar kalıntıları yerleşimde (dikkatli bir gözle incelenerek) tespit edilmiştir (Şekil 5.7).

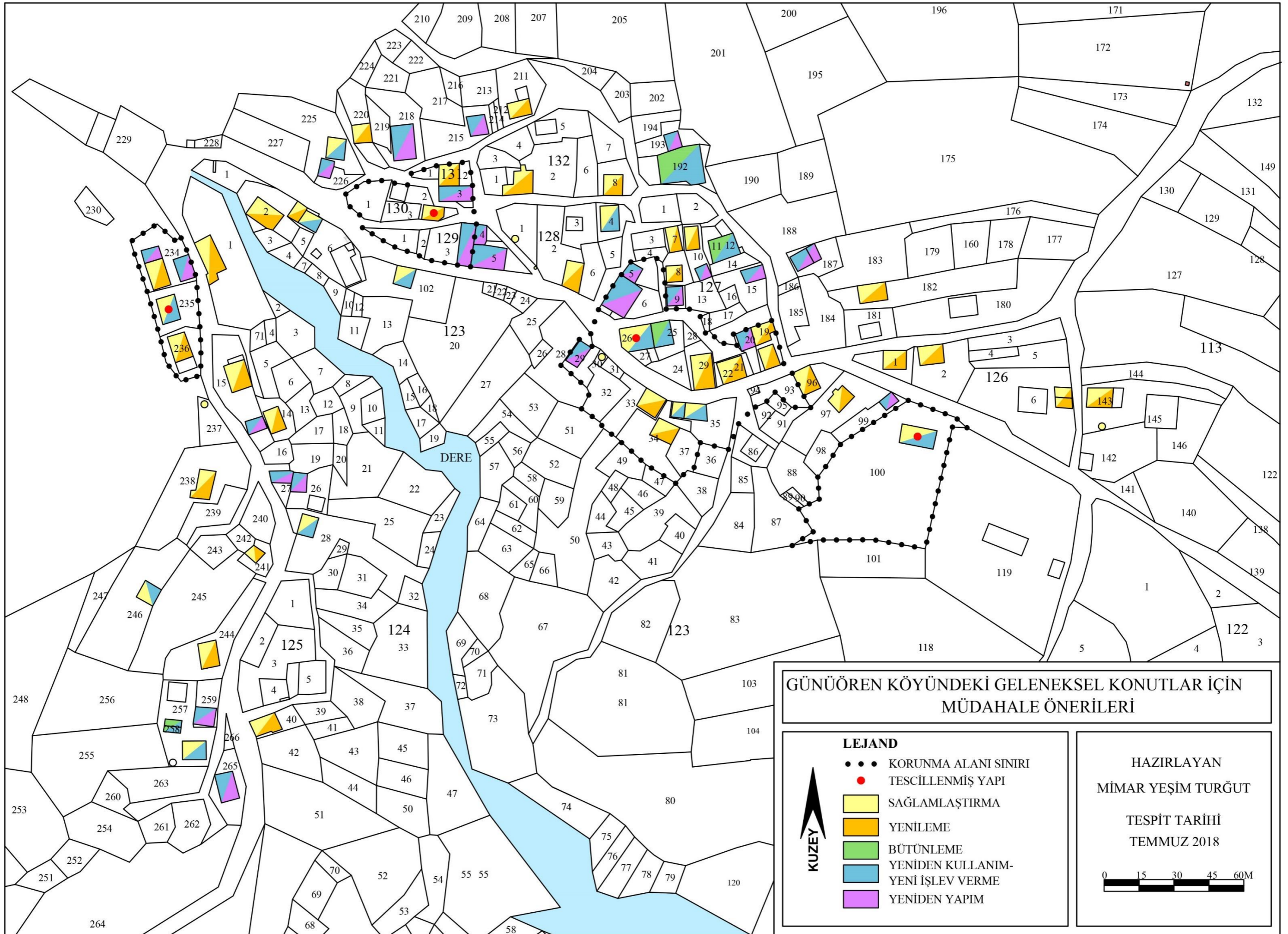
Şekil 5.7 : (Solda) 123 ada, 29 parsel ve (Sağda) 101 ada, 215 parselde kalıntıları bulunan yapılar (Turğut, 2018).

- Yeniden yapıma önerilen yapıların bir kısmına ait eski fotoğraflar, köy sakinlerinden Ömer Üçler'in arşivinden tespit edilebilmiştir (Ek D). Yeniden

yapım söz konusu olduğunda, diğer köy sakinlerinin sahip oldukları fotoğraf gibi belgeleri incelemek yararlı olacaktır.

Günüören köyünde yeniden inşa edilebilecek yapıları ve diğer restorasyon müdahale önerilerini içeren analiz aşağıda sunulmuştur (şekil 5.8).

Şekil 5.8 : Güntüören köyünde bulunan geleneksel konutlara yönelik restorasyon müdahale önerilerini içeren analiz (Turğut,2018).

5.3 Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri

Günüören köyünde çeşitli sebeplerle biçimsel ve yapısal bozulmalara uğrayan geleneksel konutlara; sahip oldukları değer, potansiyel ve sorunlar değerlendirilerek müdahalede bulunulmalıdır. Koruma önerileri, geleneksel dokunun bütünlüğünü korumalı, sürdürülebilir olmasını sağlamalı, geleneksel konutların plan ve cephe kurgusu, yapım sistemi ve malzeme özelliklerini korumalı, köy sakinlerinin ihtiyaçlarına çözüm üretmelidir.

Geleneksel konutların yaşatılması, içinde yaşayan insanların varlığıyla mümkündür. Bu nedenle öncelikle çeşitli projelerle köy cazibe merkezi haline getirilmeli, köyün asıl sahiplerinin köye dönmesi sağlanmalıdır. Geleneksel konutların, T.C. Kültür Bakanlığı, KVTVKYK'nın 660 sayılı ilke kararı (Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları) doğrultusunda bakım ve onarımları yapılmalıdır. Belediye veya İl Özel İdaresi'ne bağlı kurulacak olan KUDEB'in teknik ve uzman kadrosu, geleneksel konut sahiplerine bakım ve onarım konusunda yardımcı olmalıdır.

5.3.1 Biçimsel öneriler

Plan düzenine yönelik öneriler

Yaşam koşullarının değişmesi sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçları giderebilmek için yapılan müdahaleler, beraberinde yapıların plan düzeninde pek çok bozulmaya sebep olmaktadır. Geleneksel yaşama, kalabalık ailelere ve üretime uygun olarak inşa edilen geleneksel konutlar; modern hayatın ihtiyaçlarına ve konfor koşullarına cevap veremez hale gelmiştir. Yaşanan bu çatışma, konutlara yeni bir mekan eklenmesine, konutlarda mevcut mekanın özgün işlevi dışında kullanılmasına veya büyük mekanların bölünmesine sebep olmuştur.

Köy sakinlerinin karşılaştığı en önemli sorun mutfak, banyo ve tuvalet gibi ıslak hacimlerin yetersizliği ve yokluğudur. Tanımlanmış bir mutfak mekanı bulunmadığı için çoğu yapıda kullanılmayan bir oda, mutfak olarak işlevlendirilmiştir. Yıkınma ihtiyacı bazı konutlarda gusülhanede giderilmektedir. Çoğu konutta, geleneksel malzemelerle konuta ek yapılarak tuvalet ve banyo ihtiyacı giderilmiştir. Bu ekler korunmalı, tesisatı ve donatıları yenilenerek kullanılmalıdır.

Yeniden işlev verilecek konutlarda, öncelikli olarak mevcut hacimler kullanılmalıdır. İhtiyaç halinde eklenen yeni hacimler konutun özgünlüğüne zarar vermemeli, kaldırılmak istendiğinde iz bırakmadan konuttan ayrışabilmelidir. Yeni işlevin ihtiyacına hizmet edecek servis mekanları, zemin katta bulunan depo ve ahırların dönüştürülmesiyle kullanılabilir. Örneğin; 101 ada, 257 parselde bulunan geleneksel konutun sakinleri, konutun yanına inşa ettikleri betonarme karkas tek katlı yapıda kalmaktadır. Özgün işlevini yitirmiş, kullanılmayan ve atıl durumda olan konut için pansiyon işlevi öngörülmüştür. Konutun zemin katı servis mekanlarına ayrılmış, birinci ve ikinci katında ikişer oda planlanmıştır. Giriş kapısının önündeki alanın yemek salonunun devamı niteliğinde, açık havada misafirlere hizmet veren bir alana dönüşmesi öngörülmüştür. Birinci katta bulunan mevcut ıslak hacim eki üst katta devam ettirilmiştir. Islak hacmi bulunmayan diğer odaların bu ihtiyaçları, oda içerisine hacim eklenmesiyle sağlanmıştır. Eklenen hacimler cephe düzenini bozmayacak ve yeni inşa edilen duvar kalınlığı, özgün duvar kalınlığından farklı olacak şekilde düzenlenmiştir (Şekil 5.9). Bunun yanı sıra kompakt tip banyolar odalara yerleştirilebilir. Sofaya açılan ortak bir tuvalet mekanının yeterli görülmesi halinde ise, her odaya ıslak hacim yerleştirmemek alternatif bir öneridir.

Cephe düzenine yönelik öneriler

Geleneksel konutlarda mekanların işlev değiştirmesi veya plan düzeninde yapılan değişiklikler cephe düzenini de etkilemektedir. İşlev ve mekan değişimi sonucunda açılan kapı ve pencere boşlukları, yapının genel cephe düzenine uygun boyut ve biçimlerde olmalıdır. Kullanıcı müdahalesiyle boyut ve biçimi genel cephe düzenine aykırı olan mevcut boşluklarda, uygun değişiklikler yapılmalıdır. Yapıya eklenen ve cephede değişikliğe sebep olan birimler, mevcut yapının kütle etkisini bozmayacak şekilde ve uyumlu malzemeler seçilerek inşa edilmelidir.

Konutlarda cephe görünümünü etkileyecek bütünleme, sağlamlaştırma ve yenileme çalışmaları yapıldığı dönemin teknolojisine uygun, çağdaş ve mevcut dokuya uyum sağlayan malzemeler seçilerek yapılmalıdır. Konutların dökülen sıvaları ve kerpiç dolgu malzemeleri yenilenmelidir.

101 ADA, 257 PARSELDE YENİ İŞLEV (PANSİYON) VERİLEN KONUT İÇİN PLAN DÜZENİ ÖNERİSİ

Şekil 5.9 : 101 ada, 257 parselde yeni işlev (pansiyon) verilen konut için plan düzeni önerisi (Turgut,2018).

5.3.2 Yapısal öneriler

Yerleşimdeki yapıların yapım sistemi ve malzeme bozulmalarının önlenmesine yönelik en etkili yöntem, düzenli bakım ve onarımlarının¹⁴ sağlanmasıdır. Yapılar bozulma sürecine girmeden, önleyici koruma kapsamında korunup, yapılara ilk aşamada doğrudan müdahalede bulunulmamalıdır. Önleyici koruma herhangi bir restorasyon müdahalesinde bulunmadan, yapının maruz kaldığı ortam şartlarını değiştirerek bozulmanın azaltılması veya yavaşlatılmasıdır (Zakar ve Eyüpgiller, 2015). Bozulma sürecine giren yapılarda bozulmanın nedenleri ve yapıda meydana getirdiği sorunun tespit ve analizi ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmalıdır. Mevcut durumun ifade edildiği rölövenin ve restitüsyon projesinin ışığında müdahale önerilerine karar verilmelidir.

Bozulmaya uğramış yapıların onarımlarında; sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden yapma, temizleme ve taşıma teknikleri kullanılmaktadır (Ahunbay, 2011). Sağlamlaştırma tekniği, yapının özgün malzemeleriyle daha uzun ayakta kalmasını sağlar. Bozulmanın ileri seviyede olduğu durumlarda bütünleme veya malzeme yenileme gibi teknikler uygulanabilir.

Taşıyıcılığını yitirmiş ve bozulmaya uğramış ahşap elemanların çürüyen kısımları kesilip yeni malzeme ile parça değişimi yapılarak sağlamlaştırılmaktadır. Kullanılan malzeme mümkünse aynı ahşaptan; mümkün değilse benzer niteliklere sahip ahşaptan yeniden üretilip, uygun birleşim detayıyla birleştirilmelidir. Mantar ve böceklenmelere karşı, daldırma yöntemiyle veya fırça ile sürerek emprenye edilmiş ahşap malzemeler kullanılmalıdır. Ahşabın açık hava şartlarından etkilenmesini en aza indirecek parafin, hidrokarbon reçineleri, bezir yağı gibi geçmişte kullanılan ve hidrofobik boya, vernik gibi kimyasallar; ahşabın üzerinde mumsu su itici bir yüzey oluşturup, çatlak ve yarıkların oluşumunu engellerken; ahşabı güneş ışığına karşı da korurlar. Ahşap malzemelerin yangına karşı dayanımları amonyum sülfat/amonyum fosfat karışımı olan tuzların emprenye yöntemiyle ahşaba emdirilmesiyle arttırılır. Ayrıca ateşle karşılaştığında köpük veya camsı bir film tabakası oluşturan yüzey

¹⁴ ICOMOS- Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeler (2003)- Madde 3.2 :En iyi tedavi koruyucu bakımdır.

kaplamaları da, yangına karşı ahşabı korumaya yardımcı olmaktadır (Zakar ve Eyüpgiller, 2015).

Ahşap yapım sistemine sahip döşemelerin taşıma kapasitesini arttırmak için yapılan müdahalelerde, bağlantıları güçlendirmek amacıyla metal kenet ve plaka, epoksi reçineli yapıştırıcılarla bulonlar; yanal güçlere karşı dayanımın artmasını sağlayan metal gergiler, FRP (fiber reinforced polymer-güçlendirilmiş lifli polimer) bantlar kullanılıp, kesit artırma gibi işlemler gerçekleştirilebilmektedir (Zakar ve Eyüpgiller, 2015).

Yapıda bozulmaya sebep olan suyun kaynağı tespit edilmelidir. Zeminden su yükselmesi tespit edilmesi halinde, yapıyı saracak şekilde drenaj yapılması gerekmektedir. Çatıdan gelebilecek suyu önlemek için; baca-çatı, dere-çatı birleşimleri kontrol edilmeli, üst örtü kaplaması gerektiğinde onarılmalı ve düzenli bakım yapılmalıdır (Çobancaoğlu, 1998).

Yapıların onarımları sırasında, özellikle dış duvarlar ve çatıda ısı ve su yalıtım malzemeleri kullanılmalıdır. Kerpiç dış etkenlerden kolay etkilenen ve sürekli bakım isteyen bir malzemedir. Bu nedenle ahşap karkas sistem arasında kullanılan, bozulmuş veya dayanımını yitirmiş kerpiç bloklar yeniden imal edilerek yenilenmelidir. Yapıların cephesindeki sıva ve badananın düzenli bakımı yapılmalıdır. Yeniden inşa edilmesine karar verilen yapılarda dokuyla uyumlu; ancak geleneksel badana renginden farklı badana renkleri düzenlenebilir. Sıva ve harç gibi malzemeler yenilenirken mevcut karışımların bileşenleri tespit edilerek, uygun bileşenlere sahip malzemeler kullanılmalıdır.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Günüören köyü, dört bölgenin (Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgesi) kesişiminde bulunan Bilecik ilinin, Osmaneli ilçesine bağlıdır. Önemli yolların geçiş güzergahına ve büyük şehirlere yakınlığı, köyü ilk çağdan itibaren yerleşim yeri olarak tercih etme sebebi olmuştur. Tarım ve hayvancılığın yanında ipekböceği yetiştiriciliğinin, köyün ekonomik faaliyetleri arasında önemli bir yeri vardır. Osmaneli ilçesinde ipekböceği yetiştiriciliğine devam eden tek köy, Günüören köyüdür. Ancak nüfusun giderek azalması, ipekböceği yetiştiriciliğinin de terk edilmesine sebep olmuştur. Köyün nüfusu 1955 yılında 457 kişi iken; 2017 yılında bu sayı yaklaşık 6/7 oranında azalarak 35 kişiye düşmüştür. Aynı şekilde 2018 yılında ipekböceği yetiştiren hane sayısı da 2'ye düşmüştür.

Köye yaklaşık 4 km mesafede ören yerleri ve Günüören köyüyle benzer geleneksel mimari dokuya sahip yerleşimler bulunmaktadır. Bayırköy ve Bayırköy Antik Örenliği, Sarmaşık köyü ve Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı, Beyce-Sarmaşık-Cumalı-Çukurören köylerinin sınırlarında bulunan Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük, bölgenin köklü bir geçmişi olduğunu ortaya koymaktadır.

Günüören köyü, kurulduğu arazinin topografik özelliklerine uyum sağlayan bir yamaç yerleşimidir. Yerleşimde geleneksel mimari dokuyu konutlar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra betonarme karkas sistemle inşa edilmiş cami, köy meydanı olarak kullanılan geniş düzlük alan, meyve ağaçları ve özellikle neredeyse her evin önünde bulunan dut ağaçları, köy mezarlığı, depo yapıları ve fırınlar yerleşimi oluşturan öğelerdir.

Günüören köyü için doku analizleri yapılırken, Osmaneli TKGM'den alınmış olan kadastral haritadan, edinilen eski fotoğraflardan ve arazide tespit edilen yapı izlerinden yararlanılarak; her doku analizinde “kalıntı” olarak ifade edilen bir lejant oluşturulmuştur. Doku bütünlüğünün ve yoğunluğunun kavranması amacıyla oluşturulan bu lejanda dahil olan yapılar, harap yapılardan daha ileri seviyede bozulmaya uğramıştır. Yerleşimde bu nitelikteki yapılar %22'lik bir orana sahiptir ve

her analizde (fiziksel özgünlük analizi hariç) sabittir. Yapılan tespitlerde yerleşimdeki yapıların %56'sının işlevi konuttur (%35'inde ipekböceği beslenmektedir). Yapım sistemi analizi incelendiğinde en büyük oran %48 ile yığma duvar üzerine kerpiç dolgulu ahşap karkas sistemle inşa edilmiş yapılara aittir. Betonarme karkas sistemle inşa edilmiş yapıların oranı %14, betonarme döşeme+yığma malzemelerle inşa edilen yapıların oranı ise %7'dir. Bu iki analizden hareketle betonarme karkas ve betonarme döşeme+yığma malzeme ile inşa edilmiş yapılar dışındaki bütün geleneksel konutlarda ipekböceği yetiştiriciliği yapıldığı anlaşılmaktadır. Yerleşimdeki yapıların sağlamlık durumu orta seviyededir. İyi durumda olan yapıların ise betonarme karkas sisteme dahil olduğu gözlenmiştir. Yapıları sürekli kullananların oranı yerleşimde %22'dir. Yapıların %27'sinin kullanılmaması, %29'unun ise dönemsel kullanılması yapıların bozulup, geleneksel dokunun yitirilmesine sebep olmaktadır. Yerleşimde fiziksel özgünlük analizine betonarme karkas yapılar dahil edilmemiştir. Tespitler sonucunda yapıların fiziksel özgünlüğünün %35 oranında iyi, %33 oranında orta, %4 oranında kötü olduğu belirlenmiştir. Yapılan analiz çalışmalarında 106 adet yapının 58 tanesi (%55) korunması gerekli yapı durumundadır. Bu yapıların 4 tanesi Eskişehir KVKBK tarafından tescil edilmiştir ve çevresinde korunma alanı sınırı belirlenmiştir.

Günüören köyündeki geleneksel konutlar yol ve manzara ile çeşitli ilişkiler kurarak ve topografyayı kullanarak; bodrum olmayacak şekilde araziye yerleşmiştir. 19.yüzyıl ortası-20. yüzyıl sonu arasında inşa edilen konutlar ayrıklı nizamdır. Ancak yerleşimde, erken dönemde inşa edilmiş yapının yanına, geç dönemde bitişik şekilde yapı inşa edildiği de görülmüştür.

Geleneksel konutların zemin katlarında taşlık, dam, arabalık, samanlık, dut yapraklarının depolandığı depo mekanları bulunmaktadır. Geleneksel konutlarda 1 yapının ara kata sahip olduğu gözlenmiştir. Diğer konutlarda tam bir kat halini alan orta katlardan bahsetmek mümkündür. Geniş sofaya sahip üst katlarda ise, neredeyse konutların tamamında çatı strüktürünün açık olduğu gözlemlenmiştir.

Günüören köyünde plan tipolojisi yapılırken konutların üst katları esas alınmıştır. Oda-sofa ilişkisi ışığında konutların tamamında kapalı dış sofalı plan tipi tespit edilmiştir.

Yerleşimde tespiti yapılan konutlarda odalar; ocak, gusülhane, yüklük, dolap, sergen, sedir, askılık gibi elemanlara sahiptir ve “Türk Evi” nde görüldüğü gibi çok amaçlı kullanılmaktadır. Konutların cephesine ek olarak inşa edilen hela fonksiyonu, geleneksel yapım tekniği ve malzemelerle payanda ve dikmelerle desteklenerek inşa edilmiştir.

Konutların cephe düzenini dış duvarlar, çıkma-pahlı köşe çıkma ve payandalar, pencereler, kapılar ve çatı-saçaklar etkilemektedir. Günöören köyünde bulunan iki ve üç katlı yapılar, çıkma bulundurmasına ve bulunan çıkmaların açık veya kapalı (paralel çıkma veya testere çıkma) oluşlarına göre sınıflandırılmıştır. Yapıların cephelerinin sıvalı ve sıvasız oluşlarından, içinde yaşayan insanın olup olmadığı da anlaşılabilir.

Geleneksel konutlar inşa edilirken, yerleşimin çevresinden kolay temin edilebilen taş, kerpiç ve ahşap malzemeler kullanılmıştır. Zemin kat, taş ve kerpiç malzemeyle yığma yapım tekniğiyle; üstündeki katlar ise, ahşap karkas sistemle ve araları kerpiç doldurularak inşa edilmiştir.

Günöören köyündeki geleneksel mimari doku; doğal, insan kaynaklı, sosyo-ekonomik ve yasal-yönetimsel nedenler yüzünden bozulmaya uğramaktadır. Bunlar arasında, yapıların terk edilip bakımsız bırakılması en büyük bozulma sebebidir. Özellikle 1960’lı yıllardan sonra, Bilecik’te kır nüfusunda azalma görülmeye başlamıştır. Kırsal hayatın kent hayatına göre zorluklarının olması, kent hayatındaki olanakların fazlalığı, değişen sosyo-ekonomik değerlere kırsal hayatın ve konutların cevap verememesi kentlere göçü tetiklemiştir. Bu nedenle köyde daimi ikamet eden kişi sayısı oldukça azdır ve çoğunluğu yaşlılar oluşturmaktadır.

Geleneksel doku yalnızca nitelikli yapıların bozulmasıyla değil; yeni inşa edilen yapılarla da bozulmaya uğramaktadır. Geleneksel konutların yanına veya yıkıldıktan sonra bulunduğu yere betonarme karkas sistemle inşa edilen yapılar, geleneksel dokuya zarar vermektedir. Yapı sahipleri, konutların bakım ve onarım masraflarının yüksek olması ve konutların istedikleri konfor koşullarını yerine getirmemesi gibi sebeplerle, mevcut geleneksel yapıyı yıkıp, modern malzemelerle ve dokuyla uyumsuz yeni yapı inşa etmektedir.

Geleneksel konutların plan düzeninde, mevcut mekanların bölünmesiyle veya konuta yeni hacimler eklenmesiyle bozulmalar meydana gelmektedir. Ocak, gusülhane gibi

elemanların işlevini yerine getirmemesi yüzünden yıkılması da plan düzeninde görülen bozulmalardandır. Cephe düzeninde kapı, pencere boşluklarının oranlarında ve malzemelerinde yapılan değişiklikler; bu boşlukların kapatılması veya yeni kapı ve pencere boşluklarının açılması cepheye etki eden bozulma türleridir.

Günüören köyündeki geleneksel dokunun korunması, yerleşimde yaşayan insan varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Yerleşimin sahip olduğu potansiyeller çekici bir güç olarak kullanılmalı ve köy asıl sahipleriyle yaşatılmalıdır. Bunu gerçekleştirebilmek amacıyla ilk etapta turizm çekici bir güç ve finansman kaynağı olarak kullanılabilir. Tarım ve hayvancılığın desteklenmesi, üretimin de sürdürülebilir hale getirilmesi gerekmektedir. Köy sakinleri için, yapıların özgün karakteri korunarak, konutlarda modern hayatın gerektirdiği konfor koşulları sağlanmalıdır. Üretilecek projelerle ekonomik refah düzeyi yükseltilmeli, kırsal alandaki hayat çekici kılınmalı, yöre halkının yerleşimine sahip çıkması sağlanmalıdır. Gerçekleştirilecek projeler sonucunda doğacak ihtiyaçlar için, köy sakinlerinin talebi doğrultusunda, konutlar ev pansiyonculuğuna açılmalıdır. Boş yapılar yeniden işlevlendirilmeli, ihtiyaç halinde belgeleri bulunan kalıntı haldeki yapılar restorasyon ilkeleri ışığında yeniden inşa edilmelidir. Kırsal sit olarak belirlenecek yerleşimde, geleneksel dokuya zarar veren bilinçsiz müdahaleler engellenmeli, yapılaşma şartları belirlenmelidir. Geleneksel dokuda gerçekleştirilmeye çalışılan fiziki sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlikle ve üretimle desteklenmeli ve kırsal yerleşimin kalkınması için model oluşturulmalıdır.

Bu çalışmada, Günüören köyünün fiziki ve tarihi gelişimi ışığında, sahip olduğu geleneksel mimari dokusunun özellikleri ve koruma sorunları ortaya koyulurken; sosyo-ekonomik ve fiziki sürdürülebilirliğin sağlanması için öneriler geliştirilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, korumanın basamaklarından biri olan belgeleme çalışmasını yerine getirmiş ve yeni üretilecek proje ve koruma müdahalelerine yardımcı olacak önerileri sunmuştur.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.** (2011). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Akkayan, T.** (1990). *Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Akozan, F.** (1977). *Türkiye’de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar*. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını.
- Alptekin, Ü.** (2002). *İpekböcekçiliği ve sivil mimari yapılanmaya etkileri*. (Yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arı, K.** (2010). *Büyük Mübadele: Türkiye’ye Zorunlu Göç: 1923-1925*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Başkaya, Z.** (2012). *Osmaneli ilçesinin beşeri ve ekonomik coğrafyası*. (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nden alınmıştır (Tez No:326863).
- Başkaya, Z.** (2013). Gelişimi ve Dağılışı Bakımından Türkiye İpekböcekçiliğinde Bilecik İlinin Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 30, 257-286. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/27026> adresinden alınmıştır, erişim tarihi 4.11.2018.
- Battalgazi Pamir, A.** (2004). *Konut tipolojisi ve iç mekan kullanımında ekonomik ve sosyal yaşam değişimlerinin rolü ve ipekçiliğin etkileri, Osmanli (Eski Lefke) kasabası örneği*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nden alınmıştır (Tez No:152296).

Bildiri Özeti

- Coruk, Ö., Çatalbaş, A., Karakaş, A., Selim,H. ve Taş, Ö. (2018, 23-27 Nisan). *Osmaneli (Bilecik) Lefke Yapı Taşının Jeolojik ve Jeomekanik Özelliklerinin Değerlendirilmesi*.71. Türkiye Jeoloji Kurultayı’nda sunulmuş bildiri özeti. https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/d6eae577ca4d61f_ek.pdf. Erişim tarihi: 23.02.2019

Bilecik İl Yıllığı. 1967, 1973.

Bilecik Kültür Envanteri. (2006). T.C. Bilecik Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Binan, C. (2001). Türkiye’de Anıtsal Mimari Mirasın Restorasyonu ve Özgünlüğünün Korunması İle İlgili Riskler. *Taç Vakfı’nın 25 Yılı: Türkiye’de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras*, 109-114.

Binan, D. (2013). Türkiye’de Çok Katmanlı Yerleşimlerde Tanımlama-Koruma Yaklaşımı ve Öneriler: Bergama Örneği. *Tasarım+Kuram*

Dergisi,16,1-26.

<http://tasarimkuram.msgsu.edu.tr/index.php/tasarimkuram/article/view/277/239> adresinden alınmıştır, erişim tarihi 17.12.2018.

- Binan, M.** (1990). *Ahşap Çatılar*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Bulut, Ü. ve Toydemir, N.** (2006). *Çatılar*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Büken, B.** (2003). *İznik Gölü Çevresindeki Yerleşimlerin İncelenmesi ve Yeni Sölöz Geleneksel Yerleşim Dokusunun Korunması Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez No:131286).
- Büyükgüngördü, Z.** (1965). *Bilecik vilayeti köy, sokak, mahalle ve mevki isimleri toponymie'si*. (Bitirme tezi). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- Çelebi, M. R.** (2014). *Anadolu Kerpiç Mimarlığı*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Çobancaoğlu, T.** (1998). *Türkiye'de Ahşap Ev'in Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri*. (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez No:78407).
- Çolak, M.** (2002). Cumhuriyet Dönemi'nde Muğla'da İpekböcekçiliği ve İpekli Dokumacılık (1923-1970). *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/217179> adresinden alınmıştır, erişim tarihi 20.10.2018.
- Dalsar, F.** (1960). *Türk Sanayi ve Ticaret Tarihinde Bursa'da İpekçilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları'ndan No:856, İktisat Fakültesi No:116.
- Durukan, İ.** (2004). *Türkiye'de Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Sonrası Kültür Mirası Korumasının Gelişimi ve Uygulama Sorunları*. (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez No:175810).
- Ener, S.** (2001). Kültürel Mirasın Korunmasında Genel Yaklaşım ve Yerel Yönetimler. *Taç Vakfı'nın 25 Yılı: Türkiye'de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras*, 169-173.
- Erder, C.** (1975). *Tarihi Çevre Bilinci*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını.
- Eres, Z.** (2013). Türkiye'de Geleneksel Kırsal Mimarinin Korunması: Tarihsel Süreç, Yasal Boyut. *Prof. Dr. Nur Akın'a Armağan- Mimari ve Kentsel Koruma*, 457-469.
https://www.academia.edu/12415348/T%C3%BCrkiyede_Geleneksel_K%C4%B1rsal_Mimarinin_Korunmas%C4%B1_Tarihsel_S%C3%BCre%C3%A7_Yasal_Boyut adresinden alınmıştır, erişim tarihi 15.03.2019.
- Evliya Çelebi.** (1970). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* (Zuhuri Danışman, Çev.). İstanbul: Zuhuri Danışman Yayınevi.

- Diri, A.** (1995). *Osmaneli yerleşiminin geleneksel dokusu üzerine bir araştırma.* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez No:45100).
- Efe, T.** (1991). 1990 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüze Araştırmaları. *T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Müdürlüğü IX. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Çanakkale.
http://www.kulturvarliklari.gov.tr/sempozyum_pdf/arastirmalar/09_arastirma.pdf adresinden alınmıştır, erişim tarihi 13.11.2018
- Eldem, S. H.** (1954). *Türk Evi Plan Tipleri*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Eminağaoğlu, Z.** (2004). *Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu- İlgili Politikalar ve Değerlendirmeler.* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden alınmıştır (Tez No:156167).
- Erdoğan, M., A.** (1990). Ertuğrul Gazi'nin Bilecik'teki Vakıfları. *Vakıflar Dergisi*, 21, 81-113. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/202991> adresinden alınmıştır. erişim tarihi 09.10.2018
- French, D.** (1981). *Roman Roads and Milestones of Asia Minor: Küçük Asya'daki Roma Yolları ve Mil Taşları*. Oxford, England: B.A.R.
- Günay, R.** (1999). *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Günay, R.** (2002). *Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Çözüm Yolları*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Hasol, D.** (2010). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- İpek, N.** (1999). *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kafescioğlu, R.** (1955). *Kuzey- Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı atölyesi.
- Kökteni, İ. K.** (1951). Kuzeybatı Anadolu'nun Tarih Öncesi Hakkında Yeni Gözlemler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 3, 201-214.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1005/12196.pdf> adresinden alınmıştır, erişim tarihi 04.10.2018
- Kömürcüoğlu, E. A.** (1962). *Yapı Malzemesi Olarak Kerpiç ve Kerpiç İnşaat Sistemleri*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Kuban, D.** (1995). *Türk Hayat'lı Evi*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş.** (1995). *Anadolu Mirasında Türk Evleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sevin, V.** (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sezgin, H.** (1981). Anadolu Türk Vernaküler Mimarisinin Yayılma ve Etki Alanları. *Akademi-Mimarlık ve Sanat Dergisi*, 10, 27-30.

Özkan, Z. (1967). *Osmaneli (lefke) ilçesinin monoğrafyası* (Bitirme tezi). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Türkiye’de İpek ve İpekli Mensucat Sanayii. (1958). Ankara: Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği.

Türközü, M. (1967). *Bilecik vilayeti yer adları.* (Bitirme tezi). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Umar, B. (1993). *Bithynia.* Ak Yayınları Kültür Kitapları Serisi:11.

Üstündağ, E. (2010). *Bursa ilinde ipekböcekçiliği faaliyetinin araştırılması, üretim düzeyi ve girdi analizi, bölge ekonomisine katkıları.* (TÜİK uzmanlık tezi). Bursa.

Yurt Ansiklopedisi, (2.cilt). (1982). Anadolu Yayıncılık.

Zakar, L. ve Eyüpgiller, K. K. (2015). *Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri.* İstanbul: Ömür Matbaacılık.

Url-1 <https://www.iznik.gen.tr/tarihi_eserler/lefke/lefke_kapi_103.jpg>, erişim tarihi 04.11.2018.

Url-2 <http://www.arkeolojidunyasi.com/antik_bolgeler.html>, erişim tarihi 08.10.2018.

Url-3 <<https://www.osmaneli.bel.tr/sanayi>>, erişim tarihi 18.10.2018.

Url-4 <<http://www.kozabirlik.com.tr/hakkimizda/tarihce.html>>, erişim tarihi 24.10.2018.

Url-5 <<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/kulturenvanterisit/karadin-hoyugu620515>> erişim tarihi 12.11.2018.

Url-6 <<http://www.kozabirlik.com.tr/ipek-bocekciligi/ipekboecekciligi-ve-yetistiriciligi.html>>, erişim tarihi 26.11.2018.

Url-7 <<http://www.korumakurullari.gov.tr/TR-139081/osmaneli.html>>, erişim tarihi 13.11.2018.

Url-8 <<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863.pdf>>, erişim tarihi 15.03.2019.

Url-9 <<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14385/419-nolu-ilke-karari-kentsel-sitler-koruma-ve-kullanma-.html>>, erişim tarihi 15.03.2019.

Url-10 <<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-13981/659-nolu-ilke-karari-dogal-tabii-sitler-koruma-ve-kulla-.html>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-11 <<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14268/avrupa-mimari-mirasinin-korunmasi-sozlesmesi.html>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-12

<<http://www.tuba.gov.tr/upload/files/ked/kultur%20envanteri%20dergi%201.PDF>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-13 <<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4881.html>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-14 <

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.9171&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-15 <<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-44332/ilke-karari--karar-no-720--karar-tarihi-04102006.html>>, erişim tarihi 18.03.2019.

Url-16 < <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler/Hayvancilik-Desteklemeleri/Ipek-Bocegi/Sinif-Yus-Koza-Damizlik-Koza-ve-Diger>>, erişim tarihi 11.04.2019.

Url-17 < <http://www.yarin11.com/osmaneli/osmaneli-turizmde-emin-adimlarla-ilerliyor-h7232.html>>, erişim tarihi 11.04.2019.

Url-18 < <http://www.yarin11.com/bilecik/tarihi-ipekbocegi-konaklari-cnn-turk-ekranlarinda-h10830.html>>, erişim tarihi 12.04.2019.

Url-19 < <http://haber.tuvimer.com/zorunlu-deprem-sigortasi/kuzey-anadolu-fay-hatti/>>, erişim tarihi 03.05.2019.

Url-20 < <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=293107440735188&set=ecnf.100001078029487&type=3&theater>>, erişim tarihi 09.01.2019.

Url-21 < <http://www.yarin11.com/bilecik/tarihin-gizli-kosesi-gunuoren-h8037.html>>, erişim tarihi 09.01.2019.

EKLER

EK A: Arşiv Belgeleri

نوموس	خانه	نوموس	خانه
۱۳۳	۲۸	۱۵۱	۲۹
۹۵۰	۲۰۲	۳۳۷	۴۷
۴۱۸	۶۶	۲۸۱	۴۵
۳۱۵	۷۲	۷۵۸	۱۶۸
۲۶۱	۵۵	۳۷۳	۸۴
۳۳۵	۵۳	۱۹۱	۳۸
۴۶۵	۱۰۷	۴۳۵	۹۵
۴۶۵	۱۰۰	۱۶۵	۳۷
۵۳۷	۱۱۴	۱۳۳	۳۰
۱۶۳	۳۳	۳۱۴	۵۷

۳۰۳

کوللی ناهیمی ، بیله‌جک قنسی مربوطاتندن اولارق مرکز قریه‌سندن بیقه (۸۰) قریه و (۱۵۵۰) خانق و (۱۴۲۲) ذکور و (۱۴۴۹) انات اولق اوزره (۲۸۷۸) ی مسلم (۳۳۲۸) ذکور و (۲۴۱۰) انات اولارق (۴۳۲۸) ی اری که جم (۷۶۰۹) قس اهلای شاملدر .

ناحیه مرکزی اولان (کوللی) قریسی بیله‌جک قصبهس بریقن ساعت مسافده کازن اولوق دوروتیه (۷۰) خانه (۲) جامع (۲) مسجد ، برکلیسا (۴) خان (۳) حمام (۷) ایسک فاریقهسی ، (۲۱۳) دکان (۴) باشخانه ، (۱۳) کرمن ، (۱۶) غازنو ، (۱۴) قهوه‌خانه ، برزقاریقهسی و (۴۱) ذکور و (۲۱) انات شاکردی حاری برکتب ابتدائی ایل (۱۳۳) ذکور و (۲۷۹) اناتکه جم (۴۱۱) شاکردی بولان دروم مکتبی بولوقده و مکمل بردشدی مکتبی دخی انسا ایسکدهدر . (۲۴) عدد اوله ایله بردسخانه و برمسجیدی حاری منتظم برمدرسه انشاسه باشلانمش و ایلکی قوه قریه‌یه گنشد .

قریه ، بریوغاز داخنده و قریه صو نهری اوزرنده مینی اولوب هواسی بک لیلیق وصولی مبدول ولیددر .

۳۰۴

قصبه مذکورنک قریسی برینه مقال ایکی تبه اوزرنده : قسم دیکری بولنک آره‌سندگی چقورده میندر .

درون قصبه (۹) جامع (۳) مسجد ، (۲) مدرسه ، برکتبخانه ، برکلیسه ، برعمارت ، (۲) کلیسا ، (۱۳) خان (۵) حمام (۳۶) قهوه‌خانه ، برقاریخانه ، (۳) اوتل ، (۳۴۶) دکان ، (۶) فرون ، (۶) باشخانه ، (۱۶) دباشخانه ، (۱۴) فاریقه ، (۲۲۵) دستکاه ، (۱۱) کرمن ، (۳) طوغله و کره‌میت‌خانه ، (۴) سوغزنی ، چشمه ، برساخنه ، برعسکری‌دیوی ، برچخانه‌بری ، (۲) حبس‌خانه ، برهبری انباری ، بردارزه عسکریه ، بردارزه بالیه ، برتلرانی و پوست‌خانه ، (۲) قره‌غوغانه ، برحکومت قواننی وزیر رشدی و ابتدائی (۱۰) صیان مکتبی وارد .

باشلوجه محصور لانی ایسک - ایله حنطه ، شمیر ، قابلوچه ، مصر ، نخود ، آقون ، باموق ، باش اوزوم و متنوع سبزهدن عبارندر .

قصبه مذکورده قولوق و قلیبه و کارقدیم یاسدیق یوزی اعمال و (خانه) دینلر بریوغ قدیقه لسج اولور .

درون قصبه غایت کوزل و منتظم برلادی بانجهسی موجود اولوب اتصلده میند و جیم برحسب‌خانه عمومی وارد .

بیله‌جک قصبی برنوسه ایل مرکز ولایه مربوط اولدیکی ازمید - اقری تور بول خطی کدرگاهده مصادف بولدیندن امر تجارت و نقایجه هرذلور اسباب سهولت مالکدر .

تور بول استانیونی کوللی قریه‌سنددر .

- بیله‌جک قریسی -

نوموس	خانه	نوموس	خانه
۳۴۷	۶۶	۱۳۳۰	۲۶۷
۸۶۶	۱۳۷	۶۵۳	۱۵۸

مرکز قنصایه طوغزیدن طوغزیری مربوط اولان قرا شولردر :

۱۳۳۰ قوس

۲۶۷ خانه

۶۵۳ قوس

۱۵۸ خانه

۳۴۷ قوس

۶۶ خانه

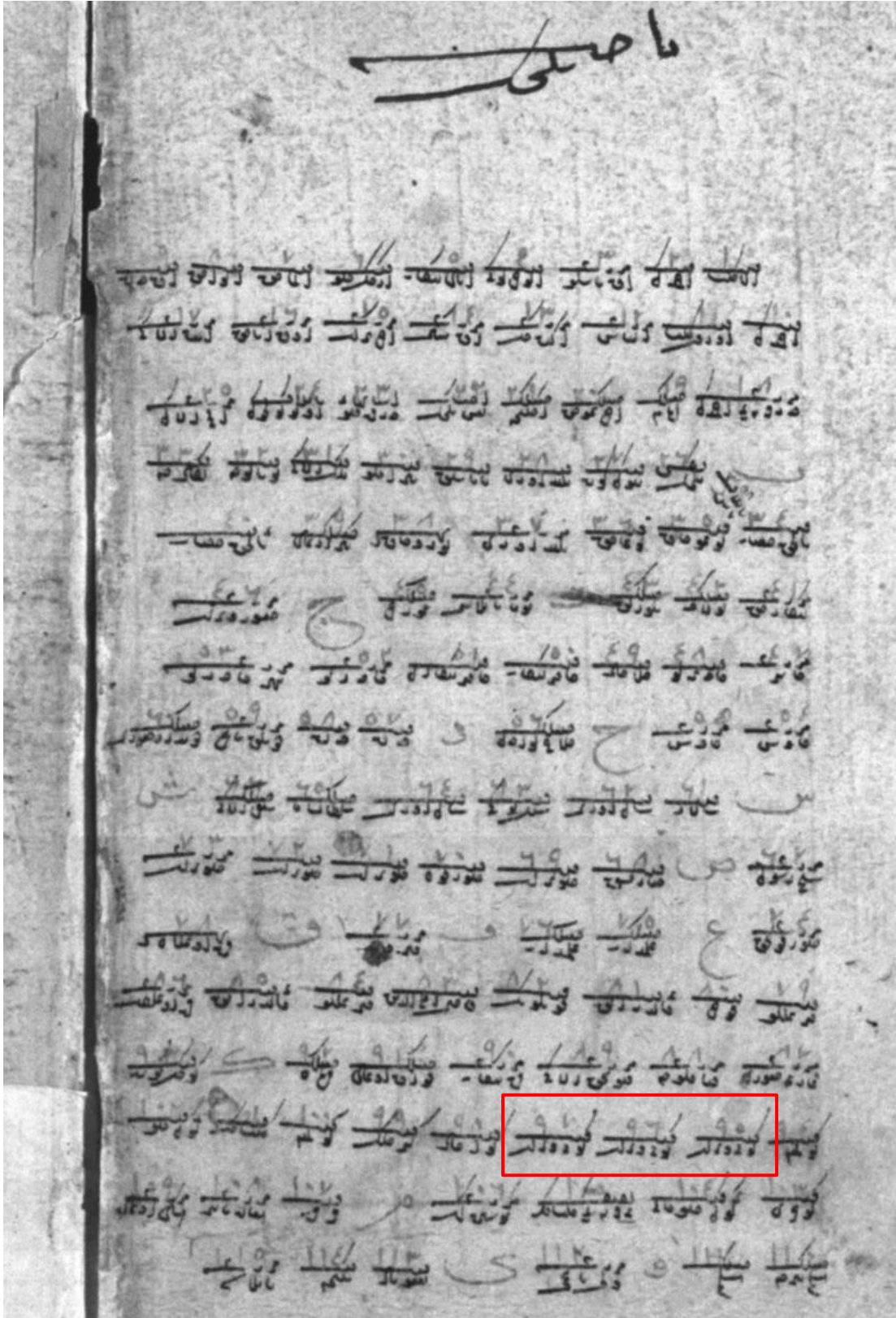
۱۳۳۰ قوس

۲۶۷ خانه

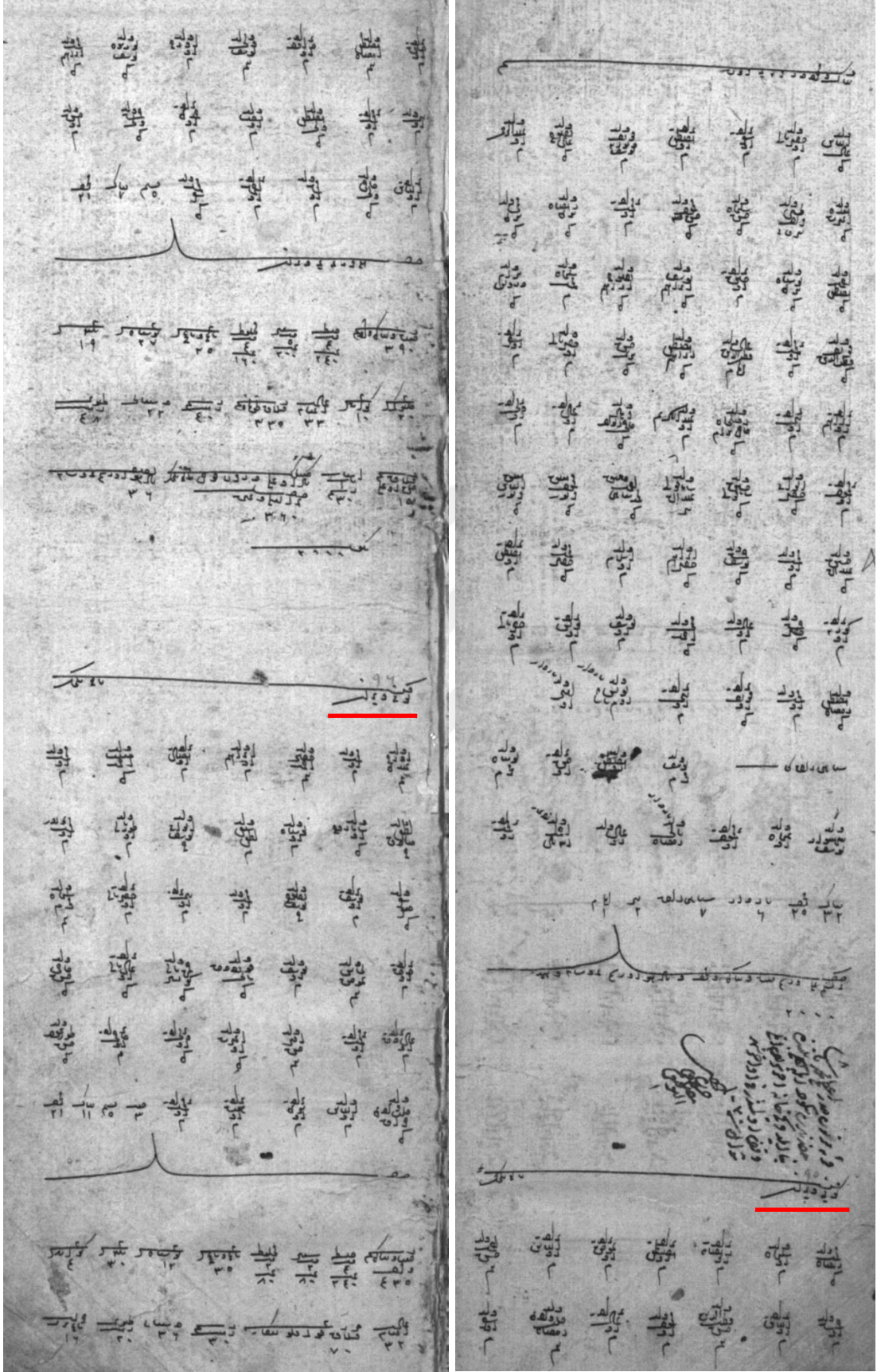
۸۶۶ قوس

۱۳۷ خانه

Şekil A.1 : H.1316 (M.1898) tarihli Hüdavendigâr Vilayeti Salnamesi'nde Günöören köyü (Atatürk Kitaplığı Arşivi).

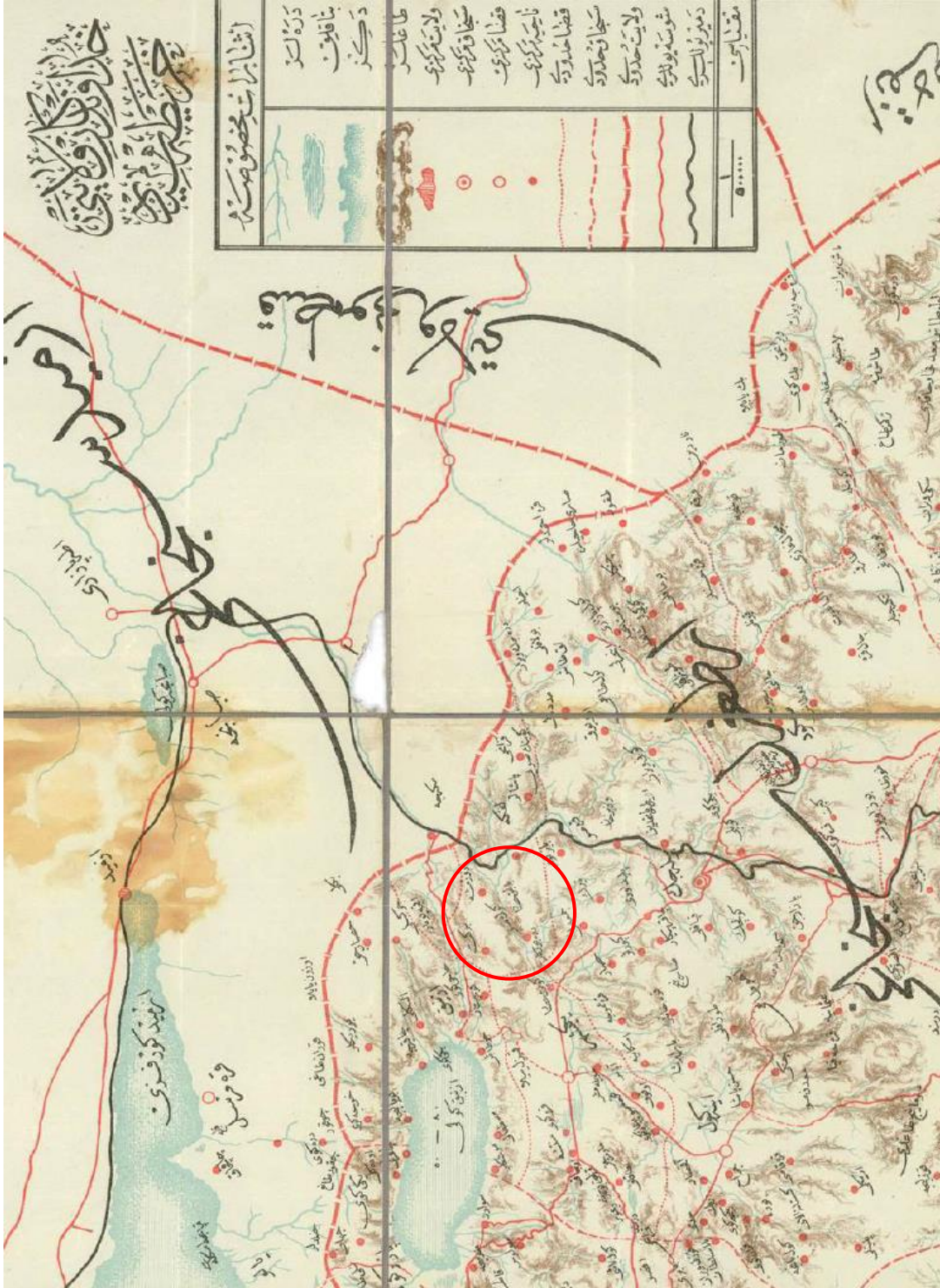

Şekil A.2 : H.980 (M.1572) tarihli Sultanönü Mufasssal Tahrir Defteri'nde Günöören köyü (BOA. TKGM. TADB. TTD. No:145).

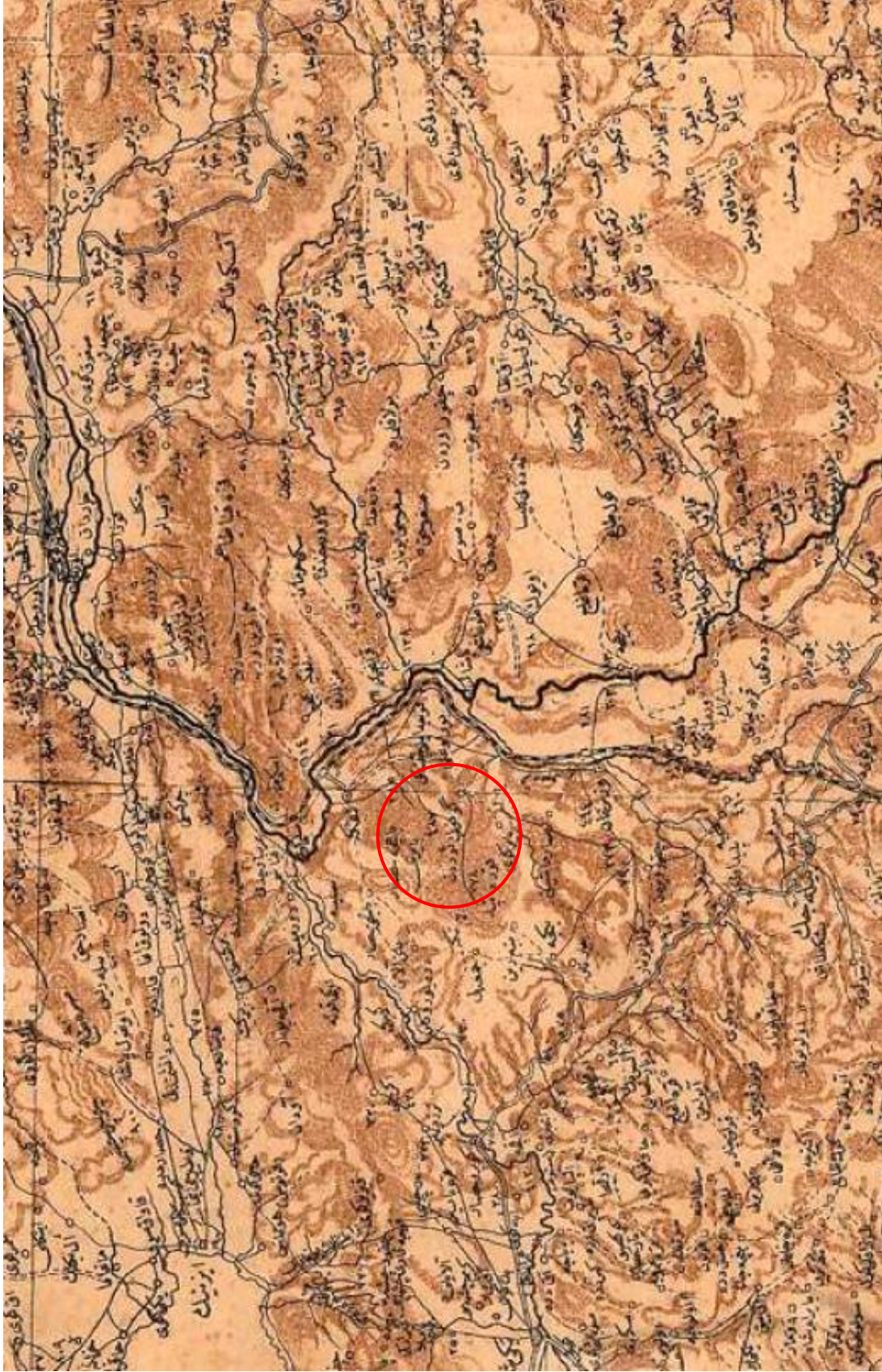

Şekil A.3 : H.980 (M.1572) tarihli Sultanönü Mufassal Tahrir Defteri'nde Günüören köyü (BOA. TKGM. TADB. TTD. No:145).

EK B: Haritalar

Şekil B.1 : Hüdavendigâr Vilayeti Haritası'nda Günüören köyü (Atatürk Kitaplığı Arşivi).

Şekil B.2 : H.1337 Hüdavendigâr Vilayeti Haritası'nda Günören köyü (Atatürk Kitaplığı Arşivi).

Şekil B.3 : 1914 tarihli Richard Kiepert tarafından yapılan haritada Günören köyü (Atatürk Kitaplığı Arşivi).

EK C: Eskişehir KVKBK Kararları

11.00/61

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 11.02.2015 -148
Karar Tarih ve no : 11.02.2015 -2954

Toplantı Yeri
ESKİŞEHİR

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Bayırköy Beldesi'nde yer alan, I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit olarak tescilli Bayırköy Antik Örenliği'nin sit sınırlarının güncellenmesi konusunda hazırlanan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi istemine ilişkin Kurul Müdürlüğü uzmanlarının 18.09.2014 tarihli yerinde inceleme raporu, ilgili kurum görüşlerinin iletildiği yazılar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın (Maden İşleri Genel Müdürlüğü) 19.11.2014 tarih, 20913469-101.29.02/256258 sayılı yazısı, 04.02.2015 tarih, 803 sayılı dosya inceleme raporu okundu, koordinatlı sit sınırı paftası, sit sınırlarının aktarıldığı kadastral paftası, tescil fişi, fotoğrafları ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Bayırköy Beldesi'nde yer alan ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 06.02.1982 tarih, A-3328 sayılı kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit olarak tescilli Bayırköy Antik Örenliği'nin güncellenen tescil fişi, koordinatlı sit paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral paftasının uygun olduğuna; söz konusu alanda Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları'na ilişkin 05.11.1999 gün, 658 sayılı İlke Kararı'ndaki I. (Bir) Derece Arkeolojik Sitlerle ilgili hükümlerin geçerli olduğuna ve bu hükümlerin geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma koşulları olarak belirlenmesine; tespit edilen stelin Müze Müdürlüğü bahçesine taşınarak uygulama öncesi ve sonrası rapor ve fotoğrafların Kurul Müdürlüğüne iletilmesine; sit sınırları içerisinde madencilik faaliyetlerinin yasaklanmasına ve Kurulumuzdan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunulmamasına karar verildi.

Şekil C.1 : Bayırköy Antik Örenliği'nin, 2015 yılına ait kurul kararı (Eskişehir KBKKBK Arşivi).

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 28.08.2015 - 171
Karar Tarih ve no : 28.08.2015 - 3476

Toplantı Yeri
ESKİŞEHİR

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Bayırköy Beldesi, Sarmaşık Mahallesi'nde kaçak kazı sunucu Bilecik Müze Müdürlüğüne tespit edilen Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı'nın I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit alanı olarak tescili konusuna ilişkin Bilecik Valiliği'nin (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 24.04.2015 tarih, 85836379-164/883 sayılı yazısı, ilgili kurum görüşlerinin iletildiği yazılar, Bilecik Valiliğinin (Kadastro Müdürlüğü) 24.06.2015 tarih, 47577019-190.99[190.99]/622848 sayılı yazısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın (Maden İşleri Genel Müdürlüğü) 20.07.2015 tarih, 20913469-101.29.02-254533 sayılı yazısı, Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün (Bilecik İl İşletme Müdürlüğü) 02.07.2015 tarih, 1683-2015/43921 sayılı yazısı, 24.08.2015 tarih, 6869 sayılı dosya inceleme raporu okundu, koordinatlı sit sınırı paftası, sit sınırlarının aktarıldığı kadastral pafta, tescil fişi ile fotoğrafları ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Bayırköy Beldesi, Sarmaşık Mahallesi'nde tespit edilen ve 2863 sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında korunması gerekli kültür varlıklarından olan alanın "Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı" adıyla I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit alanı olarak tesciline, hazırlanan tescil fişi, koordinatlı sit sınırı paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral paftanın uygun olduğuna; söz konusu alanda Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları'na ilişkin 05.11.1999 gün, 658 sayılı İlke Kararı'nın ilgili hükümlerinin geçerli olduğuna ve bu hükümlerin geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma koşulları olarak belirlenmesine, sit sınırları içerisinde madencilik faaliyetlerinin yasaklanmasına, kaçak kazı yoluyla tahribat gerçekleştirenler hakkında İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 22.04.2015 tarih, 85836379-156.01.01/875 sayılı yazısı ile Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu anlaşıldığından tekrar suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığına, yürütülen soruşturmanın seyri ve sonucuna ilişkin bilgi ve belgelerin Kurul Müdürlüğüne iletilmesine, kaçak kazı çukurlarının soruşturmayı yürüten mahkemenin uygun görüşü alınarak Müze Müdürlüğü denetiminde kapatılmasına, tescillenen alanda gerekli güvenlik önlemlerinin artırılmasına ve Kurulumuzdan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunulmamasına karar verildi.

Şekil C.2 : Sarmaşık Roma Dönemi Yerleşim Alanı'nın , 2015 yılına ait kurul kararı
(Eskişehir KBKKBK Arşivi).

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 26.02.2015 - 151
Karar Tarih ve no : 26.02.2015 - 3023

Toplantı Yeri
ESKİŞEHİR

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Beyce, Cumalı, Sarmaşık ve Çukurören Köyleri tapulama alanlarında yer alan tescilli Kırca Mevkii Eski Yerleşimleri ve Bir Adet Höyük (Yıllık Höyük)'ün sit sınırlarının güncellenmesi konusunda hazırlanan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi istemine ilişkin Kurul Müdürlüğü uzmanlarının 02.10.2014 tarihli yerinde inceleme raporu, ilgili kurum görüşlerinin iletiği yazılar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın (Maden İşleri Genel Müdürlüğü) 31.12.2014 tarih, 20913469-101.29.02-257637 sayılı yazısı, Bilecik İl Özel İdaresi'nin (İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü) 05.01.2015 tarih, 43557313-756.01-38 sayılı yazısı, Bilecik Valiliği'nin (Bilecik Kadastro Müdürlüğü) 14.01.2015 tarih, 47577019.190.99/137 sayılı yazısı, Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün (Yatırım ve Tesis Müdürlüğü) 27.01.2015 tarih, 27.01.15/83-20155289 sayılı yazısı, 23.02.2015 tarih, 1208 sayılı dosya inceleme raporu okundu, koordinatlı sit sınırı paftası, sit sınırlarının aktarıldığı kadastral paftası, tescil fişi, fotoğrafları ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Bilecik İli, Merkez İlçesi, Beyce, Cumalı, Sarmaşık ve Çukurören Köyleri tapulama alanlarında yer alan ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 20.20.1979 tarih, A-1965 sayılı Kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit olarak tescilli Yıllık Höyük ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 02.05.1985 tarih, 937 sayılı Kararı ile I. (Bir) Derece Arkeolojik Sit olarak tescilli Kırca Mevkii Eski Yerleşimleri ve Bir Adet Höyük(Yıllık Höyük) sit sınırlarının "Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük" adıyla I. (Bir) ve III. (Üç) Derece Arkeolojik Sit olarak güncellenen tescil fişi, koordinatlı sit sınırı paftası ve sit sınırlarının aktarıldığı kadastral paftasının uygun olduğuna, söz konusu alanda Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları'na ilişkin 05.11.1999 gün, 658 sayılı İlke Kararı'ndaki ilgili hükümlerin geçerli olduğuna ve söz konusu sit sınırlarına ilişkin hazırlanan geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma koşullarının uygun olduğuna, sit sınırları içerisinde madencilik faaliyetlerinin yasaklanmasına, höyük üzerinde bulunan mevcut eski tarihli kaçak kazı çukurlarının Belediyesince Müze Müdürlüğü uzmanları denetiminde kapatılarak uygulama öncesi ve sonrasına ilişkin rapor ve fotoğrafların Kurul Müdürlüğüne iletilmesine; alanda gerekli güvenlik önlemlerinin artırılmasına ve Kurulumuzdan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunulmamasına karar verildi.

Şekil C.3 : Roma-Bizans Yerleşmesi ve Yıllık Höyük'ün, 2015 yılına ait kurul kararı (Eskişehir KBKKBK Arşivi).

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 24.10.2017 - 248
Karar Tarih ve no : 24.10.2017 - 5606

Toplantı Yeri
BİLECİK

Bilecik İli, Osmaneli İlçesi, Günüören Köyü'nde 2863 sayılı Kanun kapsamında tespit edilen taşınmazların değerlendirilmesinin istendiği Bilecik Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 09.11.2016 tarih ve 85836379/165.02/2242, 2238, 2239, 2240, 2241, 2236, 2237, 2235, 2243, 2244 sayılı yazıları ile 28.09.2017 tarih ve 85836379-165.02/1850 sayılı yazısı; Bilecik İl Özel İdaresi İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü'nün 04.08.2017 tarih ve 7898 sayılı yazısı ve ekleri; 05.07.2017 tarih ve 5792 sayılı yerinde inceleme raporu; 23.10.2017 tarih ve 8704 sayılı dosya inceleme raporu okundu, tescil fişleri, korunma alanı paftası, dosyası incelendi, 14.09.2017 tarih ve 5575 sayılı Kararımız uyarınca Kurulumuzca yerinde inceleme yapıldı, yapılan görüşmeler sonucunda;

Bilecik İli, Osmaneli İlçesi, Günüören Köyü'nde yer alan, 2863 sayılı Kanun kapsamında tespit edilen taşınmazların değerlendirilmesi kapsamında Kararımız eki;

Liste- 1'de yer alan taşınmazların dönem özelliklerini yansıtması, cephe özellikleri, işlevselliği ve geleneksel doku içerisinde özgün birer mimari örnek olmaları açısından korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillerinin uygun olduğuna; koruma gruplarının II. (İki) Grup olarak belirlenmesine, tescil fişlerinin uygun olduğuna; rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin hazırlanarak Kurulumuza iletilmesine, taşınmazlara ilişkin hazırlanan korunma alanı paftasının uygun olduğuna ve korunma alanlarında Kurulumuzdan izinsiz herhangi bir fiziki ve inşai müdahalede bulunulmamasına,

Liste- 2'de yer alan taşınmazların bir kısmının korunması gerekli kültür varlığı özelliği göstermemesi, bazılarının statik sorunlarının olduğu anlaşılması, bazılarının ise korunma şansını yitirmiş olması sebebiyle 2863 sayılı Kanun kapsamında tescil edilmelerine gerek olmadığına karar verildi.

Bununla beraber yukarıda bahsi geçen listelerde yer alan, kendisi ve çevresi açısından tehlike arz eden taşınmazlara ilişkin gerekli güvenlik önlemlerinin ivedilikle ilgili İdarelerce alınmasına; korunma alanı sınırları dışında kalan taşınmazların yıkımlarının ilgili Kurumlarca değerlendirilmesine karar verildi.

Başkan
M. Zeki ÇİTÇİ
İMZA

Başkan Yardımcısı
Berrin TAŞKAZAN
İMZA

Üye
Prof. Dr.M. Erol ALTINSAPAN
İMZA

Üye
Dr. Atakan AKÇAY
İMZA

Üye
Nalan URLU
İMZA

Üye
Meral EMEL
İMZA

Üye
Fügen YÜCEL
İMZA

Üye
Gülcan AYDIN
Bilecik Valilik Tem.
İMZA

Üye
Harun KÜÇÜKAYDIN
Bilecik Müze Müd.
İMZA

Şekil C.4 : Günüören köyünde bulunan 4 adet taşınmazın ve korunma alanı sınırlarının belirlendiğine ilişkin 2017 yılına ait kurul kararı (Eskişehir KBKKBK Arşivi).

11.03.257

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 24.10.2017 - 248
Karar Tarih ve no : 24.10.2017 - 5606

Toplantı Yeri
BİLECİK

LİSTE - 1
BİLECİK İLİ, OSMANELİ İLÇESİ,
GÜNÜÖREN KÖYÜ SINIRLARI İÇERİSİNDE YER ALAN
II. (İKİ) GRUP KORUNMASI GEREKLİ KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK TESCİL EDİLEN
TAŞINMAZLAR

SIRA NO	MAHALLE/KÖY	ADA	PARSEL	ADL TÜRÜ
1	GÜNÜÖREN	101	235	KONUT
2	GÜNÜÖREN	123	100	KONUT
3	GÜNÜÖREN	127	26	KONUT
4	GÜNÜÖREN	130	2	KONUT

Şekil C.5 : Günüören köyünde II.(iki) grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen taşınmazları gösteren 2017 yılına ait, kurul kararı (Eskişehir KBKKBK Arşivi).

BİLECİK İLİ, OSMANELİ İLÇESİ, GÜNÜÖREN KOYU
TESCİLLİ TAŞINMAZLARIN KORUNMA ALANLARI

Şekil C.6 : Günüören köyünde tescilli taşınmazların korunma alanlarını gösteren, 2017 yılına ait kurul kararı eki (Eskişehir KBKKBK Arşivi).

EK D: Fotoğraflar

Şekil D.1 : 127 ada, 6 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Turğut, 2018).

Şekil D.2 : 127 ada, 6 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.3 : 127 ada, 6 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Turğut, 2018).

Şekil D.4 : 127 ada, 6 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.5 : 101 ada, 187 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.6 : 101 ada, 187 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turgüt, 2019).

Şekil D.7 : 101 ada, 187 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.8 : 101 ada, 187 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.9 : (Solda) 123 ada, 29 parselde ve (Sağda) 129 ada, 5 parselde yer alan konutlara ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.10 : (Solda) 123 ada, 29 parselde ve (Sağda) 129 ada, 5 parselde yer alan konutlara ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

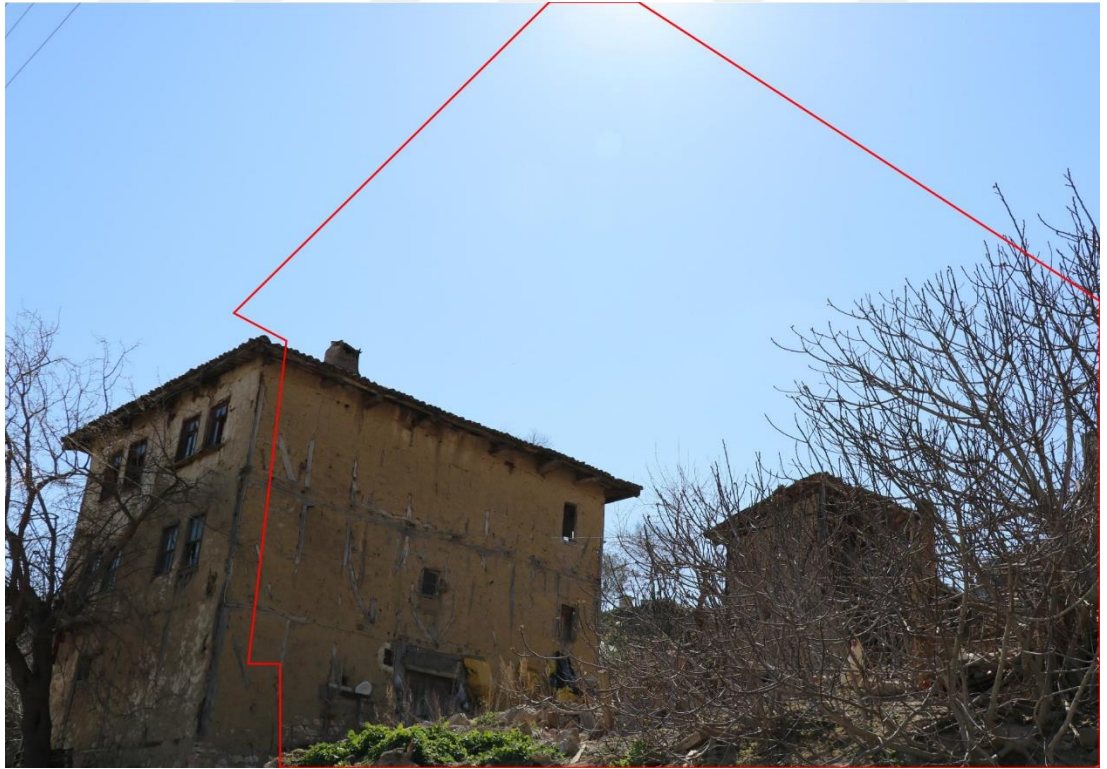
Şekil D.11 : 101 ada, 259 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (URL 21).

Şekil D.12 : 101 ada, 259 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.13 : 101 ada, 259 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (URL 21).

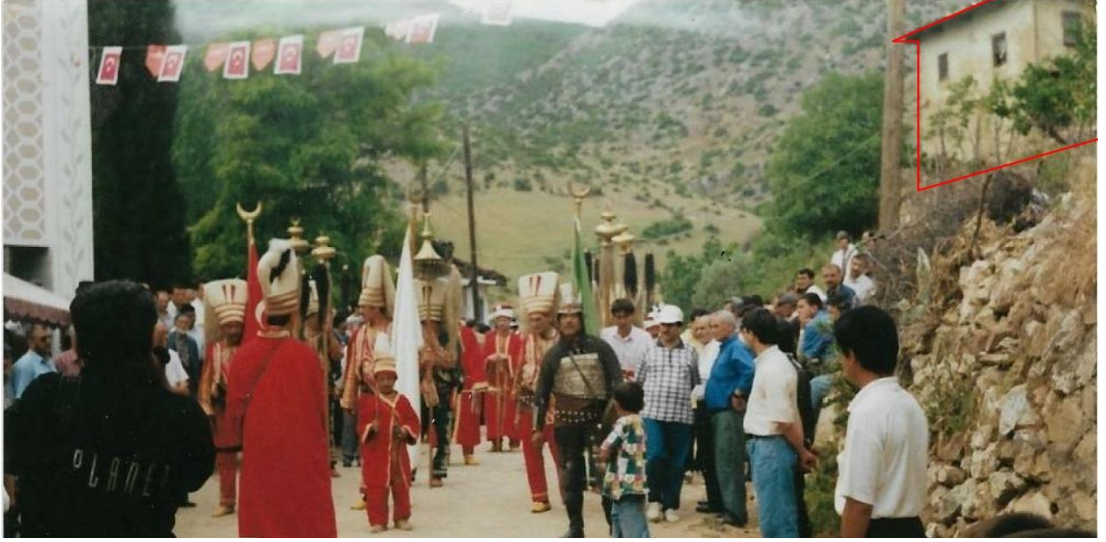
Şekil D.14 : 101 ada, 259 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.15 : 101 ada, 234 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.16 : 101 ada, 234 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turgüt, 2019).

Şekil D.17 : 101 ada, 226 parselde yer alan konuta ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.18 : 101 ada, 226 parselde yer alan konuta ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.19 : 101 ada, 35 parsel ile 101 ada, 96 parsel arasında yer alan yapıya ait fotoğraf (Ömer Üçler Arşivi).

Şekil D.20 : 101 ada, 35 parsel ile 101 ada, 96 parsel arasında yer alan yapıya ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

Şekil D.21 : Soldan sağa 101 ada, 226 parsel; 101 ada, 218 parsel; 129 ada, 3-5 parsel; 127 ada, 6 parsel ve 123 ada, 29 parselde yer alan yapılara ait fotoğraf (URL 20).

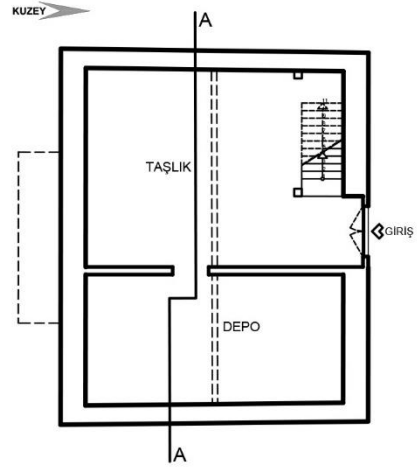

Şekil D.22 : (Soldan sağa) 101 ada, 226 parsel; 101 ada, 218 parsel; 129 ada, 3-5 parsel; 127 ada, 6 parsel ve 123 ada, 29 parselde yer alan yapılara ait güncel fotoğraf (Turğut, 2019).

EK E: Günören köyündeki yapı örneklerinin tespiti ve belgelenmesi

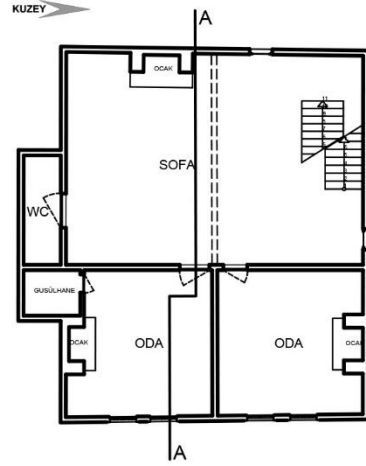
VAZİYET PLANI

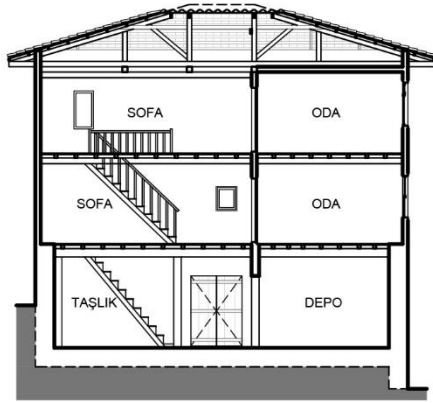
ZEMİN KAT PLANI

KUZEY CEPHESİ

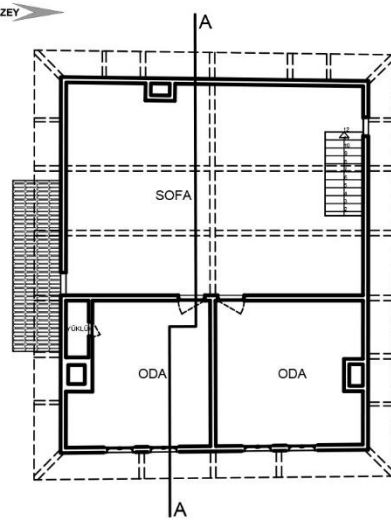

BİRİNCİ KAT PLANI

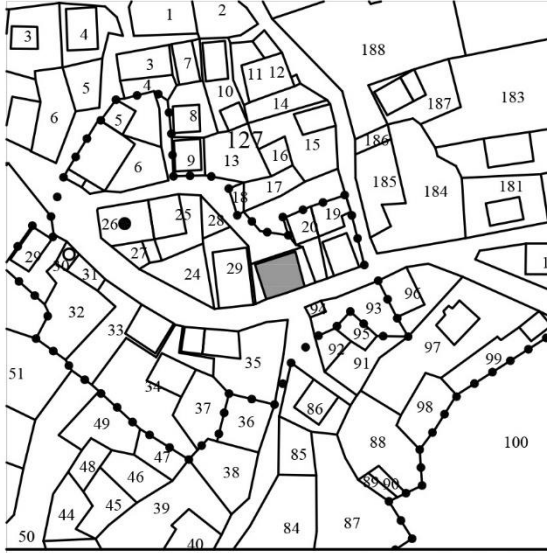
AA KESİTİ

101 ADA-257 PARSEL

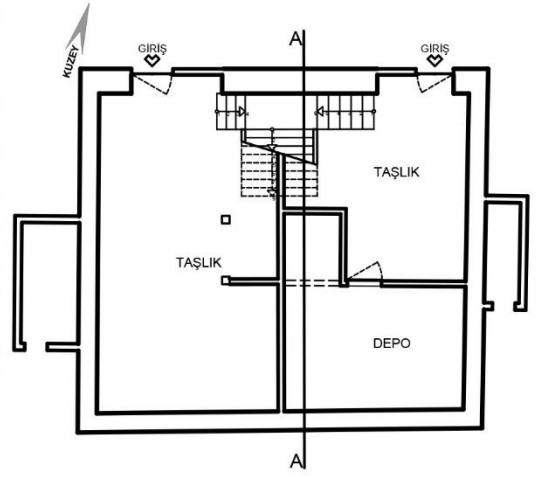

İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

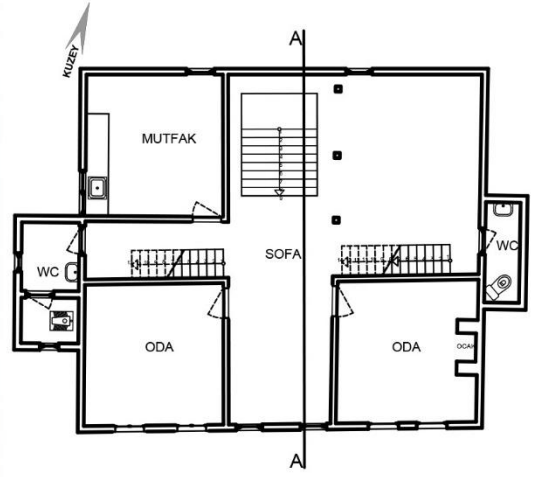
VAZİYET PLANI

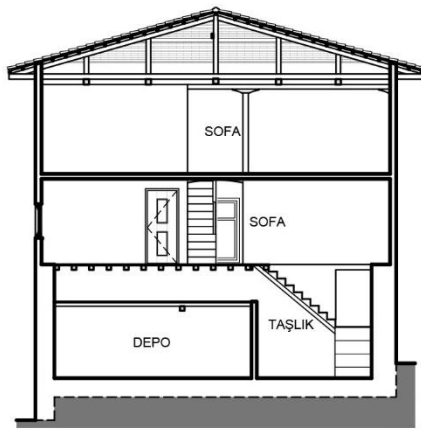
ZEMİN KAT PLANI

GÜNEY CEPHESİ

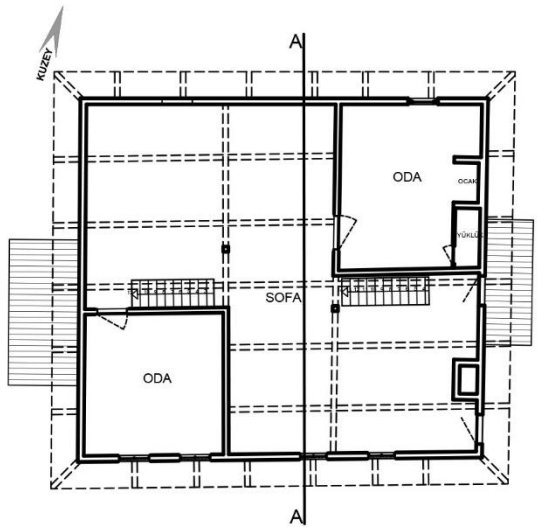

BİRİNCİ KAT PLANI

AA KESİTİ

127 ADA-21,22 PARSEL

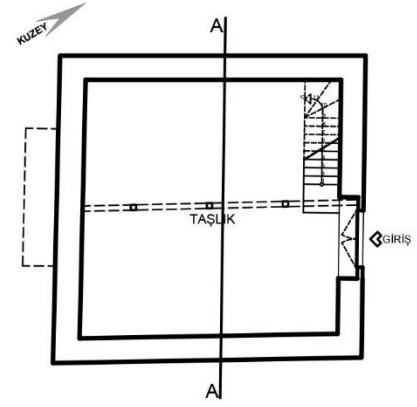
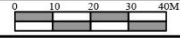

İKİNCİ KAT PLANI

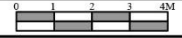
HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

VAZİYET PLANI

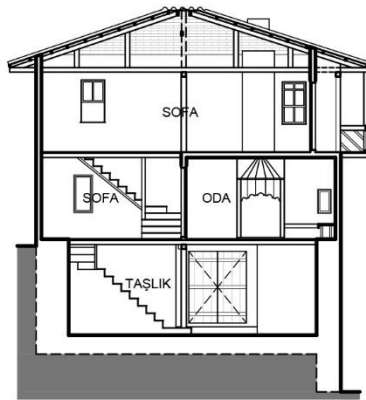
ZEMİN KAT PLANI

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

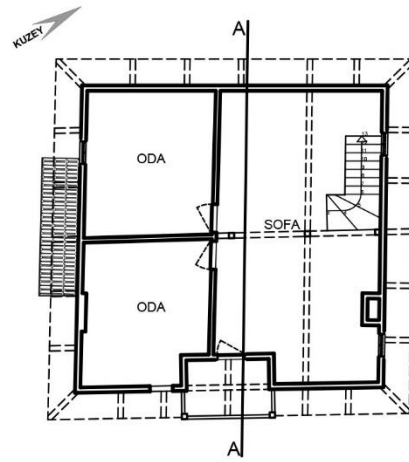

BİRİNCİ KAT PLANI

AA KESİTİ

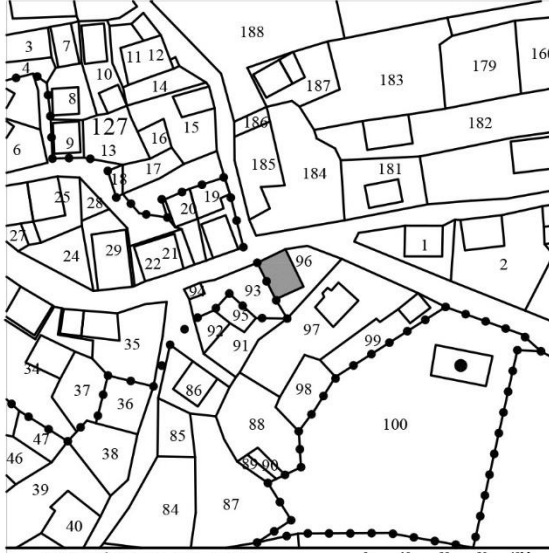
101 ADA-246 PARSEL

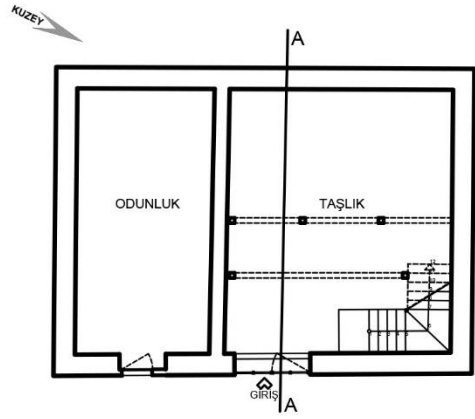
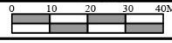
İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

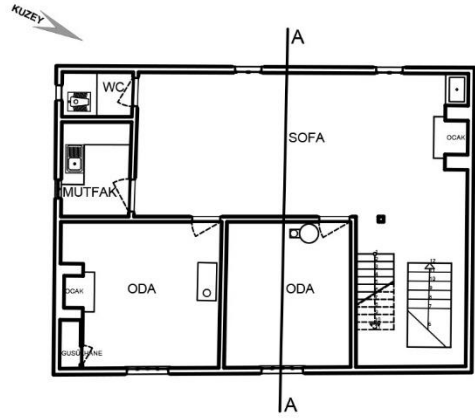
VAZİYET PLANI

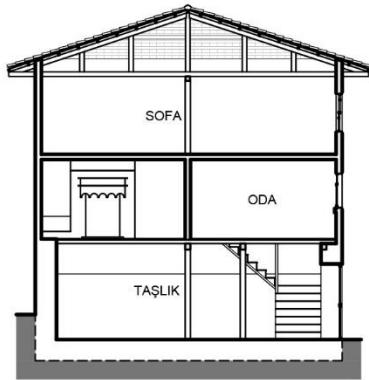
ZEMİN KAT PLANI

KUZeyDOĞU CEPHESİ

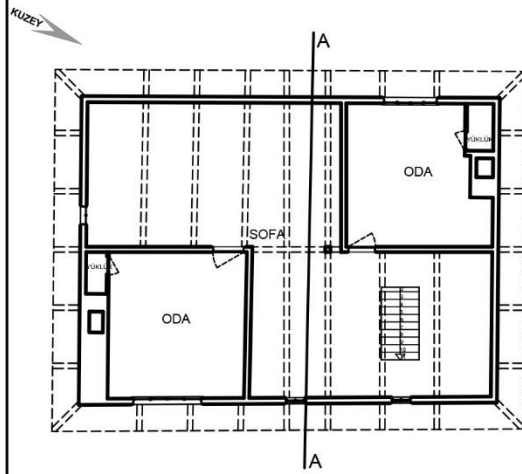

BİRİNCİ KAT PLANI

AA KESİTİ

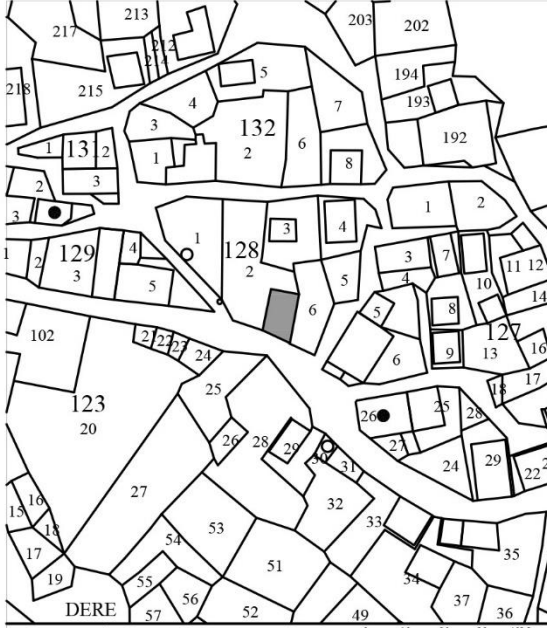
123 ADA-96 PARSEL

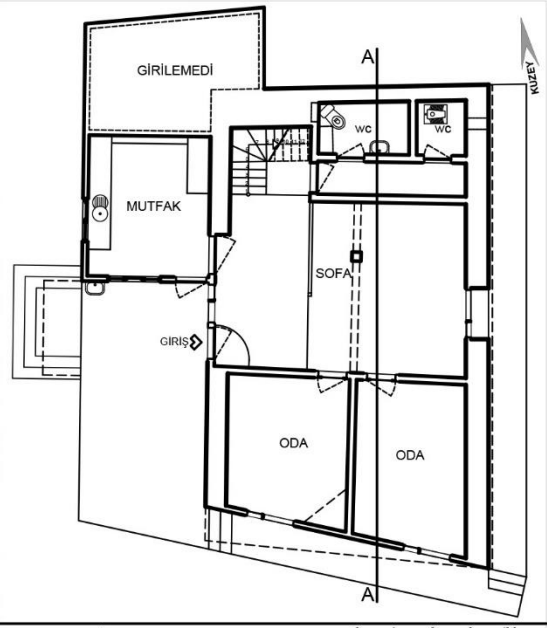
İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

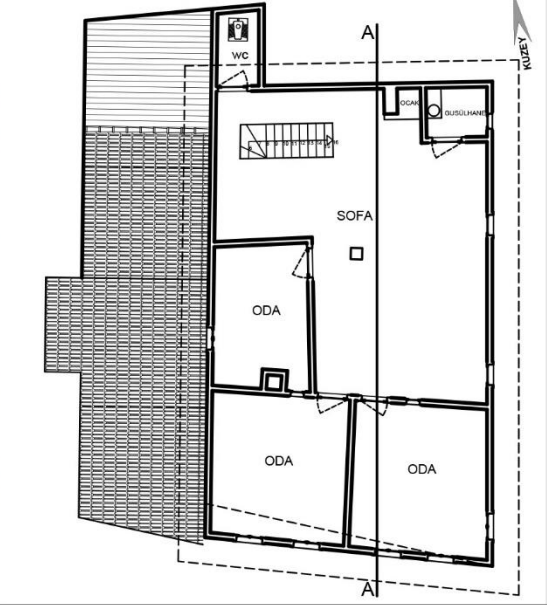
VAZİYET PLANI

ZEMİN KAT PLANI

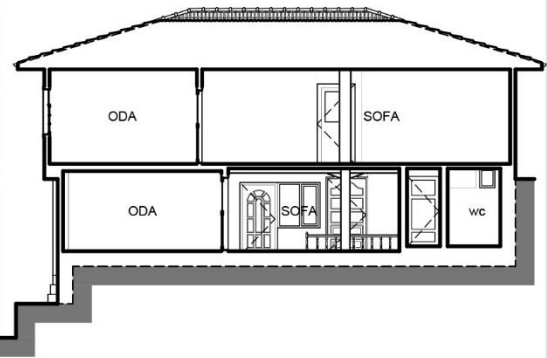
GÜNEY CEPHESİ

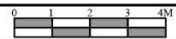
BİRİNCİ KAT PLANI

GÜNEY ve DOĞU CEPHESİ
101 ADA-225 PARSEL

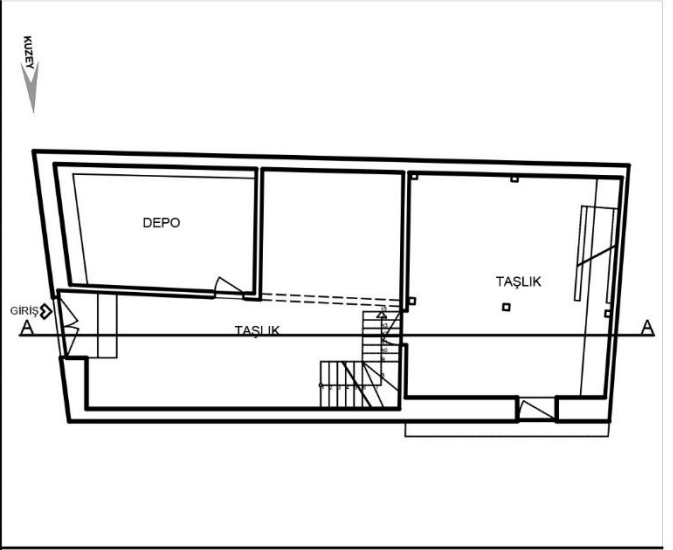
AA KESİTİ

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

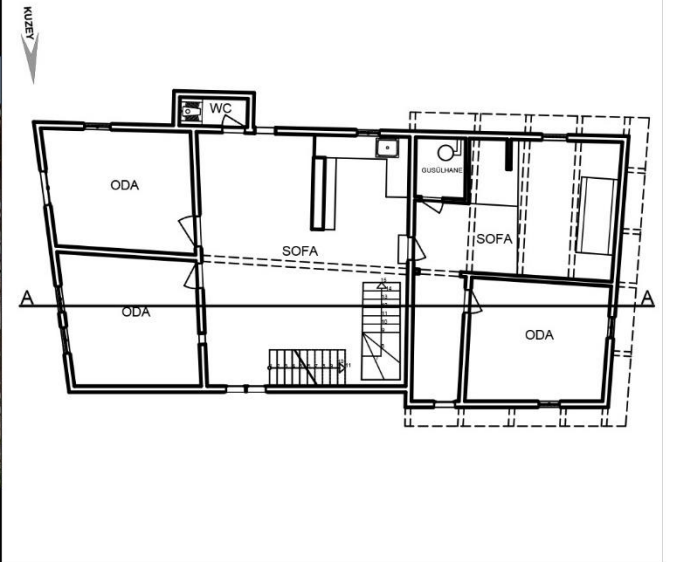
VAZİYET PLANI

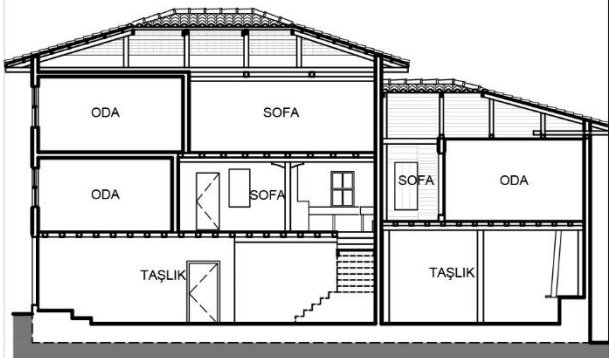
ZEMİN KAT PLANI

KUZEY CEPHESİ

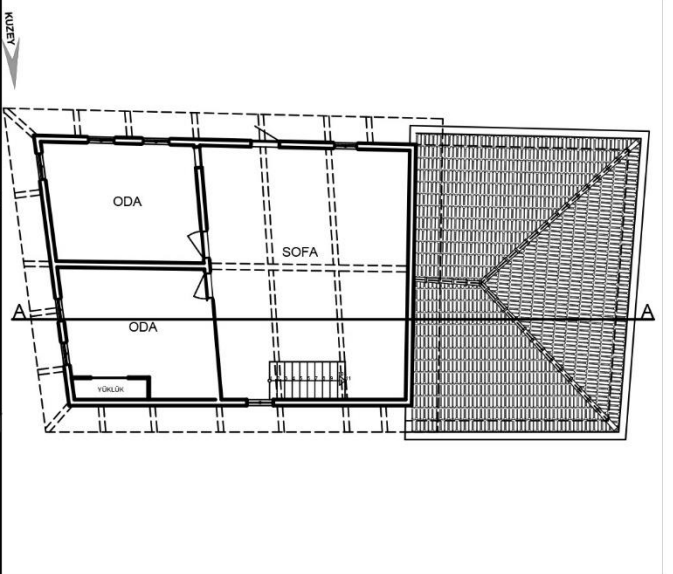

BİRİNCİ KAT PLANI

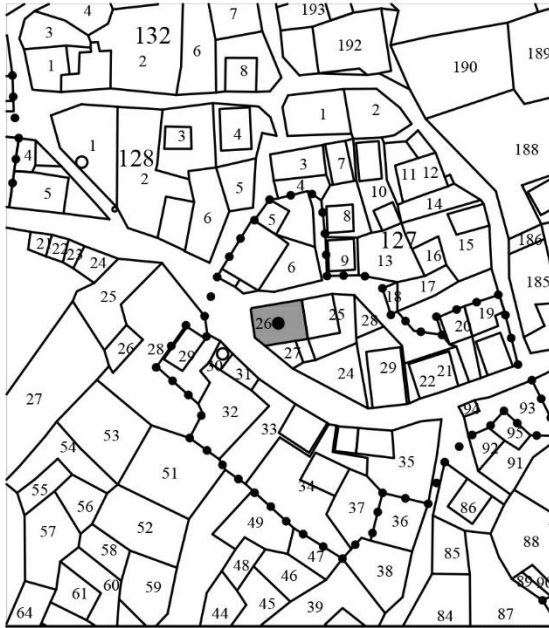
AA KESİTİ

123 ADA-35 PARSEL

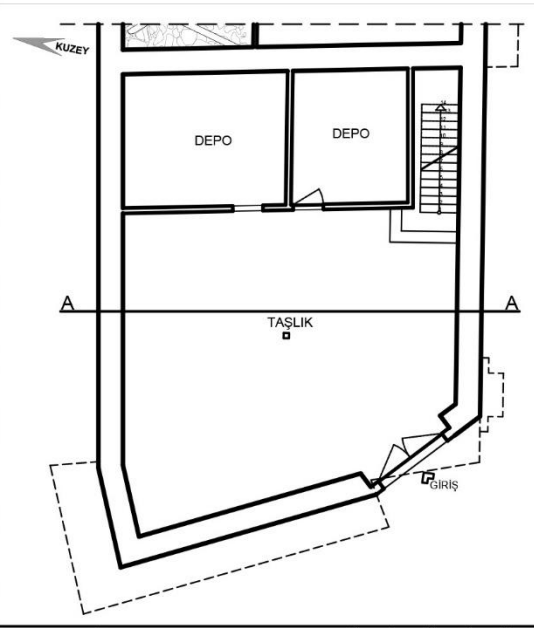

İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

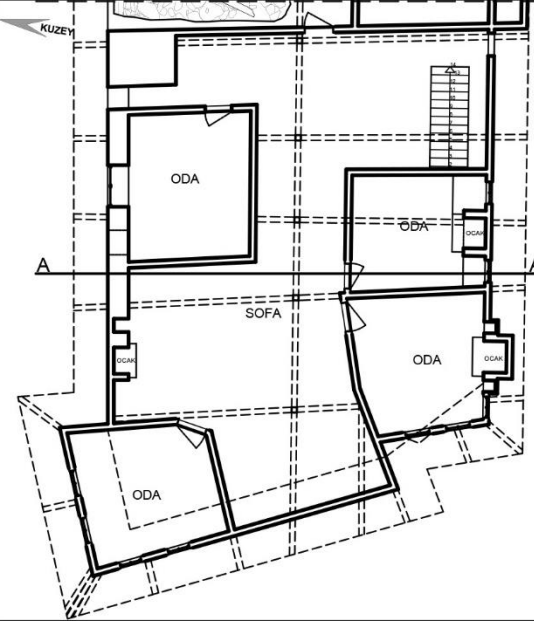
VAZİYET PLANI

ZEMİN KAT PLANI

BATI CEPHESİ

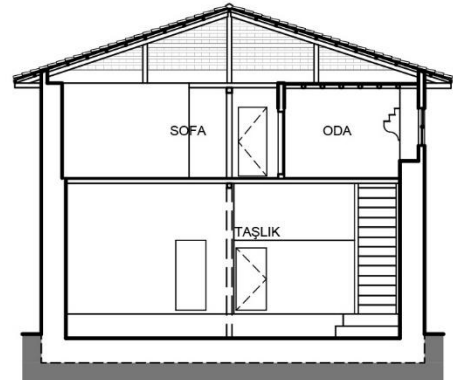

BİRİNCİ KAT PLANI

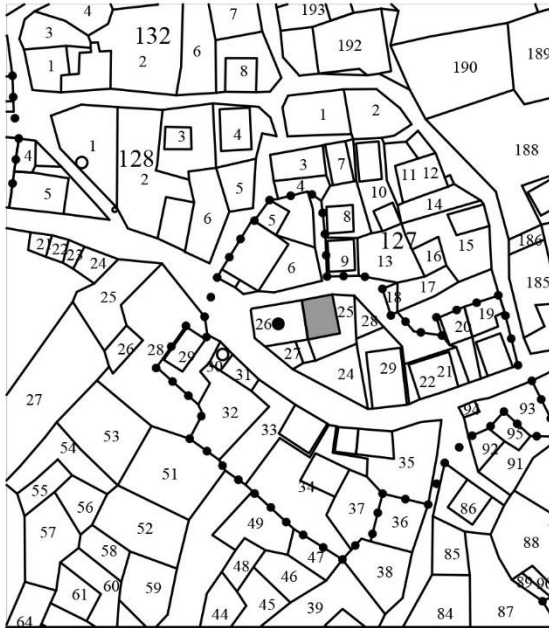
GÜNEY CEPHESİ

127 ADA-26 PARSEL

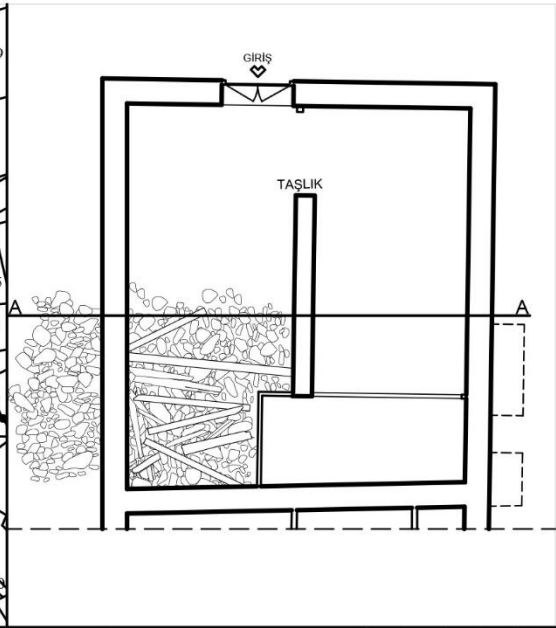

AA KESİTİ

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

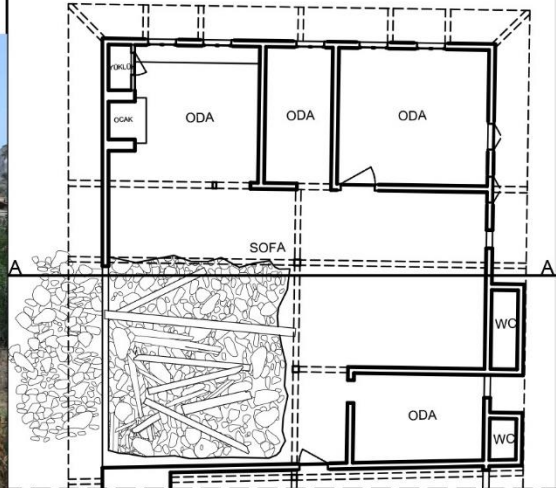
VAZİYET PLANI

ZEMİN KAT PLANI

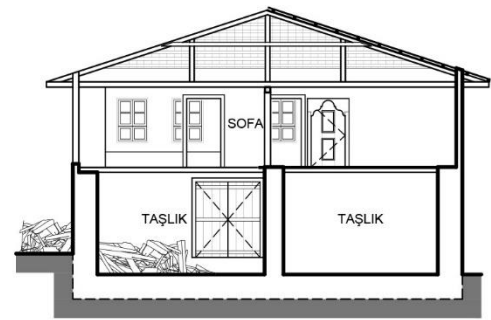
DOĞU CEPHESİ

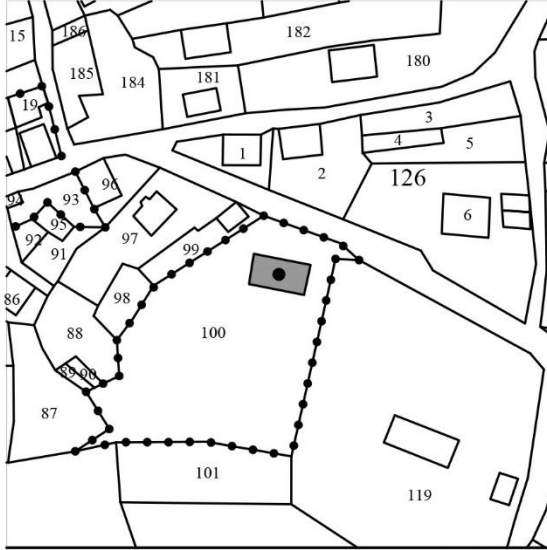
BİRİNCİ KAT PLANI

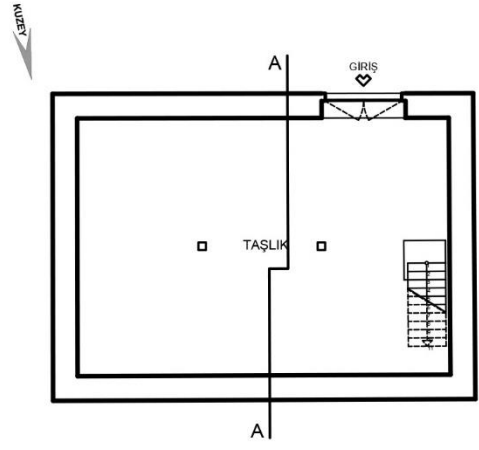
GÜNEY CEPHESİ
127 ADA-25 PARSEL

AA KESİTİ
HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

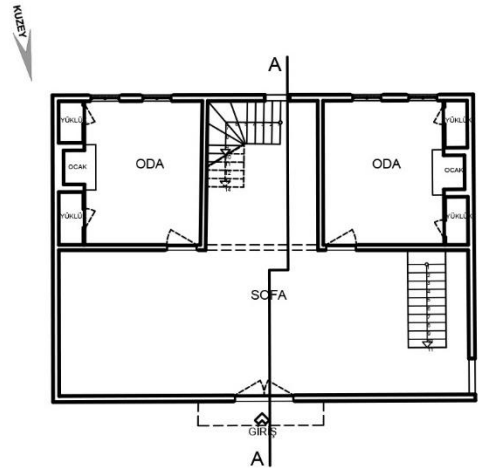
VAZİYET PLANI

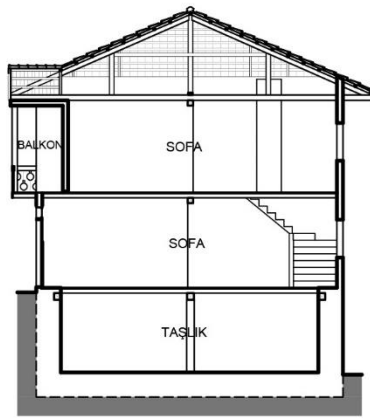
ZEMİN KAT PLANI

KUZEY CEPHESİ

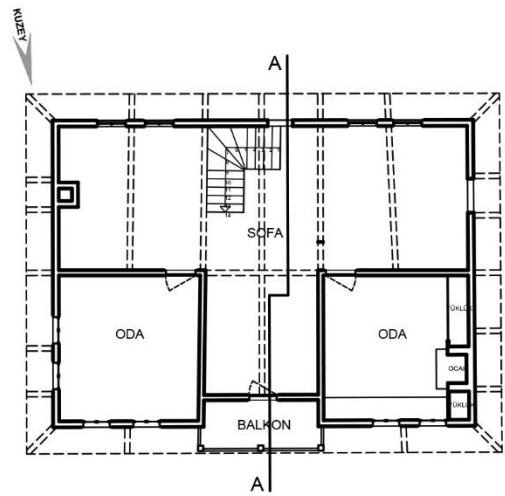

BİRİNCİ KAT PLANI

AA KESİTİ

123 ADA-100 PARSEL

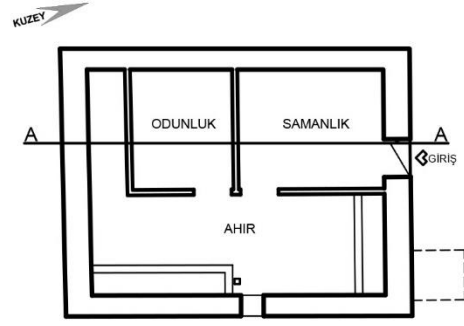
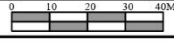

İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

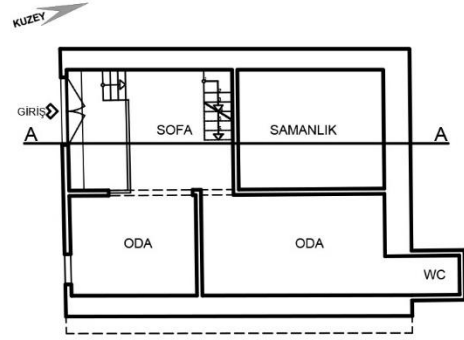
VAZİYET PLANI

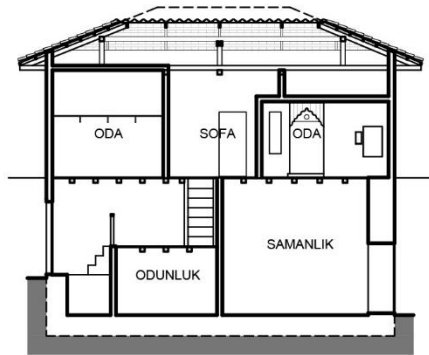
ZEMİN KAT PLANI

GÜNEY CEPHESİ

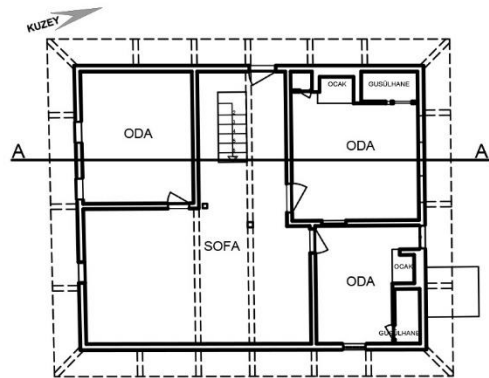

BİRİNCİ (ARA) KAT PLANI

AA KESİTİ

124 ADA-28 PARSEL

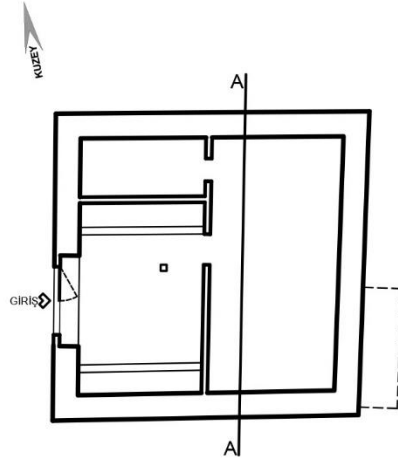
İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

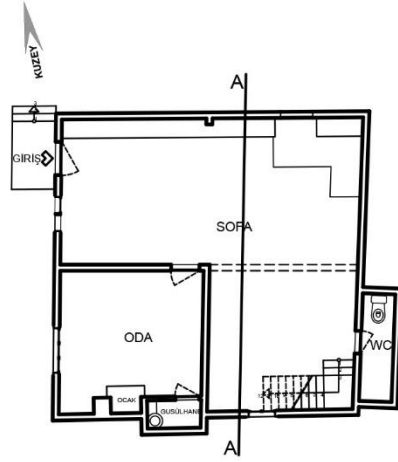
VAZİYET PLANI

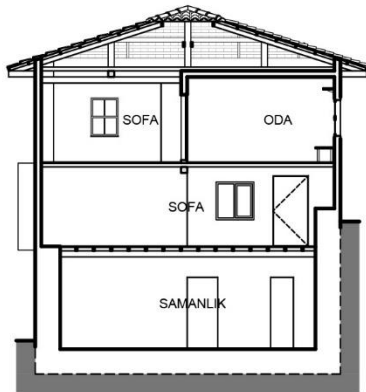
ZEMİN KAT PLANI

KUZEY CEPHESİ

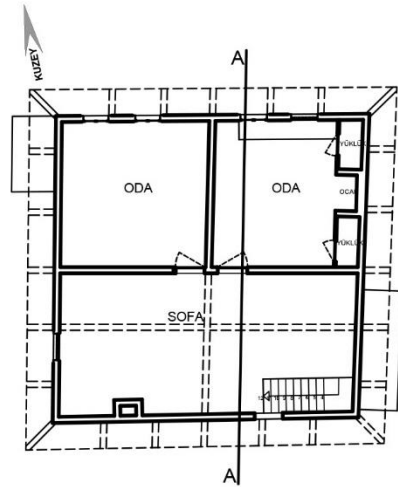

BİRİNCİ KAT PLANI

AA KESİTİ

123 ADA-102 PARSEL

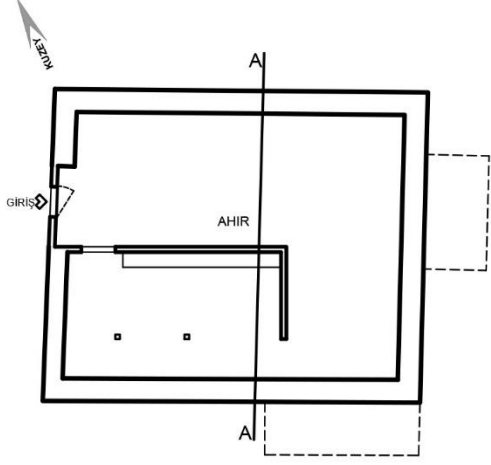

İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

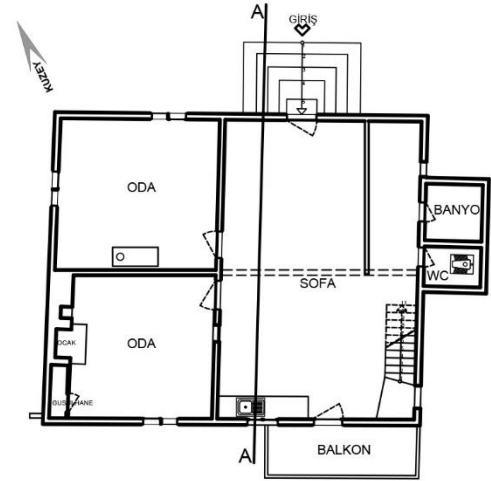
VAZİYET PLANI

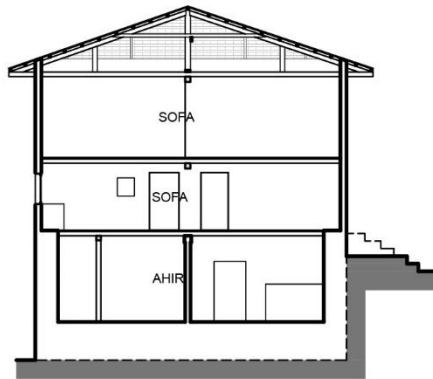
ZEMİN KAT PLANI

KUZEYDOĞU CEPHESİ

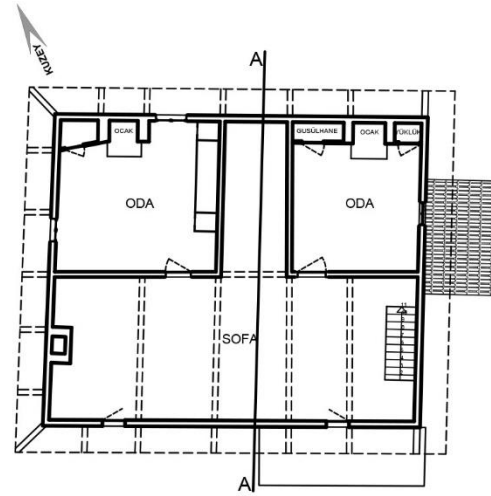

BİRİNCİ KAT PLANI

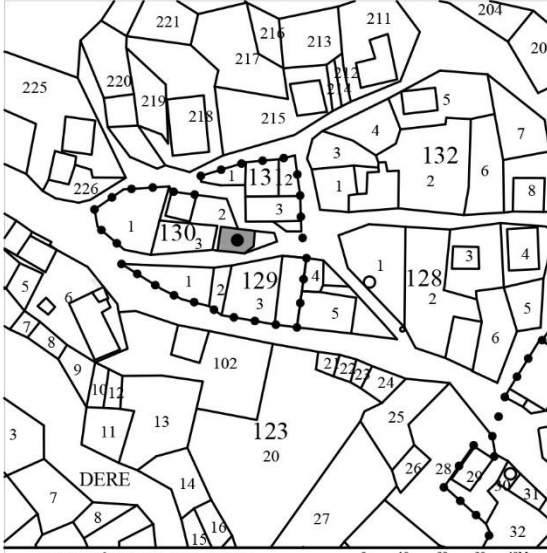
AA KESİTİ

123 ADA-34 PARSEL

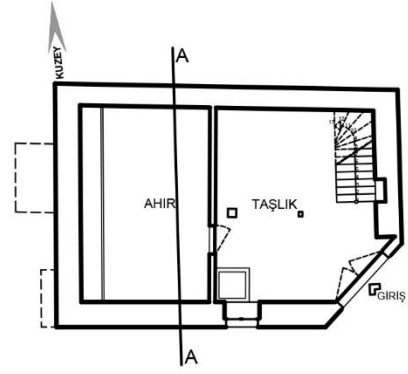

İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

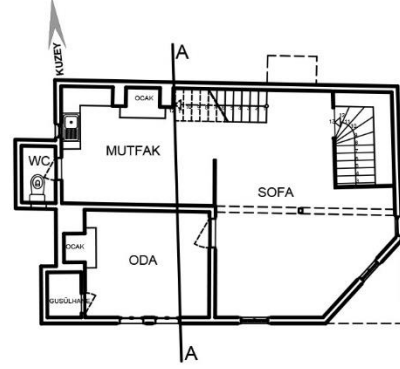
VAZİYET PLANI

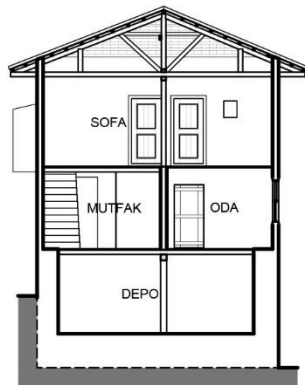
ZEMİN KAT PLANI

GÜNEY CEPHESİ

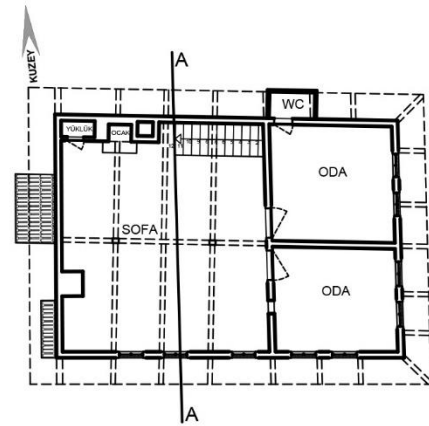
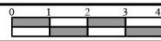

BİRİNCİ KAT PLANI

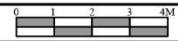

AA KESİTİ

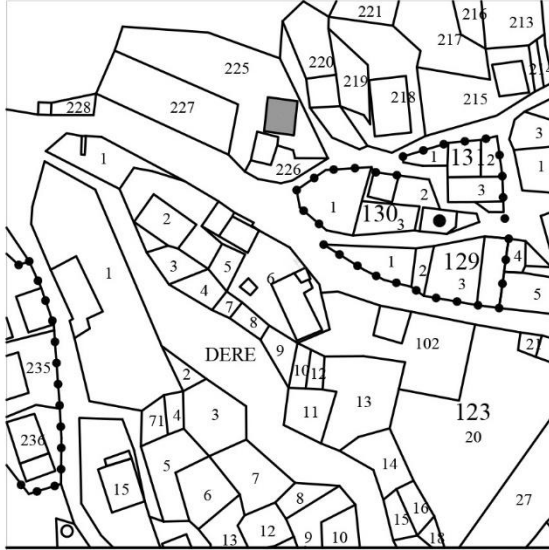
130 ADA-2 PARSEL

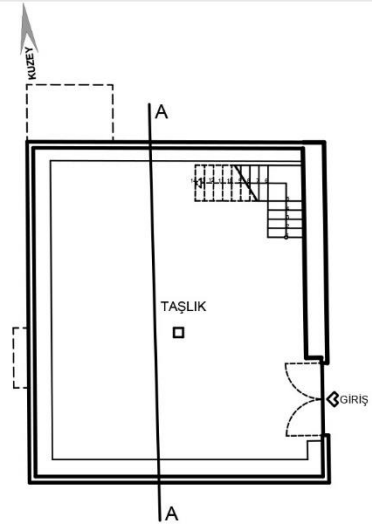
İKİNCİ KAT PLANI

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

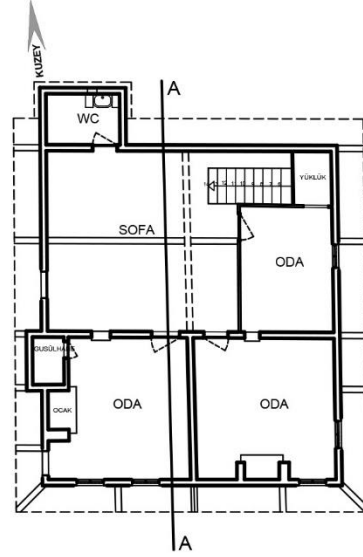
VAZİYET PLANI

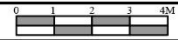
ZEMİN KAT PLANI

GÜNEY CEPHESİ

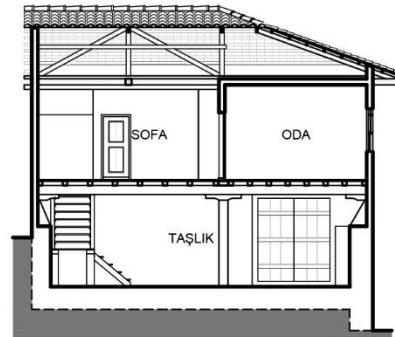

BİRİNCİ KAT PLANI

DOĞU CEPHESİ

101 ADA-225 PARSEL

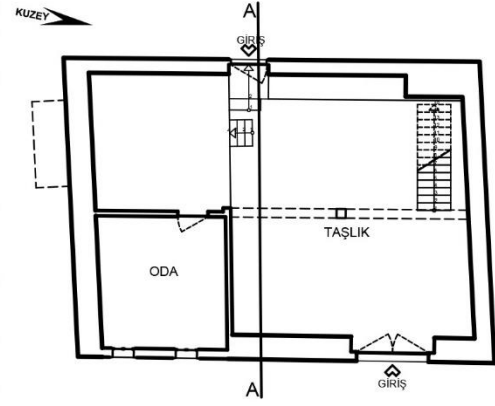
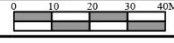
AA KESİTİ

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

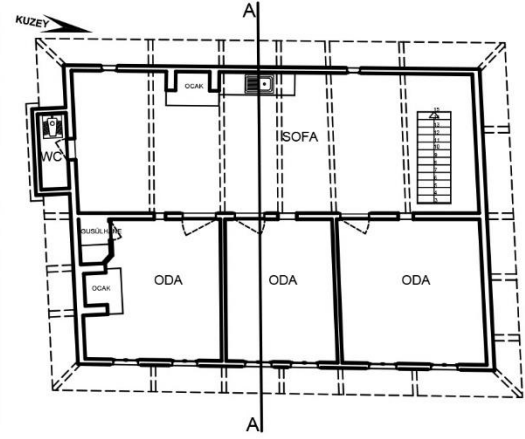
VAZİYET PLANI

ZEMİN KAT PLANI

DOĞU CEPHESİ

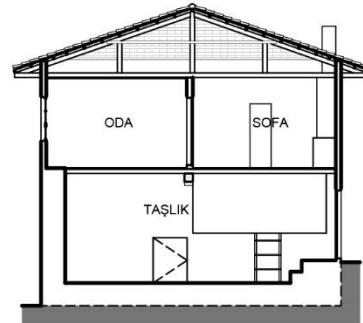

BİRİNCİ KAT PLANI

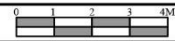

BATI CEPHESİ

101 ADA-244 PARSEL

AA KESİTİ

HAZIRLAYAN: YEŞİM TURĞUT

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Yeşim TURĞUT

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul-19 Ekim 1992

E-posta: yesimturgut2@gmail.com

Eğitim Bilgileri

2014-2010 Maltepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Mimarlık Bölümü (%100 Burslu)

2010-2006 Cengizhan Anadolu Lisesi

2006-1999 Kuvayi Milliye İlköğretim Okulu

Mesleki Deneyim

2017 (Eylül)- 2018 (Haziran), Hora Yapı, Mimar

2014 (Ağustos)-2016 (Aralık), İm (Ayşe Feyhan İnkaya Takaoğlu) Mimarlık, Mimar

2013 (Haziran-Ağustos), HSN İnşaat ve Mimarlık Ltd.Şti., Stajyer Mimar

2012 (Haziran- Temmuz), Galata Restorasyon Sultanahmet Medresesi Restorasyon Uygulaması, Stajyer Mimar

